

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΠΙΡΕΑΖΕΙ
ΤΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΜΕΓΕΘΗ**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΠΟΥΣΚΑ ΦΛΩΡΙΝΤΑ

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 2005033

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Η. ΜΑΚΡΗΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2012

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες	6
Πρόλογος.....	7

ΚΑΙΦΑΛΛΙΟ 1^ο

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.0 Ιστορική Αναδρομή της Οικονομικής Κρίση του 1929.....	9
1.1.0 Εισαγωγή.....	9
1.1.1 Η ψεύτικη ευημερία, η καταναλωτική ευημερία και τα όριά της.....	10
1.1.2 Η μεγάλη Αμερικανική Κρίση 1929-1932.....	10
1.1.3 Η Αρχή του Τέλους.....	11
1.1.4 Πτωχεύσεις και Αυτοκτονίες.....	12
1.1.5 Η Παρέμβαση του Κράτους για τις Αυτοκτονίες.....	12
1.1.6 Το Κραχ που Άφησε Εποχή.....	13
1.1.7 Οι Κοινωνικές Επιπτώσεις της Κρίσης.....	13
1.2 Η Πετρελαϊκή Κρίση του 1970.....	14
1.3 Η Κρίση του Μεξικού το 1994.....	15
1.4 Η Κρίση στην Ασία το 1997.....	17
1.4.1 Συμπεράσματα Ασιατικής Κρίσης.....	18
1.5 Η Κρίση στην Ρωσία το 1998	19
1.6 Η Κρίση στην Αργεντινή 1999-2000.....	20
1.6.1 Οι Αιτίες της Οικονομικής Κρίσης.....	20
1.6.2 Η μεγάλη Ύφεση.....	22
1.6.3 Η Τελική Χρεοκοπία.....	23
1.6.4 Έκτακτα Μέτρα και Αποτελέσματα.....	24
1.6.5 Η Ανάκαμψη.....	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

2 Η Σημερινή Οικονομική Κρίση.....	27
2.1.0 Εισαγωγή.....	27
2.2 Πως Φτάσαμε στην Σημερινή Οικονομική Κρίση.....	27
2.3 Αίτια της Σημερινής Οικονομικής Κρίσης.....	29
2.4 Συνέπιες της Κρίσης.....	31
2.5 Η Αντιμετώπιση της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης.....	32
2.6 Η Οικονομική Κρίση Πλήττει τα Βαλκάνια	33
2.7 Η Κρίση στην Ιρλανδία.....	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

3.1.1 Προπολεμικά Δάνεια.....	38
3.1.2 Οι Επιπτώσεις των Βαλκανικών Πολέμων στην Οικονομία 1912-1922.....	39
3.1.3 Η Πτώχευση του 1932.....	39
3.1.4 Η Εποχή του Δικτάτορα Μεταξά.....	41
3.1.5 Οι Επιπτώσεις της Οικονομίας από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.....	41
3.1.6 Η Οικονομική Κατάσταση της Μεταπολεμικής Περιόδου.....	42
3.1.8 Τα οικονομικά της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών 1967-1974.....	43
3.1.9 Μεταπολίτευση.....	43
3.1.10 Swap της Goldman Sachems.....	44
3.1.11 Το Σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου.....	46
3.1.12 Η Οικονομική Κατάσταση της Χώρας την Περίοδο 2004-2009.....	46
3.1.13 Η Οικονομική κρίση του 2007.....	47
3.1.14 Η Σημερινή Οικονομική Κατάσταση της Ελλάδας(2009-2011).....	49
3.1.15 Συνέπιες της Οικονομικής Κρίσης.....	50
3.2 Οι Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στην Κοινωνία.....	50

3.3 Η Κρίση στα Ελληνικά Νοικοκυριά.....	51
3.4 Η Οικονομική Κρίση Επηρεάζει τις Επιχειρήσεις.....	51
3.5 Η Κρίση και η εγκληματικότητα στην Ελλάδα.....	52
3.6 Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στην Ψυχική Υγεία.....	52
3.7 Η Ύφεση της Ελλάδας το 2012.....	54
3.8 Οι Τιμές της Ελλάδας Υψηλότερες από άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες.....	56
3.9 Τι Είναι το ΔΝΤ.....	58
3.9.1 Εμπλοκή του ΔΝΤ στην Αργεντινή.....	59
3.9.2 Η περίπτωση της Ουγκαρίας.....	59
3.10 Η Μείωση δεν Είναι Ομοιόμορφη σε Όλους τους Κλάδους.....	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1.0 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.....	63
4.1.1 Ανάλυση για ΑΕΠ 2005-2011.....	64
4.2 Πληθωρισμός.....	68
4.2.1 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2005.....	72
4.2.2 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2006.....	72
4.2.3 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2007.....	74
4.2.4 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2008.....	76
4.2.5 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2009.....	78
4.2.6 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2010.....	79
4.2.7 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2011.....	80
4.3 Ανάλυση Στοιχείων Πληθωρισμού.....	82
4.4 Ανεργία.....	84
4.4.1 Ποσοστά Ανεργίας 2005.....	84
4.4.2 Ποσοστά Ανεργίας 2006.....	89
4.4.3 Ποσοστά Ανεργίας 2007.....	93

4.4.4 Ποσοστά Ανεργίας 2008.....	96
4.4.5 Ποσοστά Ανεργίας 2009.....	101
4.4.6 Ποσοστά Ανεργίας 2010.....	104
4.4.7 Ποσοστά Ανεργίας 2011.....	108
4.5 Συνολική Ανάλυση Ανέργων.....	112
4.6 Συνολική Ανάλυση ανέργων Κατά Περιφέρεια.....	115
4.7 Δημόσιο Χρέος.....	116
4.7.1 Ανάλυση Δημοσίου Χρέους 2005-2011.....	117
4.8 Ισοζύγιο Πληρωμών.....	120
4.8.1 Ισοζύγιο Πληρωμών 2006.....	120
4.8.2 Ισοζύγιο Πληρωμών 2007.....	122
4.8.3 Ισοζύγιο Πληρωμών 2008.....	124
4.8.4 Ισοζύγιο Πληρωμών 2009.....	124
4.8.5 Ισοζύγιο Πληρωμών 2010.....	126
4.8.6 Ισοζύγιο Πληρωμών 2011.....	127
4.9 Ανάλυση Ισοζυγίου Πληρωμών.....	132
Συμπέρασμα.....	135
Βιβλιογραφία.....	136
Παραρτήματα.....	139

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της πτυχιακής μελέτης είναι μια περιπέτεια που ξεκινάει από την πρώτη στιγμή εισαγωγής ενός φοιτητή στην σχολή.

Η εργασία αυτή ξεκινάει μέσα στο ακαδημαϊκό έτος 2011-2012. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κ. Ηλία Μακρή, για την εμπιστοσύνη που μου έδωσε δίνοντας μου την δυνατότητα να εκπονήσω την πτυχιακή μου εργασία στο τομέα που επιθυμούσα. Θα ήθελα να τον ευχαριστήσω για την διάθεση του να με βοηθήσει και να μου λύσει οποιαδήποτε απορία την στιγμή που τον χρειαζόμουν. Τον ευχαριστώ θερμά για τις γνώσεις που μου παρέχει αλλά και για την συμπαράσταση του κατά την συγγραφή και διόρθωση της εργασίας μου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω και τους φίλους μου οι οποίοι ήταν πολύτιμοι συμπαραστάτες σε όλα τα στάδια της ζωής μου μέχρι τώρα και να ευχαριστήσω τον καθένα ξεχωριστά για την συμπαράσταση τους που μου πρόσφεραν στα χρόνια της φοίτησης μου στην σχολή.

Θέλω να ευχαριστώ την οικογένεια μου για την ηθική και οικονομική στήριξη καθ όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Τέλος θέλω να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου για όλη τη υπομονή που έδωσε αυτό το διάστημα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία ασχολείται με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα και για το πώς έχει επηρεάσει τα μακροοικονομικά της μεγέθη. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή στις πιο σημαντικές παγκόσμιες ιστορικές κρίσεις όπως το κραχ της Αμερικής το 1929, την πετρελαϊκή κρίση του 1970, την κρίση στο Μεξικό το 1994, την κρίση στην Ασία το 1997, την κρίση στην Ρωσία το 1998 και την κρίση στην Αργεντινή το 1999-2000.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην σημερινή οικονομική κρίση και για το ποια είναι τα αίτια της κρίσης. Αφού προσδιορίσουμε τα αίτια της οικονομικής κρίσης στην συνέχεια αναφέρουμε τρόπους αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης.

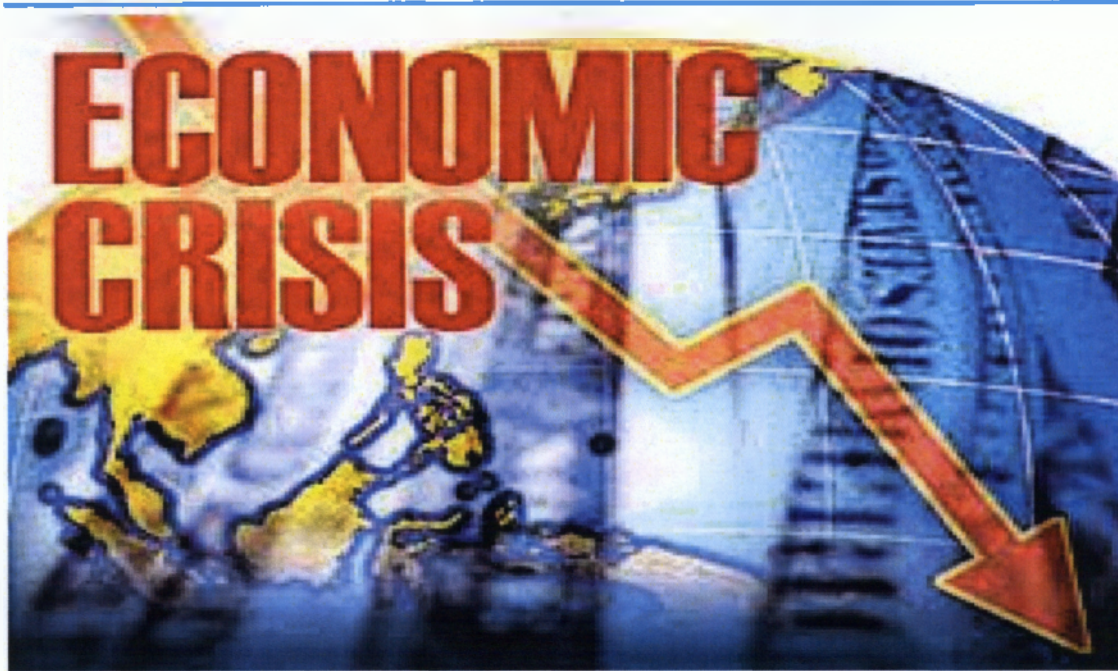
Στο τρίτο κεφάλαιο κάνουμε μια αναλυτική αναδρομή στις οικονομικές κρίσεις από το 1924 μέχρι και σήμερα. Αναφερόμαστε στις τέσσερις χρεοκοπίες που έχει υποστεί η Ελλάδα, στα λάθη που γίνανε από τότε μέχρι και σήμερα και για το πώς έχει επηρεάσει η οικονομική κρίση τα ελληνικά νοικοκυριά.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύουμε κατά πόσο έχουν επηρεαστεί από την οικονομική κρίση τα μακροοικονομικά μεγέθη όπως το ΑΕΠ, ο Πληθωρισμός, η Ανεργία, το Δημόσιο Χρέος και το Ισοζύγιο Πληρωμών. Στο φαινόμενο της ανεργίας θα εστιάσουμε περισσότερο διότι αποτελεί το πιο σημαντικό στοιχείο της σημερινής οικονομικής κρίσης. Μέσα από το φαινόμενο της ανεργίας μπορούμε να καταλάβουμε καλύτερα πόσο βαθιά είναι η σημερινή οικονομική κρίση.

Κλείνοντας, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι για την αντιμετώπιση αυτής της οικονομικής κρίσης απαιτείται συντονισμός μεταξύ των διαφόρων χωρών και η τήρηση ενός δραστικού σχεδίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.0 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ 1929

1.1.0 Εισαγωγή

Οι πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα χαρακτηρίστηκαν από σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης οι οποίοι όμως έδωσαν την θέση τους στην μεγάλη κρίση που ξέσπασε μετά την πτώση του χρηματιστηρίου της Ν. Υόρκης τον Οκτώβριο του 1929.

Πιο συγκεκριμένα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η ραγδαία αναπτυσσόμενη οικονομία της Αμερικής είχε την πρώτη από μια σειρά κρίσεων που χαρακτηρίζονταν από πτώση των μετοχών και πανικό. Πριν το 1929 η οικονομία βρισκόταν σε άνθηση αλλά η "Μαύρη Πέμπτη" του 1929 σηματοδότησε την πτώση του χρηματιστηρίου της Ν. Υόρκης. Η μέρα αυτή αποτέλεσε την αρχή μιας περιόδου του 1930, η οποία έμεινε στην Ιστορία ως η Μεγάλη Ύφεση. Οι επιπτώσεις της Μεγάλης Κρίσης στις ΗΠΑ σε αριθμούς ήταν:

- ❖ 12,000,000 άνεργοι
- ❖ 12,000 έχαναν την δουλειά τους κάθε μέρα
- ❖ 1 στους 20 γεωργούς ξεσπιτώθηκαν
- ❖ 20,000 επιχειρήσεις κήρυξαν πτώχευση
- ❖ 23,000 αυτοκτονίες σημειώθηκαν σε ένα χρόνο

1.1.1 Η ψεύτικη ευημερία, η καταναλωτική οικονομία και τα όριά της.

Ο όρος οικονομική κρίση χρησιμοποιείται πολύ στις μέρες μας. Κοινωνικές επιπτώσεις όπως ανεργία, κλείσιμο επιχειρήσεων, μείωση μισθών ακόμα και εγκληματικότητα θεωρείται ότι είναι αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η ιστορία του οικονομικού κραχ του 1929 επαναλαμβάνεται με τα πρώτα σημάδια να έχουν είδη φανεί. Μια

γρήγορη ανασκόπηση των γεγονότων της εποχής εκείνη θα βοηθήσει να γίνουν οι απαραίτητες συγκρίσεις.

Γύρω στο 1929 παρατηρείται μια ανάκαμψη στις οικονομίες των χωρών οι οποίες στρέφονται προς την μαζική παραγωγή. Ο κόσμος ταλαιπωρημένος από τα δεινά του πολέμου προσπαθεί να γευθεί τα αγαθά της ειρήνης αγοράζοντας όλο και περισσότερο καταναλωτικά αγαθά. Η τάση αυτή παρουσιάζεται με ιδιαίτερη ένταση στις ΗΠΑ. Οι Αμερικανοί επιχειρηματίες κερδίζουν τεράστια ποσά τα οποία εν μέρει, δανείζουν στις Ευρωπαϊκές χώρες κυρίως στην Γερμανία και Αγγλία για να αποκομίσουν και νέα κέρδη. Χάρης το αμερικανικό χρήμα η Ευρώπη γνωρίζει ανάμεσα στο 1923-1929 μεγάλη ευημερία. Έχοντας ως παράδειγμα τις ΗΠΑ και οι Ευρωπαϊκές βιομηχανίες στρέφονται προς την μαζική τυποποιημένη παραγωγή.

Όμως η ευημερία είναι ασταθής. Είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν πελάτες για να αγοράσουν την τεράστια ποσότητα των βιομηχανικών προϊόντων.

Αρχικά γιατί οι αγρότες είναι πολυάριθμοι και πουλούν φθηνά τα προϊόντα τους και έτσι διαθέτουν ελάχιστα χρήματα. Ύστερα παρά την προσπάθεια που καταβάλλεται για να αυξηθούν οι μισθοί, η αύξηση αυτή γίνεται με μικρότερους ρυθμούς από τους ρυθμούς αύξησης της παραγωγής.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην μπορούν να απορροφηθούν τα παραγόμενα προϊόντα των οποίων μάλιστα οι τιμές συνεχώς ανεβαίνουν. Έτσι οι επιχειρήσεις προσπαθούν να βρουν τρόπους που θα τους βοηθήσουν να πωλήσουν τα προϊόντα τους. Ως πρώτο μέσω χρησιμοποιείται η διαφήμιση που προσπαθεί να πείσει τους καταναλωτές να κάνει αγορές.

Στην συνέχεια χρησιμοποιείται η τραπεζική πίστωση με την οποία τράπεζες προκατέβαλλαν στους αγρότες τα αναγκαία για τις αγορές τους χρήματα με τον όρο να τα επιστρέψουν με τόκο.

Τελικά όλη η οικονομία καταλήγει να στηρίζεται στις τραπεζικές πιστώσεις. Αυτή η κατάσταση δεν εμποδίζει τις επιχειρήσεις να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους και τις μετοχές να ανεβαίνουν συνεχώς στο χρηματιστήριο.

1.1.2 Η Μεγάλη Αμερικανική Κρίση του 1929-1932.

Στις 22 Οκτωβρίου 1929, σε μια Αμερική που πίστευε ότι έχει βρει τον τρόπο να χτυπήσει την ανεργία, ξεσπά η μεγάλη κρίση ενώ μέχρι τότε η αξία των βιομηχανικών προϊόντων αυξανόταν συνεχώς, οικονομικοί κύκλοι που φοβούνται μια ξαφνική πτώση των τιμών των μετοχών αρχίζουν να πωλούν. Στις 24 Οκτωβρίου 1929 ρευστοποιήθηκαν 13 εκατ. τίτλοι μετοχών. Από εκείνη την ημέρα μεγάλος αριθμός Αμερικανών ρευστοποιεί τις μετοχές το για να τις τοποθετήσει αλλού ελπίζοντας α κερδίσει περισσότερα.

Αμέσως η τιμή των μετοχών αρχίζει να πέφτει κατακόρυφα και ένας αληθινός πανικός δημιουργείται στο χρηματιστήριο. Όλοι προσπαθούν να πουλήσουν τις μετοχές τους πριν πέσουν πιο χαμηλά. Πολλές τράπεζες που είχαν τοποθετήσει τα χρήματα των πελατών τους σε μετοχές για να αποκομίσουν μεγαλύτερα κέρδη, καταστρέφονται και κηρύσσουν πτώχευση. Άλλες τράπεζες μπροστά στην οικονομική κρίση δεν δανείζουν πια τα χρήματα τους στους πελάτες τους για να αγοράσουν βιομηχανικά προϊόντα και αρνούνται να

χρηματοδοτήσουν τις επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις που δεν μπορούν πια να διαθέσουν τα προϊόντα τους και τα βλέπουν να συσσωρεύονται σε στοκ, αναγκάζονται να ρίξουν τις τιμές. Πολλές χρεοκοπούν. Ακόμη και τα τραπεζοεπιχειρήματα περιορίζουν την παραγωγή τους. Οι εργάτες απολύονται ή εισπράττουν μειωμένες αμοιβές, πράγμα που επιδεινώνει την οικονομική κρίση γιατί με την σειρά τους δεν μπορούσαν να αγοράσουν.

1.1.3 Η Αρχή του Τέλους.

Μετά από πενταετία, όπου ο Dow Jones πενταπλασίασε την αξία του ο δείκτης έφτασε στις 381,17 μονάδες στις 3 Σεπτεμβρίου 1929. Μετά από αυτό και για ένα μήνα η αγορά άρχισε να πέφτει χάνοντας περίπου το 17% της αξίας της. Στη συνέχεια οι τιμές κάλυψαν περισσότερο από το ήμισυ του χαμένου εδάφους, για να συνεχίσουν την καθοδική πορεία. Η πτώση επιταχύνθηκε φτάνοντας στην Πέμπτη της 24^{ης} Οκτωβρίου. Ο αριθμός ρεκόρ των 12,900,000 άλλαξε χέρια εκείνη την ημέρα. Τα κέρδη της Bull Market κατέρρευσαν στις 24 Οκτωβρίου 1929 όταν οι τιμές των μετοχών στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης άρχισαν να πέφτουν με άνευ προηγουμένου ρυθμού και συνέχιζαν για ένα ολόκληρο μήνα. Περίοδοι πωλήσεων πανικού και υψηλών συναλλαγών διαδέχονταν σύντομες περιόδους υψηλότερων συναλλαγών τιμών και ανάκαμψης.

Την Παρασκευή 25 Οκτωβρίου, οι τράπεζες της Wall Street συναντήθηκαν για να βρουν μια λύση για να αντιμετωπίσουν όλο αυτό το χάος. Στην συνάντηση συμμετείχαν ο Thomas W. Lamont επικεφαλής της Morgan Bank, ο Albert Wiggin επικεφαλής της Chase National Bank και ο Charles E. Mitchell πρόεδρος της National City Bank. Επέλεξαν τον Richard Whitney, αντιπρόεδρο του χρηματιστηρίου για να τους εκπροσωπήσει. Έχοντας την στήριξη των οικονομικών παραγόντων ο Richard Whitney έδωσε εντολή για την αγορά ενός μεγάλου πακέτου μετοχών στην US Steel σε τιμή πολύ πάνω από την τρέχουσα και για άλλες blue chip μετοχές. Η τακτική ήταν παρόμοια με εκείνη που είχε δώσει τέλος στον πανικό του 1907. Το 1929 το "κόλπο" έπιασε προσωρινά. Το σαββατοκύριακο τα γεγονότα δραματοποιήθηκαν από τις εφημερίδες στις ΗΠΑ. Την Δευτέρα 28 Οκτωβρίου ακόμη περισσότερο επενδυτές αποφάσισαν να βγουν από τις αγορές και πανικός συνεχίστηκε με πτώση 13% του Dow Jones. Την Τρίτη 29 Οκτωβρίου, 16,400,000 μετοχές άλλαξαν χέρια, αριθμός που έσπασε το ρεκόρ που είχε σημειωθεί πριν από 20 ημέρες και καταρρίφθηκε μόλις το 1969.

Μέλη της οικογένειας Ροκφέλερ, και άλλοι οικονομικοί παράγοντες, άρχισαν να αγοράζουν μεγάλα πακέτα μετοχών για να δείξουν στον επενδυτικό κοινό ότι είχαν πίστη στην αγορά, όμως οι προσπάθειες τους δεν κατάφεραν να αποτρέψουν την πτώση. Ο Dow Jones έχασε 12% εκείνη την ημέρα και η αγορά 14 δις. δολάρια από την αξία της. Φέροντας τις απώλειες της εβδομάδας σε 30 δις. δολάρια, δέκα φορές του προϋπολογισμού της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και πολλές φορές περισσότερο από όσα είχαν ξοδέψει οι ΗΠΑ στο Α' Παγκόσμιο Πόλεμο

1.1.4 Πτωχεύσεις και Αυτοκτονίες.

Εκτός από τους μικροεπενδυτές και οι τράπεζες είχαν εκτεθεί σημαντικά στο χρηματιστήριο. Όταν οι μετοχές ήταν άχρηστα χαρτιά , τα χρήματα των καταθετών τους είχαν γίνει καπνός. Μαζικές αναλήψεις καταθέσεων έφεραν πανικό, άνθρωποι άρχισαν να πέφτουν από τα κτίρια.

Μετά το κραχ του Down Jones ανάκαμψε για λίγο στις αρχές του 1930, ξανακυλώντας στην συνέχεια στα χαμηλά του 1932. Η αγορά δεν επέστρεψε ποτέ στο προ του 1929 επίπεδα πριν από τα τέλη του 1954 και στις 8 Ιουλίου 1932 βρισκόταν σε χαμηλότερο επίπεδο από το 1800.

Στην μεγάλη ύφεση που ακολουθεί το κραχ η φτώχεια έγιναν καθημερινότητα. Πρώην εκατομμυριούχοι επιχειρηματίες κατέληξαν να πουλάνε μολύβια και το 1/3 των αμερικανών βρέθηκε κάτω από το όριο της φτώχειας.

Το κραχ της Wall Street είχε τεράστιο αντίκτυπο στην αμερικανική οικονομία. Το βασικό ερώτημα είναι αν το κραχ προκάλεσε την ύφεση που ακολούθησε ή αν ήταν απλώς ένα σύμπτωμα της οικονομικής φούσκας που είχε δημιουργηθεί από την πιστωτική μανία.

1.1.5 Η παρέμβαση του κράτους για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Το 1932 εκλέγεται πρόεδρος των ΗΠΑ ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ ο οποίος εφαρμόζει μια νέα πολιτική για την έξοδο από την κρίση. Η νέα αυτή οικονομική πολιτική ονομάζεται New Deal.

Βασικός άξονας της πολιτικής αυτής ήταν η ακόλουθοι σκέψη: για να γίνει κατορθωτή η ανάκαμψη της οικονομίας θα πρέπει να ανατεθούν στις βιομηχανίες μεγάλες παραγγελίες. Οι βιομηχανίες για να πραγματοποιήσουν τις παραγγελίες θα αναζωογονήσουν άλλες επιχειρήσεις. Με αυτό τον τρόπο οι εργάτες θα έβρισαν εργασία και με τις αποδοχές τους θα κινούσαν την αγορά, Αλλά επειδή κανένας δεν είχε χρήματα(όσοι είχαν δεν ήθελαν να τα επενδύσουν), θα έπρεπε το κράτος να αναλάβει το ρόλο του επενδυτή για να πετύχει την αναθέρμανση της οικονομίας.

Η "επέμβαση" αυτή εκδηλώνεται με τους εξής τρόπους:

- ❖ Κατάρρευση των στοκ των βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων ή περιορισμός της παραγωγής τους ώστε να ανέβουν οι τιμές τους.
- ❖ Προσπάθεια για επανάκτηση των αγορών του εξωτερικού με υποτίμηση της αξίας του εθνικού νομίσματος.

Με αυτό τον τρόπο ελπίζεται πώς ο ξένος αγοραστής θα προτιμήσει τα προϊόντα της χώρας μιας και του προσφέρονται φθηνότερα.

Το 1932 η Αγγλία για να αναζωογονήσει το εμπόριό της υποτιμά την στερλίνα.

Το 1934 κάνει το ίδιο και Ρούζβελτ με το δολάριο και επίσης:

- ❖ Θεσπίζονται υψηλοί τελωνειακοί θεσμοί από τα εισαγόμενα από το εξωτερικό προϊόντα. Έτσι τα προϊόντα αυτά γίνονται ακριβότερα από τα εγχώρια και ο τοπικός αγοραστής δεν τα προτιμάει.

- ❖ Καταβάλλεται προσπάθεια να ισοσκελισθεί ο κρατικός προϋπολογισμός με μείωση των δαπανών. Μερικές χώρες μιμούνται τις ΗΠΑ, καταστρώνουν πρόγραμμα εκτέλεσης δημόσιων έργων για να μειώσουν την ανεργία.

1.1.6 Τα κραχ που άφησαν εποχή.

1. Η "φούσκα" των μετοχών υψηλής τεχνολογίας.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 οι μετοχές των εταιριών του Internet γίνονται ανάρπαστες και ας μην ήταν καν κερδοφόρες οι περισσότερες από αυτές. Το αποκορύφωμα ήταν η εξαγορά μαμούθ ύψους 20 δις. δολαρίων του ομίλου Time Warner τον Ιανουάριο του 2000 από την America Online. Μέχρι τον Οκτώβρη του 2000 ο δείκτης μετοχών υψηλής τεχνολογίας Naedaa έχει χάσει το 78% της αξίας του. Οι παράπλευρες απώλειες του ήταν τεράστιες καθώς η αμερικανική οικονομία πέρασε σε ύφεση και οι επενδύσεις πάγωσαν. Η χαριστική βολή ήρθε στις 11 Σεπτεμβρίου 2001.

2. Η Μαύρη Δευτέρα του 1987

Το αμερικανικό χρηματιστήριο υπέστη την μεγαλύτερη πτώση της ιστορίας του εν καιρώ ειρήνης στις 19 Οκτωβρίου 1987. Ο δείκτης Dow Jones έχασε το 22% της αξίας της μέσα σε λίγες ώρες, δίνοντας το έναυσμα για μαζικό ξεπούλημα μετοχών στην Ευρώπη και την Ιαπωνία. Τα αίτια της κρίσης ήταν πολλοί. Οι φήμες για συνεχή κρούσματα εσωτερικής πληροφόρησης, οι ριψοκίνδυνες εξαγορές, η επιβράδυνση της οικονομίας των ΗΠΑ και η καταβράθρωση του δολαρίου ήταν τα κύρια. Ο κίνδυνος χρεοκοπίας μεγάλων αμερικανικών τραπεζών ήταν ορατός, με αποτέλεσμα η Fed και άλλες μεγάλες κεντρικές τράπεζες να ρίξουν δραστικά τα επιτόκια. Παρότι το κραχ είχε μικρή διάρκεια, η κρίση εκείνη απέδειξε ότι οι αποφάσεις των κεντρικών τραπεζών έχουν επιπτώσεις για τις οικονομίες όλων των χωρών. Παράλληλα έδωσε το έναυσμα για την θέσπιση αυστηρότερων κανόνων στον τρόπο λειτουργίας των αγορών τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Βρετανία.

1.1.7 Οι κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης.

Άμεσο αποτέλεσμα της κρίσης ήταν να προκληθεί σε όλο τον κόσμο ένα θέμα κοινωνικής εξαθλίωσης. Ένας μεγάλος αριθμός εργατών στις χώρες που επλήγησαν περισσότερο έμεινε άνεργος, δεκατρία εκατομμύρια στις ΗΠΑ, έξι εκατομμύρια στην Γερμανία το 1932. Στους άνεργους, πρέπει να προσθέσουμε ακόμη τους υπαλλήλους και τους διευθυντές των επιχειρήσεων που έκλεισα. Οι έμποροι βλέπουν τις εργασίες τους να μειώνονται γιατί δυσκολεύονται να πουλήσουν και οι πελάτες των ελεύθερων επαγγελματιών συνεχώς ελαττώνονται. Οι αγρότες δεν βρίσκουν αγοραστές για τα προϊόντα τους παρά την πτώση των τιμών. Αυτή η ανέχεια προκαλεί την οργή των πολιτών κατά των κυβερνήσεων που θα τις θεωρούν υπεύθυνους για την κρίση. Διαδηλώσεις, συγκρούσεις ανέργων με την αστυνομία στο δρόμο είναι καθημερινό φαινόμενο για τις μεγάλες πόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής.

Μια από της κυριότερες συνέπειες αυτής της κρίσης είναι και η κεφαλαιοκρατική συγκέντρωση η οποία και επαύξησε το ρόλο των τραστ στην οικονομική ζωή. Τα μεγάλα

βιομηχανικά συγκροτήματα βρήκαν την ευκαιρία να πάρουν τις μικρότερες επιχειρήσεις που χρεοκόπησαν ή που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στην κρίση. Το ίδιο συμβαίνει και στον τραπεζικό τομέα. Πολλοί αγρότες και κάτοικοι μικρών πόλεων συρρέουν στα μεγάλα αστικά κέντρα με την ελπίδα να βρουν δουλειά. Ο πληθυσμός των αστικών κέντρων αυξάνεται και δημιουργούνται πρόσθετα κοινωνικά προβλήματα. Η διάρθρωση της αστικής κοινωνίας διαταράσσεται.

1.2 Η ΠΕΤΡΑΛΑΪΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1970

Οι σημαντικότερες κρίσεις που έπληξαν τη διεθνή οικονομική κοινότητα κατά το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα συνέβησαν το 1973 και το 1979 αντιστοίχως. Πιο συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο του 1973 το Ισραήλ δέχτηκε επίθεση από τρεις αραβικές χώρες βυθίζοντας την περιοχή σε χάος για πολλοστή φορά. Οι αραβικές χώρες-μέλη του ΟΠΕΚ, για να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους απέναντι στις ΗΠΑ και στην Ολλανδία, που απροκάλυπτα υποστήριζαν το Ισραήλ, επέβαλαν εμπάργκο στην αποστολή πετρελαίου στις δύο αυτές χώρες. Το τελευταίο γεγονός σε συνδυασμό με τη δυσκολία διακίνησης του πολύτιμου προϊόντος είχε ως αποτέλεσμα οι τιμές να εκτιναχθούν στα ύψη.

Η δραματική αυτή άνοδος των τιμών (από 3 δολάρια το βαρέλι το 1973 σε 20 δολάρια το Μάρτιο του 1974) είχε άμεσο αντίκτυπο στις τιμές άλλων προϊόντων. Οι χώρες-μέλη του ΟΠΕΚ αύξησαν τις τιμές στις μεγάλες εταιρίες πετρελαιοειδών, οι οποίες μετακύλησαν, μέσω διυλιστηρίων και πρατηρίων, τις αυξήσεις αυτές στους τελικούς καταναλωτές.

Οι παραπάνω αυξήσεις διαχύθηκαν στα υπόλοιπα προϊόντα - με πρώτα εκείνα που επηρεάζονται άμεσα από την τιμή των πετρελαιοειδών, όπως τα πλαστικά, βυθίζοντας την παγκόσμια οικονομία σε ύφεση. Οι επενδύσεις μειώθηκαν και η συνολική ζήτηση παρουσίασε δραματική κάμψη.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών των περισσότερων κρατών παρουσίασε έλλειμμα. Αναφέρουμε ενδεικτικά ότι το συνολικό "διεθνές" ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών των κρατών πριν από την κρίση παρουσίαζε πλεόνασμα της τάξεως των 20,3 δισ. δολαρίων, ενώ ένα χρόνο μετά το ξέσπασμα της κρίσης (1974), παρουσίαζε έλλειμμα ύψους 10,8 δισ. δολαρίων. Οι χώρες που επλήγησαν περισσότερο ήταν εκείνες που εξαρτιόνταν ενεργειακά αποκλειστικά από εισαγωγές πετρελαίου και δεν διέθεταν άλλες πηγές ενέργειας (για παράδειγμα η Ιταλία και η Ιαπωνία).

Η πρώτη πετρελαϊκή κρίση, όπως συνηθίζεται να ονομάζεται, οδήγησε σε τρομακτική άνοδο του πληθωρισμού και τη διεθνή οικονομία σε μακροχρόνια ύφεση. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, το 1973 ο ετήσιος πληθωρισμός "έτρεχε" με ρυθμό της τάξης του 6,2%, ενώ το 1974 με 11,1%. Για τη χώρα του ανατέλλοντος ηλίου, οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 11,7% και 24,5%!

Οι δυτικές κυβερνήσεις, ξαφνιασμένες και απροετοίμαστες αρχικά, αντέδρασαν με επεκτατικές δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές. Αύξησαν δηλαδή την ποσότητα χρήματος και τις κρατικές δαπάνες, με σκοπό να τονώσουν τη ζήτηση. Τα μέτρα αυτά δεν απέδωσαν άμεσα, βοήθησαν όμως τη διεθνή οικονομική κοινότητα να ανακάμψει σταδιακά από την ύφεση. Εκείνο όμως που στάθηκαν ανίκανες να αντιμετωπίσουν, ήταν η υψηλή ανεργία που δημιουργήθηκε.

Η πτώση του Σάχη του Ιράν το 1979 και η άνοδος στην εξουσία των φανατικών μουσουλμάνων σήμανε την αρχή ενός δεύτερου "γύρου" ανόδου των τιμών του μαύρου

χρυσού, λόγω της διακοπής των εξαγωγών πετρελαίου από την Περσία και της αναταραχής που δημιουργήθηκε.

Οι τιμές πήραν για άλλη μια φορά την ανιούσα, από 13 δολάρια το βαρέλι το 1978 σε 32 δολάρια στις αρχές του 1980. Τα κράτη, φοβούμενα περαιτέρω κλιμάκωση των διεθνών καταστάσεων, προεβήκαν σε αποθεματοποίηση του πετρελαίου που είχαν υπό την κατοχή τους, με αποτέλεσμα η τιμή του να αυξηθεί ακόμα περισσότερο. Τα αποτελέσματα της δεύτερης πετρελαϊκής κρίσης ήταν περίπου ίδια με εκείνα του 1973, αλλά με διαφορετική ένταση και διάρκεια για κάθε χώρα. Περισσότερο επλήγησαν οι αναπτυσσόμενες μη πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, οι οποίες παρουσίασαν για άλλη μια φορά έλλειμμα στο ισοζύγιό τους.

Ο πληθωρισμός και η ανεργία αυξήθηκαν πάλι, μάλιστα σε τέτοιο βαθμό που οι κυβερνήσεις υιοθέτησαν αντιπληθωριστικές πολιτικές, θεωρώντας τον πρώτο ως τη νούμερο ένα πληγή της παγκόσμιας οικονομίας. Ακολούθησαν δηλαδή διαφορετική οικονομική πολιτική από εκείνη του 1973. Οι δυτικές οικονομίες πάντως, μάλλον άργησαν να "ξεφύγουν" από την κρίση (παρ' όλο που δεν ήταν πρωτόγνωρο φαινόμενο για αυτές- για να ξανακυλιστούν σε νέο τέλμα δύο έτη μετά το 1981).

Από το 1950 μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970, οι οικονομίες αναπτύσσονταν με χαμηλά ποσοστά ανεργίας και πληθωρισμού. Όμως οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1972 και 1979 έδωσαν το έναυσμα για τον στάσιμο-πληθωρισμό (δηλαδή ταυτόχρονα υψηλό πληθωρισμό και ανεργία) της δεκαετίας του 1970. Το ποσοστό της ανεργίας στις ανεπτυγμένες χώρες έφτασε σε ύψη που θύμιζαν τη Μεγάλη Κρίση του Μεσοπολέμου στην περίοδο 1981-83.

1.3 Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΜΕΞΙΚΟ ΤΟ 1994

Η σύνθετη οικονομική και πολιτική πολυπλοκότητα του σημερινού κόσμου επιβάλλει σκληρούς κανόνες που μόνο αυτοί που έχουν τις ικανότητες μπορούν να ωφεληθούν. Οι άλλοι παραπαίουν από κρίση σε κρίση πληρώνοντας αιματηρό κόστος. Τα τελευταία είκοσι χρόνια, πολλές χώρες με αδύναμες οικονομικές δομές φάνηκαν ανίκανες να ανταποκριθούν στην διεθνοποίηση οικονομικών παραγόντων και βίωσαν μεγάλη πτώση του επιπέδου ζωής των πολιτών τους. Μια από αυτές ήταν και το Μεξικό.

Το 1994 το Μεξικό ήταν μια χώρα υπόδειγμα. Ασκούσε πολιτικώς ορθή οικονομική πολιτική που μαγνήτιζε τις ξένες επενδύσεις. Είχε υπογράψει με τις ΗΠΑ και τον Καναδά την Συμφωνία για Ελεύθερη Ζώνη Εμπορίου (NAFTA), η οποία μείωνε τους εμπορικούς δασμούς με τις χώρες αυτές. Το αποτέλεσμα ήταν να αυξηθεί η διεθνείς εμπιστοσύνη προς την χώρα και να δημιουργηθεί μεγάλη ροή επενδύσεων προς τις χρηματαγορές και την παραγωγή. Το Μεξικό γνώριζε ημέρες δόξας και ο πρόεδρος τους Σαλίνας ήταν κυρίαρχος στην πολιτική σκηνή.

Εξελίξεις όμως που έλαβαν χώρα έξω από το χώρο της οικονομίας, όπως αυτής της εξέργησης στην αγροτική περιοχή Τσιάπα και η δολοφονία του Λούις Φερνάντο Κολόζιο, υποψηφίου για τις προεδρικές εκλογές, "τορπίλισαν" το καλό οικονομικό κλίμα γιατί αύξησαν, τον επενδυτικό κίνδυνο. Έτσι η σχέση απόδοσης/κίνδυνος έχασε την αρχική της ισορροπία και οι επενδύσεις ζητούσαν μεγαλύτερες αποδόσεις γιατί είχε αυξηθεί ο κίνδυνος απώλειας των χρημάτων τους. Όμως το Μεξικό είχε συναλλαγές με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία. Η σχέση πέσους/δολαρίου 30 λεπτά προς ένα πέσο στις αρχές του 1994. Μετά από μόνο λίγους μήνες η Σχέση αυτή μεταβλήθηκε σε βάρους του πέσους κατά 50%.

Το Μεξικάνικο νόμισμα ήταν συνδεδεμένο με σταθερή ισοτιμία με το δολάριο. Όταν ο κίνδυνος για τους επενδυτές αυξήθηκε άρχισαν να πιέζουν το πεσος προς τα κάτω και αυτό ανάγκασε την κυβέρνηση να δαπανά συναλλαγματικά αποθέματα για να συγκρατήσει την ισοτιμία. Σε κάποια στιγμή όμως τα αποθέματα της Κεντρικής Τράπεζας εξαντλήθηκαν και η ισοτιμία με το δολάριο έχασε το 50% μέσα από μηχανισμό υποτίμησης. Η πράξη αυτή είχε σημαντικές επιπτώσεις και στο γενικότερο οικονομικό επίπεδο και στο πολιτικό. Η κυβέρνηση του Μεξικού έχασε την αξιοπιστία της γιατί διαβεβαίωνε πως δεν πρόκειται να αφήσει το νόμισμα να υποτιμηθεί αλλά λόγω της υποτίμησης αυξήθηκαν τα επιτόκια. Το χειρότερο ήταν πως η υποτίμηση αντί να γίνει μια φορά και σε μεγάλο εύρος, έγινε πολλές φορές σε μικρές δόσεις.

Οι αξίες των μετοχών καταβυθίστηκαν και η προσπάθεια της κυβέρνησης για μετακίνηση του χρέους προσέκρουσε στην απροθυμία των ομολογιούχων. Στην Ελληνική περίπτωση αυτό αντιστοιχεί με το rollover που αντιμετωπίζει ωστόσο εμπόδια.

Η λύση της χρεοκοπίας ήταν αναπόφευκτη. Στο σημείο αυτό εκδηλώθηκε η παρέμβαση των ΗΠΑ. Προκειμένου να μην διαχυθεί η κρίση και στις άλλες αναδυόμενες χώρες και προκειμένου να αποφευχθούν οι μεγάλες ροές μεταναστών προς τις ΗΠΑ, η κυβέρνηση ανέλαβε να εγγυηθεί το δημόσιο χρέος του Μεξικού. Μαζί με το ΔΝΤ επεξεργάστηκε ένα πρόγραμμα μεταρρύθμισης της μεξικανικής οικονομίας και έτσι μειώθηκε η ανάγκη πρόσθετης απόδοσης για τον αυξημένο κίνδυνο που εμφανίστηκε στην χώρα.

Το ποσοστό των αμερικανικών εγγυήσεων του μεξικανικού χρέους έφτασε στα 50δισ. Δολάρια. Δεν ήταν εύκολο να πειστούν οι αμερικανοί για την ορθότητα της απόφασης της αμερικανικής κυβέρνησης. Δεν ήθελαν αυτοί να επωμισθούν τα βάρη των μεξικανών. Η κυβέρνηση Κλίντον ήταν αποφασισμένη και έδρασε με μεγάλη ταχύτητα. Αν και δεν υπήρχαν ποσά εγγεγραμμένα στον προϋπολογισμό για διασώσεις ξένων χωρών, ωστόσο το υπουργείο οικονομικών βρήκε ένα κωδικό που αφορούσε την σταθεροποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του δολαρίου και με μια διασταλτική ερμηνεία της διάταξης, αυτός κατάφερε να εκταμιευτεί για την διάσωση του πέσος. Το Κογκρέσο ήταν αντίθετο αλλά τα τελικά θετικά αποτελέσματα έδειξαν την ορθότητα της κυβερνητικής απόφασης.

Παρόλα αυτά το Μεξικό αντιμετώπισε μια περίοδο ύφεσης τεσσάρων χρόνων περίπου. Κατά την διάρκεια του 1995 το πραγματικό ΑΕΠ έπεσε κατά 7% και η βιομηχανική παραγωγή κατά 15%. Χιλιάδες επιχειρήσεις χρεοκόπησαν και εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι έχασαν την δουλειά τους. Το βιοτικό επίπεδο μειώθηκε στα επίπεδα του 1982, της άλλης μεγάλης κρίσης χρέους της Λατινικής Αμερικής. Η κρίση του Μεξικού πέρασε και στην Αργεντινή τις αγορές της οποίας επηρέασε δραστικά.

Η αποτίμηση της μεξικανικής <<κρίσης της τεκίλας>> και η σύγκριση της με την ελληνική κρίση δεν μπορούμε να πούμε ότι εμφανίζει ομοιότητες. Αντίθετα ομοιότητες θα μπορούσαμε να πούμε να εντοπίσουμε ως προς τις αιτίες που την προκάλεσαν.

Το Μεξικό είχε την κυριαρχία πάνω στις νομισματικές αρχές κάτι που του επέτρεπε να αποφασίζει για την δημοσιονομική και νομισματική πολιτική. Αυτή την εξουσία δεν την διαθέτει η Ελλάδα. Μπορούσε συνεπώς να αυξήσει ή να μειώσει τα επιτόκια για να επανακτήσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Μπορούσε να αυξήσει ή να μειώσει την αξία του νομίσματος τους σε σχέση με το δολάριο. Ούτε αυτή την εξουσία διαθέτει η Ελλάδα ανήκει στην ευρωζώνη. Συνεπώς οποιοδήποτε νομισματικό μέτρο θα μπορούσε να

αντιμετωπίσει την ελληνική κρίση χρέους βρίσκεται στα χέρια των Βρυξελλών, του Βερολίνου και του Παρισιού.

Ούτε και το ύψος του μεξικανικού χρέους ήταν όσο είναι αυτό του ελληνικού. Ήταν μόνο δυο μίση φορές της αξίας των εξαγωγών του, ενώ της Ελλάδας είναι πάνω από δεκαπέντε.

Οι πολιτικές αιτίες όμως που προκάλεσαν το χρέος έχουν κάποιες ομοιότητες ανάμεσα στις δυο περιπτώσεις. Τόσο στο Μεξικό όσο και στην Ελλάδα οι πολιτικοί υπεύθυνοι πριν ην κρίση δεν είχαν αντιληφθεί τον τρόπο με το οποίο ήταν δομημένες οι διεθνείς αγορές στις οποίες είχαν αποφασίσει να εκθέσουν τις χώρες τους. Οι υπουργοί οικονομικών των δυο χωρών πίστευαν πως η διεθνής ρευστότητα δε θα εξαντλούταν ποτέ.

Η Ελλάδα βρίσκεται για το καλά στο στενό πλαίσιο νομισματικού και δημοσιονομικού καθορισμού της ευρωζώνης πράγμα που σημαίνει πως η συναλλαγματική ισοτιμία απολύτως σταθερή. Το ίδιο συνέβαινε και με το πέσος σχετικά με το δολάριο. Οι διαφορές πληθωρισμού όμως και στις δυο περιπτώσεις ανέτρεψαν τις ισορροπίες στην ανταγωνιστικότητα, αυξάνοντας τα ελλείμματα στον λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών.

Το Μεξικό όμως στάθηκε πιο τυχερό από τη Ελλάδα γιατί είχε ήδη συνάψει τη NAFTA και γιατί η Αμερική έδρασε ακαριαία για να αποτρέψει την διάδοση της κρίσης στην Λατινική Αμερική, γεγονός που θα επηρέαζε και την πορεία της δικής της οικονομίας. Οι αμερικανοί γνωρίζουν καλά πως για να αντιμετωπιστούν οι κρίσεις θα πρέπει να ληφθούν στο συντομότερο δυνατόν χρόνο, μέτρα επανάκτησης της εμπιστοσύνης των αγορών, δηλαδή των επενδυτών.

Στο Μεξικό για να επιτευχθεί θετικά η πολιτική κατά της κρίσης έπρεπε να απομακρυνθεί από την πολιτική σκηνή η γενιά των λαϊκών πολιτικών που ήταν προσκολλημένοι δημαγωγικά στην σχολή των "ιντεπεντίστας" και να αντικατασταθεί από μια νέα γενιά περισσότερο καταρτισμένη στις σύγχρονες μορφές διοίκησης και λειτουργίας της οικονομίας. Στην Ελλάδα αυτό δεν έχει επιτευχθεί και δυστυχώς συνίσταται μια από τις πιο μεγάλες αιτίες καθυστέρησης των κατάλληλων ανακυκλικών μέτρων.

1.4 Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ ΤΟ 1997

Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1998 και ενώ οι περισσότερες χώρες του κόσμου βρισκόταν σε μεταβατικές φάσεις εξέλιξης, μια νέα οικονομική κρίση ξέσπασε στην νοτιοανατολική Ασία. Η αρχή έγινε από την Ταϊλάνδη και ακολούθησε η νότια Κορέα, η Ινδονησία και η Μαλαισία. Η Ιαπωνία βρισκόταν ήδη σε παρατεταμένη ύφεση για αρκετά χρόνια διαψεύδοντας τις προσδοκίες για ανάδειξη της σε ηγεμονική δύναμη.

Οικονομολόγοι είδαν την κρίση αυτή ως αποτέλεσμα της διαφθοράς και του ηθικού κινδύνου, άλλοι ως αποτέλεσμα του καπιταλισμού και άλλοι ως παράγωγο του οξυμένου διεθνούς ανταγωνισμού. Υπάρχουν και κάποιοι που απέδωσαν την κρίση στο γεγονός του ανοίγματος των χωρών αυτών στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Βέβαια ο κεντρικός λόγος της κρίσης ήταν η παγκοσμιοποίηση.

Αν συγκρίνουμε την κρίση της Ασίας με αυτήν στην Ελλάδα οπωσδήποτε θα διακρίνουμε μεγάλες διαφορές. Πρώτα από όλα η κρίση εκείνη ήταν κατά βάση νομισματική δηλαδή

χρηματοπιστωτική ενώ η κρίση στην ευρωζώνη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, στη Πορτογαλία και Ιρλανδία είναι και παραγωγική. Οι ασιατικές κρίσεις όπως και εκείνη των ενυπόθηκων δανείων του 2008, αντιμετωπίστηκαν σχετικά γρήγορα. Ενώ αυτή της περιφερειακής Ευρώπης λόγω του διαφορετικού της χαρακτήρα θα πάρει περισσότερο χρόνο. Οι χώρες της Ασίας που αντιμετωπίστηκαν στο εθνικό τους νόμισμα ενώ στην ευρωζώνη την εξουσία αυτήν την κατέχουν χώρες που δεν αντιμετωπίζουν κρίση και ως εκ τούτου μπορούν να βραδυπορούν ως προς την λήψη αποφάσεων. Εξάλλου οι κρίσεις στην Ασία ήταν μια συνηθισμένη περίπτωση σαν εκείνα που περιγράφουν τα πανεπιστημιακά εγχειρίδια ενώ η κρίση στην Ευρώπη είναι συστηματική και δεν αναλύεται σε κανένα εγχειρίδιο.

1.4.1 Συμπτώματα ασιατικής κρίσης.

Τα συμπτώματα της κρίσης είναι κοινά σε όλες τις ασιατικές χώρες. Υψηλά επιτόκια, υποτίμηση του νομίσματος, μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, πτώση της ακαθάριστης παραγωγή.

Στην Ταϊλάνδη η αξία του νομίσματος μπαχ μειώθηκε κατά 50%, στην Ινδονησία η ρουπιά έχασε το 80% της αξίας της, και μετοχές το 90% ενώ το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 15% μέσα σε ένα χρόνο, το 1998. Οι χώρες παράλληλα έχασαν και την εμπιστοσύνη των διεθνών επενδυτών οι οποίοι απέσυραν μαζικά τα κεφάλαιά τους, λόγω των ασταθών και αντιφατικών πολιτικών που εφάρμοσαν οι κυβερνήσεις. Από την άλλη πλευρά τα υψηλά επιτόκια μείωσαν δραματικά τις επενδύσεις και πολλές επιχειρήσεις πέρασαν στην εξαφάνιση ενώ εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι έχασαν τις δουλειές τους.

Αν αναφερθούμε γιατί η κρίση εκδηλώθηκε το 1997-1998 στην νοτιοανατολική Ασία, η απάντηση βρίσκεται στο γεγονός της μείωσης της αξίας του γεν έναντι του δολαρίου και της υποτίμησης του κινεζικού γουαν το 1994 γεγονότα αμφότερα που υπάγονται στο πεδίο του ανταγωνισμού και που έκαναν τις εξαγωγές των χωρών αυτών ακριβότερες με αποτέλεσμα εγγραφή ελλειμμάτων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και πλεόνασμα στους λογαριασμούς κεφαλαίων. Ας σημειώσουμε ότι οι αιτίες είναι βαθύτερες και εδράζουν στον τρόπο με τον οποίων δομήθηκε η ένταξη των οικονομικών τους στις παγκόσμιες αγορές.

Ας αναφερθούμε και στην περίπτωση της Ταϊλάνδης. Αυτή η χώρα είναι σχετικά μικρή και μέχρι την δεκαετία του 1980 είχε πλεόνασμα αγροτικών προϊόντων τα οποία εξήγαγε όπως και πρώτες ύλες. Μετά την κρίση χρέους της Λατινικής Αμερικής τα διεθνή επενδυτικά κεφάλαια αναζητούσαν νέους προορισμούς κερδοφορίας και προσελκύστηκαν από την Ταϊλάνδη λόγω των μεταρρυθμιστικών πολιτικών αγοράς που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις της, λόγω του χαμηλού κόστους εργασίας και λόγω του πειθαρχικού εργατικού δυναμικού. Τα κεφάλαια αυτά κυρίως ευρωπαϊκά και ιαπωνικά άρχισαν να εισρέουν στην χώρα είτε αυτοτελώς είτε μέσα χρηματοπιστωτικών εγχώριων εταιριών χωρίς υψηλό κίνδυνο λόγω της σταθερής ισοτιμίας του μπαχ με το δολάριο. Οι ταϊλανδέζες χρηματοπιστωτικές εταιρίες συνδεδεμένες στενά με την πολιτική και γραφειοκρατική ελίτ δανείζονταν στην συνέχεια σε ντόπιους επιχειρηματίες με υψηλότερο επιτόκιο το οποίο το επένδυαν είτε στο κατασκευαστικό κλάδο είτε στα ηλεκτρονικά προϊόντα, είτε στην βιομηχανία. Μέσα από αυτήν την διαδικασία της εισροής ξένων κεφαλαίων η Ταϊλάνδη γνώριζε ρυθμούς ανάπτυξης κοντά στο 8% ετησίως. Οι μεγάλες εισροές μεγάλες εισροές ξένου συναλλάγματος στην χώρα και η μετατροπή του σε τοπικό νόμισμα αποτελούσαν την

σταθερή ισοτιμία του μπαχτ με το δολάριο. Για να μην αυξηθεί η αξία του μπαχτ , αφού σημειώνονταν μεγάλη ζήτηση, η Κεντρική Τράπεζα της χώρας ήταν αναγκασμένη να πουλά μπαχτ στις αγορές συναλλάγματος και να σωρεύει ξένα νομίσματα. Μέσω αυτού η προσφορά χρήματος αυξήθηκε και οι πιστώσεις μέσου του πολλαπλασιαστή χρήματος αυξαινόνταν ακόμα περισσότερο την νομισματική προσφορά.

Όσο και αν αυξάνονταν οι κατασκευές κτιρίων ή οτιδήποτε άλλο δεν μπορούσαν να απορροφήσουν την ογκώδη μάζα των πιστώσεων με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί τεράστια απειλητική φούσκα στην οικονομία που παρέσυρε και τους μισθούς και τις τιμές και ασφαλώς την ζήτηση για εισαγωγές . εμφανίστηκαν εμπορικά ελλείμματα που καλύπτονταν από ξένο δάνειο. Το χρέος όμως δεν ανησυχούσε την κυβέρνηση γιατί βρισκόταν στο ίδιο ύψος με τις εξαγωγές και υπερ αντισταθμιζόταν από τις εισροές ξένων κεφαλαίων. Εκείνο που προσπάθησε να κάνει ήταν να εφαρμόσει” την κλασική συνταγή της αποστείρωσης” της αγοράς χρήματος. Δηλαδή το χρήμα που ήταν αναγκασμένοι να εκδίδει για να καλύψει την υψηλή ζήτηση , προσπάθησε να το ξαναμαζέψει πουλώντας κρατικά χρεόγραφα. Αυτό όμως είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν τα επιτόκια και να γίνουν ακόμα μεγαλύτερες οι ξένες εισροές. Έτσι η λεγόμενη “αποστείρωση” απέτυχε. Ο μόνος τρόπος που θα μπορούσε να εφαρμόσει η Κεντρική Τράπεζα ήταν να εγκαταλείψει την σταθερή ισοτιμία του μπαχτ με το δολάριο και να αυξηθεί η αξία του τοπικού νομίσματος. Δεν το έκανε φοβούμενη μην χάσει την εμπιστοσύνη των αγορών και το πλήρωσε πολύ ακριβά.

1.5 ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΡΩΣΙΑ ΤΟΥ 1998.

Μια ανάσα πριν την χρεοκοπία βρέθηκε το καλοκαίρι του 1998 η Ρωσία. Τότε η ανικανότητα της κυβέρνησης να εφαρμόσει συνεπείς οικονομικές μεταρρυθμίσεις είχε επιφέρει ρήγμα στο κλίμα επενδυτικής εμπιστοσύνης και οι επενδυτές εγκατέλειπαν τις ρωσικές αγορές ξεπουλώντας ρούβλια και αξίες .

Το χρεοστάσιο του 1998 είχε δικό του χρονικό. Προτού ακόμα ξεσπάσει η οικονομική κρίση, η κυβέρνηση είχε εκδώσει ομόλογα ΓΚΟ που στην πραγματικότητα ήταν πυραμίδα.

Η μειωμένη παραγωγικότητα, ένα τεχνητό σύστημα συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ του ρουβλίου και των ξένων νομισμάτων για να αποτραπεί η εγχώρια κρίση και ένα χρόνιο δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν το σκηνικό της κρίσης. Άλλη μια αιτία ήταν το οικονομικό κόστος που είχε ο πρώτος πόλεμος εναντίον της Τσετσενίας και που υπολογίστηκε σε 5, δις. Δολάρια. Στο πρώτο εξάμηνο του 1997 η ρωσική οικονομία είχε παρουσιάσει κάποιες ενδείξεις βελτίωσης. Ωστόσο τα προβλήματα επιδεινώθηκαν εξαιτίας δυο πολύ σοβαρών κρίσεων από το εξωτερικό:

Η πρώτη ήταν η ασιατική χρηματοοικονομική κρίση, που είχε ξεκινήσει το 1997, και συνεπακόλουθη μειωμένη ζήτηση για πετρέλαιο και μέταλλα μείωσης της ζήτησης για εμπορεύματα προκάλεσε πτώση των τιμών τους, με αποτέλεσμα οι χώρες που είχαν άμεση εξάρτηση από τις εξαγωγές πρώτων υλών περισσότερο από άλλες.

Το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο, τα μέταλλα και η ξυλεία αντιστοιχούσαν σε ποσοστό μεγαλύτερο από το 80% των ρωσικών εξαγωγών , κάνοντας την Ρωσία πιο ευάλωτη σε κάθε αλλαγή στις διεθνείς τιμές. Επιπλέον το πετρέλαιο ήταν σημαντική πηγή φορολογικών εσόδων.

Εκτός των εσωτερικών κρίσεων υπήρξε και πολιτική κρίση στο εσωτερικό της χώρας. Η ρευστότητα στην εσωτερική αγορά διασφαλιζόταν μόνο με εισροές ξένου χρήματος, με τα ξένα κερδοσκοπικά κεφάλαια να προσελκύνονται με πολύ υψηλούς τόκους. Στην προσπάθεια της να στηρίξει το ρούβλι και να παγώσει τις εκροές κεφαλαίων η κυβέρνηση αύξησε το επιτόκιο το GKO στο 150%. Παρά τις προσπάθειες της Μόσχας, τα χρέη συνέχισαν να αυξάνουν.

Ένα δάνειο 22,6 δις. Δολαρίων από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα χορηγήθηκε στην Ρωσία τον Ιούλιο του 1998 για να αποκαταστήσει την σταθερότητα στην ρωσική αγορά και να αντικαταστήσει τα βραχυπρόθεσμα ομόλογα GKO με μακροπρόθεσμα ευρώ – ομόλογα. Αν και τούτο είχε αρχικά επιτυχία, η κυβέρνηση συνέχιζε να διατηρεί στο στενό πλαίσιο την ισοτιμία του ρουβλίου παρά τις προτροπές μεγάλων οικονομολόγων, όπως του Σόρος να εγκαταλειφθεί η στήριξη προς το νόμισμα. Το κόστος αποπληρωμής του ρωσικού χρέους εκτινασσόταν στα ύψη. Αδυνατώντας να προσφέρει άλλη στήριξη το ρούβλι, η ρωσική Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να επιστρέψει στην ελεύθερη διακύμανση του. Σε διάστημα ενός έτος έχασε τα 2/3 της αξίας του έναντι του δολαρίου. Ο πληθωρισμός είχε εκτιναχθεί στο 84%. Οι τιμές των τροφίμων είχαν αυξηθεί κατά 100% και εκατομμύρια Ρώσοι βρέθηκαν με μηδενικές αποταμιεύσεις. Από την κρίση του 1998 και μετά η ρωσική κυβέρνηση φαίνεται αν ελέγχει τις κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις, συμβάλλοντας στην δημιουργία σταθερού οικονομικού κλίματος.

1.6 Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 1999-2000

Η κρίση των ελληνικών ομολόγων και οι εξελίξεις στις συναλλαγματικές αγορές κατά το τελευταίο καιρό προκάλεσαν το ενδιαφέρον γύρω από τα ζητήματα παλαιότερων οικονομικών και νομισματικών κρίσεων, καθώς και παρεμβάσεων το ΔΝΤ. Η κρίση της Αργεντινής 1999-2000 είχε τα ίδια χαρακτηριστικά και αιτίες που είχαν όλες οι κρίσεις χωρών:

Αδύνατο εμπορικό ισοζύγιο, νόμισμα της χώρας "δεμένο" με κάποιο άλλο νόμισμα πιο ισχυρό και ανίκανη και συχνά διεφθαρμένη πολιτική διοίκηση. Η οικονομική κρίση της Αργεντινής διήρκεσε από το 1998-2002 με τα εξής σημεία:

Α) την ισχυρότερη ύφεση η οποία έπληξε την χώρα 1998-1999

Β) την κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος 2001-2002

1.6.1 Οι αιτίες της οικονομικής κρίσης.

Η Αργεντινή κατά το 1^ο ήμισυ του 20^{ου} αιώνα άνηκε στις πλουσιότερες χώρες του κόσμου, διαπιστώνουμε ότι η κύρια αιτία της πτώσης ήταν τόσο οι πολιτικές όσο και οι οικονομικές περίοδοι συνεχούς αστάθειας, οι οποίες επικράτησαν μετά το 1995. Οι διαρκείς εναλλαγές των κυβερνήσεων είχαν σαν αποτέλεσμα την εναλλασσόμενη υιοθέτηση διαφορετικών κάθε φορά οικονομικών πολιτικών, οι οποίες οδηγούσαν σε πολλές επιμέρους κρίσεις που καταπολεμούνταν συνήθως με βραχυπρόθεσμα σταθεροποιητικά προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά χαρακτηρίζονταν από μεγάλο κοινωνικό κόστος.

Η μεγάλη πολιτική αστάθεια ξεπεράστηκε το 1983 όταν «εκδιώχθηκε» η διδακτορία και εγκαθιδρύθηκε η Δημοκρατία. Εντούτοις η οικονομική αστάθεια συνεχίστηκε να υπάρχει μέχρι το 1991 όπου η Αργεντινή αποφάσισε να συνδέσει το νόμισμα της με το δολάριο επιλέγοντας την σταθερή ισοτιμία μαζί του.

Κατόρθωσε να καταπολεμήσει το πληθωρισμό αλλά λίγα χρόνια αργότερα ήρθε αντιμέτωπη με τις συνέπιες του προγράμματος. Οι τιμές των προϊόντων της χώρας ακρίβυναν στις διεθνείς αγορές, την μείωση των εξαγωγών και αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο.

Η σύνδεση ενός νομίσματος με το νόμισμα μιας ισχυρής χώρας, ουσιαστικά υποχρεώνει ισότιμη ανάπτυξη. Κάτι που δεν κατάφερε η Αργεντινή σε σχέση με τις ΗΠΑ. Κάτι τέτοιο γίνεται τώρα με το ευρώ.

Η κρίση η οποία ξεκίνησε το 1998 οφειλόταν σε έναν συνδυασμό πολλών παραγόντων. Ήδη κατά τη περίοδο της στρατιωτικής διδακτορίας και της διδακτορίας της εθνικής αναδιοργάνωσης (1976-1983). Το εξωτερικό χρέος της Αργεντινής αυξήθηκε ραγδαία. Είχε σαν αποτέλεσμα αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο, των διάφορων κερδοσκοπικών επιθέσεων εναντίων του νομίσματος της καθώς επίσης της φυγής κεφαλαίων στο εξωτερικό. Η κατάσταση αυτή σταθεροποιήθηκε για ένα μικρό χρονικό διάστημα αφού το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο παρέμενε ως έχει, μη αυξανόμενο μεν αλλά σταθερό στο 55% του ΑΕΠ της χώρας. Έτσι το δημόσιο χρέος της Αργεντινής αυξήθηκε μεταξύ των ετών 1996-1999 κατά 36% του ΑΕΠ.

Για την καλύτερη κατανόηση των μεγεθών το δημόσιο χρέος της Ελλάδας για μια αντίστοιχη χρονική περίοδο μεταξύ των ετών 2006-2009. Αυξήθηκαν από το 224,16 δις στα 299,6 δις. ευρώ –ήτοι 33% περίπου. Το εμπορικό ισοζύγιο το 2008 ήταν 44δις. ευρώ έναντι 239 δις ευρώ του ΑΕΠ-ήτοι 18,4% του ΑΕΠ.

Συγκριτικά με την Αργεντινή, το δημόσιο χρέος αυξήθηκε ανάλογα ενώ το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διατηρήθηκε χαμηλότερα, σχεδόν σταθερό σχεδόν σταθερό σε σχέση με το ΑΕΠ. Αυτό βέβαια οφείλεται περισσότερο σε υψηλότερα έσοδα από τον Τουρισμό και Ναυτιλία και όχι από τις εξαγωγές.

Η σύνδεση του νομίσματος της χώρας με το δολάριο και ειδικά η σταθερή ισοτιμία που επιλέχθηκε (1:1) στην θέση της ελευθερίας διακύμανση οδήγησε στην δραστική μείωση του πληθωρισμού χωρίς όμως να του εξαλείψει εντελώς. Κάτι αντίστοιχο έγινε και στην Ελλάδα μετά την εισαγωγή του ευρώ. Ο πληθωρισμός που απέμεινε συνεχίζει να αυξάνει τις τιμές των προϊόντων της Αργεντινής στις διεθνείς αγορές. Αυτό με την σειρά του είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία ενός αρνητικού εμπορικού ισοζυγίου, το οποίο έπρεπε να ισοσκελισθεί μέσω νέου δανεισμού. Ενδεχομένως εάν η αρχική σύνδεση με το δολάριο είχε αντικατασταθεί πριν το 1998 με ένα μηχανισμό ευέλικτης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η κρίση θα ήταν λιγότερο καταστροφική.

Λόγω της ιστορικής αστάθειας της Οικονομίας της Αργεντινής, οι πολίτες της ήταν ανέκαθεν δύσπιστοι απέναντι στο τραπεζικό σύστημα. Αντέδρασαν σχεδόν πανικόβλητοι όταν εμφανίστηκαν τα πρώτα συμπτώματα της κρίσης, αγοράζοντας μαζικά δολάρια και μεταφέροντας τα κεφάλαια τους στο εξωτερικό. Ειδικά μετά τον καινούργιο τραπεζικό νόμο έπληξε ακόμα την υποτίμηση του νομίσματος το 2002, η οποία έπληξε ακόμα περισσότερο την οικονομία της χώρας.

Η εμπιστοσύνη των διεθνών χρηματαγορών βυθίστηκε περί τα τέλη του 1999, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το επίπεδο ρίσκου του δανεισμού της. Από το έτος 2000 λοιπόν αυξάνονταν συνεχώς φθάνοντας τον Οκτώβρη του 2001 τις 1916 μονάδες βάσης- γεγονός που σήμαινε 19,16% επί πλέον τόκους (ΗΠΑ), οπότε τους υψηλότερους παγκοσμίως. Ήταν δύσκολο να δανεισθεί από τις διεθνείς χρηματαγορές και έτσι υποχρεώνεται να απευθυνθεί για δανεισμό στο ΔΝΤ. Το 2002, το επιτόκιο πλησίασε τις 6000 μονάδες. Ενώ ομαλοποιήθηκε πολύ αργότερα.

Ένα κύμα ιδιωτικοποιήσεων στην αρχή της δεκαετίας του 1990 είχε σαν τελικό αποτέλεσμα της πώλησης πολλών δημοσίων επιχειρήσεων σε ιδιωτικές, ακόμα και σε τιμές χαμηλότερες από την αξία τους. Οι ιδιωτικοποιήσεις αυτές οδήγησαν στην εξάρτηση πολλών κλάδων της οικονομίας της Αργεντινής από το εξωτερικό. Για σχετικό παραλληλισμό, η πώληση του ΟΤΕ οδήγησε την Ελλάδα στην εξάρτηση των τηλεπικοινωνιών της από την Γερμανία. Αν συμβεί κάτι αντίστοιχο με την ΕΥΔΑΠ, την ΔΕΗ και τις υπόλοιπες κοινωφελείς ή μη επιχειρήσεις της χώρας μας, θα ακολουθούσε πιστά τα βήματα της Αργεντινής.

Το γεγονός αυτό κατέστησε την χώρα αρκετά ευάλωτη, τόσο στην κερδοσκοπία όσο και στην μετανάστευση των κεφαλαίων, οπότε συνετέλεσε τα μέγιστα στην τραπεζική κρίση που ακολούθησε.

1.6.2 Η Μεγάλη Ύφεση.

Το 1997 ξέσπασε στην γειτονική χώρα την Βραζιλία, μια βαθιά κρίση, η οποία είχε σαν αποτέλεσμα την δραστική υποτίμηση του βραζιλιάνικου νομίσματος. Έχασε περίπου το 50% της αρχικής της αξίας. Οι επιδράσεις της κρίσης στην Αργεντινή δεν άργησαν να φανούν, αφενός μεν επειδή η Βραζιλία αποτελούσε έναν σημαντικό οικονομικό εταίρο της, οπότε πλήγηκαν οι εξαγωγές της, αφετέρου επειδή η Βραζιλία “κέρδισε” μέσω της υποτίμησης του νομίσματός της, σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα απέναντι στην Αργεντινή. Οι εισαγωγές της Αργεντινής από την Βραζιλία αυξήθηκαν, οι εξαγωγές της προς την Βραζιλία περιορίστηκαν, τα προϊόντα της αντικαταστάθηκαν στις διεθνείς αγορές από την παραγωγή τους στην γειτονική χώρα σχεδόν μηδενίστηκαν σε ολόκληρη την περιοχή λόγω των δυσμενών οικονομικών προοπτικών της.

Έτσι η Αργεντινή οδηγήθηκε σε ύφεση το 1999 ύψους 4% η οποία κατέληξε σε στασιμότητα το 2000 παρά τα τεραστία δάνεια του ΔΝΤ και των ιδιωτικών τραπεζών. Η ανεργία αυξήθηκε, ενώ ακολούθησαν διαμαρτυρίες και μαζικές διαδηλώσεις του πληθυσμού, οι οποίες γρήγορα οργανώθηκαν κεντρικά. Επίσης αυξήθηκε ο αριθμός των υποαπασχολούμενων και μέσω αυτών των απασχολούμενων στην “άτυπη οικονομία”. Σε συνθήκες αυξανόμενης ανεργίας, πολλοί αναζητούν την επίλυση των προβλημάτων τους στην αυτόαπασχόληση.

Ένα ιδιαίτερο φαινόμενο αυτής της φάσης ήταν η εισαγωγή των “χρεωστικών ομολόγων” σε πολλούς δήμους της Αργεντινής. Με την έκδοση και την κυκλοφορία αυτών των “ομολόγων δημοσίου” εισέπρατταν μέχρι και 50% του μισθού τους, οι απασχολούμενοι στους δήμους όπως και οι δημόσιοι υπάλληλοι. Τα ομόλογα αυτά είχαν την μορφή χαρτονομισμάτων και γίνονταν αποδεκτά από πολλά καταστήματα της χώρας, αν και η αξία τους υπολογίζονταν χαμηλότερα, από το αναγραφόμενο ποσό.

Ένα επόμενο φαινόμενο ήταν δημιουργία “ανταλλακτικών ενώσεων” , οι οποίες ουσιαστικά προωθούσαν την φυσική ανταλλαγή τροφίμων και υπηρεσιών με σκοπό την εξισορρόπηση των απολεσθέντων χρημάτων από την έλλειψη ή μη πληρωμή της εργασίας.

Για παράδειγμα μέσα στις συγκεκριμένες ενώσεις, ανταλλάσσονταν τομάτες με αυγά, κρέας με λαχανικά όπως ακριβώς συνέβαινε στην Ευρώπη και αλλού πριν εφευρεθούν τα χρήματα ως ανταλλακτικό μέσον.

Το 2001 το φαινόμενο αυτό εξελίχθηκε σε μαζικό αφού η κάθε πόλη, η κάθε γειτονιά είχε το δικό της ανταλλακτικό της προϊόν. Η συλλογική δε εκπροσώπηση όλων αυτών των ανταλλακτηρίων εξέδωσε το 2001 το δικό της νόμισμα Credito, το οποίο χρησιμοποιούταν ακόμα και για την αγορά ακινήτων.

1.6.3 Η τελική χρεοκοπία.

Λόγω του αρνητικού εμπορικού ισοζυγίου απαιτήθηκε από μια μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, η υποτίμηση του νομίσματος. Η κυβέρνηση όμως δεν συμφώνησε με την συγκεκριμένη απαίτηση φοβούμενη, ως συνήθως τόσο την περεταίρω φυγή των κεφαλαίων, όσο και τις επιθέσεις εν μέρους των κερδοσκόπων.

Τελικά, επιλέχθηκε από την κυβέρνηση ένας αρκετά πολύπλοκος μηχανισμός και η σύνδεση του επίσημου νομίσματος της Αργεντινής του Πέσος με ένα «καλάθι» νομισμάτων οι οποίες αποτελούσαν κατά 50% από ευρώ και κατά 50% από δολάρια για τις διεθνείς συναλλαγές της χώρας.

Η ύφεση είχε σαν αποτέλεσμα να χάσουν ξαφνικά οι επενδυτές την εμπιστοσύνη τους γενικά απέναντι στις αγορές. Όταν η κυβέρνηση της Αργεντινής παραδέχθηκε δημοσίως το Νοέμβριο του 2001, ότι δεν μπορούσε να εκπληρώσει τις απαιτήσεις του ΔΝΤ, σε σχέση με τον περιορισμό του δημοσιονομικού ελλείμματος της χώρας. Το ΔΝΤ αρνήθηκε να δανειοδοτήσει την χώρα με δάνειο ύψους 1,25 δις. δολάρια. Η κυριολεκτική τρομακτική αυτή είδηση για παγκόσμιες χρηματαγορές είχαν σαν αποτέλεσμα να χαθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών απέναντι στην Αργεντινή. Σε αυτό το γεγονός οφείλεται η ξαφνική μαζική και ταχύτατη απόσυρση των κεφαλαίων από την χώρα η οποία προκάλεσε μια τεράστια κρίση σε όλο το τραπεζικό σύστημα.

Η κυβέρνηση για να αποφύγει το ολοκληρωτικό χάος που θα επακολουθούσε, εισήγαγε μια νομοθετική διάταξη η οποία έθετε όριο στην ανάληψη μετρητών από τους τραπεζικούς λογαριασμούς. Επετράπη η ανάληψη μέχρι 250 πέσος την εβδομάδα. Η κυβέρνηση ουσιαστικά αποσκοπούσε στο να εμποδίσει την ανταλλαγή του πέσος με δολάρια επειδή το τραπεζικό σύστημα δεν ήταν σε θέση να ανταπεξέλθει.

Η ενέργεια αυτή επιδείνωσε την κρίση εμπιστοσύνης στην οικονομία τη Αργεντινής στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό.

1.6.4 Έκτατα μέτρα και αποτελέσματα.

Ο νέος πρόεδρος αποφάσισε αμέσως την υποτίμηση του πέσος και απαγόρευσε το άνοιγμα των τραπεζών σε ολόκληρη την χώρα για να αποφύγει τις αγορές δολαρίων κάτω από συνθήκες πανικού. Η υποτίμηση ορίστηκε στο 28% των επιχειρήσεων και γενικά ολόκληρης της χώρας.

Λόγω των καταστροφικών συνεπειών, την τεραστία υποχώρηση της τιμής του πέσος για τις τράπεζες, η κυβέρνηση αποφάσισε την λήψη έκτακτων μέτρων, τα οποία ονομάστηκαν "Corralon".

Σύμφωνα με τα μέτρα αυτά:

A) όλοι οι τραπεζικοί λογαριασμοί πάνω από ένα ορισμένο ύψος μετατράπηκαν σε βιβλιάρια καταθέσεων με χρονικό όριο ανάληψης χρημάτων έως το 2010. «ουσιαστικά κατασχέθηκαν για ορισμένο χρόνο»

B) οι τραπεζικοί λογαριασμοί σε συνάλλαγμα αποφασίστηκε να αντιμετωπιστούν σαν λογαριασμοί σε πέσος με αξία ανταλλαγής 1:1,40 και να αποδοθούν στους ιδιοκτήτες τους μετά την περίοδο αρκετών μηνών και αυτοί που εμφάνιζα μεγάλο πιστωτικό υπόλοιπο μετά από πολλά έτη.

Γ) τις οφειλές τα δάνεια μπορούσε κανείς να τα αποπληρώσει με αξία ανταλλαγής πέσος/δολάριο 1:1.

Από το 2003 άρχισαν να ξεπληρώνονται οι τραπεζικοί λογαριασμοί Corralon λόγω της καλύτερης οικονομίας της χώρας.

1.6.5 Η Ανάκαμψη.

Στα τέλη του 2002 η οικονομία άρχισε να αναπτύσσεται αργά αλλά σταθερά, αφού άρχισε να αποδίδει η υποτίμηση του νομίσματος η οποία κατέστησε τα προϊόντα της Αργεντινής ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές. Άρχισαν να αποσύρονται σταδιακά τα μέτρα στήριξης που είχαν ληφθεί, γεγονός που έδωσε ξανά ώθηση στην ιδιωτική κατανάλωση. Ο ρυθμός ανάπτυξης έφτασε το 8,9% το 2003.

Το 2004 έγιναν συγκεκριμένες προτάσεις σε εκπρόσωπους των παλαιών δανειστών της Αργεντινής, οι οποίες προέβλεπαν την πληρωμή του 25% των παλαιών χρεών. Οι προτάσεις αυτές, προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις κυρίως των διεθνών πιστωτών του κράτους, οι οποίοι αντιπροσώπευαν το 55% τω χρεών του, με αποτέλεσμα να επιδεινωθούν οι σχέσεις τους με το ΔΝΤ. Η Αργεντινή μετά από πολλές διπλωματικές προσπάθειες, κατάφερε να πείσει την πλειοψηφία των δανειστών τις με εξαίρεση την Γερμανία και την Ιταλία.

Η διαδικασία της πληρωμής τω παλαιών χρεών , μέσω αναχρηματοδότησης η οποία καθυστέρησε εκ μέρους της Αργεντινής, προέβλεπε τελικά κατά μέσο όρο, την πληρωμή του 50% των δανειακών κεφαλαίων- μέσω της έκδοσης τριών «ομολόγων δημοσίου» μεταξύ των οποίων θα μπορούσαν να διαλέξουν οι δανειστές, με συγκεκριμένους όμως περιορισμούς. Οι τόκοι των ληξιπρόθεσμων δανείων δεν αναγνωρίστηκαν από την Αργεντινή. Κοινό

στοιχείο και στα τρία ομόλογα του δημοσίου που εκδόθηκαν για την αποπληρωμή των χρεών της χώρας, είναι ότι σε αντίθεση με την προηγούμενη δεν αναγνωρίζουν την δικαιοδοσία των δικαστηρίων του εξωτερικού. Εάν δηλαδή η Αργεντινή σταματήσει ξανά να πληρώνει τα χρέη της τότε οι δανειστές θα πρέπει να υποβάλουν αγωγές στο εθνικό δικαστήριο.

Ολοκληρώνοντας αν και η κρίση της χώρας ξεπεράστηκε θα μπορούσε κάλλιστα να επαναληφθεί στο μέλλον. Το πλέον ανησυχητικό στοιχείο είναι ο πληθωρισμός το οποίο παραμένει στο 12% ενώ σήμερα το κεντρικό πρόβλημα της Αργεντινής είναι η εξασφάλιση της απαραίτητης ενέργειας αφού οι ρυθμοί ανάπτυξης μεταξύ 6% και 9% εξαρτάται από την λύση του ενεργειακού της προβλήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο
ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ
ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

2 Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2007-2010

2.1 Εισαγωγή

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είμαστε μάρτυρες της μεγαλύτερης χρηματοπιστωτικής κρίσης τις τελευταίες εκατονταετίες. Το γεγονός ότι η σημερινή οικονομία έχει μεγαλύτερο παγκοσμιοποιημένο χαρακτήρα στην κίνηση του κεφαλαίου σε σχέση με το παρελθόν, κάνει την κρίση πιο σοβαρή τόσο στις επιπτώσεις όσο και στους τρόπους αντιμετώπισής της.

Περίοδοι κρίσεων είναι συνήθως εποχές δύσκολες με μεγάλες αρνητικές επιπτώσεις σε εταιρίες, εργαζόμενους και νοικοκυριά. Είναι όμως και εποχές που χαρακτηρίζονται από δημιουργικότητα και καινοτομίες. Η κατανοητή απροθυμία για ανάληψη κινδύνου και η προσεκτική προσέγγιση της κρίσης θα πρέπει να δράσουν συμπληρωματικά με την δημιουργικότητα για νέους τρόπους αντιμετώπισης της σημερινής κρίσης.

2.2 ΠΩΣ ΦΤΑΣΑΜΕ ΣΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Για την άσχημη κατάσταση που έχει περιέλθει η αμερικάνικη οικονομία ευθύνεται κατά κύριο λόγο το τεράστιο έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών. Η Αμερική αν και είναι πρώτη σε απόλυτη αξία εξαγωγής χώρα στον κόσμο, οι εισαγωγές τις είναι διπλάσιες από τις εξαγωγές. Σημειωτέον ότι στην Ελλάδα αντίστοιχο έλλειμμα είναι 3 προς 1.

Στην Αμερική εδώ και λίγα χρόνια οι τράπεζες είχαν αρχίσει να δανείζουν πολύ εύκολα, όποιου ήθελε να αγοράσει σπίτι και μάλιστα με σχεδόν καμία εγγύηση από πλευράς δανειοληπτών. Επιπλέον το ποσό του δανείου ήταν αρκετά μεγάλο από την αγοραία τιμή του ακινήτου, ώστε οι πολίτες εκτός από το μεγάλο σπίτι να μπορέσουν να αγοράσουν και αυτοκίνητα και άλλα αγαθά που επιθυμούν, ώστε να δελεαστούν να πάρουν δάνειο.

Τα δάνεια αυτά πακετάρουν οι αμερικανικές τράπεζες όπως η Lehman Brothers, City Bank, ήταν από τους πρωτεργάτες του εγχειρήματος και τα μετέτρεπαν σε ομόλογα τα οποία στην συνέχεια πουλούσαν στις ευρωπαϊκές κυρίως τράπεζες αλλά και σε όλες τις τράπεζες του κόσμου γενικά. Με τα λεφτά που έπαιρναν έδιναν στην συνέχεια περισσότερα δάνεια.

Οι αμερικανοί πολίτες είχαν πολύ καλά σπίτια και ρευστό για τις άμεσες ανάγκες τους. Οι αμερικανικές τράπεζες έβγαζαν τις προμήθειες τους τόσο από τους δανειολήπτες όσο και από την πώληση των ομολόγων και οι ξένες τράπεζες είχαν να λαμβάνουν από την εξαργύρωση των ομολόγων τους εκτός του κεφαλαίου και τους δεδουλευμένους τόκους, που ήταν αρκετά υψηλοί.

Με δεδομένο ότι οι τιμές των σπιτιών ανεβαίνουν τα τελευταία χρόνια, τα ομόλογα αυτά που το καθένα αντιπροσώπευε σε μεγαλύτερο αριθμό στεγαστικών δανείων φάνταζε πολύ ασφαλές, επιπλέον οι αμερικανικές τράπεζες τα παρουσίαζαν ως προϊόντα εγγυημένα αφού τα είχαν ασφαλισμένα σε αμερικανικές ασφαλιστικές εταιρίες.

Το σύστημα αυτό άρχισε να τρίζει όταν άρχισαν να πέφτουν οι τιμές των σπιτιών στην Αμερική. Το γεγονός οι τιμές των σπιτιών άρχισαν να πέφτουν, σε συνδυασμό με το

πραγματικό γεγονός ότι πολλά σπίτια έμειναν αδιάθετα θορύβησε κάποιες ξένες τράπεζες που άρχισαν σιγά σιγά να σκέφτονται τη επένδυση τους.

Τα τελευταία χρόνια οι χώρες που έχουν μαζέψει βουνό από δολάρια (Ντουμπάι, Κίνα, Άραβες και άλλες ασιατικές χώρες), διαβλέποντας την επερχόμενη οικονομική πτώση των ΗΠΑ άρχισαν να αναρωτιούνται μήπως κάποια μέρα τα δολάρια που έχουν μαζέψει στα τεράστια θησαυροφυλάκιά τους δεν αξίζουν τίποτα.

Τόσο το Ντουμπάι όσο και η Κίνα για να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα δημιούργησαν κρατικές επιχειρήσεις οι οποίες έχουν ως σκοπό να ξοδέψουν τα τεράστια αποθέματα σε δολάρια και οι οποίες προβαίνουν σε τεράστιες επενδύσεις στο κράτος τους έτσι ώστε να τα αναμορφώσουν είτε αγοράζοντας καλές εταιρίες ανά τον κόσμο. Η μετατροπή του δολαρίου σε ευρώ ήταν άλλος ένας τρόπος για να ξεφορτωθούν, αλλά όλα αυτά έπρεπε να γίνουν με μέτρο, αφού όσο ξόδευαν τα δολάρια τόσο συνέλαβαν στην περειαίρω τους πτώση. Από ην άλλη, οι μεν Άραβες πετρέλαιο οι δε Ασιάτες γενικά αγαθά, συνέχιζαν να λαμβάνουν πίσω αγαθά.

Αυτός ήταν ένας φαύλος κύκλος , όπου διέξοδο βρήκαν από το απλό εξής μέτρο. Να ξοδεύουν περισσότερο από ότι παίρνουν από τους αμερικάνους για να μη πέσει απότομα το δολάριο και εξανεμιστούν και τα δικά τους δολάρια που είχαν στα θησαυροφυλάκιά τους.

Μέχρι τον Ιανουάριο του 2008, που άρχισε η παγκόσμια ύφεση το δολάριο έχασε 50% σε αξία. Δηλαδή οι χώρες που κατείχαν δολάρια ήταν σαν να είχαν χάσει τα μισά.

Η κρίση έγινε ορατή το 2008 με την κατάρρευση, τις συγχωνεύσεις και κρατικοποιήσεις χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μεγάλου μεγέθους και μακράς ιστορίας. Είναι αξιοσημείωτο ότι σημάδια της επερχόμενης κρίσης υπήρχαν από το 2006, αλλά δυστυχώς δεν δόθηκε η απαραίτητη προσοχή.

Η κρίση ξεκίνησε με σπάσιμο της φούσκας ακίνητων το καλοκαίρι του 2006, γεγονός που οδήγησε σε μεγάλο αριθμό χρεοκοπιών στεγαστικών δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου και μειωμένης εξασφάλισης. Αυτά μεταφέρθηκαν στην αγορά των εταιρικών ομολόγων που είχαν εκδοθεί για την χρηματοδότηση των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων.

Το μέγεθος της αγοράς στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ ανέρχεται σε 12 τρις. δολάρια εκ των οποίων το 75% είναι τιτλοποιημένα. Τον Αύγουστο του 2008 σχεδόν 10% των στεγαστικών δανείων βρισκόταν σε καθυστέρηση πληρωμών ή σε διαδικασία πλειστηριασμού. Για την περίοδο Αύγουστος-Νοέμβριος του 2007 ένα περίπου εκατομμύριο κατοικίες κατασχέθηκαν από τις τράπεζες δημιουργώντας τεράστιο κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα. Η κρίση αυτή μεταφέρθηκε άμεσα στις χρηματοπιστωτικές αγορές των άλλων χωρών προκαλώντας δραματική πτώση σε όλες τις χρηματιστηριακές αγορές του κόσμου. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι μέσα στο 2008 η Κύπρος κατέγραψε πτώση 72%, η Ελλάδα 60%, η Ιταλία 46%, η Ιαπωνία 40%, οι ΗΠΑ 37% και η Μ. Βρετανία το 31%, το μεγαλύτερο μέρος λαμβάνοντας χώρα την περίοδο Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2008.

2.3 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ας αναλύσουμε τις αιτίες της σημερινής οικονομικής κρίσης:

- Η αλόγιστη χρήση τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων
- Η υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων
- Η πλημμελής διαβάθμιση πιστοληπτικού κινδύνου ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης
- Το σύστημα αμοιβών χρηματοπιστωτικό τομέα
- Το κανονιστικό πλαίσιο

Η τιτλοποίηση είναι ένας μηχανισμός μετακίνησης στεγαστικών δανείων από τον ισολογισμό των εμπορικών και ταμειευτικών τραπεζών στους ισολογισμούς άλλων διαμεσολαβητών χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Για παράδειγμα, ένα στεγαστικό δάνειο 1000€ αντικαθιστάται από το διαμεσολαβητικό οργανισμό με ισοδύναμο ποσό μετρητών τα οποία χρησιμοποιούσαν από την τράπεζα για νέα στεγαστικά δάνεια, που με την σειρά τους μεταφέρονται σε ένα διαμεσολαβητικό οργανισμό ο οποίος αντικαθιστά το στεγαστικό δάνειο με μετρητά. Τα δάνεια με αυτήν την διαδικασία μεταφέρονται στο διαμεσολαβητικό οργανισμό όπου χρηματοδοτούνται με ίδια κεφάλαια και έκδοση ίδιων ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης. Με αυτό τον τρόπο οι υποχρεώσεις προς ίδια κεφάλαια βρίσκονται σε επίπεδα 20 προς 1, 30 προς 1 ακόμα και 50 προς, σε αντίθεση με την σχέση υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια 9 προς 1, που έχουν συνήθως οι τραπεζικοί οργανισμοί επομένως ο μηχανισμός της τιτλοποίησης δημιουργεί δυο προβλήματα. Πρώτον, αφαιρεί από τον παραδοσιακό τραπεζίτη, το κίνητρο σωστής αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου του δανειολήπτη αφού ο κίνδυνος αυτός μεταφέρεται σε άλλους οργανισμούς. Δεύτερον, οι διαμεσολαβητικοί οργανισμοί που δέχονται τα τιτλοποιημένα δάνεια, τα χρηματοδοτούν με υψηλότερους δείκτες υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια, εκδίδοντας εταιρικό ομόλογο.

Τα εταιρικά ομόλογα αγοράζονται κυρίως από θεσμικούς επενδυτές όπως συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ταμεία, αμοιβαία κεφάλαια, τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες και κεφάλαια υψηλού κινδύνου. Αγοράζονται όμως και από ιδιώτες. Οι επενδυτικές τράπεζες που εξέδωσαν τα εταιρικά ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης κατόρθωσαν να πείσουν τις εταιρείες Διαβάθμισης να βαθμολογήσουν πολύ υψηλά τα ομόλογα που είχαν ως αντίκρισμα τα τιτλοποιημένα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης. Ένας από τους λόγους αυτής της λανθασμένης βαθμολόγησης είναι ο ηθικός κίνδυνος, η σχέση εξάρτησης που υπήρχε μεταξύ τους, αφού οι εταιρίες διαβάθμισης πλήττονται από τις επενδυτικές τράπεζες που είναι ανάδοχοι των ομολόγων που αγόρασαν. Επιπλέον για την διασφάλιση τους, θεσμικοί επενδυτές αγόρασαν συμβόλαια προστασίας έναντι του κινδύνου χρεοκοπίας των ομολόγων. Δυστυχώς τα περισσότερα συμβόλαια προστασίας, είχαν εκδοθεί κύρια από μια ασφαλιστική εταιρία την AIG η οποία δεν ήταν δυνατών να σηκώσει το βάρος μιας εντεταμένης χρεοκοπίας των ομολόγων, οδηγούμενη και εκείνη σε πιστωτικό αδιέξοδο το Σεπτέμβρη του 2008.

Η ιδιαίτερα χαμηλή νομισματική πολιτική της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας για το ικανό χρονικό διάστημα ευθύνεται για την εμφάνιση ανισορροπιών και τελικά φούσκας με την αγορά κατοικίας. Επίσης τα χαμηλά επιτόκια και οι χαμηλές αποδόσεις των παραδοσιακών επενδύσεων κινδύνων δια των διαφόρων καινοτομιών χρηματοπιστωτικών μέσων χωρίς να επιδεικνύουν τη δέουσα προσοχή για την σταθερή αντιστάθμιση αυτών των

κινδύνων. Το ισχυρών πλαίσιο λειτουργίας προς διάθεση λειτουργούσε με τρόπο με τρόπο ώστε οι τράπεζες να έχουν κάθε κίνητρο να ομαδοποιούν και να τιτλοποιούν μεμονωμένα δάνεια τα οποία διέθεταν στους επενδυτές. Το ισχυρό λειτουργικό-κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία της χρηματοπιστωτικής αγοράς έχει πλέον ξεπεραστεί και οι επωπτικές αρχές δεν το αντιλήφθηκαν έγκαιρα ή δεν επέδειξαν την δέουσα προσοχή στην παραβίαση τους. Η υπερβολική ρευστότητα οδήγησε τους διαχειριστές κεφαλαίων να αναλάβουν συνεχώς περισσότερους κινδύνους. Στην προσπάθειά τους για μεγιστοποίηση κερδών προχώρησαν σε ευρεία έκθεση σε δομημένα προϊόντα που τηρούνταν εκτός των ισολογισμών των τραπεζών, ενώ χρησιμοποιούνταν ευρέως για το μετασχηματισμό της ωριμότητας του χαρτοφυλακίου. Η επιτυχία αυτού του μοντέλου βασίστηκε υποτίθεται σε πολύ εξελιγμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνου και στην αξιολόγηση όλων αυτών των προϊόντων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τις εταιρίες αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου, ενώ ήταν φανερό ότι υπήρχαν πολλές περιπτώσεις προβίασης του ισχύοντος κανονισμού πλαισίου.

Έτσι φτάσαμε στο καλοκαίρι του 2007 όπου τοποθετείται και η έναρξη της κρίσης. Η αναστροφή της τάσης συνεχούς ανόδου των τιμών των ακινήτων στις ΗΠΑ συνοδεύτηκε με την κρίση στην αγορά ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου. Η αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών άρχισε να κλυδωνίζεται καθώς αρκετά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ήταν εκτεθειμένα σε πολύπλοκα δομημένα προϊόντα τα οποία αν και είχαν βαθμολογηθεί με άριστα από τις εταιρίες αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου βασίζονταν σε δανειακές συμβάσεις οι οποίες ήταν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους επισφαλής. Ο καταρτισμός των εποπτικών αρχών στις ΗΠΑ δεν επέτρεψε την άμεση διάγνωση της κρίσης και πολύ περισσότερο το έγκαιρο και αποτελεσματικό συντονισμό για την αντιμετώπιση της κρίσης. Η κρίση εξαπλώθηκε και στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού με πρώτο θύμα την επενδυτική τράπεζα Northern Rock του Ηνωμένου Βασιλείου το Σεπτέμβριο του 2007 αλλά και ελβετικές και γερμανικές τράπεζες. Δεύτερο μεγάλο σταθμό αποτέλεσε η περίπτωση της Bear Stearns, πέμπτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας στις ΗΠΑ η οποία για να αποφύγει την πτώχευση, εξαγοράσθηκε από την J.P. Morgan με την μεσολάβηση τη FED και την εγγύηση του αμερικανικού δημοσίου το Μάρτιο του 2008. Η απόφαση αυτή των αμερικανικών αρχών έγινε αποδεκτή με ανακούφιση καθώς σηματοδοτούσε ότι οι αρμόδιες αρχές ήταν έτοιμες να δράσουν, πέρα από ιδεολογικές αγκυλώσεις και δογματισμούς, και να αποτρέψουν τον ενδεχόμενο συστηματικό κίνδυνο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ιδίως στο τραπεζικό τομέα. Η παγκόσμια οικονομία δεν έχει να αντιμετωπίσει μόνο την χρηματοπιστωτική κρίση αλλά έχει να αντιμετωπίσει άλλα δυο γεγονότα, την άνοδο των τιμών των εμπορευμάτων ιδίως του πετρελαίου και των τροφίμων, και τις τροφές ανισορροπίας που προκλήθηκαν στις αγορές κατοικίας όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και σε πολλές χώρες της ευρωζώνης όπως η Ιρλανδία και η Ισπανία από την ιδιαίτερα χαμηλή νομισματική πολιτική των περασμένων χρόνων.

Η ιδιαίτερα χαμηλή νομισματική πολιτική της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας για το ικανό χρονικό διάστημα ευθύνεται για την εμφάνιση ανισορροπιών και τελικά φούσκας με την αγορά κατοικίας. Επίσης τα χαμηλά επιτόκια και οι χαμηλές αποδόσεις των παραδοσιακών επενδύσεων κινδύνων δια των διαφόρων καινοτομιών χρηματοπιστωτικών μέσων χωρίς να επιδεικνύουν τη δέουσα προσοχή για την σταθερή αντιστάθμιση αυτών των κινδύνων. Το ισχυρών πλαίσιο λειτουργίας προς διάθεση λειτουργούσε με τρόπο με τρόπο ώστε οι τράπεζες να έχουν κάθε κίνητρο να ομαδοποιούν και να τιτλοποιούν μεμονωμένα δάνεια τα οποία διέθεταν στους επενδυτές. Το ισχυρό λειτουργικό-κανονιστικό πλαίσιο που

διέπει την λειτουργία της χρηματοπιστωτικής αγοράς έχει πλέον ξεπεραστεί και οι επωπτικές αρχές δεν το αντιλήφθηκαν έγκαιρα ή δεν επέδειξαν την δέουσα προσοχή στην παραβίαση τους. Η υπερβολική ρευστότητα οδήγησε τους διαχειριστές κεφαλαίων να αναλάβουν συνεχώς περισσότερους κινδύνους. Στην προσπάθειά τους για μεγιστοποίηση κερδών προχώρησαν σε ευρεία έκθεση σε δομημένα προϊόντα που τηρούνταν εκτός των ισολογισμών των τραπεζών, ενώ χρησιμοποιούνταν ευρέως για το μετασχηματισμό της ωριμότητας του χαρτοφυλακίου. Η επιτυχία αυτού του μοντέλου βασίστηκε υποτίθεται σε πολύ εξελιγμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνου και στην αξιολόγηση όλων αυτών των προϊόντων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τις εταιρίες αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου, ενώ ήταν φανερό ότι υπήρχαν πολλές περιπτώσεις προβίασης του ισχύοντος κανονισμού πλαισίου.

Έτσι φτάσαμε στο καλοκαίρι του 2007 όπου τοποθετείται και η έναρξη της κρίσης. Η αναστροφή της τάσης συνεχούς ανόδου των τιμών των ακινήτων στις ΗΠΑ συνοδεύτηκε με την κρίση στην αγορά ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου. Η αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών άρχισε να κλυδωνίζεται καθώς αρκετά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ήταν εκτεθειμένα σε πολύπλοκα δομημένα προϊόντα τα οποία αν και είχαν βαθμολογηθεί με άριστα από τις εταιρίες αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου βασίζονταν σε δανειακές συμβάσεις οι οποίες ήταν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους επισφαλής. Ο καταρτισμός των εποπτικών αρχών στις ΗΠΑ δεν επέτρεψε την άμεση διάγνωση της κρίσης και πολύ περισσότερο το έγκαιρο και αποτελεσματικό συντονισμό για την αντιμετώπιση της κρίσης. Η κρίση εξαπλώθηκε και στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού με πρώτο θύμα την επενδυτική τράπεζα Northern Rock του Ηνωμένου Βασιλείου το Σεπτέμβριο του 2007 αλλά και ελβετικές και γερμανικές τράπεζες. Δεύτερο μεγάλο σταθμό αποτέλεσε η περίπτωση της Bear Stearns, πέμπτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας στις ΗΠΑ η οποία για να αποφύγει την πτώχευση, εξαγοράσθηκε από την J.P. Morgan με την μεσολάβηση τη FED και την εγγύηση του αμερικανικού δημοσίου το Μάρτιο του 2008. Η απόφαση αυτή των αμερικανικών αρχών έγινε αποδεκτή με ανακούφιση καθώς σηματοδοτούσε ότι οι αρμόδιες αρχές ήταν έτοιμες να δράσουν, πέρα από ιδεολογικές αγκυλώσεις και δογματισμούς, και να αποτρέψουν τον ενδεχόμενο συστηματικό κίνδυνο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ιδίως στο τραπεζικό τομέα. Η παγκόσμια οικονομία δεν έχει να αντιμετωπίσει μόνο την χρηματοπιστωτική κρίση αλλά έχει να αντιμετωπίσει άλλα δυο γεγονότα, την άνοδο των τιμών των εμπορευμάτων ιδίως του πετρελαίου και των τροφίμων, και τις τροφές ανισορροπίας που προκλήθηκαν στις αγορές κατοικίας όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και σε πολλές χώρες της ευρωζώνης όπως η Ιρλανδία και η Ισπανία από την ιδιαίτερα χαμηλή νομισματική πολιτική των περασμένων χρόνων.

2.4 ΟΙ ΣΥΝΕΠΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.

Η κατάρρευση της αγοράς ακινήτων συνεπάγεται τον περιορισμό της δραστηριότητας ή και την διακοπή λειτουργίας πολλών κλάδων της οικονομίας που παράγουν ή εμπορεύονται οικοδομικά υλικά ή εξοπλισμούς κατοικιών. Ο περιορισμός της δραστηριότητας ή η διακοπή λειτουργίας πολλών κλάδων της οικονομίας προκαλεί ανεργία και μείωση εισοδήματος. Η μείωση εισοδήματος προκαλεί την μείωση της ζήτησεως πολλών προϊόντων και υπηρεσιών της άμεσου καταναλώσεως που οδηγεί σε ένα δεύτερο κύμα ανεργίας και μειώσεως του εισοδήματος. Αυτή η διαδικασία συνεχίζεται επηρεάζοντας σταδιακά δυσμενώς σχεδόν όλους τους κλάδους οικονομίας έως όταν η οικονομική ύφεση φθάνει στο τέλος της.

Η κρίση μεταδίδεται διαδοχικά και σε όλες τις χώρες του κόσμου. Αρχικά η ανεργία και η μείωση του εισοδήματος μεταδίδεται στις χώρες από τις οποίες η εν κρίση χώρα εισάγει πολλά προϊόντα ή και υπηρεσίες. Στην συνέχεια επηρεάζονται όλες οι χώρες του κόσμου διότι όλες αποτελούν μια αγορά και κάθε μια εξαρτάται και επηρεάζεται από τις άλλες στις οποίες εξάγει προϊόντα ή και υπηρεσίες. Αν η κρίση αφορά μια μικρή σχετικά χώρα δεν δημιουργείται πρόβλημα διότι οι θυγατρικές χώρες βρίσκουν άλλες αγορές. Εάν η κρίση αφορά μεγάλο πληθυσμό και υψηλό εισόδημα, τότε προκαλείται διαδοχική διεθνής κρίση όπως είναι και η σημερινή.

Η κρίση δεν πλήττει όλες τις χώρες με την ίδια ένταση λόγω διαφόρου δομής της οικονομίας τους. Παράδειγμα, οι κάτοικοι μιας χώρας της Αφρικής που ζουν σε καλύβες, τις οποίες κτίζουν οι ίδιοι και τρέφονται από τα προϊόντα της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας τους και η χειροτεχνεία καλύπτει το 20% του συνόλου των αναγκών τους, μια διεθνής οικονομική κρίση δεν θα επηρεάσει σοβαρά την ζωή τους.

2.5 Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.

Όταν εκδηλωθεί μια κρίση ακολουθεί η οικονομική ύφεση με αλληλοδιαδόχους κύκλους αυξήσεως της ανεργίας και μειώσεως του εισοδήματος και των τιμών όλων των αγαθών μέχρις όταν η ύφεση φθάνει στο τέρμα της. Αμέσως μετά αρχίζει η ανάκαμψη όπου οφείλεται στο γεγονός ότι πολλοί προσπαθούν να ωφεληθούν από τις χαμηλές τιμές των αξιών που τους ενδιαφέρουν. Έτσι προκαλείται μια ζήτηση των εν λόγω αξιών και αρχίζει η αύξηση της τιμής στην αρχή η ζήτηση είναι χαμηλή και σταδιακά όμως ανέρχεται ιδικά αν υπάρχουν τράπεζες υγιείς που είναι έτοιμες να προσφέρουν δάνεια που κάλυπταν σοβαρό μέρος των αξιών που φερέγγυοι πελάτες τους θέλουν να αγοράσουν. Όταν οι μηνιαίες πωλήσεις αξιών αναγόμενες σε ετήσιες φθάνουν στο επίπεδο των πωλήσεων προς της κρίσεως, τότε οι οικονομίες των χωρών εισέρχονται στην ανάπτυξη. Ευνόητο είναι ότι με την ανάπτυξη των αγορών και την άνοδο των πραγματοποιούμενων πωλήσεων αυξάνουν και οι τιμές των αξιών.

Τα ληφθέντα μέτρα από όλες σχεδόν τις χώρες αναπτυσσόμενες και αναπτυγμένες δεν έχουν ανάλογο ιστορικό προηγούμενο ως προς την πληρότητα και το μέγεθος τους. Τα ληφθέντα μέτρα σε γενικές γραμμές είναι:

- ❖ Η ενίσχυση του εισοδήματος των οικονομικών αδυνάτων.
- ❖ Η αναστολή κατασχέσεων κατοικιών ή και η παροχή διευκολύνσεων για την εξυπηρέτηση δανείων.
- ❖ Η ενίσχυση υπό όρους ή η κρατικοποίηση τραπεζών λόγω μεγάλης συμβολής στην οικονομική ανάπτυξη και στην παροχή δανείων κατά το στάδιο της κρίσεως.
- ❖ Η κατά το δυνατόν μείωση της φορολογίας για την ενίσχυση του εισοδήματος των πολιτών και της αγοράς.
- ❖ Η μείωση του επιτοκίου των κεντρικών τραπεζών για τις οποίες αφενός μειώνεται το επιτόκιο χορηγηθέντων στεγαστικών δανείων και έτσι διευκολύνεται η εξυπηρέτηση και αφετέρου οι τράπεζες έχουν την δυνατότητα να περιορισθούν κεφάλαια με μικρό κόστος για την βελτίωση της ρευστότητας και την χορήγηση δανείων στην αγορά.

- ❖ Η εκτέλεση αναπτυξιακών έργων υποδομής ίδιων για την παραγωγή ενέργειας.

Τα χρηματιστήρια του πλανήτη γνώρισαν δραματικές απώλειες το 2008 κοντά ή και άνω των 50%. Παρά τις παρεμβάσεις των νομισματικών αρχών η πορεία προς την ομαλότητα στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου ήταν αργή. Ήταν φανερό πως η παρέμβαση των κυβερνήσεων μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής ήταν απαραίτητη. Διεθνείς οργανισμοί όπως ΟΟΣΑ και το ΔΝΤ συνέστησαν την στήριξη της οικονομίας μέσω υιοθέτησης δημοσιονομικών πακέτων ώστε η οικονομική πολιτική να δράσει ανακυκλικά στηρίζοντας την οικονομική δραστηριότητα. Τα δημοσιονομικά πακέτα περιλαμβάνουν εκτός από μέτρα διασφάλισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέτρα όπως η μείωση της φορολογίας ή η ενίσχυση των δημοσίων δαπανών για την τόνωση της εσωτερικής ζήτησης.

Η νομισματική πολιτική ενδείκνυται να χρησιμοποιείται σε τέτοιες περιπτώσεις. Υπάρχει αρκετή επιφυλακτικότητα για την χρήση της δημοσιονομικής πολιτικής σε κανονικές συνθήκες. Όμως οι συνθήκες από το να χαρακτηριστούν κανονικές και η νομισματική πολιτική καθίσταται λιγότερο αποτελεσματική. Υπό το φως αυτών των εξελίξεων όλοι συμφωνούν για την χρήση του εργαλείου της δημοσιονομικής πολιτικής αλλά αναπτύσσονται δυο σκέψεις για το μέγεθος και την κατεύθυνση των δημοσιονομικών παρεμβάσεων. Από την μια πλευρά όσοι υποστηρίζουν ότι γενικές και εκτεταμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις, είναι μόνη λύση για να αποφύγουμε μια παρατεταμένη ύφεση.

Οι χώρες που έχουν την δυνατότητα να ανατρέψουν την διεθνείς οικονομική κρίση και να οδηγήσουν στην οικονομική ανάπτυξη, είναι αυτές που έχουν μεγάλο πληθυσμό και κατώτατο δυνατόν μέτρο και υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα. Οι χώρες αυτές είναι η Ενωμένη Ευρώπη, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Κίνα, Ινδία, Ρωσία, Βραζιλία, Καναδάς, Αυστραλία.

2.6 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΠΛΗΤΤΕΙ ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Ο μικρότερος όγκος εξωτερικού δανεισμού και η σημαντική μείωση των εξαγωγών σε έξι χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κροατία, ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο και Σερβία), αποτελούσαν τα πρώτα σημάδια του πλήγματος της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στις χώρες αυτές.

Σε αυτές τις έξι χώρες οι συνέπιες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης είχαν ως αποτέλεσμα την αδυναμία τους να χρηματοδοτήσουν το εξωτερικό χρέος, το έλλειμμα του προϋπολογισμού και το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τους.

Δεδομένη της εξάρτησης των έξι προαναφερόμενων οικονομικών στο ξένο κεφάλαιο, οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης είχαν αντίκτυπο σε κάθε δραστηριότητα ιδίως σε όσες αναφέρονται στον χρηματοοικονομικό τομέα. Ο φόβος της κρίσης δημιούργησε πανικό με αποτέλεσμα μεγάλο μερίδιο των τραπεζικών καταθέσεων σε ξένο συνάλλαγμα σε πιστωτικά ιδρύματα των έξι χωρών αυτών να "κάνει φτερά".

Με την οικονομική δραστηριότητα να καταγράφει αρνητικούς ρυθμούς, μόνο η Αλβανία κατάφερε να βρεθεί σε θετικό έδαφος από τις προαναφερθείσες χώρες το 2009. Αντίθετα τον Ιανουάριο και τον Ιούλιο του 2009 η Σερβία κα Βοσνία – Ερζεγοβίνη κατέφυγαν στην λύση του ΔΝΤ. Λαμβάνοντας πακέτα στήριξης για την στήριξη του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και της δημοσιονομικής σταθερότητας.

Παρά το γεγονός ότι οι οικονομικές συνθήκες βελτιώθηκαν από την έναρξη της κρίσης και σημειώθηκε ανάκαμψη των εξαγωγών στις έξι χώρες από τις αρχές του 200 ορατό παραμένει το ενδεχόμενο αντιμετώπισης νέων αρνητικών οικονομικών συνθηκών, εξαιτίας της οικονομικής κατάστασης στις χώρες της ευρωζώνης.

Σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ στις έξι χώρες καταγράφονται σημαντικές διαφορές στην διαμόρφωση των μακροοικονομικών πολιτικών, οι οποίες κατέστησαν οικονομίες περισσότερο ευάλωτες σε εξωγενείς αρνητικούς παράγοντες.

Η διαφορά που εμφανίζεται με μεγαλύτερη συχνότητα στις έξι χώρες, κυρίως πριν την εμφάνιση της παγκόσμιας κρίσης, είναι ότι ορισμένες από αυτές όπως η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ΠΓΔΜ και η Σερβία υιοθέτησαν προ-κυκλική δημοσιονομική πολιτική. Δηλαδή μείωση δαπανών αύξηση φορολογίας, η οποία συχνά βασίστηκε σε έσοδα από τις ιδιωτικοποιήσεις.

Αντίθετα, η δημοσιονομική πολιτική της Αλβανίας και της Κροατίας ήταν περισσότερο προσεκτικές. Η προ-κυκλική πολιτική που είχε εμφανιστεί στις περισσότερες χώρες επιδείνωσε τις πιέσεις που η εύρωστη εγχώρια ζήτηση είχε ασκήσει στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης, αρκετές ήταν οι χώρες που αναγκάστηκαν να λάβουν μέτρα ενίσχυσης της δημοσιονομικής εξυγίανσης, εγκαταλείποντας μερικώς ή ολοκληρωτικά το "μοντέλο της προ-κυκλικής" πολιτικής με στόχο να καταστούν περισσότερο ανθεκτικές στις εξωγενείς οικονομικές πιέσεις αλλά και στις εσωτερικές.

Στην ίδια έκθεση σημειώνεται μεταξύ άλλων πως η προσεκτική δημοσιονομική συμπεριφορά και η ισχυρή εμπιστοσύνη των επενδυτών στην μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική βιωσιμότητα της Αλβανίας θα μπορούσε να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους η Αλβανία είχε καλύτερες επιδόσεις από τις υπόλοιπες χώρες την περίοδο της κρίσης, παρά το γεγονός ότι το 2007 στην χώρα καταγράφηκαν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ελλείμματος και δημοσίου χρέους, έναντι των υπόλοιπων χωρών.

2.7 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ.

Οι Ιρλανδοί είναι λαός εργατικός, θρησκόληπτος και ευρηματικός. Γνώρισαν πολλές πράξεις, αντιφατικές πολλές φορές του δράματος της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Από το 12^ο αιώνα βρίσκονταν κάτω από την κυριαρχία των Βρετανών ενώ απέκτησαν την ανεξαρτησία τους μόλις το Δεκέμβρη του 1921. Η πολύχρονη αυτή υποταγή, είχε αφήσει στην ψυχροσύνθεση των Ιρλανδών τα σημάδια της. Στον ρεαλισμό των οικονομικών σκοπών αυτό δεν είχε καμία σημασία γιατί η Ιρλανδική δομή είναι προσανατολισμένη εμπορικά και παραγωγικά προς τον αγγλοσαξονικό κόσμο. Το 42% των εξαγωγών οδεύουν προς τις ΗΠΑ και Αγγλία.

Αν και είναι μια χώρα δυόμισι φορές μικρότερη από την Ελλάδα πληθυσμιακά. Η ικανότητά της για παραγωγή ακαθάριστου προϊόντος είναι πολύ μεγαλύτερη. Το 2010 εν μέσω κρίσης η αξία της ακαθάριστης παραγωγής έφθασε στο 172,3 δις. δολάρια από 23,9 δις. δολάρια που ήταν το 1980. Το προϊόν αυτό παράγεται κατά το πλείστου από ένα άθροισμα 4,5 εκ. ανθρώπων που είναι κατανεμημένο ασύμμετρα στους παραγωγικούς κλάδους. Πολύ μικρό

μέρος ασχολείται με πρωτογενή παραγωγή (2%) ενώ το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατέχει θέσεις εργασίας του τομέα του υπηρεσιών (70%).

Το κατά κεφαλή εισόδημα ήταν το 2010 38 χιλ. δολάρια με έναν δείκτη ανισοτήτων κοντά στο μέσω όρο των χωρών του ΟΟΣΑ 29,3 ενώ το 1987 ο δείκτης αυτός ήταν πολύ μεγαλύτερο και κοντά στο 36. Στην Ελλάδα ο δείκτης ανισοτήτων είναι υψηλότερος και το 2009 βρέθηκε με τιμή 33.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η Ιρλανδία αποτέλεσε χώρα επιλογής πολυεθνικών μεγάλων εταιριών υψηλής τεχνολογίας και λόγω της χαμηλής φορολογίας και λόγω κατάλληλου προστατευτικού θεσμικού δικτύου. Οι Ιρλανδοί μετά την αναπτυξιακή στασιμότητα της δεκαετίας του 1980 θεώρησαν ότι με τον τρόπο αυτό, ανακάλυψαν ένα μοντέλο προσέλκυσης ξένων επενδυτών που τους έδωσε μεγάλες αποδόσεις στον ρυθμό ανάπτυξης ο οποίος πράγματι κατέγραφε υψηλά νούμερα μεγέθυνσης και μεταξύ του 5-9%. Οι τεχνολογικές εταιρίες εξήγαγαν βέβαια το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής και των κερδών τους στην αλλοδαπή.

Το μοντέλο προσελκυστικότητας ξένων εταιριών σταμάτησε να αποδίδει διότι η ανάπτυξη που εμφανίστηκε στην Ιρλανδία ήταν εξωγενής. Αυτό σημαίνει ότι οι παράγοντες που την προσδιορίζουν δεν ελέγχονται απόλυτα από την εγχώρια εξουσία αλλά από τις στρατηγικές των πολυεθνικών και τη διεθνή ζήτηση. Οι μεγάλες ροές κεφαλαίου που δημιουργήθηκαν από την δράση των εταιριών απαιτούσε ένα εύρωστο και διαρκώς αναπτυσσόμενο τραπεζικό και χρηματοοικονομικό σύστημα που θα ήταν σε θέση να όχι μόνο να τι ρυθμίσει αναπτυξιακά αλλά και να τις καταναίμει ορθολογικά. Αυτός ο συνδυασμός ταυτόχρονης ανάπτυξης/ ρύθμισης ομολογουμένως δεν είναι εύκολη υπόθεση και μάλιστα μια χώρα που λίγα χρόνια πριν ήταν υποανάπτυκτη στον τομέα.

Όταν ο ρυθμός αύξησης της προσφοράς χρήματος είναι μεγαλύτερος από τον ρυθμό αύξησης του προϊόντος τότε δημιουργούνται πιέσεις και στο επίπεδο των τιμών και στο επίπεδο των ελλειμμάτων. Οι μεγάλες ροές κεφαλαίων ως αποτέλεσμα των ξένων επενδυτών δημιούργησαν ένα ονομαστικό/ πλασματικό επίπεδο ισορροπίας και στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών και στην αγορά εργασίας. Όταν όμως αυτές οι ροές μειώθηκαν, οι αγορές έπρεπε να επαναληφθούν στο αρχικό επίπεδο ισορροπίας. Η επιστροφή σε χαμηλότερο επίπεδο ισορροπίας παίρνει την μορφή της κρίσης και συντελείται με τις πολιτικές των οριζοντίων περικοπών αμοιβών των συντελεστών που εφαρμόζει η τρόικα.

Η κρίση εμφανίστηκε πρώτα στο τραπεζικό τομέα, όπως ήταν φυσικό, ο οποίος και λόγω των εσωτερικών τους δυσλειτουργιών δεν άντεξε. Για να αποφευχθεί η κατάρρευση του, ο κρατικός προϋπολογισμός άνοιξε υπερβολικά δημιουργώντας ελλείμματα της τάξης του 32,4% του ΑΕΠ, το μεγαλύτερο παγκοσμίως.

Οι πολιτικές εκκαθάρισης κόστισαν 10% μείωσης του ΑΕΠ σε δυο μόλις χρόνια και 25% μείωσης των μισθών. Οι ισορροπίες στις τρεις αγορές όμως δεν έχουν αποκατασταθεί ακόμα και αυτό σημαίνει πως το κόστος ενδέχεται να είναι ακόμα μεγαλύτερο. Οπωσδήποτε σε αυτό συντελεί και η ευρωπαϊκή κρίση χρέους αλλά και η συνεχιζόμενη δυσπιστία των ξένων εταιριών. Πάντως οι περισσότερες πιθανότητες βρίσκονται στο σενάριο να επιστρέψει η Ιρλανδία στα επίπεδα του τέλους της δεκαετίας του 1980 παρά να επανακτήσει το επίπεδο ανάπτυξης πριν την κρίση. Αλλά και αυτή η εκδοχή είναι συνδυασμένη με τις ευρωπαϊκές πολιτικές αντιμετώπισης της χρεωστικής κρίσης.

Αν οι αντιδράσεις των διεθνών αγορών εμφανίζουν μεγάλη ευαισθησία, πολλές φορές ανορθολογική, μεγάλη ευαισθησία παρουσιάζουν επίσης οι πολιτικές αγορές. Η πολιτική διαχείριση μιας καπιταλιστικής κρίσης είτε έχει "κευσιανό" είτε "κλασικό", δεν μπορεί να επιφέρει αναστρέψιμα αποτελέσματα δραστικά και βραχυχρόνια. Η ιστορία των κρίσεων μας διδάσκει πως όποιες ήταν οι δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές αντιμετώπισης από τις κυβερνήσεις, οι επιπτώσεις ήταν οριακές. Για να εξυγιανθεί μια καπιταλιστική οικονομική δομή, και μάλιστα τόσο πολύπλοκη όσο η σημερινή απαιτούνται εκκαθαρίσεις αγορών, με απλά λόγια σημαίνει ανεργία, μείωση του βιοτικού επιπέδου, εξαφάνιση επιχειρήσεων και πτώση κυβερνήσεων.

Ακόμα και αν πρόκειται για πολύ μεγάλες οικονομίες όπως είναι η αμερικανική, η πολιτική της νομισματικής της χαλάρωσης που εφαρμόζεται, δημιουργεί μεγάλα δημόσια χρέη και κρατικά ελλείμματα. Αλλά αυτά κάποτε θα πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Πληθυσμός	4,470
ΑΕΠ	173,3
Κατακεφαλήν ΑΕΠ	37,300
Δημόσιο Χρέος	967 ΑΕΠ
Δημόσιο Έλλειμμα	-32,4%
Ανεργία	13,6%
Πληθωρισμός	4,5%
Κρατικά Έσοδα	\$70,66 δις.
Κρατικές Δαπάνες	\$136,8 δις.

Οι Ιρλανδοί έχουν δημοσιονομικό NAMA με το οποίο προσπαθούν να διαχειριστούν τα στοιχεία της κρατικής περιουσίας και να τα απομονώσουν από τους ταξικούς κύκλους. Δείχνει να τα καταφέρουν μέχρι τώρα αργά αλλά σταθερά. Στο τέλος της περιόδου ή ολική επιτυχία ή ολική αποτυχία, εξαρτάται από την πορεία, την εξέλιξη της ευρωπαϊκής κρίσης και της τύχης του ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο
ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ
ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

3.1.1 Προπολεμικά δάνεια.

Η ιστορία δανεισμού της χώρας μας από τις ξένες δυνάμεις αρχίζει πριν από την ίδρυση του ελληνικού κράτους με δυο γνωστά βρετανικά δάνεια της ανεξαρτησίας το 1924 και 1925 για τις ανάγκες της επανάστασης . Αναγκαστήκαμε να πληρώσουμε ένα μεγάλο ποσό από αυτά για τόκους και προμήθειες για παραγγελίες πολεμικού υλικού που ουδέποτε έφτασε στην χώρα μας. Ένα ακόμα μέρος του δανείου καταναλώθηκε για τις εμφύλιες αναμετρήσεις μας, με αποτέλεσμα ένα πολύ μικρό μέρος αυτών των χρημάτων να χρησιμοποιηθεί τελικά για τους ουσιαστικούς σκοπούς της επανάστασης. Τα δάνεια αυτά, επέβαλαν σαν υποθήκη την εθνική κτηματική περιουσία.

Το 1827 ο Καποδίστριας ζήτησε καινούργιο δάνειο από τους Ευρωπαίους για να μπορέσει να ανταποκριθεί στην αποπληρωμή ενός μέρους των προηγούμενων δανείων και να βοηθήσει την ανόρθωση της ελληνικής οικονομίας. Το αίτημα τους όμως δεν έγινε αποδεκτό με αποτέλεσμα η ελληνική διοίκηση να αναγκαστεί να κηρύξει τον ίδιο χρόνο πτώχευση.

Το επόμενο δάνειο που συνήψε η Ελλάδα ήταν το 1832, μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους το 1830 και την επιβολή του Βαυαρού Όρθωνα το 1832 σαν βασιλιά των ελλήνων. Από το δάνειο αυτό των "προστάτιδων δυνάμεων" ύψους 60 εκ. γαλλικών φράγκων, δόθηκαν μόνο οι δυο πρώτες δόσεις που ουσιαστικά χρησιμοποιήθηκαν για αποπληρωμή των δυο πρώτων βρετανικών δανείων και το υπόλοιπο για το στρατό και την βαυαρική γραφειοκρατία. Η μη ανάκαμψη, έτσι της οικονομίας προκάλεσε την άρνηση καταβολής της τρίτης δόσεις του δανείου. Τελικά ο Όθωνας αναγκάστηκε να κηρύξει πτώχευση, ζητώντας νέα δάνεια.

Οι "προστάτιδες δυνάμεις" όρισαν τότε μια επιτροπή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου, που είχε ως στόχο την εξεύρεση τρόπων για την πληρωμή των ελληνικών δόσεων του δανεισμού το 1832. Η επιτροπή αποφασίζει την εκχώρηση των εσόδων του ελληνικού κράτους από τα κυβερνητικά μονοπώλια, τους όρους του καπνού, τα έσοδα φορολόγησης και τους τελωνιακούς δασμούς. Παράλληλα καταθέτει προτάσεις και υποδείξεις για την εξυγίανση των δημοσιονομικών και τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης. Από την δεκαετία του 1860 και έπειτα η ανάπτυξη της ελληνικής ναυτιλίας, βιομηχανίας και των τραπεζών οδηγούν στην πολιτική αφύπνιση της ελληνικής αστικής τάξης. Τα νέα κοινωνικά στρώματα θα στραφούν πολιτικά γύρω από το κόμμα του Χ. Τρικούπη.

Όταν ο Χ. Τρικούπη αναλαμβάνει την πρωθυπουργία το 1881 παρά τις προσπάθειες του για την σωστή λειτουργία του κράτους στην οικονομική πολιτική, υπηρετεί πιστά τις ανάγκες του μεγάλου κεφαλαίου της εποχής. Την ίδια εποχή το εξωτερικό χρέος μεγαλώνει λόγω των οικονομικών αποζημιώσεων που χρειάστηκε να καταβληθεί στην Τουρκία για την παραχώρηση της Θεσσαλίας και Άρτας.

Από το 1879 ως το 1890 η χώρα δανείζεται αλόγιστα ενώ αναγκάζεται να εκχωρήσει σε δάνεια το 40% με 50% των εσόδων της. Ο κρατικός προϋπολογισμός στις χρονιές εκείνες είναι μονίμως ελλειμματικός και το ισοζύγιο πληρωμών αρνητικό. Την δεκαετία του 1880 υπάρχει ραγδαία πτώση στις εξαγωγές του κύριου εξαγωγικού προϊόντος της σταφίδας, εξαιτίας και της ανάκαμψης των γαλλικών εξαγωγών. Η ελληνική οικονομία φτάνει στην κατάρρευση καθώς τα έσοδα από την εξαγωγή της σταφίδας διοχετεύονταν στην αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους. Το 1893 ο Χ. Τρικούπης αναφωνεί στην Βουλή το

ιστορικό «Κύριοι Δυστυχώς Επτωγεύσαμεν». Η τρίτη πτώχευση έναντι του ελληνικού κράτους ήταν γεγονός...

Η Τρίτη πτώχευση της Ελλάδας σήμαινε κλονισμό της δραχμής και ολόκληρο μαρασμό της ελληνικής οικονομίας. Η κρίση αντιμετωπίστηκε με την υποτίμηση της δραχμής στη μισή αξία. Η πτώχευση οφείλεται, σύμφωνα με κάποιες απόψεις στην απροθυμία δανειοδότησης.

Η χρεοκοπία οδήγησε τις πρώτες εργατικές κινητοποιήσεις και απεργίες με πιο σημαντική εκείνη των μεταλλωρύχων του Λαυρίου το 1896. Κυρίως όμως συνέβαλε στην ανάπτυξη μιας εθνικιστικής υστερίας που υποδαυλιζονταν από την Εθνική Εταιρία και την ανοχή ή σύμπραξη Δεληγιάννη. Ο Δεληγιάννης προσπαθεί να έρθει σε συμφωνία με τους ξένους ομολογιούχους των δανείων για συμβιβασμό. Το 1896 ξεσπά εξέγερση στην Κρήτη εναντίων της Οθωμανικής Διοίκησης.

Ο πρωθυπουργός υπό την πίεση της Εθνικής Εταιρίας και της κοινής γνώμης ζητάει από τον βασιλέα Γεώργιο την αποστολή ελληνικών στρατευμάτων. Τα στρατεύματα φτάνουν στο νησί τον Φεβρουάριο το 1897. Η πύλη αντιδρά και στέλνει το στρατό της κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων ενώ οι μεγάλες δυνάμεις αποφασίζουν τον ναυτικό αποκλεισμό της Κρήτης. Η Ελλάδα δεν ήταν έτοιμη από κάθε άποψη και θύμα του εθνικιστικού παραληρήματος της Εθνικής Εταιρίας, που ουσιαστικά ασκούσε την εξωτερική πολιτική και των επικινδύνων κυβερνήσεων, υπέστη στρατιωτική πανωλεθρία από τον τουρκικό στρατό τον Μάιο του 1897.

Ως αποτέλεσμα της ήττας της, αναγκάστηκε να πληρώσει πολεμικές αποζημιώσεις 4 εκ. τουρκικών λιρών και να δεχτεί νέο οικονομικό έλεγχο για το διογκωμένο εξωτερικό της χρέος. Ο έλεγχος εκτός από την διαχείριση όλων των οικονομικών πόρων του κράτους ανέλαβε να καθορίζει και την νομισματική πολιτική. Η εθνική κυριαρχία της χώρας είχε δεχθεί ακόμα ένα ισχυρό πλήγμα.

3.1.2 Οι επιπτώσεις των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1922) στην οικονομία

Την περίοδο 1902-1914 συνολογήθηκαν τέσσερα εξωτερικά δάνεια, συνολικά 521,000,000 γαλλικά φράγκα. Τα δυο πρώτα δάνεια ήταν ύψους 76,000,000 γαλλικά φράγκα μέχρι το έτος 1910 και τα υπόλοιπα ήταν ύψους 335,000,000 γαλλικά φράγκα το έτος 1914. Τα δάνεια χρησιμοποιήθηκαν υπέρ της εξυπηρέτησης των ήδη υπαρχόντων εξωτερικών δανείων υπέρ της διεξαγωγής των Βαλκανικών Πολέμων και στην ενσωμάτωση των νέων περιοχών που προέκυψαν μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους. Δηλαδή τα νέα δάνεια ξεπλήρωσαν τα παλιά.

3.1.3 Η πτώχευση του 1932.

Η πτώχευση του 1893/97 είχε ως αποτέλεσμα και την χρεοκοπία του παλιού του πολιτικού συστήματος. Με το κίνημα στο Γουδί το 1909 και την επικράτηση του Βενιζέλου εγκαινιασμένος μια νέα περίοδος πολιτικής κυρίαρχος της ελληνικής αστικής τάξης. Το κόμμα των φιλελευθέρων επαγγέλθηκε τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού κράτους. Η οικονομική του πολιτική δεν διαφοροποιήθηκε ιδιαίτερα από τις κυβερνήσεις του

παρελθόντος ή από τα υπόλοιπα αστικά κόμματα της εποχής. Παρά τις επιτυχίες στην εξωτερική πολιτική με την προσθήκη των «νέων χωρών» ύστερα από τους Βαλκανικούς πολέμους 1912-1913 και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ο Βενιζέλος δεν επιχείρησε μια δίκαιη αναδιανομή του πλούτου προς όφελος της εργατικής τάξης και του λαού. Τα χρόνια των κυβερνήσεων (1910-1915, 1917-1920, 1928-1932) στηρίχτηκαν στον εξωτερικό δανεισμό. Από το 1923-1932 τα συνεχή δάνεια από το εξωτερικό αυξάνονταν το ανυπέβλητο πια δημόσιο χρέος ενώ το ισοζύγιο πληρωμών παρά τις όποιες προσπάθειες παραμένει αρνητικό.

Το 1929 ξεσπάει η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση ύστερα από το κραχ του χρηματιστηρίου της Ν. Υόρκης. Η κρίση είχε άμεσες συνέπειες στην οικονομία της Ελλάδος. Οι εξαγωγές καπνού, που είχε υποκαταστήσει την σταφίδα ως κύριο εξαγωγικό προϊόν, μειώθηκαν δραματικά εξαιτίας της γερμανικής ύφεσης. Η Γερμανία αποτελούσε τον κύριο εισαγωγέα του ελληνικού καπνού.

Ένα χρόνο πριν η χώρα είχε επανέλθει στον «κανόνα χρυσού» με σκοπό να προσελκύσει επενδύσεις ξένων κεφαλαίων. Το 1932 όμως, η υποτίμηση της στερλίνας, η κατάρρευση των παγκόσμιων αγορών αναγκάζουν την Ελλάδα να τον εγκαταλείψει. Στο μεταξύ η Αγγλία μέσω του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου και της Δημοσιονομικής Επιτροπής της κοινωνίας των εθνών επενέβαινε στις ελληνικές υποθέσεις προσπαθώντας να εξασφαλίσει τις οφειλές προς τους Βρετανούς Τραπεζίτες.

Η δραχμή για να παραμείνει στον «κανόνα χρυσού» συνδέθηκε με το αμερικανικό δολάριο. Το Σεπτέμβρη του 1931 προκαλείτε πανικός με φυγάδευση στο εξωτερικό 3,6 δις. δολαρίων από ιδιώτες και τραπεζίτες. Η κυβέρνηση αναζητά εναγωνίως νέα δάνεια χωρίς επιτυχία. Η κατάσταση είναι πια μη αναστρέψιμη. Την άνοιξη του 1932, ο Βενιζέλος αναγκάστηκε να εγκαταλείψει καθυστερημένα τον «χρυσό κανόνα» και να υποτιμήσει την δραχμή. 1 Μαΐου 1932 ανακοινώνει στην βουλή την πτώχευση της Ελλάδας και την στάση πληρωμών του εξωτερικού χρέους.

Η στάση πληρωμών του χρέους δεν είχε απαραίτητα αρνητικό αποτέλεσμα καθώς μειώθηκαν τα έξοδα του κράτους ενώ οι επόμενοι προϋπολογισμοί ήταν σχετικά ισοσκελισμένοι. Η κατάσταση ωστόσο παρέμενε δύσκολη για την εργατική τάξη και τους αγρότες. Η αύξηση της ανεργίας για τα φτηνά μεροκάματα που είχε επιβάλλει ο Βενιζέλος οδήγησαν την εποχή εκείνη σε δεκάδες απεργίες που κορυφώθηκαν με την αιματοβαμμένη Πρωτομαγιά του 1936 στην Θεσσαλονίκη. Παράλληλα οι φτωχοί αγρότες που υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές από την οικονομική κρίση έβλεπαν την περαιτέρω ενίσχυση των εισοδημάτων των μεγαλοαγοχημάτων .

Από το 1932-1936 η πολιτική ζωή χαρακτηρίστηκε από την παρούσα βραχύβιων κυβερνήσεων και στρατιωτικών πραξικοπημάτων. Το αστικό πολιτικό σύστημα μπροστά στην αδυναμία του να διαχειριστεί όλα τα προηγούμενα χρόνια της οικονομικές δυσκολίες είχε χάσει κατά πολύ το λαϊκό έρεισμα. Η επιστροφή του βασιλιά Γεώργιο το 1935 έδωσε το έναυσμα στην εξουσία του Ιωάννη Μεταξά που εγκαθίδρυσε την δικτατορία στις 4 Αυγούστου 1936.

3.1.4 Η εποχή του Δικτάτορα Ιωάννη Μεταξά.

Το 1936 ο δικτάτορας Ιωάννης Μεταξάς αρνήθηκε να πληρώσει το χρέος προς την βελγική τράπεζα Societe Commercial de Belgique. Η βελγική κυβέρνηση προσέφυγε τότε στο Δικαστήριο Διεθνούς Δικαίου ζητώντας την ικανοποίηση των νόμιμων δικαιωμάτων της τράπεζας της. Η ελληνική κυβέρνηση επικαλέστηκε την οικτρή οικονομική κατάσταση του λαού και της χώρας, ενώ ο νομικός της εκπρόσωπος κατάθεσε το 1938 στο δικαστήριο το ακόλουθο υπόμνημα:

«ενίστε μπορεί να υπάρξει μια έκτακτη κατάσταση η οποία κάνει αδύνατο για τις κυβερνήσεις να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους προς τους δανειστές και προς τον λαό τους, οι πόροι της χώρας είναι αδύνατον να και τις δυο υποχρεώσεις ταυτόχρονα. Είναι αδύνατο να πληρωθεί το χρέος και την ίδια ώρα να παρασχεθεί στο λαό η κατάλληλη διοίκηση και οι εγγυημένες συνθήκες για την ηθική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Το αδύνατο πρόβλημα προκύπτει όταν πρέπει να υποχωρήσει έναντι του άλλου. Πιο πρέπει να είναι αυτό; Η θεωρία αναγνωρίζει σε αυτό το ζήτημα ότι το καθήκον μιας κυβέρνησης να εξασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία των βασικών δημόσιων υπηρεσιών υπηρετεί έναντι της πληρωμής των χρεών της... Στην περίπτωση όπου η πληρωμή του χρέους τους θέτει σε κίνδυνο την οικονομική ζωή, την διοίκηση ή την κυβέρνηση, είναι υποχρεωμένοι να διακόψει ή ακόμα και να μειώσει την εξυπηρέτηση του χρέους.»

Το σπουδαιότερο είναι το εξής: σε αυτό το νομικό δεδομένο στηρίχτηκε ο πρόεδρος της Αργεντινής Νέστορ Κιρσνερ για να διαγράψει το μεγαλύτερο μέρος του δημοσίου χρέους της Αργεντινής και να σώσει την χώρα της από το ΔΝΤ.

3.1.5 Οι επιπτώσεις της οικονομίας από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Μετά το Β΄ παγκόσμιο Πόλεμο η Ελλάδα κατακτήθηκε από την Γερμανία. Ένα από τα επακόλουθα της κατοχής ήταν η καταστροφή των παραγωγικών δομών. Οι πόροι της Ελλάδας δέχονταν υπερεκμετάλλευση. Η υποτίμηση της δραχμής ήταν καθημερινή και αισθητή ακόμα και στις μικρές συναλλαγές. Οι έμποροι προσπαθούσαν να εξαργυρώσουν τα χρήματα σε είδος πριν την δύση του ηλίου, για να προλάβουν την υποτίμηση. Επιπλέον, οι γερμανοί εφάρμοσαν ένα σύστημα απόσπασης του κυκλοφορούντος πλούτου από την αγορά τα οποία στηρίζονταν στην εξαπάτηση. Η Ελλάδα εντάχθηκε στο σχέδιο Μάρσαλ, αλλά εξαιτίας του εμφυλίου τα κονδύλια δεν μπορούσαν να αποφέρουν οικονομική ανάπτυξη, ενώ ένα μέρος από αυτά χρησιμοποιήθηκε για πολεμικές συρράξεις.

Εκτός αυτού στην Ελλάδα δόθηκε ένα μικρό μέρος από την οικονομική υποστήριξη που προβλέπετε από το αρχικό σχέδιο. Επιπλέον η κοινωνική διάλυση που προκάλεσε ο εμφύλιος επηρέασε την Ελλάδα γενικά και οικονομικά αρκετές δεκαετίες από την λήξη του.

3.1.6 Η οικονομική κατάσταση της μεταπολεμικής περιόδου 1950-1967

Στην μεταπολεμική περίοδο ήταν απαραίτητο να υπάρξει αποκατάσταση των υλικών ζημιών, ύστερα οικονομική ανάπτυξη που θα είχαν ως αποτέλεσμα την βελτίωση του βιοτικού

επιπέδου. Τα προβλήματα της περιόδου 1944-1953 τα αντιμετώπισαν αρκετές κυβερνήσεις που πέρασαν, οι οποίοι προχώρησαν σε οχτώ υποτιμήσεις της δραχμής. Ο Σπύρος Μαρκεζίνης ως υπουργός συντονισμού αποφάσισε να υποτιμήσει την δραχμή κατά 100%, τα οικονομικά μέτρα που πήρε οδήγησαν στην οικονομική ανάπτυξη. Μέχρι το 1955 η Ελλάδα είχε συνάψει μόνο τρία εξωτερικά δάνεια συνόλου 145 εκ. δολάρια. Το δημόσιο χρέος συντίθεται από τα προπολεμικά και τα μεταπολεμικά. Το προπολεμικό μέχρι το 1962 υπερτριπλάσιο του μεταπολεμικού. Στο προηγούμενο δημόσιο χρέος το 90% καταλάμβανε ο προπολεμικός εξωτερικός δανεισμός. Την περίοδο 1962-1967 οι ελληνικές κυβερνήσεις θα διακανονίσουν το 97% του προπολεμικού εξωτερικού δημοσίου χρέους, το οποίο μαζί με τους τόκους ανερχόταν στα 6,41 δις. δραχμές.

3.1.7 Η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Γ. Καραμανλή 1955-1963.

Η οικονομική ανάπτυξη ήταν ραγδαία, επετεύχθη το λεγόμενο θαύμα της οκταετίας. Το 1955-1963 ήταν η δεύτερη αναπτυσσόμενη χώρα στην Ευρώπη. Το 1961 υπογράφηκε συμφωνία μελλοντικής σύνδεσης με την ΕΟΚ. Μετά το 1955 η ελληνική κυβέρνηση σύναψε 28 εξωτερικά δάνεια, συνολικά 406,44 εκ δολάρια. Ο μετακατοχικός δανεισμός προήλθε κατά 58,4% από τις ΗΠΑ, κατά 19% από την Δυτική Γερμανία και κατά 14,36% από την Αγγλία. Τα υπόλοιπα από Διεθνείς Οργανισμούς. Για την εξυπηρέτηση του μετακατοχικού εξωτερικού δανεισμού, η Ελλάδα κατέβαλε το 128% της δανειακής προσόδου που λογιστικά είχε πάρει. Τα βασικά υποστηρίγματα της Ελληνικής Οικονομίας της μεταπολεμικής Ελλάδας ήταν τα λεγόμενα "4 πόδια"

- ❖ **Το ναυτιλιακό συνάλλαγμα.** Η ελληνική ναυτιλία ήταν πρώτη στον κόσμο. Οι έλληνες ναυτικοί ξενιτεύονταν και έστελναν συνεχώς επιταγές στις οικογένειές τους.
- ❖ **Το μεταναστευτικό συνάλλαγμα.** Εκατομμύρια έλληνες ξενιτεύτηκαν στις ΗΠΑ, Γερμανία, Αυστραλία, Βέλγιο και σε άλλες χώρες στέλνοντας τις οικονομίες τους σε ισχυρά μάρκα ή κάποτε επέστρεφαν και έκαναν επενδύσεις.
- ❖ **Το σταδιακά αυξανόμενο τουριστικό συνάλλαγμα.** Η Ελλάδα παλιά ήταν μια χώρα που την επισκέπτονταν παλιά λίγοι περιηγητές, άρχισε να αποκτά τουριστική υποδομή και οργανωμένες τουριστικές υπηρεσίες. Οι τουριστικές εγκαταστάσεις αρχικά ήταν κρατικές επιχειρήσεις οι οποίες σταδιακά έχουν αποκρατικοποιηθεί μέχρι σήμερα.
- ❖ **Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων** όπως λάδι, ελιές, σταφίδα, φρούτα και άλλα προϊόντα.

Το πολεμικό τοπίο τελικά άρχισε να αποσταθεροποιείται ενώ το 1965 ανατράπηκε αντισυνταγματική η κυβέρνηση. Το 1967 το καθεστώς ανατράπηκε στην διδακτορία των συνταγματαρχών.

3.1.8 Τα οικονομικά της Διδακτορίας των Συνταγματαρχών 1967-1974.

Ο οικονομικός εγκέφαλος της διδακτορίας ήταν ο Νικόλαος Μακαρέζος ο οποίος υποστήριζε την οικονομική πολιτική της διδακτορίας. Τα αποτελέσματα ήταν το σταδιακό ερήμομα της υπαίθρου, η μεγάλη ζήτηση εργατικού δυναμικού στις πόλεις με παράλληλη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Ένα άλλο σημαντικό γεγονός είναι η πετρελαϊκή κρίση του 1973 λόγω

του Αραβοϊσραηλινού πολέμου που είχε ως αποτέλεσμα τον υπερδιπλασιασμό της τιμής των καυσίμων με επακόλουθα την αύξηση όλων των τιμών προϊόντων και υπηρεσιών. Στο μεταξύ η αστυφιλία είχε αυξηθεί σημαντικά, ο πληθυσμός της Αθήνας ήταν 1,500,00 κατοίκους. Υπολογίζεται ότι το 50% συνολικής "μετανάστευσης" ελλήνων στην Αθήνα έγινε μεταξύ των ετών 1967-1974 και το υπόλοιπο 50% επί της επταετούς διδακτορίας 1967-1974.

3.1.9 Μεταπολίτευση .

Το 1979 η Ελλάδα υπογράφει συνθήκη προσχώρησης στην ΕΟΚ. Η ένωση ολοκληρώνεται την 1^η Ιανουαρίου 1981

Μεταξύ 1975-1987 συναρμολογήθηκαν 18,4 δις. δολάρια εξωτερικών δανείων εκ των οποίων το 81% διετεθή για την εξυπηρέτηση των δανείων. Η προσφυγή στο εξωτερικό δανεισμό έγιναν για έργα συγκοινωνιακής αγροτικής και αστικής υποδομής. Το 1981 για την υποστήριξη του ισοζυγίου πληρωμών. Το 1982 για την αποκατάσταση των ζημιών από τους σεισμούς της Καλαμάτας.

Εκείνη την περίοδο το μεγαλύτερο πρόβλημά της ελληνικής οικονομίας ήταν το τεράστιο δημόσιο χρέος το οποίο άρχισε να διογκώνεται από το 1982 και ξεπέρασε τα 31 δις. δραχμές και τα τοκοχρεολύσια τα 71,000 δις. δραχμές ενώ τα έσοδα του προϋπολογισμού ήταν 8,200 δις. δραχμές

Ο Ανδρέας Παπανδρέου ομολόγησε το 1983 στην 9^η Σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, ότι υπάρχει κίνδυνος αν η οικονομία θεωρηθεί αφερέγγυα θα αναγκαστούν να χτυπήσουν την πόρτα του ΔΝΤ. Αυτοί θα δώσουν τα χρήματα που χρειάζεται η Ελλάδα αλλά υπό τον όρο ότι αυτοί θα επιβάλουν την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Ο υπερδανεισμός με διόγκωση συγχρόνως του δημοσίου τομέα και την διατήρηση των προβληματικών δημοσίων επιχειρήσεων, οδήγησαν τότε την Ελλάδα μπροστά στην πόρτα του ΔΝΤ.

Εκείνη την περίοδο έγινε επίσης διαπραγμάτευση με την ΕΟΚ για τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, τα οποία κέρδισε η Ελλάδα και τα χρήματα χρησιμοποιήθηκαν για τις επιδοτήσεις των αγροτών.

Εν τω μεταξύ το δημόσιο χρέος συνέχιζε να αυξάνεται αλματωδώς με λαμβανόμενα διαρκώς νέα δάνεια, το 75% των οποίων χρησιμοποιούνταν για την εξυπηρέτηση των παλαιότερων δανείων. Σύμφωνα με ένα άρθρο του ακαδημαϊκού Α. Αγγελόπουλο στο ΒΗΜΑ στις 15.9.1985, ήταν πολύ αμφίβολο «αν θα μπορούσε η Ελλάδα θα δανειστεί τα επόμενα έτη σημαντικά ποσά χωρίς την παρέμβαση διεθνών οργανισμών χωρίς δεσμεύσεις έναντι των δανειστών και χωρίς υποθήκευση του οικονομικού μέλλοντος της χώρας.

Πράγματι το 1986 η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν μπόρεσε να δανειστεί από το εξωτερικό και κατέφυγε στην ΕΟΚ, η οποία αποφάσισε να δώσει ένα δάνειο ύψους 1,75 δις. Ευρωπαϊκών Νομισματικών Μονάδων σε δυο δόσεις, μετά από εξέταση όμως από το ΔΝΤ της πορείας της οικονομίας της χώρας.

Μετά το 1989 την παραπομπή του Α. Παπαντρέου στο Ειδικό Δικαστήριο και την προσωρινή κυβέρνηση Ζολώτα, ο Κ. Μητσοτάκης προσπάθησε να μειώσει με διαρθρωτικές αλλαγές το δημόσιο τομέα, προκαλώντας όμως την έντονη αντίδραση των σοσιαλιστών και των συνδικαλιστών. Προώθησε και την ιδιωτικοποίηση των προβληματικών δημόσιων επιχειρήσεων. Η θεωρούμενη ως άκρως νέα φιλελεύθερη πολιτική που προκάλεσε την έντονη αντίδραση της σοσιαλιστικής αντιπολίτευσης.

Το 1996 ανέβαλε την πρωθυπουργία ο Κώστας Σημίτης που ανέβαλε να υλοποιήσει τις υποδείξεις του ΔΝΤ για μια σταθερή και νομισματική και πολιτική. Η διόγκωση του εξωτερικού χρέους της χώρας οφείλονταν στην «βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών». Η διορθωτική εκσυγχρονιστική πολιτική του Κ. Σημίτη περιλάμβανε μια αυστηρή λιτότητα, άνοιγμα των αγορών ιδιωτικοποιήσεις κτλ. Τα δημόσια ελλείμματα πάντως συνεχίστηκαν και ο δανεισμός και η αύξηση του δημοσίου χρέους.

3.1.10 Swap ή Δημοσιονομική Πολιτική της Goldman Sachs.

Από το 1998 η κυβέρνηση του Κ. Σημίτη έθεσε σαν βασική της επιδίωξη την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Σύμφωνα όμως με τα κριτήρια της αυστηρής οικονομικής πολιτικής που επέβαλε η Συνθήκη του Μάστριχτ έπρεπε το ετήσιο δημόσιο έλλειμμα της χώρας να μην υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ και το συνολικό δημόσιο χρέος, το 60% του ΑΕΠ. Αυτά τα νούμερα όμως δεν έβαιναν με τίποτα για την Ελλάδα. Η κυβέρνηση αντί να περιορίσει την παραοικονομία και την διαφθορά, προτίμησε να αποκρύψει με «δημιουργική λογιστική» ένα μέρος του χρέους της χώρας, με την βοήθεια της αμερικανικής τράπεζας Goldman Sachs

Η κυβέρνηση είχε το 2001 ένα δάνειο 10δισ.σε γεν που ήθελε να παρουσιαστεί μικρότερο για να μην φανεί το συνολικό δημόσιο χρέος. Η «δημιουργική» πρόταση της Goldman Sachs», ήταν να μετατραπεί το δάνειο αυτό από γεν σε ευρώ με βάση όχι τις τρέχουσες ισοτιμίες που εμφάνιζαν μειωμένο κατά 2,8 δισ ευρώ. Η διαφορά αυτών των 2,8 δισ. ευρώ θα ήταν ένα έμμεσο δάνειο της Goldman Sachs στην Ελλάδα, σαν ένα ακόμα Swap το οποίο όμως δεν θα φαινόταν στο συνολικό χρέος της Ελλάδας. Οι ετήσιες δόσεις αυτού του Swap προς την Goldman Sachs ορίστηκαν στα 360 εκατ. ευρώ συν τον πληθωρισμό με χρονολογία αποπληρωμής το 2019.

Μετά όμως το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, τα επιτόκια έπεσαν και αυξήθηκε η λογιστική αξία του δημοσίου χρέους μας λόγω αυτού του Swap. Οι επενδυτές του τότε δικαιολογήθηκαν πως ότι έκαναν το έκαναν από ένα όραμα για την Ελλάδα και θα μπορούσαν να φανταστούν την πτώση των επιτοκίων. Ο οίκος αξιολόγησης Moody's πάντως κάλυψε την δημιουργική λογιστική της Goldman Sachs αξιολογώντας με άριστα την Ελλάδα. Οι ίδιες πρακτικές συνέχιζαν να χρησιμοποιούνται μέχρι της αρχές του 2009.

Μετά το σκάνδαλο και την χρεοκοπία της εταιρίας Enron στις ΗΠΑ, η αμερικανική κυβέρνηση άρχισε ελέγχους στις αμερικανικές τράπεζες για λογιστικά μαγειρέματα σαν αυτά που είχε χρησιμοποιήσει στο παρελθόν η εταιρία. Φοβούμενη η Goldman Sachs, θέλησε να απαλλαγεί από το ελληνικό Swap και ζήτησε το 2005 από την ελληνική κυβέρνηση να το πάρει πίσω. Ο υπουργός οικονομικών έβαλε την Εθνική Τράπεζα να το αγοράσει στην πολύ μεγαλύτερη τιμή των 5,5 δισ. ευρώ. Η τότε κυβέρνηση υποστήριξε πως το έκανε αυτό

για να επιμηκύνει το χρόνο αποπληρωμής του μέχρι το 2039 μειώνοντας την ετήσια δόση στα 320 εκατ. ευρώ.

Το χρέος συνέχισε έτσι να είναι κρυφό, αλλά τώρα προς την Εθνική Τράπεζα. Αποκαλύφθηκε ωστόσο το 2010 και συνέβαλε στην αύξηση του δημοσίου χρέους της χώρας. Στις 10 Ιανουαρίου 2011 διαβιβάστηκε στην ελληνική Βουλή από την Εισαγγελία του Αριού Πάγκου αναφορά ότι με το Swap του 2001 διαπράχθηκε ένα αδίκημα εξαπάτησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Ελλάδα και την Goldman Sachs που έκρυψαν ένα μέρος του ελληνικού χρέους.

Αντίστοιχα το πρακτορείο Bloomberg προσέφυγε στην δικαιοσύνη κατά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) ζητώντας την δημοσίευση των εκθέσεων για το πώς έκρυψε η Ελλάδα τα ελλείμματά της με τα Swaps. Ο πρόεδρος της Τράπεζας Ζαν Κλωντ Τρισέ, αρνήθηκε να το κάνει υποστηρίζοντας ότι οι αποκαλύψεις αυτές θα μπορούσαν να πλήξουν την εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης. Ο επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ολι Ρεν δήλωσε πάντως πως τα Swaps δεν είναι πάντα παράνομα εφόσον είναι συμβατά με τα επιτόκια και τις αγορές. Το ελληνικό Swap είχε τροποποιηθεί σε άλλα παλαιότερα βολικά επιτόκια.

Η έκθεση της Eurostat, τον Νοέμβριο του 2009 αποκάλυψε ότι η Ελλάδα είχε πραγματοποιήσει πολλές ανταλλαγές χρέους (Swaps) από το 2001 έως το 2007, οι οποίες οδήγησαν έτσι στην αύξηση του δημοσίου χρέους της. Ένα ακόμα λογιστικό κόλπο που έκανε η Goldman Sachs ήταν να μειώσει λογιστικά το δημόσιο χρέος κατά 0,5% του ΑΕΠ, προεξοφλώντας μελλοντικά έσοδα των αεροδρομίων της χώρας. Μπόρεσε έτσι να μειωθεί για τις υπηρεσίες της 300 εκ ευρώ.

Ένα βασικό ερώτημα είναι εάν στην ευρωπαϊκή εταιρία γνώριζαν την δημιουργική λογιστική ή έκαναν απλώς τα στραβά μάτια/ ή αν τους είχε ξεγελάσει η Ελλάδα μέχρι την αποκάλυψη της. Η απάντηση τεκμηριωμένη από πολλούς ξένους οικονομολόγους, είναι πως ναι, γνώριζαν αλλά έκαναν τα στραβά μάτια γιατί η Ελλάδα δεν είναι μια βιομηχανική χώρα και ανταγωνίστρια της Αγγλίας και Γαλλίας αλλά μια καλή αγορά για αυτές για να κερδοσκοπήσουν εις βάρος της.

Αφενός δάνειζαν τοκογλυφικά με αρκετά μεγαλύτερο τόκο από ότι οι ίδιες δανείζονται και αφετέρου καταλάμβαναν με τις πολυεθνικές εταιρίες τους την εγχώρια αγορά μας. Από την άλλη μεριά φρόντιζαν να διατηρείται η αντιπαράθεση με τους τούρκους για να συνεχίσουν να πουλούν πολεμικό υλικό και στα δυο εμπλεκόμενα μέρη. Η δε Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είχε παραδεχτεί πως το ελληνικό Swap διόγκωσε το εθνικό χρέος της χώρας.

3.1.11 Το Σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου.

Η κυβέρνηση Σημίτη κατηγορήθηκε επίσης ότι προέτρεψε και ενθάρρυνε της δημιουργίας της φούσκας του ελληνικού χρηματιστηρίου , το 1999 που στοίχησε σε 1,5 εκατ. επενδυτές μικρών και μεσαίων εισοδημάτων πάνω από 30 τρις. δραχμές.

Οι “παίκτες” διαρκώς πλήθαιναν και περισσότερα κεφάλαια προσδοκώντας όλο και μεγαλύτερα κέρδη. Ο δείκτης του ελληνικού χρηματιστηρίου είχε ξεπεράσει αυτά του Λονδίνου και έφθανε της Wall Street. Όλοι και πιο άσχετοι με το θέμα ήθελαν να κάνουν μια καλή επένδυση. Γρήγορα οι πλασματικές τιμές των μετοχών έφτασαν στα ύψη. Οι περισσότεροι αγόραζαν ότι έβρισκαν μπροστά τους , παρασυρόμενοι από τις σκόπιμες φήμες ακόμα και μετοχές εταιριών φαντασμάτων. Δεν υπήρχαν ελεγκτικοί μηχανισμοί και κυρίως κανείς δεν ήξερε πότε να σταματήσει.

Οι θεσμικοί κερδοσκόποι ήξεραν καλά πότε να σταματήσουν πουλώντας της υπερτιμημένες μετοχές τους στους επόμενους “παίκτες” που έμπαιναν στο παιχνίδι. Έφυγαν με γεμάτες τσέπες αφήνοντας τους ανυποψίαστους με χαρτιά στα χέρια τους χωρίς αντίκρισμα.

Δέκα χρόνια μετά το σκάνδαλο του χρηματιστηρίου Αθηνών, η ελληνική δικαιοσύνη παρενέβη και παρέπεμψε το Σεπτέμβρη του 2009 εξήντα επτά άτομα , μεταξύ των οποίων χρηματιστές, τραπεζίτες, επιχειρηματίες, επενδυτές κτλ. Για τα αδικήματα της απάτης της άμεσης συνεργασίας σε απάτη, της υπεξαίρεσης και του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

3.1.12 Η οικονομική κατάσταση της χώρας την περίοδο(2004-2009).

Την περίοδο αυτήν δημιουργήθηκαν 700 νέοι δημόσιοι οργανισμοί με ετήσιες δαπάνες 200 εκ. ευρώ. Το έλλειμμα το 2004 προσδιορίστηκε στα 2,95% του ΑΕΠ σε αντίθεση με 1,2% που είχε προϋπολογιστεί. Μετά από χρόνια η Eurostat έδειξε πως το έλλειμμα ήταν 7,5% καθώς δεν είχαν υπολογιστεί κάποιες δαπάνες των Ολυμπιακών Αγώνων

Το έλλειμμα για τα έτη:

2005	2006	2007	2008
5,2%	2,9%	3,7%	7,7%

Όσο για το έλλειμμα του 2009 στην αρχή η κυβέρνηση μιλούσε για έλλειμμα 4% και αργότερα για έλλειμμα 6% που είχε προϋπολογίσει ο προηγούμενος υπουργός οικονομικών. Στην συνέχεια ο Διοικητής της Τράπεζας Ελλάδος μίλησε για έλλειμμα 8% ή 9% που θα αύξανε κάθε μήνα κατά μια μονάδα.

Η κατόπιν κυβέρνηση μίλησε για έλλειμμα της τάξης του 12,7% το οποίο η Eurostat ανέβασε μετά από έλεγχο στα 13,6% και τελικά στα 15,4%. Ήταν το υψηλότερο έλλειμμα του 2009 από όλα τα κράτη της Ευρώπης.

Από όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ελλάδα είχε παρουσιάσει ένα πολύ μικρότερο έλλειμμα. Το δημόσιο χρέος για το 2009 ανήλθε τελικά στα 126,8% του ΑΕΠ.

Μια θετική ενέργεια για τη οικονομία της χώρας ήταν η συμφωνία που κλείστηκε με την Ρωσία για τον Αγωγό Μπουργκάς- Αλεξανδρούπολης.

3.1.13 Η οικονομική κρίση του 2007:

Μετά το τρομερό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου επικρατούσε φόβος και αστάθεια στις χρηματικές αγορές. Για να αποφευχθεί η κρίση, οι ΗΠΑ μείωσαν τα επιτόκια και χαλάρωσαν την πίστη, ενθαρρύνοντας τον δανεισμό των πολιτών. Οι τράπεζες άδραξαν την ευκαιρία και άρχισαν να προσφέρουν ελκυστικά στεγαστικά δάνεια, αρχικά πιο προσέχτηκα, εξετάζοντας την αξιοπιστία των δανειοληπτών και αργότερα χωρίς ιδιαίτερες εγγυήσεις. Το αποτέλεσμα ήταν να τελικά να προσφέρουν να προσφέρουν δάνεια χαμηλής αξιοπιστίας τα περιβόητα subprimes. Τα φτωχότερα στρώματα του πληθυσμού έτρεξαν να εκμεταλλευτούν τις ευνοϊκές αυτές συνθήκες να αγοράσουν σπίτι. Οι χώρες των επισφαλών αυτών στεγαστικών δανείων γρήγορα ανήλθε από το 8% το 2001 στο 20% το 2007 του συνολικού ποσού των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ.

Για να εξασφαλιστούν οι τράπεζες καλύτερα από το πιστωτικό και επιτοκιακό κίνδυνο αυτών των δανείων, τα χρησιμοποίησαν σαν περιουσιακά στοιχεία που εγγύονταν την αποπληρωμή των δόσεων τους στον κάτοχο τους. Τα μετέτρεψαν δηλαδή σε εμπορεύσιμους εγγυητικούς τίτλους. Διάφοροι ανεξάρτητοι φορείς αξιολόγησης αποτιμούσαν στην συνέχεια την αξιοπιστία αυτών των τίτλων. Συνήθως δέχονταν πιέσεις από τις μεγάλες τράπεζες, πελάτες τους και αποτιμούσαν με το καλύτερο βαθμό χωρίς καμία διερεύνηση αυτούς τους τίτλους.

Η αγορά των επισφαλών αυτών παραγώγων να ήλθε την περίοδο 2001-2006 στα 11,5 τρις. δολάρια. Γρήγορα αυτά διασκορπίστηκαν στους χρηματιστηριακούς οργανισμούς όλου του κόσμου.

Η αλόγιστη χρήση αυτών των παραγώγων που εξαρτιόνταν από την δυνατότητα αποπληρωμής δανείων χαμηλής αξιοπιστίας, δημιούργησε μια μεγάλη φούσκα που δεν άργησε να σκάσει.

Όταν η Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ, ανέβασε σταδιακά τα επιτόκια στο 5,25% μεγάλες ομάδες πληθυσμών βρέθηκαν σε αδυναμία πληρωμής των δόσεων των δανείων τους και ο αριθμός τους συνεχώς μεγάλωνε. Η φούσκα έσκασε τον Αύγουστο του 2007 και οι τράπεζες άρχισαν να καταρρέουν η μια μετά την άλλη όχι όνο από την εξάλειψη της πίστης αλλά και από τις φημολογίες και τις μαζικές αναλήψεις χρημάτων από τους καταθέτες του που φοβούνταν μήπως πτωχεύσουν και χάσουν τα χρήματά τους. Πολλές αμερικανικές τράπεζες τότε πτώχευσαν, άλλες συγχωνευτήκαν για να γλιτώσουν, άλλες πουλήθηκαν σε εξευτελιστικές τιμές και άλλες κρατικοποιήθηκαν.

Η κρίση κορυφώθηκε τα Σεπτέμβρη του 2008 και μεταδόθηκε γρήγορα σαν ντόμινο στις ευρωπαϊκές τράπεζες που είχαν επενδύσει σε αυτά τα "τοξικά ομόλογα" όπως ονομάστηκαν, τα οποία εν είχαν κανένα αντίκρισμα.

Η μεγάλη αυτή χρηματοπιστωτική φούσκα "μόλυνε" όλο το σύστημα μέσα από μια αναπόφευκτη αλυσιδωτή αντίδραση. Στην προσπάθειά τους να ελέγξουν την κρίση, να

διασώσουν το χρηματοοικονομικό σύστημα οι κεντρικές τράπεζες αρχίζουν να αγοράζουν τοξικά ομόλογα αναζωογονώντας τις τράπεζες που ασφυκτιούσαν από έλλειψη ρευστότητας.

Η κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ λχ χρησιμοποίησε για την διάσωση των τραπεζών πληθωριστικό χρήμα ύψους 1,8 τρις. δολαρίων, επιβαρύνοντας τα το ήδη κολοσσιαίο από τις δαπάνες του πολέμου, δημόσιο χρέος της χώρας και του κρατικού προϋπολογισμού. Με ένα έλλειμμα επίσης 800 δις. δολάρια ετησίως και με την απροθυμία όλο και περισσότερων πια χωρών να στηρίζουν τα δολάρια σαν ένα διεθνές αποθεματικό νόμισμα. Η οικονομική παντοδυναμία και ηγεμονία των ΗΠΑ αμφισβητείται πλέον έντονα παγκοσμίως.

Ανάλογες “ενέσεις” ρευστότητας πρόσφερε στις ευρωπαϊκές τράπεζες η ΕΚΤ, φορτώνοντας και αυτή την ζημία στους λαούς και όχι στους τραπεζίτες που έπαιζαν καιροσκοπικά εις βάρος των απλών πολιτών.

Οι ελληνικές πάντως τράπεζες επλήγησαν στην αρχή λιγότερο διότι δεν είχαν επενδύσει σε μεγάλη έκταση πάνω σε αυτά τα τοξικά παράγωγα ή σε άλλα ανάλογα χρηματιστηριακά προϊόντα που απαξιώθηκαν με εξαίρεση το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και ορισμένα αμοιβαία κεφάλαια της Εθνικής Τράπεζας και της ALPHA BANK. Λόγω της διασύνδεσης πάντως και αλληλεξάρτησης του Παγκοσμίου Τραπεζικού Συστήματος δοκίμασαν και αυτές μια κρίση ρευστότητας. Απλά απέφυγαν την κατάρρευση. Η Βρετανία παρόλο που διέθετε μεγάλα χρηματικά αποθέματα ακολούθησε γρήγορα την Αμερική και ήταν από τις πρώτες ευρωπαϊκές χώρες που επλήγησαν από την κρίση. Πολλές τότε τράπεζες κρατικοποιήθηκαν και άλλες συγχωνευτήκαν.

Το μεγαλύτερο χτύπημα στην Ευρώπη το δέχτηκε η Ισλανδία. Οι τράπεζες της Ισλανδίας είχαν αγοράσει πολλά τοξικά ομόλογα και κατάρρευσαν το 2008. Μεταξύ αυτών ήταν και η δικτυακή τράπεζα Kesave στην οποία είχαν καταθέσει βρετανοί και ολλανδοί. Οι καταθέσεις αυτές αποζημιώθηκαν από τις κυβερνήσεις τους, οι οποίες συμφωνήσαν με την κυβέρνηση της Ισλανδίας να τους αποπληρώσει το χρέος των 3,8 δις. ευρώ μέχρι το 2024. Κάτω από έντονη λαϊκή πίεση η Ισλανδική κυβέρνηση αναγκάστηκε να διεξάγει δημοψήφισμα για την αποδοχή ή όχι αυτής της συμφωνίας. Η συμφωνία απερρίφθη τελικά από το 93% των πολιτών.

Μερικοί αποδίδουν την κρίση στην μεγάλη απληστία ολίγων διεθνών τραπεζιτών και προτείνουν περισσότερη διαφάνεια , παρεμβάσεις, ρυθμιστικά μέτρα , ελέγχους και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Για να γίνει κατανοητό πόσο φούσκες είναι αυτά τα χρηματιστηριακά προϊόντα αρκεί να σημειωθεί ότι ενώ το παγκόσμιο ΑΕΠ υπολογίζεται περίπου 50 δις. δολάρια η χρηματιστηριακή αγορά μετοχών, ομολόγων και τραπεζικών καταθέσεων είναι τριπλάσιο 150δις. δολάρια και η χρηματιστηριακή αγορά παραγώγων 700 δις. δολάρια. Υπάρχει δηλαδή μια τεράστια ψαλίδα μεταξύ του πραγματικού παραγόμενου πλούτου και των πλασματικών δομημένων παραγώγων. Ολόκληρη η Παγκόσμια οικονομία στηρίζεται σε τέτοιες φούσκες.

3.1.14 Η σημερινή οικονομική κατάσταση της Ελλάδας (2009-2011)

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα ήδη από το 2008 έδειξε τα πρώτα σημάδια. Ο πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου δεν δανείστηκε τον Οκτώβρη-Δεκέμβρη του 2009 όταν τα επιτόκια ήταν χαμηλά. Η άσχημη οικονομική κατάσταση της χώρας άρχισε να δείχνει τα σημάδια διεθνώς με αποτέλεσμα να εκτεθεί ανεπανόρθωτα η Ελλάδα. Μετά από αυτή την κατάσταση οι αγορές ήταν τρομοκρατημένες και άρχισαν να ανεβάζουν τα επιτόκια δανεισμού επικίνδυνα. Η Γερμανία αντέδρασε αρχικά στην ιδέα του μηχανισμού στήριξης και ανέβασε ακόμα περισσότερο τα spreads. Η επίθεση των κερδοσκόπων που στοιχημάτιζαν σε CDS υπέρ της χρεοκοπίας της Ελλάδας κλιμακώθηκε ανεβάζοντας και άλλο τα spreads. Ο δανεισμός φαινόταν πρακτικά αδύνατον και η χώρα οδηγείτο στην χρεοκοπία εκτός αν προσέφευγε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(ΔΝΤ) ή αν δημιουργούταν ένας Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης.

Το Credit Default Swaps (CDS) ή ασφάλιστρα αντιστάθμισης κινδύνου έναντι της χρεοκοπίας, είναι ασφάλιστρα που πληρώνονται στη περίπτωση μη αποπληρωμής ενός χρέους. Μια τράπεζα που αγοράζει ομόλογα από ένα κράτος, ως πούμε από την Ελλάδα, ασφαλίζει τα λεφτά που έδωσε στην Ελλάδα σε μια άλλη τράπεζα, η οποία είναι υποχρεωμένη να της δώσει αυτά τα ασφάλιστρα όταν αυτό το κράτος χρεοκοπήσει. Προφανώς όσο πιο επισφαλής είναι η οικονομική κατάσταση μιας χώρας, υψηλότερα ασφάλιστρα θα απαιτήσει η τράπεζα που ασφαλίζει το χρέος της.

Τρεις τράπεζες ελέγχουν διεθνώς σε πλειοψηφία την χρηματιστηριακή αγορά των CDS η Goldman Sachs, J.P. Morgan, και η γερμανική Deutsche Bank.

Σημειώνουμε ότι τις ισχυρότερες κερδοσκοπικές επιθέσεις για την αποσταθεροποίηση της Ευρωζώνης δεν τις έκαναν όπως θα περίμενε κανείς αμερικανικά ή κινέζικα χρηματιστηριακά κεφάλαια, αλλά τράπεζες της ίδιας της ευρωζώνης.

Στις 25 Ιανουαρίου 2010 η Ελλάδα δοκίμασε να δανεισθεί, αφού οι αγορές είχαν λάβει τα μηνύματα της... Μπόρεσε τελικά να δανειστεί 8 δις. ευρώ αλλά με ένα πανάκριβο επιτόκιο της τάξης του 6,2%. Φαινόταν καθαρά και πρακτικά πως δεν θα μπορούσε να συνεχίσει να δανείζεται με τέτοιες τοκογλυφικές τιμές.

Όλο αυτό το παιχνίδι ανάμεσα στην Ελλάδα και την Goldman Sachs για να οδηγηθούμε στο Μηχανισμό Στήριξης και στο Μνημόνιο. Οι όροι που επέβαλε τελικά το ΔΝΤ ήταν ιδιαίτερα επαχθείς και αντιλαϊκοί.

Στις 2 Μαΐου 2010 αποφασίστηκε η λήψη του πακέτου στήριξης ύψους 110δις.ευρώ έως το 2012. 80δις. ευρώ θα λαμβάνονται από την ευρωζώνη με επιτόκιο 5% ενώ το υπόλοιπο ποσό από το ΔΝΤ με μικρότερο επιτόκιο. Η δανειακή αυτή σύμβαση έχει καθαρά αποικιοκρατικό χαρακτήρα. Εφαρμόζεται το αγγλικό δίκαιο, παρότι κανένας από τους συμβαλλόμενους δεν είναι άγγλος

Η Ελλάδα δεσμεύτηκε από την σύμβαση να μην συνάψει άλλο δάνειο από καμία άλλη χώρα μέχρι να αποπληρώσει το συγκεκριμένο. Να καταβάλλει επίσης ανελλιπώς όχι μόνο τις δόσεις αυτού του δανείου αλλά να καταβάλει και τις δόσεις των προηγούμενων δανείων που λήγουν στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα. Απαγορεύεται η κήρυξη στάσης πληρωμών. Της απαγορεύεται επίσης να αμφισβητήσει οποιαδήποτε στιγμή νομικά αυτή η σύμβαση. Τέλος της επιβάλλεται να παραιτηθεί αμετάκλητα και άνευ όρων από κάθε ασυλία πριν έχει ή

πρόκειται να αποκτήσει όσον αφορά την ίδια ή τα περιουσιακά της στοιχεία. Με άλλα λόγια το δάνειο αυτό είναι καλυμμένο με την εγγύηση της εθνικής περιουσίας.

Η Ελλάδα δεν παίρνει ούτε ένα ευρώ από αυτά τα 110 δις. ευρώ. Όπως παραλαμβάνονται τα στέλνει αμέσως στους κατόχους των ελληνικών ομολόγων που λήγουν. Το επιτόκιο του δανείου είναι τοκογλυφικό. Η Γερμανία δανείζεται από την αγορά με επιτόκιο 3% και οι τράπεζες από την ΕΚΤ με επιτόκιο μόνο 1%. Η Γερμανία, η Γαλλία και άλλες χώρες της ευρωζώνης βγάζουν λεφτά από την “βοήθεια” που προσφέρουν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα αφήσει ποτέ την Ελλάδα να χρεοκοπήσει γιατί το κόστος για την ίδια και το παγκόσμιο σύστημα θα ήταν τρομακτικό. Παρόλα αυτά η κυβέρνηση δεν αρνήθηκε το επαχθές μέρος του δημοσίου χρέους της χώρας .

3.1.15 Συνέπιες Οικονομικής Κρίσης.

Η Αύξηση της Ανεργίας: η οποία έχει φτάσει σε διψήφιο αριθμό ενώ ανάμεσα στους νέους έχει φτάσει στα 25%.

Μείωση στο Εμπόριο: το εμπόριο – χονδρικό και λιανικό- κατέχει μερίδιο 14,3% του συνόλου της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας παραγωγής, ενώ το λιανεμπόριο απασχολείται περίπου το 17% του συνόλου των εργαζόμενων της χώρας με ένα μεγάλο ποσοστό αυτών να πρόκειται για αυτοαπασχολούμενους.

Μεγεθύνει την Ύφεση η Φοροδιαφυγή: εκτιμάται ότι τα κυβερνητικά μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης θα οδηγήσουν με μαθηματική βεβαιότητα σε επιδείνωση της ύφεσης με δραματικές επιπτώσεις στην απασχόληση.

Αύξηση της εγκληματικότητας: ένα από τα πιο σημαντικά φαινόμενα της οικονομικής κρίση είναι η αύξηση της εγκληματικότητας.

3.2 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Έρευνα του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών (ΕΒΕΑ) κατέγραψε το 2009 σημαντική μείωση τόσο των κερδών της πλειοψηφίας των βιοτεχνικών επιχειρήσεων της Αθήνας όσο και της απασχόλησης. Τα έσοδα των επιχειρήσεων μειώθηκαν κατά 1/3 το 2009 και απασχόληση κατά 25000 άτομα.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) προειδοποιούσε από τον Ιανουάριο του 2009 για τις επιπτώσεις της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης. Τόνιζε ότι η πρώτη προτεραιότητα, σε κάθε χώρα που θα αντιμετωπίσει απότομη οικονομική πτώση, πρέπει να είναι η προστασία της ζωής και των περιουσιών των πολιτών που θα είναι σε μεγαλύτερο ρίσκο. Παρατηρούσε αύξηση της εγκληματικότητας κυρίως στα αστικά κέντρα τα οποία υφίστανται και την μεγαλύτερη πίεση από την ανεργία και την ανασφάλεια της εργασίας. Ένα θέμα που λαμβάνει εκρηκτικές διαστάσεις, είναι η αύξηση αυτοκινήτων για οικονομικούς λόγους.

Έρευνα του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης (ΒΕΘ) απέδειξε ότι το 40% των συνταξιούχων αναγκάζονται να εργασθούν για να επιβιώσουν, ενώ το 69% θεωρεί ότι η

σύνταξη είναι χαμηλή. Επιπλέον το 43% απαντά ότι χειρότερη η ζωή του μετά την σύνταξη.

3.3 ΚΡΙΣΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΟΙΚΟΚΙΡΙΑ.

Η ελληνική οικονομία είναι μέρος της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας και ταυτόχρονα είναι ελλειμματική. Η κυβέρνηση δανείζεται κάθε χρόνο δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ για να καλύψει τις ανάγκες του δημοσίου αλλά και τους τόκους του εξωτερικού μας χρέους που φτάνει τα 250 δις. ευρώ.

Οι συνέπιες της χρηματοπιστωτικής κρίσης επηρέασαν, όπως ήταν φυσικό, και την ελληνική οικονομία. Οι τράπεζες σταματάνε να δίνουν δάνεια και αυξάνουν τα επιτόκια των δανείων που έχουν δώσει. Τα νοικοκυριά δυσκολεύονται να πληρώσουν τις δόσεις των στεγαστικών των καρτών κτλ. Ακόμη και οι ελεύθεροι επαγγελματίες κινδυνεύουν από την μείωση της κατανάλωσης, ενώ τα επιτόκια των δανείων αυξάνονται για όλους δυσκολεύοντας την κατάσταση. Οι τράπεζες αρχίζουν να κατάσχουν σπίτι και αυτοκίνητα και τα νοικοκυριά περιορίζουν την κατανάλωση τους γιατί δεν έχουν χρήματα. Ταυτόχρονα οι τράπεζες διακόπτουν την χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ή τους αυξάνουν τα επιτόκια.

Οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται να πληρώσουν και να κάνουν απολύσεις. Ταυτόχρονα έχουν μειωθεί οι πωλήσεις τους επειδή τα νοικοκυριά μείωσαν την κατανάλωση. Τα κέρδη τους περιορίζονται και περνάνε σε ζημιές. Αρχίζουν τις μειώσεις μισθών ενώ πολλές κλείνουν. Όσοι χάνουν την δουλειά τους δεν έχουν εισόδημα για να καταναλώσουν ούτε να πληρώσουν τα δάνεια τους.

Η μείωση της κατανάλωσης συνεχίζεται προκαλώντας νέα κλεισίματα επιχειρήσεων και νέα προβλήματα στις τράπεζες, που συνεχίζουν να περιορίζουν τα δάνεια. Αν πάντως η κυβέρνηση αποφασίσει να αυξήσει τους φόρους για να αντιμετωπίσει την κρίση αυτό θα αποδειχθεί τραγικά λανθασμένη και έτσι τα νοικοκυριά θα υποφέρουν πολύ περισσότερο.

3.4 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΕΠΙΡΕΑΖΕΙ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Το 80% των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων επηρεάζονται από την κρίση.

Σχεδόν 8 στις 10 επιχειρήσεις που είναι μέλη της ΒΕΑ δηλώνουν ότι έχουν επηρεαστεί από την οικονομική κρίση με σημαντικότερα προβλήματα αυτής της μείωσης του τζίρου και την καθυστέρηση των πληρωμών από τους πελάτες τους.

Ειδικότερα το 84% των μελών της ΒΕΑ παρατηρεί πολύ σημαντική μείωση του τζίρου τους το τελευταίο διάστημα σε σχέση με πέρση, ενώ αύξηση δηλώνει μόνο το 4%. Η μέση μείωση του τζίρου των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων είναι της τάξης του 35% ενώ ένα εξάμηνο πριν, η μείωση ήταν της τάξης του 33,2%.

Παρουσιάζοντας την έρευνα ο πρόεδρος και ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρίας MARC, Θωμάς Γεράκης, επισήμανε πως τα στοιχεία της επιβεβαιώνουν τους φόβους που εξέφραζαν το 2008 τα μέλη της ΒΕΑ και φανερώνουν ότι οι επιπτώσεις από την οικονομική κρίση επηρεάζουν την συντριπτική των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Έξι στις

δέκα επιχειρήσεις (56,4%) έχει να πληρώσει το προσωπικό της ενώ πάνω από έξι μήνες έχει το 16,2%.

Πάνω από το 40% των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων εκτιμάται ότι θα κλείσει το έτος με μεγάλες ζημιές ενώ το 22% με μικρές ζημιές. Σε ότι αφορά τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην απασχόληση το 26,40% δηλώνει ότι έχει προχωρήσει σε μείωση του προσωπικού το τελευταίο εξάμηνο.

Το 2010, 17000 μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα λειτουργίας ενώ 8500 κινδύνεψαν να κλείσουν.

3.5 Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τους τελευταίους μήνες ζούμε σε έντονες συνθήκες οικονομικής κρίσης το οποίο έχει αυξήσει κατά πολύ την εγκληματικότητα. Το κυριότερο χαρακτηριστικό αυτής της μεγάλης κρίσης είναι η άσχημη ψυχολογική κατάσταση όπου βρίσκεται η χώρα. Η πλειοψηφία των πολιτών, λόγω της απότομης αύξησης της ανεργίας, του "κουρέματος" μισθών, επιδομάτων, συντάξεων αλλά και της ανέχειας που έχει χτυπήσει τα ασθενέστερα στρώματα του λαού.

Οι κλοπές και οι διαρρήξεις έχουν γίνει πλέον ρουτίνα, οι ένοπλες ληστείες σε τράπεζες, χρηματοπιστολές, εμπορικά καταστήματα ακόμα και περίπτερα και ελεγκτές λεωφορείων τείνουν να γίνουν καθημερινότητα.

Αυτό όμως που κοντεύει να γίνει συνήθεια και είναι άκρως ανησυχητικό, είναι η ευκολία με την οποία πλέον οι ληστές κάνουν χρήση των όπλων τους είτε μπαίνοντας σε ένα διαμέρισμα είτε "μπουκάροντας" σε τράπεζες αφήνοντας πίσω τους τραυματίες ή και νεκρούς.

Δυστυχώς, έχουμε καταντήσει να ζούμε σε μια εποχή που το να ξεχάσεις να κλειδώσεις την εξώπορτα του σπιτιού σου θεωρείται εγκληματική αμέλεια. Επίσης το να κλειδώνει κανείς μόνο την πόρτα δεν είναι ασφαλές, χρειάζεται κλειδαριά ασφαλείας, δεύτερη κλειδαριά στην εξώπορτα της πολυκατοικίας ή ακόμα και σύστημα ασφαλείας δηλαδή κάποιο συναγερμό, για να νοιώσουμε λίγη ασφάλεια.

Αλλά όπως φαίνεται, τελικά κανένα σύστημα δεν είναι απαραβίαστο. Σύμφωνα δε με τα πρόσφατα στοιχεία της ελληνικής αστυνομίας, η εγκληματικότητα έχει διπλασιαστεί, τριπλασιαστεί και ίσως και τετραπλασιαστεί από το 2005.

3.6 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ.

Η ζωή και προσωπικότητα του σύγχρονου ανθρώπου είναι δομημένες πάνω στην εργασία και στην οικονομική του επιφάνεια. Η εργασία σε σημαντικό βαθμό συντελεί στον προσδιορισμό τόσο της ταυτότητας όσο και της εικόνας του σύγχρονου ανθρώπου. Έτσι πέρα από τα πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει όποιος βλέπει τα εισοδήματά του να περικόπτονται ή να εξαφανίζονται, εξίσου σημαντική είναι η "συμβολική" του κατάρρευση που αντιμετωπίζει. Η εργασία και η κοινωνική αυτοπεποίθηση που συνοδεύεται με αυτήν επηρεάζει τον τρόπο αλληλοεπίδρασης με τους άλλους ακόμα και αν είναι οι φίλοι, οι

συγγενείς, ο σύντροφος, το παιδί. Εντούτοις άλλωστε είναι η αίσθηση των ανέργων για προσωπική ανεπάρκεια και αδυναμία.

Οι περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν ότι η απώλεια της εργασίας αυξάνει τον κίνδυνο ψυχικών διαταραχών και των σωματικών επιπτώσεων τους. Πολλές μελέτες συγκλίνουν στην παραδοχή μιας ισχυρής συνάφειας ανάμεσα στην ανεργία και στην αύξηση της κατάθλιψης, του άγχους, της χρήσης ουσιών και αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Μια μελέτη της βιογραφίας Parule και Moser σχετικά με τις επιδράσεις της ανεργίας στην ψυχική υγεία έδειξε πως ο μέσος όρος των ατόμων που είχαν ψυχολογικά προβλήματα ήταν υπερδιπλάσιος για τους άνεργους (34%) συγκρινόμενος με τα άτομα που εργάζονταν (16%). Επίσης σημαντικές διαφορές διαπιστώθηκαν μεταξύ των ανέργων και των ατόμων που εργάζονταν σε βασικές παραμέτρους ενδεικτικής της ποιότητας της ψυχικής υγείας του ατόμου, όπως πχ το άγχος, η κατάθλιψη, τα ψυχοσωματικά συμπτώματα, την αίσθηση ικανοποίησης, τη αίσθηση αυτοεκτίμησης κτλ. Η μελέτη η πρόληψη και η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της ανεργίας και της οικονομικής κρίσης στην ψυχική υγεία απαιτούν την μελέτη σημαντικών στοιχείων που διαφοροποιούν τις συνέπιες της κρίσης.

Ο στιγματισμός και η ψυχολογική πίεση φαίνεται να είναι μεγαλύτερη για τους άντρες από ότι για τις γυναίκες ίσως και λόγω των εναλλακτικών κοινωνικών ρόλων που οι γυναίκες επιτελούν (νοικοκυριό, ανατροφή παιδιών) κτλ.

Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση επίσης παίζει ρόλο, με τα άτομα χαμηλότερου οικονομικού status να εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και μεγαλύτερη δυσκολία διαχείρισης της, κάτι που επηρεάζει την ψυχική διάθεση των ατόμων αυτών. Παράγοντας όπως οι κοινωνικές διακρίσεις, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η ανασφάλεια, η έλλειψη εκπαίδευσης, η φτώχεια, φαίνεται να συντελούν ενεργά στην μεγιστοποίηση των επιπτώσεων της κρίσης στα κατώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα.

Σημαντικές είναι οι επιπτώσεις των οικονομικών κρίσεων στα παιδιά. Αντίξοες εμπορίες μπορεί να τροποποιήσουν την δομική και λειτουργική ανάπτυξη του εγκεφάλου του παιδιού, συμβάλλοντας στην αρνητική έκβαση της ψυχικής υγείας στο μέλλον. Η κακή κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων σχετίζεται επίσης με χαμηλή ικανότητα εστίασης της προσοχής των παιδιών.

Οι αρνητικές επιπτώσεις της ανεργίας όσο αφορά την ψυχική υγεία φαίνεται να είναι μεγαλύτερες σε χώρες με αδύναμο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης καθώς και με σύστημα ελλιπούς προστασίας των ανέργων.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο αναμένεται τριπλασιασμός των ψυχικών επιδόσεων, διπλασιασμός της κατάχρησης αλκοόλ και τριπλασιασμός των καταθλιπτικών επεισοδίων. Στην Ινδία επίσης, αναφέρεται αύξηση των περιστατικών που αιτούνται ψυχολογικής βοήθειας εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν με την οικονομική κρίση. Στην Ιαπωνία παρατηρούμε μεγάλη αύξηση αυτοκτονιών,

Στο διάστημα 1970-200 παρατηρούμε : για αύξηση 1% ανεργίας υπάρχει 0,8% αύξηση στις αυτοκτονίες στις ηλικίες κάτω των 65 ετών και αύξηση 0,8% στις ανθρωποκτονίες.

- Στην Ασιατική Οικονομική Κρίση 1997-1998 είχαμε ιδιαίτερη αύξηση των ποσοστών στις χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας.

- Στη Ιαπωνία έχουμε αύξηση 39% στο ποσοστό αυτοκτονιών.
- Στο Χονγκ-Κονγκ έχουμε αύξηση 44% στο ποσοστό αυτοκτονιών.
- Στην Κροατία έχουμε αύξηση 45% ποσοστό αυτοκτονιών λόγω της οικονομικής κρίσης.

Δεν παρατηρούμε αύξηση ποσοστών αυτοκτονιών στην Ταϊβάν και Σιγκαπούρη όπου αυτές οι δυο χώρες είχαν τις μικρότερες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σχετικά με τους δείκτες ανεργίας του

3.7 Η ΥΦΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟ 2012.

Την δεύτερη χειρότερη επίδοση στον κόσμο, όσο αφορά την οικονομική ανάπτυξη θα έχει η Ελλάδα το 2012. Συγκεκριμένα οικονομολόγοι του Economist Intelligence Unit, εκτιμούν ότι το 2012, η Ελλάδα θα γνωρίσει ύφεση που θα αγγίζει το 8%. Σύμφωνα με την έκθεση της Goldman Sachs προβλέπει ότι η ύφεση στην Ευρωζώνη θα βαθύνει στις Αρχές του 2012 και πιέσεις των αγορών θα παραμείνουν έντονες. Επιπλέον, ο αναπληρωματικός γενικός διευθυντής του ΔΝΤ, ο Ζαν Μιν, προειδοποίησε ότι αν συνεχιστεί η επιδείνωση της τρέχουσας δημοσιονομικής κατάστασης στην ευρωζώνη, αυτή μπορεί να οδηγήσει σε συρρίκνωση του παγκοσμίου ΑΕΠ κατά 2%.

Σύμφωνα με την έκθεση, η χώρα που θα έχει την μεγαλύτερη ύφεση μετά το Σουδάν είναι η Ελλάδα. Ακολουθεί η Πορτογαλία με 4% και την μεγαλύτερη ανάπτυξη θα την έχει η Λιβύη.

GDP, 2012 forecast, % change on previous year

Source: Economist Intelligence Unit

Η ύφεση στη ευρωζώνη θα βαθύνει το 2012 και οι πιέσεις στις αγορές της Ευρώπης θα παραμείνουν έντονες τους προσεχείς μήνες. Σύμφωνα με την επενδυτική τράπεζα η ύφεση στην ζώνη του ευρώ θα οδηγήσει σε μια πιο συγκεκριμένη πολιτική συμφωνία μεταξύ των κρατών που την απαρτίζουν, σε νέους δημοσιονομικούς κανόνες και σε επιμερισμό του κινδύνου.

Η Goldman Sachs αναφέρει πως η παρέμβαση του ΔΝΤ για την παροχή ρευστότητας στις ευρωπαϊκές τράπεζες παρείχε ανακούφιση, ωστόσο παραμένουν οι ίδιοι οικονομικοί και πολιτικοί κίνδυνοι για την ευρωζώνη.

Για τις ΗΠΑ: η Goldman Sachs αναφέρει πως η οικονομία θα επιβραδυνθεί μετά την πρόσφατη επιτάχυνση της αλλά θα αποφύγει την ύφεση. Αναμένει μεγαλύτερες πιέσεις στο 1^ο τρίμηνο του 2012 και ένα νέο γύρω ποσοτικής χαλάρωσης μέσα στο νέο έτος. Για την Κινεζική ανάπτυξη εκτιμάται πως θα σταθεροποιηθεί και θα παραμείνει σε αρκετά υψηλά επίπεδα.

3.8 ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΥΨΗΛΟΤΕΡΕΣ ΑΠΟ ΟΤΙ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ.

Σε πολλά επώνυμα προϊόντα πολυεθνικών ομίλων η ελληνική αγορά παραμένει ακριβότερη από άλλες ευρωπαϊκές αγορές. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε η γενική γραμματεία Εμπορίου του υπουργείου Ανάπτυξης στην Ελλάδα αλλά και στη Γερμανία, τη Μ. Βρετανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία και τη Βουλγαρία σε 70 προϊόντα, εκ των οποίων τα 50 είναι επώνυμα καταναλωτικά προϊόντα πολυεθνικών ομίλων. Από την έρευνα προκύπτει ότι στην Ελλάδα είναι πολύ υψηλότερες τιμές των δημητριακών, των απορρυπαντικών, των ειδών ατομικής υγιεινής και των αναψυκτικών. Αντίθετα είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικές οι τιμές των νωπών προϊόντων, παρ' όλο που στην Ελλάδα καταγράφονται υψηλότερες οι τιμές παραγωγού. Στην προκειμένη περίπτωση τα προϊόντα που πωλούνται στην Ελλάδα ακριβότερα από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη βρεθεί «στο μικροσκόπιο» των υπηρεσιών του υπουργείου για τα περαιτέρω.

Πάντως είναι γεγονός ότι ένας από τους λόγους της ακρίβειας που σαρώνει την αγορά είναι η υψηλή φορολογία, κι όπως τονίστηκε χαρακτηριστικά αν αφαιρεθεί ο ΦΠΑ το μέσο καλάθι του Έλληνα καταναλωτή σε σχέση με αυτό των υπολοίπων καταναλωτών στις συγκεκριμένες χώρες είναι φθηνότερο.

Αναφερόμενα τα στελέχη του υπουργείου στο γεγονός ότι οι τιμές παραμένουν σε σχετικά υψηλά επίπεδα είπαν πως εκτός της υψηλής φορολογίας, οι τιμές επιβαρύνονται από την αύξηση των διεθνών τιμών στις χρηματιστηριακές πρώτες ύλες (πετρέλαιο, ζάχαρη, κακάο, κ.λπ.), στις εγχώριες αυξήσεις των τιμών παραγωγού, στην ανελαστική ζήτηση σε ότι αφορά στα τρόφιμα, στο μεταφορικό κόστος αλλά και στο μισθολογικό κόστος στον τομέα των υπηρεσιών. Όπως είπε πολύ χαρακτηριστικά ανώτερο στέλεχος του υπουργείου «όπου έχουμε αποκλιμάκωση μισθολογικού κόστους έχουμε αποκλιμάκωση τιμών».

Έτσι ιδιαίτερη αναφορά έγινε και στο κόστος στέγασης και στο μεταφορικό κόστος το οποίο επιβαρύνει τις τιμές. Σύμφωνα με το ίδιο στέλεχος στην στέγαση και στις μεταφορές οι ανατιμήσεις οφείλονται αποκλειστικά στην ραγδαία αύξηση των τιμών των καυσίμων (θέρμανσης και κίνησης αντιστοίχως). Τόσο οι διεθνείς τιμές όσο και η αύξηση του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στο πετρέλαιο θέρμανσης (αυξήθηκε από 2 σε 6 λεπτά ανά λίτρο από 15 Οκτωβρίου) οδήγησαν τις λιανικές τιμές σε υψηλότερα επίπεδα παρότι υπάρχει σημαντικός περιορισμός των περιθωρίων κέρδους των πρατηρίων και των εταιρειών

εμπορίας (κυμαίνεται σταθερά κάτω από τα 10 λεπτά ανά λίτρο, μειωμένο κατά περίπου 20%). Αξίζει να σημειωθεί πως στη στέγαση (σύμφωνα με τη μελέτη της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος που συντάχθηκε τον Οκτώβριο του 2011) τα ενοίκια, τόσο κατοικίας όσο και εμπορικής χρήσης, παρουσιάζουν ραγδαία μείωση, καθώς τα περισσότερα συμβόλαια επαναδιαπραγματεύονται οδηγώντας σε μείωση των ενοικίων η οποία εκτιμάται ότι είναι μεγαλύτερη από 15%. Αυτή η μείωση δεν αποτυπώνεται στο Γ.Δ.Τ.Κ. (με συντελεστή στάθμιση ενοικίων 3,41%). Αυτό συμβαίνει πιθανώς λόγω του γεγονότος ότι τα αναφερόμενα ενοίκια είναι υποεκτιμημένα σε σύγκριση με τα πραγματικά σε μεγάλο βαθμό (20-40%).

Αλλά 10% -15% του συνολικού κόστους του τελικού προϊόντος, αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το κόστος της εφοδιαστικής αλυσίδας. Αιτίες είναι το δραματικό κόστος μεταφοράς στη νησιωτική Ελλάδα, η αύξηση του ΕΦΚ στα καύσιμα, η απουσία εναλλακτικού τρόπου μεταφορών όπως το τρένο. Κι αποτέλεσμα αυτού είναι η μεταφορά προϊόντων από τον Πειραιά στο Ηράκλειο της Κρήτης να κοστίζει τα ίδια λεφτά με τη μεταφορά τους από τον Πειραιά στην Ολλανδία. Και το υπουργείο Ανάπτυξης βρίσκεται σε συζητήσεις με το υπουργείο Μεταφορών και Υγείας για αλλαγή του κανονιστικού πλαισίου, όπου εντοπίζονται στρεβλώσεις.

Προτείνεται λοιπόν:

- η δημιουργία ή η ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών στην ελληνική επικράτεια (π.χ. αποθηκευτικοί χώροι, εξοπλισμός, συστήματα ΤΠΕ, ζώνες ελεύθερου εμπορίου)
- η απόκτηση της κατάλληλης οργάνωσης και επιχειρησιακής ετοιμότητας εκ μέρους των επιχειρήσεων, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του εγχειρήματος
- η ώθηση των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται ή σκοπεύουν να δραστηριοποιηθούν στο εξωτερικό, να δημιουργήσουν αποθηκευτικά κέντρα στη Βόρεια Ελλάδα, προκειμένου οι εγκαταστάσεις αυτές να έχουν το ρόλο logistics hubs των Βαλκανίων, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το διαμετακομιστικό εμπόριο και να ενισχυθεί ο χαρακτήρας της Ελλάδας ως σημείο τροφοδοσίας των βασικότερων πλησιέστερων Βαλκανικών χωρών
- να συνδυαστούν οι προτεινόμενες ενέργειες με τους καθορισμένους ευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών και ιδιαίτερα με εκείνους που εμπλέκονται ως κόμβοι στο ελληνικό έδαφος.

Ειδικότερα τονίζεται πως είναι ανάγκη:

- η άρση των διαφορών μεταξύ Φ.Δ.Χ. και Φ.Ι.Χ., π.χ. μικτά φορτία και συνδυαστικές μεταφορές και για τα Φ.Ι.Χ. (απαιτείται μελέτη κόστους για τη σκοπιμότητα μίας τέτοιας κίνησης). Σήμερα υπάρχουν 1.100.000 Φ.Ι.Χ. και 38.000 Δ.Χ.
- η αλλαγή προδιαγραφών κτιρίων (αποθηκών κ.ά.) - συντελεστή όγκου (Πολεοδομία)
- η απλοποίηση εμπορικών συναλλαγών με την εφαρμογή του e- invoicing, τη στιγμή που στην Ελλάδα διακινούνται ετησίως περίπου 40 εκατομμύρια τιμολόγια το χρόνο (η εξοικονόμηση κόστους ετησίως μπορεί να ανέλθει σε 1,5 δις €)
- η επανεξέταση των προϋποθέσεων αδειοδότησης και άρση των πολλών περιορισμών αναφορικά με τους χώρους αποθηκών (π.χ. περιβαλλοντικές μελέτες, αρχαιολογία, πυροσβεστική, Υπ. Υγείας κ.ά.)
- η θέσπιση κυλιόμενου ωραρίου των οδηγών (όχι άδειες μόνο Κυριακή και Δευτέρα)
- η κατάργηση θεσμικών περιορισμών στην ανάπτυξη των logistics
- η άρση απαγόρευσης συνδυαστικών μεταφορών νωπών με άλλα προϊόντα
- η μείωση γραφειοκρατίας τελωνείων (electronic & simplified procedures), τυποποίησης ροής, απλοποίησης διαδικασιών τους, λειτουργίας τους σε συνεχή βάση (24ωρη λειτουργία όλο το έτος), μείωσης του μεγάλου κόστους εκτελωνισμού σε bonded περιοχές (€40 αντί για €7, που υπάρχει στην Ε.Ε.)
- η κατάργηση του έμμεσου κόστους από φορολογικές παραβάσεις (π.χ. διαχωρισμός εύφλεκτων ειδών από απλά προϊόντα με aerosol cans, νόμος σχετικά με το συνολικό βάρος του οχήματος που προβλέπει ότι πρέπει να είναι μικρότερο από το βάρος που είναι από μόνο του το όχημα χωρίς το ωφέλιμο φορτίο).

3.9 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΔΝΤ:

Τι είναι το ΔΝΤ

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί.

Με απλά λόγια, στόχος του ΔΝΤ είναι η παροχή οικονομικής βοήθειας σε χώρες που βρίσκονται σε άσχημη οικονομική κατάσταση, με βασική προϋπόθεση αυτές να το ζητήσουν. Η παραπάνω βοήθεια εκφράζεται στη σύναψη δανείων ή και στη διαχείριση από τον οργανισμό της οικονομίας των κρατών.

Το Ταμείο ιδρύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1945 στην Ουάσιγκτον, κατόπιν συνομολόγησης 39 χωρών. Η ίδρυση του Οργανισμού αυτού είχε προπαρασκευαστεί κατά τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοδοτική Συνδιάσκεψη που συνήλθε στο Μπρετόν Γουντς, του Νιού Χαμσάιρ των ΗΠΑ, ενάμισι χρόνο πριν (από την 1η Ιουλίου μέχρι 22 Ιουλίου του 1944). Έδρα του Οργανισμού ορίσθηκε η Ουάσιγκτον ως πρωτεύουσα της χώρας με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής.

Το ΔΝΤ απαριθμεί σήμερα 182 χώρες μέλη, καθεμία από τις οποίες κατέχει μία συγκεκριμένη ποσόστωση στον οργανισμό. Για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων απαιτείται πλειοψηφία άνω του 85%. Η χώρα- μέλος με τη μεγαλύτερη ποσόστωση είναι οι ΗΠΑ, οι οποίες κατέχουν το 17,09%. Παράλληλα, το 33% των ψήφων προέρχεται από ευρωπαϊκές χώρες. Επιπλέον οντότητες όπως η ΕΕ, η ΕΚΤ, η Eurostat, οι Παλαιστινιακές Αρχές, το Χονγκ Κονγκ, χωρίς να είναι μέλη του ΔΝΤ, συνεισφέρουν στατιστικά δεδομένα.

3.9.1 Εμπλοκή ΔΝΤ στην Αργεντινή

Έντονη κριτική έχει δεχθεί το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για τις πρακτικές που ακολούθησε στην περίπτωση της Αργεντινής από το 1991, όταν προχώρησε σε συμφωνία με την ηγεσία

της χώρας, με στόχο την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών της, καθώς και του υπερπληθωρισμού, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο την **de facto** σύνδεση του αργεντίνικου νομίσματος (πέσο) με το αμερικανικό δολάριο.

Η εν λόγω συμφωνία φάνηκε προς στιγμήν να λειτουργεί θετικά, καθώς υπήρξε θεαματική μείωση του πληθωρισμού, ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης έφτασε στην περίοδο εκείνη το 6%, από τους υψηλότερους στον κόσμο.

Ωστόσο, μετά το 1998 η χώρα αντιμετώπισε τεράστιο πρόβλημα, καθώς άρχισε να ανατιμάται με ταχείς ρυθμούς το δολάριο και συγχρόνως υποτιμήθηκε το νόμισμα της Βραζιλίας, που ήταν ο βασικός εμπορικός της εταίρος. Η χώρα παρέμεινε εγκλωβισμένη στη συμφωνία της με το ΔΝΤ και δεν προχώρησε στην υποτίμηση του νομίσματος της έναντι του δολαρίου, καθώς μία τέτοια κίνηση ήταν πιθανό να δημιουργήσει μεγάλες εκροές κεφαλαίων.

Το Δεκέμβριο του 2001 η χώρα της Λατινικής Αμερικής οδηγήθηκε ένα βήμα πριν τη χρεοκοπία, με την ανεργία να σκαρφαλώνει στο 20% και περίπου τον μισό πληθυσμό της (15 εκατ. πολίτες) να βρίσκεται στο όριο της φτώχειας.

Από την πλευρά του, το ΔΝΤ παραδέχτηκε ότι έγιναν σειρά λανθασμένων χειρισμών από τα στελέχη του, αν και έριξε την κύρια ευθύνη στην κυβέρνηση της Αργεντινής, καθώς, όπως υποστήριξε, προχώρησε στην κήρυξη της χρεοκοπίας, δηλαδή στην παύση αποπληρωμής του εξωτερικού χρέους, χωρίς την έγκριση του Ταμείου.

3.9.2 Η περίπτωση της Ουγγαρίας

Σειρά σκληρών δημοσιονομικών μέτρων κλήθηκε να πάρει στα τέλη του 2008 η Ουγγαρία, η οποία προσέφυγε στο ΔΝΤ, παρουσιάζοντας σημαντικό δημοσιονομικό έλλειμμα και αδυναμία πληρωμών.

Συγκεκριμένα, το Νοέμβριο του 2008 η κυβέρνηση της Ουγγαρίας σύναψε δάνειο ύψους 12,5 δισ. ευρώ με το ΔΝΤ, 6,5 δισ. ευρώ με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ένα δισ. ευρώ με την Παγκόσμια Τράπεζα.

Τα μέτρα στα οποία προχώρησε το οικονομικό επιτελείο της Ουγγρικής κυβέρνησης θυμίζουν σε γενικές γραμμές τα σκληρά πακέτα μέτρων που πήρε η χώρα μας. Αναλυτικότερα, ορισμένα από τα μέτρα είναι τα εξής:

- Πάγωμα των μισθών του δημοσίου για δύο χρόνια με παράλληλη περικοπή του 13ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων, μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων προς τις τοπικές αυτοδιοικήσεις και τον αγροτικό τομέα, σταδιακή αύξηση από το 2012 της ηλικίας συνταξιοδότησης από τα 62 στα 65 έτη, αναπροσαρμογή των συντάξεων και περικοπή του δώρου Χριστουγέννων.

- Μείωση κατά 10% των επιδομάτων ασθενείας και αναπηρίας.

- Αύξηση από την 1η Ιουλίου 2009 του ΦΠΑ από 20% στο 25%, καθώς και της φορολογίας στη βενζίνη, στα τσιγάρα και τα ποτά κατά 6%. Στα είδη πρώτης ανάγκης, ψωμί, γαλακτοκομικά, θέρμανση ορίστηκε ΦΠΑ 18%.

Τα πρώτα αποτελέσματα των μέτρων φανερώνουν μία σημαντική μείωση των μισθών κατά 2,1%, πτώση στην κατανάλωση των νοικοκυριών κατά 7%, ενώ σημαντική κάμψη παρουσίασαν όλοι οι παραγωγικοί τομείς της χώρας, με τη βιομηχανική και αγροτική παραγωγή να είναι μειωμένες κατά 1

3.10 Η ΜΕΙΩΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Από φιναλίστ Ευρώπης στην αύξηση του κόστους εργασίας, η Ελλάδα μετατράπηκε σε πρωταθλήτη στη μείωσή του, με μελέτη του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού να αποτυπώνει τη σημαντική μείωσή του μετά το α' πρώτο τρίμηνο του 2010. Η μείωση του κόστους εργασίας που παρατηρείται στην ελληνική οικονομία μετά την υπογραφή του Μνημονίου, όπως σημειώνεται στη μελέτη, δεν είναι ομοιόμορφη σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

Από τα στοιχεία προκύπτει ότι οι κλάδοι με τις αναλογικά μεγαλύτερες μειώσεις του συνολικού κόστους εργασίας είναι τα Ξενοδοχεία & εστιατόρια (-32,5%), η Παροχή νερού & επεξεργασία λυμάτων (-28,9%), και η Παροχή ρεύματος & φυσικού αερίου (-24,7%).

Αντίθετα, τη μικρότερη μείωση του συνολικού κόστους εργασίας σημείωσαν οι κλάδοι της Δημόσιας διοίκησης, άμυνας & κοινωνικής ασφάλισης (-9,3%), της Μεταποίησης (-11,2%) και του Εμπορίου & επισκευής οχημάτων (-12,6%). Πρωτοφανής πτωτική πορεία Η πτωτική πορεία του κόστους εργασίας στην Ελλάδα μετά το α' τρίμηνο του 2010, όπως σημειώνεται, είναι πρωτοφανής σε οξύτητα και διάρκεια, με αποτέλεσμα ο δείκτης το γ' τρίμηνο του 2011 να είναι χαμηλότερος από τα επίπεδα του δ' τριμήνου του 2003. Βάσει των στοιχείων της μελέτης προκύπτει πως ενώ το συνολικό κόστος εργασίας στο Σύνολο Χώρας υποχώρησε κατά 14,3% κατά την περίοδο α' τρίμηνο 2010 έως γ' τρίμηνο 2011, η μείωση σε ορισμένους κλάδους είναι υπερδιπλάσια από ό,τι σε άλλους.

Οι μειώσεις που έφερε το Μνημόνιο

Από το 2000 και μετά το κόστος εργασίας στην Ελλάδα ακολουθεί σημαντικά ανοδική πορεία που αντιστρέφεται θεαματικά με την εφαρμογή του Μνημονίου. Συγκεκριμένα, από το α' τρίμηνο του 2000 έως το α' τρίμηνο του 2010 ο δείκτης συνολικού κόστους εργασίας της Ελλάδας αυξήθηκε σε ονομαστικές τιμές κατά 54,1%, όταν της Πορτογαλίας αυξάνονταν κατά 28,7% και της Γερμανίας κατά μόλις 18,6%.

Όμως, μετά το α' τρίμηνο του 2010, ενώ το κόστος εργασίας στην Πορτογαλία παρέμεινε στάσιμο και στην Γερμανία ακολούθησε ανοδική πορεία (αύξηση 2,8%), στην Ελλάδα παρουσίασε παρατεταμένη μείωση που έφτασε το 14,3%. Στη μελέτη του καθηγητή Σταύρου Γαβρόγλου, διευθυντή του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού, επισημαίνεται πως ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού κόστους εργασίας κατά την προ μνημονιακή περίοδο πιθανώς ήταν, ελλείψει αντίστοιχης αύξησης της παραγωγικότητας (που δεν εξετάζεται από τη μελέτη), αδύνατο να διατηρηθεί διεθνή ανταγωνισμό.

Όμως, καταλήγει, ο δεκαπλάσιος ρυθμός μείωσής του κατά τη μνημονιακή περίοδο είναι, ελλείψει αντίστοιχης μείωσης του κόστους διαβίωσης, ακόμα λιγότερο βιώσιμος προσκρούει στον κοινωνικό ανταγωνισμό και στον οικονομικό ορθολογισμό.

Ο ιδιωτικός τομέας σηκώνει το βάρος

"Κατά 14% έχει μειωθεί το κόστος εργασίας τα δύο τελευταία χρόνια, σύμφωνα με έκθεση του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού, πλήττοντας κυρίως τους εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα, οι οποίοι και σηκώνουν το μεγάλο βάρος των θυσιών, φτάνοντας ακόμα και τα 500 ευρώ για τους νεοπροσλαμβανόμενους με μειωμένο ωράριο".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο
ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ
ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΜΕΓΕΘΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4. Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με την ανάλυση στα μακροοικονομικά μεγέθη, όπως το ΑΕΠ, ο Πληθωρισμός, η Ανεργία, το Δημόσιο Χρέος και το Ισοζύγιο Πληρωμών την τελευταία πενταετία. Στο φαινόμενο της ανεργίας θα εστιάσουμε περισσότερο γιατί αποτελεί το πιο σημαντικό στοιχείο για να καταλάβουμε πόσο βαθιά είναι αυτή η κρίση.

Τα στατιστικά στοιχεία για τις αναλύσεις και τα διαγράμματα των παραπάνω φαινομένων αντλήθηκαν από:

1. Την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος
2. Την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία
3. Το Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

4.1 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παράχθηκαν εντός μιας χώρας για διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παράχθηκε από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

Η μέτρηση του ΑΕΠ:

- ❖ Το προϊόν αξιολογείται σε τιμές αγοράς.
- ❖ Συμπεριλαμβάνει την αξία μόνο των τελικών αγαθών και όχι των ενδιάμεσων αγαθών. (η αξία του υπολογίζεται μια μόνο φορά)
- ❖ Συμπεριλαμβάνει υλικά αγαθά και άυλες υπηρεσίες.
- ❖ Συμπεριλαμβάνει αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί πρόσφατα και όχι αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί στο παρελθόν.
- ❖ Μετράει την αξία της παραγωγής μέσα στα γεωγραφικά όρια μιας χώρας.
- ❖ Μετράει την αξία της παραγωγής που πραγματοποιείται στην διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου.

Τι δεν προσμετράτε στο ΑΕΠ

- ❖ Το ΑΕΠ δεν προσμετρά τα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται και καταναλώνονται στο νοικοκυριό χωρίς να περνούν μέσα από αγορές
- ❖ Το ΑΕΠ δεν προσμετρά αγαθά και υπηρεσίες που αγοράζονται και πωλούνται παράνομα.

Το Ονομαστό ΑΕΠ αποτιμά την αξία της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές.

Το Πραγματικό ΑΕΠ αποτιμά την αξία της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές του έτους βάσης.

Η προσαρμογή του ονομαστικού σε πραγματικό ΑΕΠ γίνεται με τη χρήση του αποπληθωριστή του ΑΕΠ.

Αποπληθωρισμό του ΑΕΠ: μετρά το επίπεδο τρεχουσών τιμών σε σχέση με το επίπεδο τιμών του έτους βάσης. Επίσης μας βοηθάει να βρούμε το μέτρο της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ η οποία οφείλεται στην αύξηση των τιμών και όχι των πραγματικών ποσοτήτων.

Αποπληθωριστής ΑΕΠ: είναι το πηλίκο του ονομαστικού ΑΕΠ προς το πραγματικό ΑΕΠ*100.

Μαθηματική έκφραση του ΑΕΠ.

$$GDP=C+I+G+N*X$$

C= κατανάλωση

I= επένδυση

G= δημόσιες δαπάνες για αγορά αγαθών και υπηρεσιών

NX= καθαρές εξαγωγές

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Είναι προϊόν ή εισοδήματα που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας ανεξάρτητα σε πια χώρα το αποκτούν. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών υλικών ή άυλων που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους. Διαφέρει από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά το ότι συμπεριλαμβάνει και το εισόδημα που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας στο εξωτερικό.

4.1.2 Ανάλυση Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν 2005-2011.

Το 2005 ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ περιορίστηκε σε σχέση με το προηγούμενο χρόνο. Η επιβράδυνση προήλθε κυρίως από την μείωση των συνολικών επενδύσεων των δημοσίων αλλά και των ιδιωτικών. Σημειώνεται ωστόσο ότι η επιβράδυνση ήταν μικτότερη από την αναμενόμενη μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Το ΑΕΠ το 2005 έφτασε στο 5%.

Το 2006 ο ρυθμός ανόδου της ελληνικής οικονομίας έφτασε στο 5,5% έναντι 5% το 2005. Με την άνοδο αυτή συμπληρώθηκε μια περίοδο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης ήταν η εγχώρια ζήτηση. Πιο συγκεκριμένα οι επενδύσεις ανακάμπτουν σε σχέση με το 2005 προσεγγίζοντας ρυθμό αύξησης 8,3%. Οι επενδύσεις στις κατασκευές αυξήθηκαν κατά 18% ενώ η δαπάνες του ΠΔΕ δείχνουν αύξηση κατά 15,5% σε τρέχουσες τιμές έναντι 31,6% το 2005.

Η ιδιωτική κατανάλωση διατηρεί την δυναμική της το 2006 με ρυθμό αύξησης 3,8% με το δείκτη του όγκου του λιανικού εμπορίου να αυξάνεται κατά 7,5% έναντι 3,6% το 2005.

Η συμβολή του εξωτερικού του εξωτερικού τομέα στην ανάπτυξη ήταν οριακά αρνητική. Πολύ χαμηλότερες ήταν οι εξαγωγές όπου περιορίστηκαν στο 5,1%.

Παρά τη σημαντική επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης το τέταρτο τρίμηνο του 2007, η γενική αποτίμηση της ελληνικής οικονομίας για τη χρονιά που πέρασε είναι θετική το 2000. Η ισχυρή εγχώρια ζήτηση τροφοδοτούμενη από την πιστωτική επέκταση παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ανοδικής πορείας της ελληνικής οικονομίας, ωστόσο η αναπτυξιακή πορεία υποστηρίζεται και από θετικές εξελίξεις στην απασχόληση και στην άνοδο των

πραγματικών μισθών. Αντίθετα, η επίδραση του εξωτερικού τομέα ήταν και το 2007 αρνητική. Στη διατήρηση πάντως του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης συνέβαλε καθοριστικά και η σχετικά χαμηλή επίδραση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης στον ελληνικό χρηματοοικονομικό τομέα, αφού οι ελληνικές τράπεζες διέφυγαν τον κίνδυνο της υπερβολικής έκθεσης σε επισφαλή τραπεζικά προϊόντα. Αναλυτικότερα σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, το τελευταίο τρίμηνο του 2007 σημειώθηκε νέα επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ κατά 3,6%, έναντι αύξησης κατά 3,8% στο τρίτο τρίμηνο. Είναι χαρακτηριστική άλλωστε η συνεχής επιβράδυνση που σημειώνεται από το πρώτο τρίμηνο του έτους, όταν και είχε εκτιμηθεί άνοδος κατά 4,3%. Έτσι, συνολικά ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας για το 2007, αγγίζει το 4,0%, επίδοση που θεωρείται ικανοποιητική. Η ηπιότερη πάντως αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας για το 2007 είχε προβλεφθεί στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2006-2009, όταν και αναφερόταν άνοδος της τάξης του 3,9%. Ωστόσο, οι εκτιμήσεις του Επικαιροποιημένου Προγράμματος 2007-2010 ήταν ελαφρά πιο αισιόδοξες με εκτίμηση για αύξηση του ΑΕΠ στην περιοχή του 4,1%. Η μετριοπαθέστερη πορεία του ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο τέταρτο τρίμηνο του 2007 οφείλεται κατά κύριο λόγο στην υποχώρηση των επενδύσεων, αφού ο ρυθμός ανόδου τους μειώνεται κατά 4,1% μετά από εννέα τρίμηνα ανόδου. Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερα θετική είναι η εξέλιξη στον τομέα των εξαγωγών, αφού ο ρυθμός αύξησης φθάνει το δ' τρίμηνο του 2007 το 10,4%, (την υψηλότερη επίδοση των τελευταίων ετών) σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006. Αντίθετα, οι εισαγωγές περιορίζονται, με το ρυθμό ανόδου τους να αυξάνεται μόλις κατά 0,3%, όταν για την ίδια περίοδο το 2006 έφθανε το 9,7%. Έτσι τελικά οι εξαγωγές κατά το 2007 επιταχύνονται εκ νέου στο 8% έναντι 5,1% το 2006 και 2,7% το 2005, ενώ οι εισαγωγές επιβραδύνονται στο 6,2%. Η επίδοση των εξαγωγών είναι η 2η υψηλότερη σε ετήσια βάση την τελευταία εξαετία, πίσω μόνο από την "ιδιαίτερη" επίδοση του 2004 που είχε επηρεαστεί από τη διεξαγωγή των Ο.Α.

Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα η συμβολή του ελλείμματος του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών το 2007 στη μεταβολή του ΑΕΠ περιορίζεται, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΟΙΟ, στο -1,36%, έναντι του -1,97% το 2006. Η τελική κατανάλωση δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες μεταβολές καθώς κινείται σταθερά στην περιοχή του 3,1% για το δ' τρίμηνο του 2007, αλλά και σε ετήσια βάση. Στην ουσία η επιτάχυνση της δημόσιας κατανάλωσης κατά 4,0% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006, αντισταθμίζεται από την πιο συγκρατημένη άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης, καθώς υποχωρεί οριακά κάτω του 3% (2,9%). Ένα μέρος όμως της ανόδου της δημόσιας κατανάλωσης θα πρέπει να αποδοθεί στις δαπάνες για την αποκατάσταση των πληγέντων περιοχών από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2007, αλλά και στις δαπάνες διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών (Σεπτέμβριος, 2007). Εξάλλου, η άνοδος στη δημόσια κατανάλωση επέδρασε αρνητικά και στο έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, το οποίο διαμορφώνεται για το 2007 στο -2,9%, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (-2,8% το 2006).

Επιπλέον, σύμφωνα και με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο σημειώνει άνοδο της τάξης του 4,2%, ενώ ο όγκος των λιανικών πωλήσεων στο 11-μηνο του 2007 αυξάνεται κατά 2,6%, έναντι αύξησης της τάξης του 8,0% για το 2006. Η σχετική επιβράδυνση έχει άλλωστε καταγραφεί και στην εξέλιξη του Δείκτη Οικονομικού Κλίματος, ο οποίος υποχωρεί, αν και παραμένει υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του. Στην αγορά εργασίας, οι εξελίξεις είναι θετικές, αφού, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, το ποσοστό ανεργίας, το δ' τρίμηνο του 2007, φθάνει το 8,1%. Οι διεθνείς οργανισμοί (ΕΕ, ΔΝΤ) εκτιμούν ότι το ποσοστό της ανεργίας για την Ελλάδα το 2007 θα φθάσει στο 8,5%, ενώ η εκτίμηση του ΥΠΟΙΟ, έτσι όπως διαγράφεται μέσα από το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2007-2010, είναι περισσότερο αισιόδοξη, κάνοντας λόγο για 7,6%. Γεγονός είναι ωστόσο ότι το ποσοστό ανεργίας το 2007 είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο του 2006 (8,9%), κάτι που σημαίνει ότι η αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας αρχίζει να φέρνει αποτελέσματα και σε όρους απασχόλησης. Τέλος ο πληθωρισμός, κινείται λίγο χαμηλότερα του 3% το 2007, σε πορεία επιβράδυνσης από το

2005 και μετά. Ωστόσο ήδη οι πιέσεις έχουν ενισχυθεί και τουλάχιστον για το πρώτο εξάμηνο του 2008 αναμένεται επιτάχυνση της ανόδου των τιμών, σε αρκετά υψηλά επίπεδα, της τάξης τουλάχιστον του 3,5%.

Τέλος, από τα στοιχεία των ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE, είναι σαφής η άνοδος των εξαγωγικών προσδοκιών μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2007 όταν ο σχετικός δείκτης έφτασε στο υψηλότερο σημείο των τελευταίων ετών. Από τον Οκτώβριο όμως του προηγούμενου έτους η τάση έχει αλλάξει και πλέον ο Δείκτης Εξαγωγικών Προσδοκιών έχει εισέλθει σε πτωτική πορεία, με το δείκτη πάντως να συγκλίνει στο μέσο όρο της περιόδου 2001-2007.

Ο ετήσιος ρυθμός του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε και έφτασε στο -0,2% έναντι 3% το 2007 που ήταν ο χαμηλότερος από το 200. Βασικός παράγοντας διαμόρφωσης παρέμεινε και το 2008 η τελική κατανάλωση με τις εξαγωγές. Με την σημαντική πτώση των επενδύσεων να έπονται πλέον σε συμβολή στο ΑΕΠ. Ωστόσο η δυναμική κυρίως των εξαγωγών και σε μικρότερο βαθμό της τελικής κατανάλωσης όπου ήταν εξασθενημένη σε σύγκριση με την τριετία 2005-2007.

Η τελική κατανάλωση ενισχύθηκε κατά 1% τελευταίο τρίμηνο του 2008 έναντι το αντίστοιχο τρίμηνο του 2007. Σε ετήσια βάση αυξήθηκε κατά 2,4% έναντι 3,9% το 2007. Το γεγονός που αναδεικνύει την σταδιακή επιβράδυνση της. Η συνεχής αποκλιμάκωση των καταναλωτικών δαπανών προκλήθηκε από τις αρχές έως τα μέσα του 2008 και από την έξαρση του πληθωρισμού διεθνώς.

Στο πεδίο των επενδύσεων σημειώθηκε μεγαλύτερη επιδείνωση μετά το 2000 καθώς μειώθηκε κατά 5,3% σε σχέση με το 2007 οπότε είχαν ενισχυθεί σε ποσοστό 9,6%. Ο περιορισμός των επενδύσεων δαπανών το 2008 οφείλεται στην επιβράδυνση, μετά όμως από την σημαντική άνοδο τους το 2007, των επενδύσεων στις κατασκευές ενώ αντίθετα οι επενδύσεις σε κατοικίες σημειώνουν κάθετη πτώση.

Οι εξαγωγές μαζί με την κατανάλωση, τις συνισταμένες του ΑΕΠ παρουσίασαν άνοδο το 2008. Αυξήθηκαν κατά 2,3%, βελτίωση πάντως που υπολείπεται της αντίστοιχης του 2007 στο 3,1%. Η ενίσχυση των εξαγωγών προήλθε από τις καλύτερες επιδόσεις κυρίως το πρώτο εξάμηνο του 2008 σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2007. Η αρνητική δυναμική πορεία μετριάστηκε από τις αυξήσεις της ισοτιμίας του ευρώ έναντι των περισσότερων νομισμάτων μέχρι τα μέσα Ιουλίου και κατόπιν από την εξασθένηση της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης.

Σε ότι αφορά τις εισαγωγές, η αύξηση τους ήταν κατά 6,7% το 2007 ακολούθησε μετά μείωση σε ποσοστό 4,4% το 2008. Η φθίνουσα πορεία τους αποτελεί συνάρτηση της χαλάρωσης της σχετικής εγχώριας ζήτησης, λόγω κυρίως της υποτονικότερης οικονομικής δραστηριότητας. Από την άλλη πλευρά και σε συνδυασμό με την τόνωση των εξαγωγών, η πτώση των εισαγωγών συνέβαλε στην βελτίωση του εξωτερικού τομέα με την διαφορά εξαγωγών – εισαγωγών το 2008, ό που είναι 17,3% μικρότερη εκείνης του 2007. Ο αρνητικός αντίκτυπος της επιβράδυνσης του εγχώριου προϊόντος γίνεται πλέον αισθητός και στην αγορά εργασίας.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με το πάγωμα της αγοράς κατοίκων μετά από μια περίοδο ετών συνεχούς υπερθέρμανσης είχαν ως επακόλουθο την παραγωγική στασιμότητα, την καθίζηση των επενδύσεων του πλούτου των νοικοκυριών, παράγοντες που επέφεραν την επιβράδυνση του ΑΕΠ.

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας το 2009 παρουσίαζε ομοιότητες με την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας επηρεάστηκε κατά κύριο λόγο από τις παρενέργειες της διεθνούς

χρηματοπιστωτικής κρίσης και την επακόλουθη παγκόσμια οικονομική ύφεση. Έτσι το ΑΕΠ το 2009 διαμορφώθηκε στο -3,2% ενάτη -0,2% το 2008.

Η κατακόρυφη πτώση των ιδιωτικών επενδύσεων κατά κύριο λόγο και σε μικρότερο βαθμό η μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης αποτελούν τα βασικά αίτια συρρίκνωσης του εγχώριου προϊόντος. Η σημαντική επέκταση της δημόσιας κατανάλωσης ήταν ταχύτερα από το 2008 και η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων λειτουργούν μεν υποτιμητικά για το ΑΕΠ με τις γνωστές όμως επιβραδυντικές επιπτώσεις στο δημόσιο έλλειμμα και χρέος.

Η μεγαλύτερη υποχώρηση των εξαγωγών σε σύγκριση με τις εισαγωγές, υπερκαλύφθηκε σε απόλυτους όρους από την δεύτερη καθώς η αξία των εξαγωγών υπολήπτεται διαχρονικά εκείνης των εισαγωγών.

Η συνολική τελική κατανάλωση παρουσίασε μικρή άνοδο 2009 της τάξης του 0,3 έναντι αύξησης 2% το 2008. Η περιορισμένη αύξηση της, οφείλεται αποκλειστικά στην μεγαλύτερη ενίσχυση της δημόσιας κατανάλωσης κατά 9,6% καθώς η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε κατά 1,8%. Η επέκταση της δημόσιας κατανάλωσης ήταν υψηλότερη στην δεκαετία 2000, ενώ ακολούθησε της μικρής κλίμακας άνοδό της το 2008 κατά μόλις 0,6%.

Οι εξαγωγές περιορίστηκαν στους τρεις πρώτους μήνες κατά 17% ποσοστά που ελάχιστα διευρύνθηκαν στα επόμενα τρίμηνα. Αντίθετα η εξασθένηση των εισαγωγών επιταχύνθηκε συνεχώς. Ξεκίνησε από 10% και έφτασε 18%. Κατά μέσω όρο οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 18,1% το 2009 και εισαγωγές κατά 14,1% όταν το 2008 είχαν αυξηθεί 4% και 0,2% αντίστοιχα.

Ως εκ τούτου το έλλειμμα του ΑΕΠ μειώθηκε ελαφρά το 2008 στο 11,1% από 11,6% περιορίζοντας την αρνητική επίδραση στο εγχώριο προϊόν. Ανακεφαλαίωση, η ιδιωτική ζήτηση αποδυναμώθηκε κυρίως ως προς το σκέλος των επενδύσεων, η καθίζηση των οποίων ήταν ο βασικός παράγοντας που οδήγησε στην πτώση του ΑΕΠ. Οι δαπάνες του δημοσίου τομέα διευρύνθηκαν σημαντικά με την έμφαση να δίνεται σαφώς στην τόνωση της δημόσιας κατανάλωσης της οποίας η άνοδος υπεραντιστάθμισε την υποχώρηση της ιδιωτικής κατανάλωσης παρότι η πρώτη αντιστοιχεί μόνο στο 1,4 της δεύτερης. Η επέκταση των δημοσίων δαπανών αποτέλεσε το πλέον ισχυρό ανάχωμα σε περαιτέρω μείωση του ΑΕΠ, εκτροχιάζοντας όμως την εκτέλεση του προϋπολογισμού και προκαλώντας αστάθεια στην δημόσια οικονομία της χώρας.

Η ύφεση της ελληνικής οικονομίας έφτασε στο 6,6% σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα το 2009 όταν η αντίστοιχη πτώση του ΑΕΠ δεν ξεπέρασε το 0,7% σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Πτώση του ΑΕΠ σημειώθηκε και μεταξύ διαχρονικών τριμήνων σε σχέση με το 2009 κατά 3,8%. Το ΑΕΠ για το σύνολο του 2010 έφτασε στο -3,5% έναντι -3,2% το 2009. Οι παράγοντες που όξυναν την ύφεση στο τελευταίο τρίμηνο του 2010 συμπίπτουν με εκείνους από τους οποίους προήλθε κατά κύριο λόγο η μείωση του ΑΕΠ καθ' όλο το 2009. Η συρρίκνωση του ακαθάριστου σχηματισμού κεφαλαίου και ο περιορισμός της καταναλωτικής ζήτησης του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας. Η άνοδος των εξαγωγών ήταν καθ' όλο το 2010 σε σύγκριση με το 2009. Στο σύνολο οι εξαγωγές του 2010 ήταν 3,8% υψηλότερες από ότι του 2009. Όμως παρά την άνοδό τους υπολείπονται κατά 17% από του 2008.

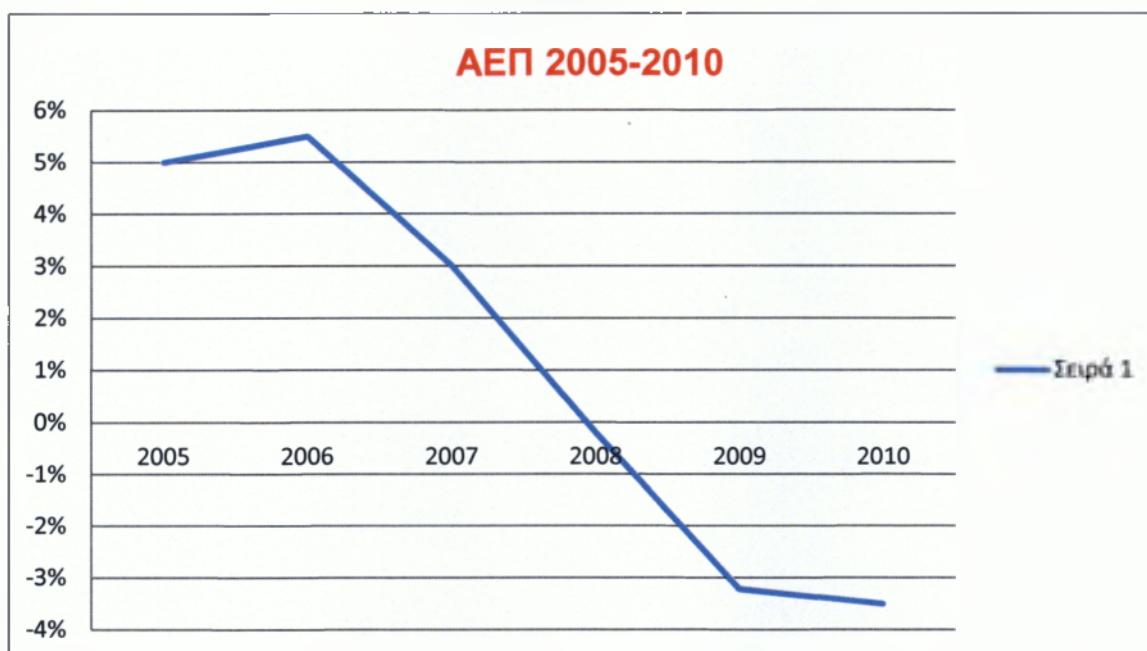
Από τη άλλη πλευρά, στο πεδίο των εισαγωγών, η σημαντικότερη εξασθένηση της μείωσης των εισαγωγών αγαθών στα τέλη του περασμένου έτους μέτρησε κατά κύριο λόγο την πτώση τους για ολόκληρο το 2010 στο 4,8%. Σε όρους αξίας παραγωγής η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία παραγωγής υπολείπεται κατά 5,2% το 2010 του επιπέδου της το 2009.

Η πτώση του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας διαμορφώθηκε στο 5% το διάστημα Ιουνίου-Σεπτεμβρίου 2011 ενάτη -4,6% το 2010. Στο σύνολο του πρώτου εννιαμήνου του 2011 η ύφεση έφτασε στο 6,9% έναντι -1,8% το 2010. Η μικρή εξασθένηση προέρχεται από την

χαμηλότερη πτώση των καταναλωτικών δαπανών και την βελτίωση των εξαγωγικών επενδύσεων. Σε ότι αφορά τις βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ, η συνολική καταναλωτική δαπάνη του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα περιορίστηκε το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011 κατά 7,7%.

Ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου ήταν 12% χαμηλότερος σε σχέση με το 2010. Στις εξαγωγές στο πρώτο εννεάμηνο του 2010 έχουμε οριακή αύξηση της τάξης του 0,2% που είναι μικρότερη από το 2010 1,7%. Οι εισαγωγές, στο διάστημα Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2011 είναι 6,8% έναντι 5,8 το 2010. Η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία παραγωγής υποχώρησε στο 6,9% στο πρώτο εννεάμηνο του 2011.

Διάγραμμα 1

4.2 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ.

Πληθωρισμός: είναι η συνεχής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών μιας οικονομίας μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ο πληθωρισμός μπορεί να είναι θετικός ή αρνητικός, οπότε μιλάμε για αντιπληθωρισμό όπως για παράδειγμα στην Ιαπωνία τα τελευταία δέκα χρόνια. Ας σημειωθεί ότι πληθωρισμός είναι η μεταβολή των τιμών. Δεν υφίσταται ότι οι τιμές θα σταθεροποιηθούν ανεξαρτήτως αν είναι υψηλές ή όχι. Σε μια οικονομία όταν μετράμε τον πληθωρισμό στην ουσία μελετάμε την ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών όχι για το σύνολο των αγαθών ή παροχή υπηρεσιών που καταναλώνονται, αλλά για κάποια συγκεκριμένα αγαθά ή υπηρεσίες, το σύνολο των οποίων παλαιότερα καλούνταν “καλάθι της νοικοκυράς”, ενώ πλέον χρησιμοποιείται το πολιτικά ορθότερο “καλάθι του καταναλωτή”.

Για να μετρηθεί ο πληθωρισμός λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό μεταβολής του επιπέδου τιμών κατά την διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου. Από πολλές οικονομικές θεωρίες ο πληθωρισμός θεωρείται νομισματικό φαινόμενο, δηλαδή ότι ο πληθωρισμός είναι αποτέλεσμα όνο της αύξησης προσφοράς χρήματος. Έτσι η ύπαρξη πληθωρισμού δεν επηρεάζει τα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας. Αυτό είναι κλασικό και ως κλασική διχοτομία. Ένα παράδειγμα είναι ο υψηλός πληθωρισμός στην Ελλάδα την δεκαετία του 1980, που οφείλονταν εν μέρει στην εκτύπωση χρήματος από την Τράπεζα Ελλάδος για να καλύψει τις αυξημένες παροχές που πρόσφερε η κυβέρνηση. Άλλες θεωρίες βρίσκουν ότι ο πληθωρισμός μπορεί να έχει ρίζες και σε μη νομισματικά φαινόμενα. Ας εξετάσουμε αναλυτικά τις παραμέτρους για το τι είναι πληθωρισμός:

Γενική Αύξηση των Τιμών: Σε μια οικονομία της αγοράς οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών μπορούν πάντα να μεταβληθούν. Κάποιες τιμές αυξάνονται κάποιες άλλες μειώνονται. Μπορούμε να μιλήσουμε για πληθωρισμό όταν παρατηρείται γενική αύξηση τιμών, των αγαθών και των υπηρεσιών και όχι μόνο ορισμένων προϊόντων. Επομένως με ένα ευρώ μπορούμε να αγοράσουμε λιγότερα πράγματα ή με άλλα λόγια η αξία του ενός ευρώ μειώνεται

Ορισμένες μεταβολές τιμών είναι πιο σημαντικές από άλλες: Όταν υπολογίζεται η μέση αύξηση των τιμών δίδεται μεγαλύτερη βαρύτητα στις τιμές των προϊόντων για τα οποία δαπανώνται περισσότερα χρήματα όπως το ηλεκτρικό ρεύμα- σε σχέση με τις τιμές των προϊόντων για τα οποία ξοδεύονται λιγότερα, για παράδειγμα η ζάχαρη.

Δεν αγοράζουν όλοι τα ίδια πράγματα: Κάθε νοικοκυριό έχει διαφορετικές καταναλωτικές συνήθειες, ορισμένοι έχουν αυτοκίνητο και τρώνε κρέας άλλοι μετακινούνται μόνο με τα μέσα μαζικής μεταφοράς . οι μέσες καταναλωτικές συνήθειες του συνόλου των νοικοκυριών καθορίζουν την βαρύτητα που λαμβάνουν τα διάφορα προϊόντα και υπηρεσίες κατά την μέτρηση του πληθωρισμού.

Σύγκριση των τιμών του καλαθιού καταναλωτικών αγαθών ανά έτος: Όλα τα αγαθά και υπηρεσίες που καταναλώναν τα νοικοκυριά στην διάρκεια ενός έτους αντιπροσωπεύονται από ένα "καλάθι" ειδών. Κάθε προϊόν στο καλάθι αυτό έχει μια τιμή ή μπορεί να μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου. Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού είναι η τιμή του συνολικού καλαθιού ένα συγκεκριμένου μήνα με σύγκριση με την τιμή που είχε τον ίδιο μήνα ένα έτος πριν.

Πληθωρισμός της Ζήτησης: είναι ο πληθωρισμός που προκύπτει από την αύξηση της ζήτησης χρήματος. Η αύξηση αυτή οφείλεται:

- ❖ Στη αύξηση προσφοράς του χρήματος
- ❖ Στην αύξηση δημόσιων δαπανών
- ❖ Στις προσδοκίες του κοινού για επιδείνωση του πληθωρισμού
- ❖ Στην αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό για εγχώρια εμπορεύματα

Πληθωρισμός της Προσφοράς: είναι ο πληθωρισμός που προκύπτει από μειώσεις της προσφοράς χρήματος. Η μείωση αυτή οφείλεται :

- ❖ Στην αύξηση μισθών ταχύτερη από την αύξηση της εργατικής παραγωγικότητας
- ❖ Στην αύξηση κερδών μεγαλύτερη από την αύξηση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου

- ❖ Στην ανατίμηση των εισαγόμενων πρώτων υλών
- ❖ Στην αύξηση των συντελεστών έμμεσης φορολογίας
- ❖ Στην αύξηση του κόστους δανειακών κεφαλαίων.

Ο πληθωρισμός στην ζωή του ευρώ.

Στην ζωή του ευρώ ο πληθωρισμός τιμών καταναλωτή μετρείται το “Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών”, ο οποίος συχνά αναφέρεται με το ακρώνυμο “ΕνΔΤΚ”. Ο όρος εναρμονισμένος δηλώνει ότι όλες οι χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθούν την ίδια μεθοδολογία. Έτσι διασφαλίζεται ότι τα στοιχεία για μια χώρα μπορούν να συγκριθούν με τα στοιχεία άλλης.

Συγκρίσεις μέτρησης σε όλες της χώρες.

Προτού το ευρώ γίνει το κοινό μας νόμισμα, κάθε χώρα χρησιμοποιούσε τις δικές τις εθνικές μεθόδους και διαδικασίες για την μέτρηση του πληθωρισμού. Με την εισαγωγή του ευρώ κατέστη αναγκαία η ύπαρξη ενός μέσου μέτρησης του πληθωρισμού για ολόκληρη την ζώνη του ευρώ, που επιτρέπει την σύγκριση μεταξύ χωρών κενά και διπλά στοιχεία. Ο “ΕνΔΤΚ” ο οποίος στηρίζεται από ένα σύνολο νομικά δεσμευτικών κανόνων

Πώς υπολογίζεται ο ΕνΔΤΚ

Συλλογή τιμών: Κάθε μήνα συλλέγονται 1,8 εκ. τιμές σε περισσότερο από 200,000 καταστήματα. Αυτό συμβαίνει σε σχεδόν 1,600 πόλεις και κωμοπόλεις στην ζώνη του ευρώ. Σε κάθε χώρα συλλέγονται τιμές για περισσότερο από 700 κατά μέσο όρο αντιπροσωπευτικά αγαθά και υπηρεσίες. Ο ακριβής αριθμός των δειγμάτων αυτών διαφέρει από χώρα σε χώρα. Για κάθε προϊόν συλλέγονται διάφορες τιμές από διαφορετικά καταστήματα και διαφορετικές τιμές.

Στάθμιση των ομάδων προϊόντων: Οι ομάδες προϊόντων σταθμίζονται σύμφωνα με την βαρύτητά τους στο μέσο προϋπολογισμό των νοικοκυριών. Οι συντελεστές στάθμισης αναπροσαρμόζονται τακτικά προκειμένου ο δείκτης να παραμείνει έγκυρος και να αντανakλά τις μεταβαλλόμενες καταναλωτικές τάξεις. Υπολογίζονται με βάση τα αποτελέσματα ερευνών στις οποίες τα νοικοκυριά καλούνται να καταγράψουν που ξοδεύουν τα χρήματά τους. Οι συντελεστές στάθμισης είναι εθνικά μέσοι όροι που αντανakλούν τις δαπάνες όλων των καταναλωτών.

Στάθμιση χωρών: Οι χώρες σταθμίζονται σύμφωνα με το μερίδιό τους στην συνολική καταναλωτική δαπάνη της ζώνης του ευρώ.

Ποιος υπολογίζει τον ΕνΔΤΚ

Στις διάφορες χώρες: Σε κάθε χώρα της ζώνης του ευρώ υπάρχει εθνική στατιστική υπηρεσία. Η υπηρεσία αυτή υπολογίζει τον ΕνΔΤΚ της συγκεκριμένης χώρας.

Στην ζωή του ευρώ: κάθε εθνική στατιστική υπηρεσία αποστέλλει τα στοιχεία της στην Eurostat την στατιστική υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Στην συνέχεια η Eurostat υπολογίζει τον ΕνΔΤΚ για το σύνολο ης ζώνης του ευρώ.

Η Eurostat διασφαλίζει επίσης την ποιότητα των εθνικών στοιχείων ελέγχοντας την συμβατότητά τους με τα νομικά δεσμευτικά πρότυπα.

Εκτιμήσεις για τον πληθωρισμό:

Από τις έρευνες καταναλωτών προκύπτει ότι οι άνθρωποι έχουν την αίσθηση ότι ο πληθωρισμός είναι υψηλότερος από ότι φανερώνουν πραγματικά οι δείκτες τιμών. Πώς διαμορφώνονται οι εκτιμήσεις του κόσμου για τον πληθωρισμό. Διάφορες ακαδημαϊκές μελέτες έχουν καταλήξει στα ακόλουθα:

Οι αυξήσεις των τιμών μας τραβούν περισσότερο την προσοχή μας ότι η σταθερότητα ή μείωση των τιμών. Επίσης οι αυξήσεις των τιμών μένουν στην μνήμη μας περισσότερο χρόνο. Έχουμε την τάση να προσέχουμε την τάση να προσέχουμε λιγότερο τις σταθερές ή μικρότερες τιμές αν και αυτές οι τιμές λαμβάνονται επίσης στον υπολογισμό του μέσου ρυθμού πληθωρισμού.

Προσέχουμε περισσότερο τις τιμές των προϊόντων που αγοράζουμε συχνότερα. Τα τελευταία χρόνια οι τιμές ορισμένων προϊόντων και υπηρεσιών που καταναλώνονται συχνά έχουν αυξηθεί πάνω από το μέσο όρο όπως για παράδειγμα η βενζίνη, τα ψωμί, τα εισιτήρια λεωφορείου. Συχνά δίνουμε υπερβολική προσοχή αυτών των αγαθών και υπηρεσιών όταν σκεφτόμαστε τον πληθωρισμό. Έτσι μπορούμε να υπερεκτιμήσουμε τον πληθωρισμό που πράγματι καταγράφεται.

Προσέχουμε λιγότερο τις τιμές των προϊόντων που αγοράζουμε σπανιότερα και τις άμεσες χρεώσεις. Ένα σημαντικό ποσό του προϋπολογισμού των νοικοκυριών δαπανάτε σε αγαθά και υπηρεσίες τα οποία αγοράζουμε λιγότερο συχνά. Υπάρχουν είδη για τα οποία πληρώνουμε με αυτόματη χρέωση μέσω τραπεζικού λογαριασμού όπως το ενοίκιο ή λογαριασμούς τηλεφώνου, ΔΕΗ,ΕΥΔΑΠ, όπου έχουμε την τάση να δείχνουμε λιγότερη προσοχή σε αυτές τις δαπάνες και στις μεταβολές των αντίστοιχων τιμών όταν σκεφτόμαστε τον πληθωρισμό

Προσωπικός Πληθωρισμός. Ο εναρμονιζόμενος Δίκτης Τιμών καταρτίζεται με βάση το μέσω καλάθι αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό το καλάθι είναι αντιπροσωπευτικό για όλα τα νοικοκυριά. Ωστόσο τα νοικοκυριά που έρχονται αντιμέτωπα με αυξήσεις τιμών που υπερβαίνουν το μέσο όρο μπορεί να αντιλαμβάνονται αυτή την κατάσταση πιο έντονα σε σχέση με νοικοκυριά που ωφελούνται από αυξήσεις τιμών χαμηλότερο του μέσου όρου.

Ο ρυθμός πληθωρισμού είναι ετήσιος. Αυτό σημαίνει ότι συγκρίνουμε το γενικό επίπεδο τιμών συγκεκριμένης περιόδου με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Σε βάθος χρόνου οι τιμές τείνουν να αυξηθούν σημαντικά ακόμα και αν ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού είναι χαμηλός.

Μεταβολή τιμών έναντι μεταβολής ποιότητας. Συχνά θεωρούμε ότι η μεταβολή της τιμής ενός προϊόντος τονίζεται με τον πληθωρισμό. Ορισμένες φορές όμως μεταβάλλεται ταυτόχρονα η ποιότητα του προϊόντος. Ο ΕνΔΤΚ λαμβάνει υπόψη αυτό το γεγονός αφαιρώντας την μεταβολή που οφείλεται στην ποιότητα.

4.2.1 Εξέλιξη του πληθωρισμού το 2005

Με βάση την έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός βάση του ΕνΔΤΚ αυξήθηκε στο 3,5% το 2005 από 3,0% το 2004. Αντίθετα το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα πληθωρισμού όπως μετρείται με βάση το ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές της

ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής, υποχώρησε στο 3,2% το 2005 από 3,4% το 2004. Εάν μάλιστα δεν ληφθεί υπόψη η επίδραση από την αύξηση της έμμεσης φορολογίας, η υποχώρηση του πυρήνα εμφανίζεται περισσότερο αισθητή το 2005. Εξάλλου με βάση τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού επιταχύνθηκε στο 3,5% το 2005 από 2,9% το 2004. Αντίθετα ο πυρήνας του πληθωρισμού υποχώρησε στο 3,1% από 3,3% το 2004.

Η επιτάχυνση του πληθωρισμού το 2005 οφειλόταν κυρίως σε εξωγενείς παράγοντες. Συγκεκριμένα η άνοδος της τιμής του αργού πετρελαίου ήταν μεγαλύτερη από ότι το 2004. Το ίδιο ισχύει και για την άνοδο των τιμών των άλλων εισαγόμενων προϊόντων η οποία εν μέρει αντανάκλασε και την μικρή μέση ετήσια υποτίμηση του ευρώ έναντι των άλλων νομισμάτων, ενώ το 2004 είχε σημειωθεί ανατίμηση. Επίσης τον Απρίλιο του 2005 αυξήθηκε η έμμεση φορολογία. Ειδικότερα στην παγκόσμια αγορά η μέση ετήσια τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Brent σε δολάρια αυξήθηκε με πολύ υψηλότερο ρυθμό το 2005 (46,3%) από ότι το 2004 (33,6%). Η ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου ήταν 0,1% κατά μέσο όρο το 2005 έναντι 10,0% το 2004. Λόγω των εξελίξεων αυτών η άνοδος της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ ήταν μεγαλύτερη (46,2%) το 2005 έναντι (21,5%) το 2004.

Σύμφωνα με το νέο Δείκτη Τιμών Εισαγωγών στην Βιομηχανία που καταρτίζει η ΕΣΥΕ, οι τιμές των εισαγόμενων ενεργειακών πρώτων υλών αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 57,1% το 2005 ενώ οι τιμές των εισαγόμενων τελικών προϊόντων καυσίμων αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 22,7%.

Στην εγχώρια αγορά, οι λιανικές των καυσίμων που περιλαμβάνονται στο ΔTK αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 18,0% το 2005 έναντι 7,5% το 2004. Σε επίπεδο χονδρικής πώλησης οι τιμές των καυσίμων που περιλαμβάνονται στον Δείκτη Τιμών Παραγωγού στην Βιομηχανία για την εγχώρια αγορά αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 25,1% το 2005 έναντι αύξησης κατά 4,3% το 2004.

Ο ρυθμός ανόδου στην παγκόσμια αγορά των τιμών των άλλων πρώτων υλών σε ευρώ επιβραδύνθηκε ελαφρά στο 9,4% το 2005 από 10,8% το 2004. Σύμφωνα με άλλους δείκτες όμως, οι διεθνείς τιμές των βασικών εμπορευμάτων εκτός καυσίμων σε ευρώ αυξήθηκαν κατά 10,0% το 2005, δηλαδή περισσότερο από ότι το 2004 (7,8%) ενώ οι τιμές των βιομηχανικών προϊόντων σε ευρώ εμφάνισαν αύξηση 4,3% έναντι ελαφριάς μείωσης κατά 0,3% το 2004.

4.2.2 Εξέλιξη του πληθωρισμού το 2006

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, η μικρή υποχώρηση του πληθωρισμού το 2006 ήταν το καθαρό αποτέλεσμα των ευνοϊκών και των δυσμενών επιδράσεων διαφόρων παραγόντων που αναλύονται στην συνέχεια. Στην διαμόρφωση του πληθωρισμού καταρχάς συνέβαλλαν σε σημαντικό βαθμό ορισμένοι έκτακτοι ή εξωγενείς παράγοντες. Ειδικότερα στην υποχώρηση του πληθωρισμού συνέβαλε η σταδιακή εξάλειψη της επίδρασης που είχε η αναπροσαρμογή της έμμεσης φορολογίας το 2005 στο ετήσιο ρυθμό ανόδου των τιμών.

Όσο αφορά τον εισαγόμενο πληθωρισμό που αποτελεί εξωγενή παράγοντα η διεθνής τιμή του αργού πετρελαίου αυξήθηκε αισθητά έως τον Ιούλιο του 2006.

Η τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Brent σε ευρώ αυξήθηκε με μέσω ετήσιο ρυθμό 18,6% το 2006 έναντι 42,2% το 2005. Αντίθετα παρατηρείται μεγάλη επιτάχυνση του μέσου ετήσιου ρυθμού αύξησης των διεθνών τιμών, των άλλων πρώτων υλών σε 24,8% από 9,4% το 2005.

Αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών ήταν ότι οι μέσοι ετήσιοι ρυθμοί ανόδων των τιμών των προϊόντων που εισάγονται στην Ελλάδα παρουσίασαν σημαντική επιτάχυνση , παραμένοντας όμως γενικά χαμηλότερη από το εγχώριο πληθωρισμό και συμβάλλοντας έτσι σε συγκράτηση του.

Ο δείκτης τιμών Εισαγωγών στην Βιομηχανία εμφάνισε μέση ετήσια αύξηση 4,4% το 2006 έναντι 8,8% το 2005 χωρίς τις τιμές της ενέργειας, η αύξηση περιορίστηκε στο 2,8% αλλά ήταν υπερδιπλάσια από το 2005 (1,2%). Ανάλογη ήταν η εξέλιξη των τιμών των εισαγόμενων καταναλωτικών αγαθών 2,0% έναντι 1,4%. Ο ρυθμός ανόδου των τιμών των εισαγόμενων ενδιάμεσων αγαθών όχι μόνο παρουσίασε επιτάχυνση αλλά διαμορφώθηκε σε υψηλό επίπεδο 5,7% έναντι 2,7%.

Με βάση το IOBE ο πληθωρισμός το 2006 υποχώρησε στο 3,3% έναντι 3,5% το 2005. Η επιβράδυνση του πληθωρισμού είναι σημαντική δεδομένου ότι πραγματοποιείται σε μια οικονομία που αναπτύσσεται με ταχύ ρυθμό ενώ στην διάρκεια του έτους οι επιπτώσεις από την άνοδο των τιμών του πετρελαίου ήταν έντονες. Οι πληθωριστικές πιέσεις πάντως παραμένουν σχετικά ισχυρές τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης. Οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την διαμόρφωση των τιμών αν και εμφανίζονται πιο ήπιες σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα είναι εντονότερα αυξητικές σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2005.

Οι παράγοντες που συγκράτησαν τον πληθωρισμό σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2005 είναι:

- ❖ Η αυστηρότερη νομισματική πολιτική με την άνοδο των επιτοκίων .
- ❖ Η αποκλιμάκωση των τιμών του πετρελαίου και η ενίσχυση του ευρώ έναντι του δολαρίου που περιορίζει το εισαγόμενο πληθυσμό.

Θετικά έχουν λειτουργήσει και οι αυξημένες εισαγωγές σε διάφορα καταναλωτικά αγαθά από τις χώρες χαμηλού κόστους , που συγκρατούν τις αντίστοιχες πιέσεις. Γενικά πάντως η ισχυρή εγχώρια ζήτηση σε μια οικονομία με υψηλό ρυθμό ανάπτυξης δεν επιτρέπει την εντονότερη αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων διατηρώντας υψηλά το λεγόμενο παραγωγικό κενό της οικονομίας.

Καταγράφεται επίσης μικρότερη άνοδο των τιμών σε Στέγαση 6,6% έναντι 8,9% το 2005 και Μεταφορές 2,5% έναντι 4,5% το 2005 που υπερκαλύπτει την άνοδο των τιμών λόγω οπωροκηπευτικών στην Διατροφή 3,8% έναντι 0,6% το 2005, Αλκοολούχα ποτά και καπνός 5,7% έναντι 2,1% το 2005. Επίσης εμφανίζονται οι μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις για το 2006 με την αύξηση των τιμών δημοτικών τελών και του κόστους συντήρησης να αντισταθμίζονται από την μείωση του πετρελαίου θέρμανσης σε σχέση με το 2005.

4.2.3 Εξέλιξη του Πληθωρισμού 2007.

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας το 2007 ο μέσο ετήσιο πληθωρισμός βάση του ΕνΔΤΚ υποχώρησε στο 3,3% το 2006. Ειδικότερα οι τιμές της ενέργειας αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,1% έναντι 9,4% το 2006 και οι τιμές των επεξεργασμένων ειδών διατροφής με μέσο ετήσιο ρυθμό 3,7% έναντι 5,2%. Αντίθετα επιτάχυνση του μέσου ετήσιου ρυθμού ανόδου στο 2,2% από 1,9% εμφάνισαν οι τιμές των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής, οι τιμές των βιομηχανικών αγαθών εκτός ειδών διατροφής και ενέργειας στο 2,2% από 1,6% και οι τιμές των υπηρεσιών στο 3,7% από 3,1%. Η υποχώρηση του μέσου ετησίου πληθωρισμού οφειλόταν κυρίως σε προσωρινούς ευνοϊκούς παράγοντες ιδίων όσο αφορά την εξέλιξη της τιμής των καυσίμων, οι οποίοι στην συνέχεια αντιστράφηκαν. Στην υποχώρηση του μέσου ετησίου πληθωρισμού συνέβαλε επίσης η επιβράδυνση του ετησίου ρυθμού ανόδου των τιμών των επεξεργασμένων ειδών διατροφής έως το Σεπτέμβριο. Έτσι το τέταρτο τρίμηνο του 2007 ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού διαμορφώθηκε σε υψηλότερο επίπεδο από ότι το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006 (3,6% έναντι 3,2%)

Εξάλλου ο πυρήνας του πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές της ενέργειας και τα μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής αυξήθηκε στο 3,2% σε μέση ετήσια βάση από 2,9% το 2006 αντανακλώντας πληθωριστικές πιέσεις από την πλευρά της συνολικής ζήτησης η οποία εξακολούθησε να αυξάνεται με υψηλό ρυθμό, όσο και από την πλευρά της εγχώριας προσφοράς καθώς το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας, επίσης συνέχισε να αυξάνεται με υψηλό ρυθμό και μάλιστα αισθητά περισσότερο από ότι το 2006. Αντίθετα οι επανειλημμένες αυξήσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ από το Δεκέμβριο του 2005 έως και τον Ιούνιο του 2007 και η πολιτική δημοσιονομικής προσφοράς άσκησαν μειωτική επίδραση. Επίσης στην συγκράτηση του πληθωρισμού συνετέλεσαν η συνεχιζόμενη ανάπτυξη του ανταγωνισμού του τομέα του λιανικού εμπορίου και η εισαγωγική τελικών καταναλωτικών αγαθών από χώρες με σχετικά χαμηλό κόστος παραγωγής.

Ειδικότερα στην υποχώρηση του μέσου ετησίου πληθωρισμού το 2007 συνέβαλε σημαντικά η μείωση του εισαγόμενου πληθωρισμού. Η διεθνής τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Brent αφού μειώθηκε αισθητά κατά περίοδο Αυγούστου 2006-Ιανουαρίου 2007 άρχισε και πάλι να αυξάνεται το Φεβρουάριο παραμένοντας όμως μέχρι και τον Αύγουστο χαμηλότερη από ότι την αντίστοιχη περίοδο του 2006. Τελικά το μέσο ετήσιο επίπεδο της τιμής του πετρελαίου Brent υποχώρησε το 2007 μόλις κατά 0,2% σε ευρώ ενώ είχε αυξηθεί κατά 18,6% το 2006. Αντανακλώντας τις εξελίξεις αυτές, οι τιμές των εισαγόμενων στην Ελλάδα ενεργειακών πρώτων υλών αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,5% το 2007 έναντι 10,8% το 2006, έως οι τιμές των εισαγόμενων τελικών προϊόντων καυσίμων με μέσο ετήσιο ρυθμό μόλις 0,3%. Εξάλλου σε επίπεδο χονδρικής πώλησης οι τιμές των καυσίμων για την εγχώρια αγορά αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 5,3% το 2007. Τέλος οι λιανικές τιμές των καυσίμων που περιλαμβάνονται στο ΔΤΚ αυξήθηκαν το 2007 με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,2%

Επίσης ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου των διεθνών τιμών άλλων πρώτων υλών σε ευρώ, αν και παρέμεινα υψηλός επιβραδύνθηκε στο 9,2% το 2007 από 24,8% το 2006. Οι τιμές των εισαγόμενων στην Ελλάδα καταναλωτικών προϊόντων αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,9% το 2007 δηλαδή περίπου όσο και το 2006 (2%) .

Η ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου και άλλων νομισμάτων στην διάρκεια του 2007 συνέβαλε σημαντικά στην μείωση του εισαγόμενου πληθωρισμού. Το ευρώ ανατιμήθηκε

κατά 10,3% έναντι του δολαρίου μεταξύ Δεκεμβρίου του 2006 και Δεκεμβρίου του 2007 ενώ η μέση ετήσια ανατίμηση του ήταν 9,15%. Εξάλλου η ονομαστική ισοτιμία του ευρώ έναντι όλων των άλλων νομισμάτων με βάση το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδος αυξήθηκε κατά 1,9% μεταξύ Δεκεμβρίου 2006 και Δεκεμβρίου του 2007 ενώ η μέση ετήσια ανατίμηση ήταν 1,4%.

Αντίθετα οι πληθωριστικές πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης και η αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος με υψηλό ρυθμό, ο οποίος ήταν αισθητά ταχύτερος από ότι το 2006, συνέβαλαν στην άνοδο του πυρήνα του πληθωρισμού το 2007.

Συγκεκριμένα, ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας επιταχύνθηκε το 2007 στο 4,2% από 3,5% το 2006. Το κόστος εργασίας ανά προϊόντος στον επιχειρηματικό τομέα, το οποίο επηρεάζει αμεσότερα τον πληθωρισμό, εκτιμάται ότι αυξήθηκε κατά 4,8% έναντι 4,1% το 2006. Όσο αφορά τα περιθώρια κέρδους, τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν κυρίως τα ετήσια αποτελέσματα χρήσεως των εταιριών με μετοχές εισηγμένες στο ΧΑ ενώ τα εμφανιζόμενα κέρδη αντανακλούν και έσοδα από εργασίες των εταιριών εκτός Ελλάδος καθώς και έκτακτα έσοδα. Για τους λόγους αυτούς, τα στοιχεία δεν επαρκούν για την εξαγωγή αξιόπιστων γενικών συμπερασμάτων. Φαίνεται στο σύνολο της οικονομίας τα περιθώρια κέρδους μειώθηκαν.

Με βάση το IOBE οι πληθωριστικές πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης παρέμειναν ισχυρές το 2007. Συγκεκριμένα οι ρυθμοί ανόδου της καταναλωτικής και της επενδυτικής ζήτησης διατηρήθηκαν υψηλοί το 2007 αν και επιβραδύνθηκαν. Επίσης το παραγωγικό κενό της ελληνικής οικονομίας το οποίο είναι θετικό τα τελευταία χρόνια, εκτιμάται ότι δεν μεταβλήθηκε ουσιαδώς το 2007. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το παραγωγικό κενό αυξήθηκε το 2007 στο 1,3 από 1,1 το 2006. Σύμφωνα με ΟΟΣΑ μειώθηκε στο 1,3 από 1,4 το 2006. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των υπηρεσιών της Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος οι οποίες λαμβάνουν υπόψη πιο πρόσφατα στοιχεία, το παραγωγικό κενό έμεινε περίπου σταθερό το 2007. Υπάρχουν και δυο ενδείξεις αύξησης του θετικού παραγωγικού κενού.

1. Στην βιομηχανία από την οποία όμως προέρχεται μόνο το 12-13% του ΑΕΠ, ο βαθμός χρηματοδότησης του εργοστασιακού δυναμικού αυξήθηκε το 2007 στο 77,0 από 76,2 το 2006.
2. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε και το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε το 2007, επομένως ο βαθμός αξιοποίησης του εργατικού δυναμικού αυξήθηκε. Κατά συνέπεια, η υπερβάλλουσα ζήτηση εξακολούθησε να συμβάλλει περίπου όσο και το 2006 στην διατήρηση του πληθωρισμού σε σχετικά υψηλό επίπεδο.
3. Παρά την σημαντική άνοδο του πληθωρισμού το δίμηνο Σεπτέμβριος- Οκτώβριος, διατηρείται η επιβράδυνση των τιμών κατά το 2007. Οι ιδιαίτερα χαμηλοί ρυθμοί των καλοκαιρινών μηνών και η σταδιακή εξαθλίωση των πληθωριστικών πιέσεων έως τότε, έδωσαν την θέση τους σε σημαντικά υψηλότερους ρυθμούς τους πρώτους φθινοπωρινούς μήνες. Έτσι ο πληθωρισμός το 2007 ήταν 3% έναντι 3,3% το 2006.
4. Ο δομικός πληθωρισμός χωρίς (χωρίς την ενέργεια και τα νωπά σπωροκηπευτικά), εξακολουθεί να επιταχύνεται και το 2007 με ρυθμό της τάξης του 3,2% έναντι 2,9% το 2006.
5. Η επιβράδυνση του μέσου πληθωρισμού στο τρέχον έτος οφείλεται κυρίως στην αποκλιμάκωση των τιμών στα αγαθά ενώ αντίθετα οι τιμές στις υπηρεσίες επιταχύνονται σημαντικά σε σχέση με το 2006. Από επιμέρους κλαδικές κατηγορίες

επισημαίνεται η πολύ ταχύτερη άνοδο των τιμών σε σχέση με το 2006. Η άνοδος στα Αλκοολούχα ποτά και στον καπνό κατά 7,6% έναντι 4,7% το 2006. Μικρή άνοδος τιμών παρατηρούμε και στην εκπαίδευση 4,1% έναντι 4% το 2006. Σημαντική άνοδο έχουμε στα Ξενοδοχεία-Καφέ-Εστιατόριο της τάξης του 3,8% από 2,6% το 2006 και σε Ένδυση & Υπόδηση 3,6% έναντι 2,3% το 2006. Αντίθετα έχουν επιβραδυνθεί οι τιμές της Στέγασης στο 2,5% έναντι 7,4% το 2006 και στις Μεταφορές 1,2% έναντι 2,7% το 2006.

4.2.4 Εξέλιξη του πληθωρισμού το 2008

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ο πληθωρισμός εμφάνισε μεγάλη μεταβλητότητα στη διάρκεια του 2008. Τους πρώτους επτά μήνες του έτους, όταν οι διεθνείς τιμές του πετρελαίου αυξάνονταν συνεχώς, ο ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού (βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ΕνΔΤΚ) είχε φθάσει στο υψηλότερο επίπεδο από το 1998 (4,9% το Μάιο, τον Ιούνιο και τον Ιούλιο). Στη συνέχεια όμως, λόγω της μεγάλης πτώσης των διεθνών τιμών του πετρελαίου και των άλλων βασικών εμπορευμάτων, ο πληθωρισμός υποχώρησε ραγδαία και το Δεκέμβριο διαμορφώθηκε στο 2,2% δηλαδή στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2000. Λόγω των εξελίξεων έως και τον Ιούλιο, ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2008 σε επίπεδο σημαντικά υψηλότερο από ότι το 2007 (4,2% έναντι 3,0%).

Ο πυρήνας του πληθωρισμού (που δεν περιλαμβάνει τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής) διατηρήθηκε σε υψηλό επίπεδο το 2008 (3,4% κατά μέσο όρο, σημειώνοντας μόνο μικρή αύξηση σε σύγκριση με το 2007 (3,2%), καθώς δέχθηκε αντίρροπες επιδράσεις. Συγκεκριμένα, από την πλευρά της ζήτησης οι πληθωριστικές πιέσεις μειώθηκαν, ενώ από την πλευρά της προσφοράς ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος επιταχύνθηκε.

Ο ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) εξακολούθησε να υποχωρεί τους πρώτους μήνες του 2009 (στο 2,0% τον Ιανουάριο, στο 1,8% το Φεβρουάριο και στο 1,5% το Μάρτιο) και ενδέχεται να διαμορφωθεί γύρω στο 1% ή και χαμηλότερα περί τα μέσα του τρέχοντος έτους, ενώ στη συνέχεια θα αυξηθεί και πάλι. Αυτή η προβλεπόμενη διακύμανση αντανακλά κυρίως την αναμενόμενη διαμόρφωση των διεθνών τιμών του πετρελαίου κάθε μήνα του 2009 σε σύγκριση με τα επίπεδά τους κάθε μήνα του 2008. Εκτιμάται ότι το 2009 το μέσο ετήσιο επίπεδο του πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) είναι δυνατόν να υποχωρήσει στο 1,5% ή και χαμηλότερα (στο 1,1-1,2%), από 4,2% το προηγούμενο έτος. Ο πυρήνας του πληθωρισμού προβλέπεται ότι θα παραμείνει σχετικά υψηλός γύρω στο 2,9%, δηλαδή θα εμφανίσει μόνο μικρή υποχώρηση σε σύγκριση με το 2008 (3,4%). Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν συνθήκες που ευνοούν τη μεγαλύτερη μείωση του πυρήνα του πληθωρισμού. Συγκεκριμένα, οι συνθήκες υπερβάλλουσας ζήτησης, οι οποίες το 2008 εξασθένησαν, εφέτος αντιστρέφονται και αναμένεται να συνεχιστεί η μείωση των περιθωρίων κέρδους που καταγράφηκε πέρυσι.

Επίσης, ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος προβλέπεται ότι θα επιβραδυνθεί αισθητά εφέτος. Επομένως η πληθωριστική του επίδραση (όπως και εκείνη της εξέλιξης άλλων στοιχείων του κόστους παραγωγής) θα είναι μικρότερη από ότι το 2008. Ωστόσο, καθώς η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από συνθήκες ατελούς

ανταγωνισμού που επηρεάζουν δυσμενώς τη διαμόρφωση των τιμών, εκτιμάται ότι ο πυρήνας του πληθωρισμού θα υποχωρήσει λιγότερο από ότι θα ήταν κατ' αρχήν δυνατόν. Βεβαίως, οι προβλέψεις αυτές χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, η οποία αφορά την εξέλιξη, κατά το τρέχον έτος, τόσο των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών όσο και σε εγχώριο επίπεδο της ζήτησης και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Ειδικότερα, εάν η εγχώρια ζήτηση εμφανίσει ακόμη μεγαλύτερη επιβράδυνση από ότι τώρα αναμένεται (ή εάν μειωθεί), δεν μπορεί να αποκλειστεί σημαντική υποχώρηση του πυρήνα του πληθωρισμού.

Η διεθνής τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Brent σε δολάρια ΗΠΑ αυξανόταν συνεχώς έως τον Ιούλιο του 2008, στη συνέχεια όμως υποχώρησε σημαντικά έως το Δεκέμβριο. Εξαιτίας αυτής της μεταβλητότητας, η εν λόγω τιμή εμφάνισε μέση ετήσια αύξηση 33,9% το 2008, αλλά το Δεκέμβριο του 2008 ήταν μειωμένη κατά 52,8% σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2007. Σε ευρώ, η τιμή του πετρελαίου μειώθηκε κατά 48,9% μεταξύ Δεκεμβρίου 2007 και Δεκεμβρίου 2008, αλλά το μέσο ετήσιο επίπεδο της αυξήθηκε κατά 24,8%.² Οι ανωτέρω εξελίξεις επηρέασαν ανάλογα τις τιμές των εισαγόμενων και των εγχωρίων πωλούμενων καυσίμων. Το 2009 το μέσο ετήσιο επίπεδο της διεθνούς τιμής του πετρελαίου σε δολάρια ΗΠΑ αναμένεται ότι θα μειωθεί κατά 50-55%.

Δεδομένου ότι στην Ελλάδα η “πετρελαϊκή ένταση” της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών παραμένει υψηλότερη από το αντίστοιχο μέγεθος στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο, η αντιπληθωριστική επίδραση της υποχώρησης της τιμής του πετρελαίου είναι στη χώρα μας μεγαλύτερη από ότι κατά μέσο όρο στη ζώνη του ευρώ. (Κατ' αντιστοιχία, ήταν μεγαλύτερη η πληθωριστική επίπτωση της ανόδου της τιμής του πετρελαίου τους πρώτους επτά μήνες του 2008.) Για το λόγο αυτό, μεταξύ Δεκεμβρίου 2007 και Δεκεμβρίου 2008 μειώθηκε ελαφρά η θετική διαφορά πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ζώνης του ευρώ (σε 0,6 από 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας. Αντίθετα, η θετική διαφορά του πυρήνα του πληθωρισμού αυξήθηκε το ίδιο διάστημα (σε 1,3 εκατ. μονάδα από 0,6 της εκατ. μονάδας), υποδηλώνοντας ότι συνολικά δεν εξασθένησαν οι μονιμότεροι εγχώριοι παράγοντες που αυξάνουν την εν λόγω διαφορά και μειώνουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας

Σύμφωνα με το IOBE, το 2008 χαρακτηρίστηκε σε διεθνές επίπεδο από την έξαρση του πληθωρισμού με ρυθμούς που είναι υψηλότεροι των δέκα ετών. Για μια παρατεταμένη περίοδος αρκετών μηνών εντός του τρέχοντος έτους, ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε σε πολύ υψηλά επίπεδα ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο την περίοδο Φεβρουαρίου-Σεπτεμβρίου κινήθηκε με 4,7% πάνω από δυο μονάδες υψηλότερος του ρυθμού της αντίστοιχης περιόδου του 2007 στο 2,6%. Ο πληθωρισμός τελικά το 2008 διαμορφώθηκε της τάξεως του 4,2% έναντι 3% το 2007. Η δραστική πτώση των τιμών του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές σε συνδυασμό με την εξασθένηση της ζήτησης αποτελούν τις βασικές αιτίες της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού από τα υψηλά επίπεδα στα οποία κινήθηκαν ιδιαίτερα κατά την θερινή περίοδο του τρέχοντος έτους.

Ο δομικός πληθωρισμός στον οποίο δεν συμπεριλαμβάνονται οι μεταβολές των τιμών στα καύσιμα και στα οπωροκηπευτικά αυξάνεται κατά 3,4% έναντι 3,2% το 2007. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει ότι οι τιμές στην αγορά των προϊόντων εξαιρουμένων των ενεργειακών αγαθών και των τροφίμων συνεχίζουν να αυξάνονται ταχύτερα από το 2007.

Σε επίπεδο κλάδων, η ταχύτερη άνοδος το 2008 σημειώνεται στην Στέγαση 10,4% έναντι 2,5% το 2007. Επίσης σημαντική είναι η άνοδος στα Ξενοδοχεία-Καφέ – Εστιατόρια 5%

έναντι 3,8% το 2007 ενώ στην Εκπαίδευση η αύξηση είναι 4,7% έναντι 4,1%. Στην Ένδυση & Υπόδηση έχουμε πτώση των τιμών 2,7% έναντι 3,6% το 2007

4.2.5 Εξέλιξη του πληθωρισμού το 2009

Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός (βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ΕνΔΤΚ) υποχώρησε στο 1,3% το 2009, έναντι 4,2% το 2008. Ειδικότερα, ο ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού, που είχε αρχίσει να επιβραδύνεται από τον Αύγουστο του 2008, συνέχισε να υποχωρεί έως και το Σεπτέμβριο του 2009, όταν διαμορφώθηκε στο 0,7%. Από τον Οκτώβριο όμως, και ιδίως από το Νοέμβριο, άρχισε και πάλι να αυξάνεται, κυρίως λόγω της σημαντικής ανόδου των τιμών των καυσίμων σε σύγκριση με τα πολύ χαμηλά επίπεδα του τελευταίου διμήνου του 2008 (επίδραση βάσης σύγκρισης), και το Δεκέμβριο έφθασε στο 2,6%. Ο πυρήνας του πληθωρισμού, ο οποίος δεν περιλαμβάνει τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής, εμφάνισε σχεδόν συνεχή επιβράδυνση από τον Οκτώβριο του 2008 και μετά, με αποτέλεσμα το Δεκέμβριο του 2009 να διαμορφωθεί στο 1,8%, ενώ το μέσο επίπεδό του το 2009 ήταν σημαντικά χαμηλότερο από ότι εκείνο του 2008 (2,2% έναντι 3,4%). Η μεγάλη αποκλιμάκωση του γενικού πληθωρισμού το 2009 αντανακλά, σε σημαντικό βαθμό, τη ραγδαία υποχώρηση των διεθνών τιμών του πετρελαίου και των άλλων βασικών εμπορευμάτων το δεύτερο εξάμηνο του 2008. Αν και το επίπεδο της τιμής του αργού πετρελαίου (σε δολάρια) στην παγκόσμια αγορά εμφάνισε ανάκαμψη από τις αρχές του 2009, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της σε ευρώ παρέμενε αρνητικός έως και τον Οκτώβριο, εξακολουθώντας έτσι να συμβάλλει στη διαμόρφωση χαμηλών επιπέδων του πληθωρισμού. Εξάλλου, στην υποχώρηση του πυρήνα του πληθωρισμού συνετέλεσε σημαντικά η μείωση της συνολικής ζήτησης. Το 2009 η πλευρά της ζήτησης άσκησε αντιπληθωριστικές πιέσεις, αντίθετα από ότι συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια. Η εξασθένηση της ζήτησης συνοδεύθηκε τόσο από στασιμότητα ή μείωση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων όσο και από αξιολογή επιβράδυνση της ανόδου του κόστους εργασίας (ιδίως στον επιχειρηματικό τομέα

Με βάση το IOBE, ο πληθωρισμός το 2009 διαμορφώθηκε όπως αναφερθήκαμε πιο πάνω στο 1,3% έναντι 4,2%. Αυτό το χρόνο καταγράφεται μια από τις χαμηλότερες επιδόσεις ιστορικά για την Ελλάδα, καθώς αντίστοιχες τιμές τόσο χαμηλού πληθωρισμού για τόσο μεγάλο διάστημα είχαν καταγραφεί στις αρχές της δεκαετίας του 60'. Ο δομικός πληθωρισμός του 2009 είναι 2,2% έναντι 3,4% το 2008.

Ο ρυθμός ανόδου των τιμών στα οπωροκηπευτικά κινείται στο επίπεδο 6,6% έναντι 2,4% το 2008. Σε ότι αφορά βασικές κατηγορίες κατανάλωσης στα αγαθά παρατηρείται μείωση αγαθών κατά 0,8% έναντι 4,7% το 2008. Αντίθετα στις υπηρεσίες ο δείκτης κινείται με θετικό ρυθμό 3,7% έναντι 3,8% το 2008. Η συγκεκριμένη εξέλιξη καταδεικνύει ότι η επιβράδυνση του πληθωρισμού το 2009 είναι αποτέλεσμα μείωσης των τιμών στα αγαθά και όχι στις υπηρεσίες όπου η αύξηση είναι σημαντική και αντίστοιχη του 2008.

Σε κλαδικό επίπεδο, οι μεγαλύτερες αυξήσεις καταγράφονται στα Αλκοολούχα ποτά-καπνός 5,2% έναντι 4,2% το 2008. Ακολουθούν η Ένδυση & Υπόδηση, Υγεία στο 3% έναντι 2,7% και 3,6% αντίστοιχα το 2008, και τα Ξενοδοχεία-Καφέ –Εσπιατόρια στο 2,9% έναντι 5% το 2008. Στις Μεταφορές και στην Στέγαση σημειώνεται πτώση των τιμών. Στις Μεταφορές

σημειώνεται πτώση των τιμών που είναι στο 3,4% έναντι 4,6% το 2008. Ο κλάδος Στέγασης εμφανίζει μείωση 3,2% έναντι 10,4%.

4.2.6 Εξέλιξη του πληθωρισμού το 2010.

Το 2010, παρά την υποχώρηση της ζήτησης και τη μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, σημειώθηκε προσωρινή έξαρση του πληθωρισμού, που οφειλόταν κυρίως στη μεγάλη αύξηση της έμμεσης φορολογίας, αλλά και στην ταχεία άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) εμφάνισε έντονη επιτάχυνση από 2,3% τον Ιανουάριο του 2010 σε 5,7% το Σεπτέμβριο φθάνοντας στο υψηλότερο επίπεδο από τον Αύγουστο του 1997 ενώ στην συνέχεια υποχώρησε ελαφρά και το Δεκέμβριο διαμορφώθηκε στο 5,2%. Άνοδο σε υψηλότερο επίπεδο εμφάνισε και ο πυρήνας του πληθωρισμού (που δεν περιλαμβάνει τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων τροφίμων από τον Ιανουάριο του 2010 στο 3,9% τον Αύγουστο.

Το Δεκέμβριο υποχώρησε στο 3%. Για ολόκληρο το 2010 ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΕνΔΤΚ έφθασε το 4,7% από 1,3% το 2009 ενώ το μέσο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού διαμορφώθηκε στο 3% από 2,2% το 2009. Στην διάρκεια του 2011 η επίπτωση της αύξησης τα έμμεσης φορολογίας στο ετήσιο ρυθμό ανόδου των τιμών εκτιμάται ότι σταδιακά θα εξασθενήσει ενώ έντονη αντιπληθωριστική επίδραση θα ασκούν η συνεχιζόμενη μείωση τόσο της ζήτησης όσο και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ιδίως στον επιχειρηματικό τομέα. Το ίδιο αποτέλεσμα αναμένεται να έχει και η ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών καθώς προχωρεί η εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Έτσι ο μέσος ετήσιος αύξησης του ΕνΔΤΚ εκτιμάται ότι παρά την συνεχιζόμενη άνοδο των τιμών του πετρελαίου θα υποχωρήσει σημαντικά. Θα διαμορφωθεί πάνω από 2,5% ενδεχομένως θα πλησιάσει το 3,1%. Σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο κάτω του 1,5% προβλέπεται ότι θα υποχωρήσει το μέσο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού.

Η άνοδος της τιμής του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά, που σε μέσα ετήσια επίπεδα έφθασε το 36,1% σε όρους ευρώ το 2010, έναντι μείωσης κατά 32,2% το 2009 αναμενόταν ότι θα συνεχιστεί το 2011 και μάλιστα με υψηλότερο ρυθμό. Σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις το ΔΝΤ, η μέση ετήσια τιμή σε δολάρια ΗΠΑ θα αυξήθηκε κατά 35,6% το 2011 έναντι 27,9% το 2010.

Την περίοδο του 2010 ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 4,7% έναντι 1,3% το 2009. Ο πληθωρισμός το 2010 ανήλθε στο υψηλότερο επίπεδο της δωδεκαετίας. Η πορεία του πληθωρισμού το 2010 επηρεάζεται από την αύξηση των τιμών των αγαθών από τις υπηρεσίες. Ο δείκτης αγαθών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 5,4% έναντι πτώσης 0,8% το 2008 ενώ οι υπηρεσίες με ρυθμό αντίστοιχο σχεδόν με το 2009 περίπου στο 3,6%. Από την άλλη πλευρά πτώση καταγράφεται στα οπωροκηπευτικά με τον δείκτη να εμφανίζει αρνητικό ρυθμό μεταβολής στο -4,8% σε αντίθεση με την αύξηση κατά 6,6% το 2008. Η αρνητική επίδραση των τιμών καυσίμων στο πληθωρισμό διαφαίνεται και από την εξέλιξη του δομικού πληθωρισμού ο οποίος αναλύθηκε στο 3%.

Στις υπόλοιπες ομάδες αγαθών υπηρεσιών με εξαίρεση τα είδη διατροφής και μη Αλκοολούχων ποτών όπου ο δείκτης παρέμεινε αμετάβλητος στο 5,1% στις λοιπές

κατηγορίες σημειώνοντας άνοδο. Σημαντική είναι η άνοδος των τιμών στην Στέγαση κατά 6,9% έναντι 3,2% το 2009 ενώ αλλαγή τάσης καταγράφεται και στην Επικοινωνία όπου η άνοδος των τιμών φτάνει στο 3,1% λόγω της αύξησης της φορολογίας έναντι της πτωτικής τάσης του 0,3% το 2009. Αύξηση, αν και μικρότερη καταγράφεται στην Εκπαίδευση στο 2,2% έναντι 4,2% το 2009 και στην Ένδυση & Υπόδηση 1,5% έναντι 3% το 2009. Στα Ξενοδοχεία- Καφέ-Εστιατόρια η άνοδος τιμών κινείται το ίδιο με το 2009 στο 2,9%.

Το 2011 σύμφωνα με το IOBE παρατηρούμε πτώση του πληθωρισμού το οποίο ανέρχεται στο 3,2% έναντι 4,7% το 2010. Η επιβράδυνση του πληθωρισμού είναι κυρίως αποτέλεσμα της μικρής επίπτωσης που ασκείται από τις τιμές των καυσίμων και του πετρελαίου θέρμανσης όπως και από διάφορες κατηγορίες υπηρεσιών.

Πληθωριστικές πιέσεις ασκούνται κυρίως από την πλευρά των αγαθών με τον αντίστοιχο δείκτη να διαμορφώνεται στο 4% έναντι 5,8% το 2010 ενώ υψηλότερη είναι η άνοδος στις τιμές των οπωροκηπευτικών στο 5% έναντι -4,6% το 2010.

Η εξέλιξη αυτή στη πορεία των τιμών των υπηρεσιών αποτυπώνεται στο δομικό πληθωρισμό ο οποίος συνέχεια να κινείται σε χαμηλότερο επίπεδο από τις αρχές του 2010. Στις υπόλοιπες ομάδες αγαθών και υπηρεσιών η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται στην Στέγαση και Αλκοολούχα ποτά στο 9% έναντι 6,9% και 5,1% αντίστοιχα το 2010. Στα διάφορα μη Αλκοολούχα ποτά η αύξηση κυμαίνεται στο 3% ενώ αύξηση παρατηρείται στις Επικοινωνίες στο 2%. Στα Ξενοδοχεία η άνοδος των τιμών ανέρχεται στο 2% έναντι 29 το 2010. Αντίθετα μείωση των τιμών αν και μικρή παρατηρούμε στα είδη Ένδυσης & Υπόδησης -0,9% και στην Υγεία 0,6%.

4.2.7 Εξέλιξη του πληθωρισμού το 2011

Η διαμόρφωση του ρυθμού του πληθωρισμού στη διάρκεια του 2011 επηρεάστηκε κατά κύριο λόγο από τις αυξήσεις της έμμεσης φορολογίας. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) υποχώρησε στο 3,1% το 2011, από 4,7% το 2010, ενώ το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού (που δεν περιλαμβάνει τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής) διαμορφώθηκε στο 1,7%, από 3,0% το 2010. Η πτωτική τάση του πληθωρισμού συνεχίζεται.

Έτσι, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ υποχώρησε από 2,2% το Δεκέμβριο του 2011 σε 1,4% το Μάρτιο του 2012. Παράλληλα, ο πυρήνας του πληθωρισμού, που είχε μειωθεί σε 1,1% το Δεκέμβριο του 2011 από 3,0% το Δεκέμβριο του 2010, υποχώρησε περαιτέρω σε 0,3% το Μάρτιο εφέτος. Χωρίς την επίδραση των αυξήσεων της έμμεσης φορολογίας, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ήταν μόνο 1,1% κατά μέσο όρο το 2011 και μειώθηκε από 0,8% το Δεκέμβριο του 2011 σε 0,3% το Μάρτιο του τρέχοντος έτους. Αντίστοιχα, ο πυρήνας του πληθωρισμού χωρίς την επίδραση των εν λόγω αυξήσεων ήταν μόλις 0,2% κατά μέσο όρο το 2011 και από 0% το Δεκέμβριο του 2011 διαμορφώθηκε σε -0,7% εφέτος το Μάρτιο.

Η διαφορά του πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδος και της ζώνης του ευρώ περιορίστηκε σημαντικά το 2011 σε 0,4 της εκατοστιαίας μονάδας, από 3,1 εκατ. μονάδες το 2010 και 1,0 εκατ. μονάδα το 2009. Η διαφορά του πυρήνα του πληθωρισμού μηδενίστηκε το 2011, από 2,0εκατ. μονάδες το 2010 και 0,9 της εκατ. μονάδας το 2009. Εξάλλου, το Μάρτιο του τρέχοντος έτους η διαφορά του πληθωρισμού ήταν αρνητική (-1,2 εκατ. μονάδα).

Η υποχώρηση του πληθωρισμού το 2011 αντανάκλασε τη σταδιακή εξασθένηση των επιδράσεων της έμμεσης φορολογίας, τη μεγαλύτερη από ότι το 2010 μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στον επιχειρηματικό τομέα, τη μεγάλη υποχώρηση της

καταναλωτικής ζήτησης και την κάπως μικρότερη από ότι το 2010 —αν και σημαντική αύξηση των τιμών του αργού πετρελαίου (σε ευρώ) στην παγκόσμια αγορά (μέση αύξηση 31,3% το 2011, έναντι 36,1% το 2010).

Η επίδραση των παραγόντων αυτών εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί και το 2012, καθώς υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πρόσφατα δεδομένα— ότι ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί γύρω στο 1,2%, ενώ ο πυρήνας του πληθωρισμού μάλλον θα είναι μηδενικός κατά μέσο όρο. Πράγματι, δεν αναμένονται αξιοσημείωτες μεταβολές της έμμεσης φορολογίας, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στον επιχειρηματικό τομέα εκτιμάται ότι θα μειωθεί περίπου με διπλάσιο ρυθμό από ότι το 2011 και η συρρίκνωση της καταναλωτικής ζήτησης θα συνεχιστεί. Εξάλλου, η τιμή του αργού πετρελαίου —με βάση τις πιο πρόσφατες προθεσμιακές τιμές προβλέπεται να εμφανίσει αύξηση της τάξεως του 10% σε δολάρια ΗΠΑ (και του 15-16% σε ευρώ), η οποία πάντως συνεπάγεται μεγάλη επιβράδυνση σε σύγκριση με την προαναφερθείσα αύξηση του 2011. Αντίθετα, οι τιμές των άλλων πρώτων υλών και βασικών εμπορευμάτων αναμένεται να μειωθούν εφέτος, μετά από μεγάλες αυξήσεις το 2010 και το 2011.

Η κύρια αντιπληθωριστική πίεση η οποία αντανακλά τόσο την ασθενή ζήτηση όσο και το μειούμενο κόστος εργασίας προέρχεται από τις τιμές των “βιομηχανικών αγαθών εκτός ενέργειας” (από την κατηγορία αυτή εξαιρούνται επίσης τα τρόφιμα), των οποίων ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής είναι αρνητικός από το Δεκέμβριο (Μάρτιος 2012: -1,0%) και εκτιμάται ότι θα κυμαίνεται μεταξύ -1% και 3¼% έως το τέλος του 2013.

Οι τιμές των υπηρεσιών έχουν υποχωρήσει αισθητά (Μάρτιος 2012: 0,5%), λόγω της ασθενούς ζήτησης, της μείωσης του κόστους εργασίας και της πτώσης των ενοικίων. Έως τα τέλη του 2013 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής τους θα είναι κατά μέσο όρο σχεδόν μηδενικός.

Αντίθετα, οι τιμές της ενέργειας εμφανίζουν διψήφιο θετικό ετήσιο ρυθμό μεταβολής (Μάρτιος 2012: 12,7%), ο οποίος εκτιμάται ότι θα διατηρηθεί υψηλότερος του 10% έως τις αρχές του 2013, ενώ στη συνέχεια θα επιβραδυνθεί και ενδεχομένως θα μεταστραφεί σε αρνητικό τους τελευταίους μήνες του επόμενου έτους.

Πληθωριστική πίεση εξακολουθούν να ασκούν οι τιμές των επεξεργασμένων ειδών διατροφής, παρά τη σημαντική τους επιβράδυνση το τελευταίο δωδεκάμηνο (στο 2,0% το Μάρτιο του 2012, από 8,2% το Μάρτιο του 2011). Αν και ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής τους εκτιμάται ότι θα είναι σχετικά συγκρατημένος (μεταξύ 0,7% και 1,8% κατά την περίοδο έως το πρώτο δίμηνο του 2013), στη συνέχεια ενδέχεται να υπερβεί το 3%, αντανακλώντας με σημαντική χρονική υστέρηση τις μεγάλες αυξήσεις των τιμών των βασικών τροφίμων στην παγκόσμια αγορά το 2011. Υπενθυμίζεται ότι είναι σημαντική η συμμετοχή εισαγόμενων προϊόντων στην εγχώρια παραγωγή επεξεργασμένων ειδών διατροφής.

4.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ 2005-2011

Πίνακας 1

ΧΡΟΝΟΣ	ΕνΔΤΚ	ΠΥΡΗΝΑΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ
2005	3,50%	3,20%
2006	3,30%	2,90%
2007	3,00%	3,20%
2008	4,20%	3,40%
2009	1,30%	1,30%
2010	4,70%	3,00%
2011	2,2%	1,1%

Διάγραμμα 2

Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός υποχώρησε το 2006. Συγκεκριμένα ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΕνΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 3,3% έναντι 3,5% το 2005. Επίσης το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού όπως μετρείται με βάση τον ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής μειώθηκε στο 2,9% από 3,2% το 2005. για την μικρή υποχώρηση του πληθωρισμού το 2006 συνέβαλαν σε σημαντικό βαθμό

ορισμένοι εξωγενείς παράγοντες. Ειδικότερα στην υποχώρηση του πληθωρισμού από τον Απρίλιο του 2006 και μετά συνέβαλε η σταδιακή εξάλειψη της επίδρασης που είχε η αναπροσαρμογή της έμμεσης φορολογίας το 2005 στο ετήσιο ρυθμό ανόδου των τιμών καταναλωτή.

Το 2007 σύμφωνα με το διάγραμμα ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός υποχώρησε στο 3,00% σύμφωνα με το ΕνΔΤΚ. Ο πυρήνας του πληθωρισμού βάση του ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής αυξήθηκε και έφτασε το 3,2% σε μέση ετήσια βάση, αντανακλώντας πληθωριστικές πιέσεις τόσο από την πλευρά της συνολικής ζήτησης, η οποία εξακολούθησε να αυξάνεται με υψηλό ρυθμό, όσο και από την πλευρά της εγχώριας προσφοράς, καθώς το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας επίσης συνέχισε να αυξάνεται με υψηλό ρυθμό και μάλιστα αισθητά περισσότερο από το 2006.

Στην διάρκεια του 2008 ο πληθωρισμός εμφάνισε μεγάλη μεταβλητότητα. Στους πρώτους μήνες του έτους, όταν οι τιμές του πετρελαίου αυξάνονταν συνεχώς ο ρυθμός του πληθωρισμού είχε φτάσει στο 4,9%, στο υψηλότερο επίπεδο από το 1998. Από τον Ιούλιο και μετά, σύμφωνα με στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας, υποχώρησε ραγδαία και έφτασε στο 2,2%. Λόγω των εξελίξεων μέχρι τον Ιούνιο ο πληθωρισμός του 2008 διαμορφώθηκε στο 4,2%. Ο πυρήνας του πληθωρισμού, όπου δεν περιλάμβανε τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφή διατηρήθηκε σε υψηλότερο επίπεδο το 2008, στο 3,4% καθώς δέχτηκε αντίρροπες αντιδράσεις. Συγκεκριμένα από την πλευρά της ζήτησης οι πληθωριστικές πιέσεις μειώθηκαν ενώ από την πλευρά της προσφοράς ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος επιταχύνθηκε.

Το 2009 παρατηρούμε ότι ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός αρχίζει να υποχωρεί και έφτασε στο 1,3% με βάση το ΕνΔΤΚ. Η μεγάλη αποκλιμάκωση του γενικού πληθωρισμού το 2009 αντανακλά σε σημαντικό βαθμό, την ραγδαία υποχώρηση των διεθνών τιμών του πετρελαίου και των άλλων βασικών εμπορευμάτων το δεύτερο εξάμηνο του 2008. Ο πυρήνας του πληθωρισμού ο οποίος δεν περιλαμβάνει τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής και διαμορφώθηκε στο 2,2%. Παρατηρούμε μια σημαντική μείωση σε σχέση με το 2008.

Το 2010 παρά την υποχώρηση της ζήτησης και μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, σημειώθηκε προσωρινή έξαρση του πληθωρισμού που οφειλόταν κυρίως στην μεγάλη αύξηση της έμμεσης φορολογίας αλλά και στην ταχεία άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΕνΔΤΚ εμφάνισε έντονη επιτάχυνση από 2,3% τον Ιανουάριο του 2010 σε 5,7% τον Σεπτέμβριο του 2010 φτάνοντας στα υψηλότερα του 1997 και στην συνέχεια υποχώρησε και έφτασε στο 4,7%. Ο πυρήνας του πληθωρισμού, ο οποίος εν περιλαμβάνει τις τιμές την ενέργειας και των μη επεξεργασμένων τροφίμων από 1,4% τον Ιανουάριο του 2010 στο 3,9% τον Αύγουστο του 2010 ενώ στην συνέχεια υποχώρησε στο 3,0% το Δεκέμβριο του 2010.

Το 2011 ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΕνΔΤΚ υποχώρησε στο 2,2% από 4,7% το 2010. Σημαντικός παράγοντας της πτώσης αυτής ήταν η αύξηση της έμμεσης φορολογίας. Ο πυρήνας πληθωρισμού από 3,00% υποχώρησε και έφτασε στο 1,1%.

4.4 ΑΝΕΡΓΙΑ

Ανεργία είναι η κατάσταση ενός ατόμου που ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί δεν δύναται να βρει εργασία.

Το εργατικό δυναμικό: αποτελείται από όσους έχουν εργασία και εκείνους που δεν έχουν εργασία αλλά έχουν δηλώσει ότι επιθυμούν και είναι διαθέσιμοι να εργαστούν.

Το μη εργατικό δυναμικό: είναι το μέρος του ενήλικου πληθυσμού που ασχολείται με τα οικιακά, είναι οι συνταξιούχοι.

Το ποσοστό ανεργίας: είναι ο αριθμός των ανέργων διαιρούμενος με το σύνολο του εργατικού δυναμικού.

ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

- ❖ **Ανεργία Τριβής:** προκύπτει λόγω της ακατάπαυτης κίνησης των ανθρώπων μεταξύ περιοχών και θέσεων εργασίας ή διαφόρων σταδίων του κύκλου ζωής. Επίσης περιλαμβάνονται τα άτομα που λόγω φυσικών αιτιών καθίσταται ανίκανα προς εργασία. Ουσιαστικά αποτελεί το ελάχιστο επίπεδο ανεργίας που δεν μπορεί να μειωθεί σε μια κοινωνία.
- ❖ **Δομική Ανεργία:** οφείλεται στις αναντιστοιχίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης καθώς κάποιοι κλάδοι έχουν αυξανόμενη ζήτηση και κάποιοι άλλοι πτωτική ζήτηση.
- ❖ **Κυκλική Ανεργία:** οφείλεται στην μειωμένη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτή η μορφή ανεργίας είναι αποτέλεσμα της ανάπτυξης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης η οποία έχει ως επακόλουθο την αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού.

Η ανεργία μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως προς την χρονική περίοδο που το άτομο παραμένει εκτός απασχόλησης, σε μακροχρόνια ανεργία, βραχυχρόνια ανεργία ή εποχιακή ανεργία.

Μακροχρόνια Ανεργία: θεωρείται η ανεργία όπου ένα άτομο μένει εκτός απασχόλησης για διάστημα άνω των δώδεκα μηνών.

Βραχυχρόνια Ανεργία: θεωρείται η ανεργία όπου ένα άτομο μένει εκτός απασχόλησης σε διάστημα από έξι έως δώδεκα μήνες.

4.4.1 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2005

Κατά το Α΄ τρίμηνο του 2005 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 10,4%, το Β΄ τρίμηνο σε 9,6%, το Γ΄ τρίμηνο σε 9,7% και το Δ΄ τρίμηνο σε 9,7%.

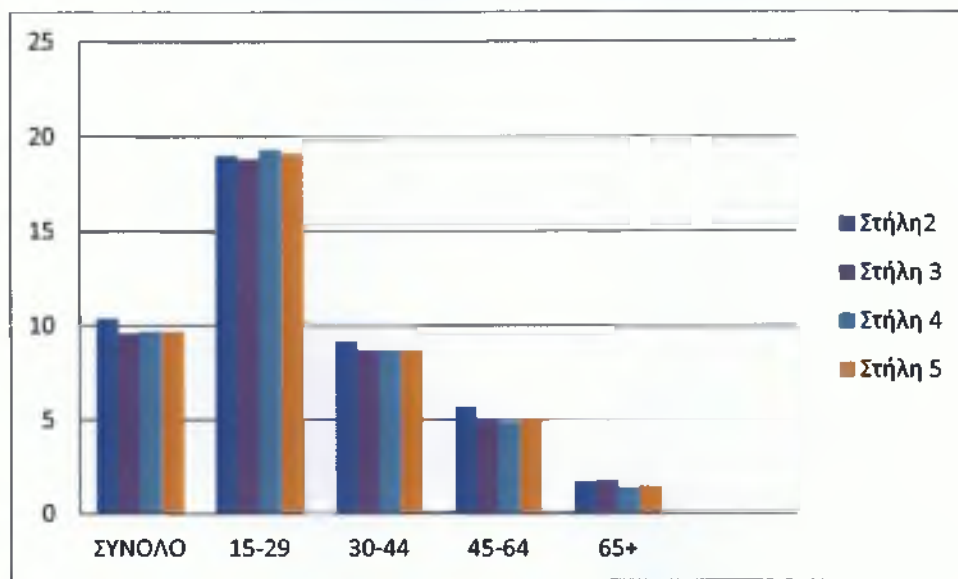
Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω το Α΄ τρίμηνο είναι 53,1%, το Β΄ τρίμηνο σε 53,3%, το Γ΄ τρίμηνο 53,3%, Δ΄ τρίμηνο 53,2%.

Χαρακτηρίστηκα της ανεργίας

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανήλθε το Α' τρίμηνο σε 16,1%, το Β' τρίμηνο σε 15,2%, το Γ' τρίμηνο σε 15,0%, το Δ' τρίμηνο σε 14,9%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών το Α' τρίμηνο σε 6,5%, το Β' τρίμηνο σε 5,8%, το Γ' τρίμηνο σε 6,0% και το Δ' σε 6,1%.

Διάγραμμα 3

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Από την κατά ομάδες κατά ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 των, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Α' τρίμηνο στο 19,7% το Β' τρίμηνο στο 18,8%, το Γ' τρίμηνο στο 19,3% και το Δ' τρίμηνο στο 19,1%. Στις γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει το Α' τρίμηνο στο 27%, το ενεργού πληθυσμού.

Πίνακας 2

Η ανεργία κατά φύλο και ηλικία

Ηλικία	Άρρενες				Θήλειες				Σύνολο			
	A τρίμ.	B τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	A τρίμ.	B τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	A τρίμ.	B τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.
29	14,0%	12,5%	13,5%	13,1%	27,0%	26,6%	26,2%	26,6%	19,7%	18,8%	19,3%	19,1%
44	5,1%	4,8%	4,9%	5,3%	14,9%	14,1%	14,0%	13,5%	9,2%	8,7%	8,7%	8,7%
64	4,0%	3,4%	3,3%	3,3%	8,9%	7,8%	7,7%	8,1%	5,7%	5,0%	4,9%	5,1%
+	0,7%	0,8%	0,6%	0,6%	4,6%	4,5%	3,7%	3,9%	1,7%	1,8%	1,4%	1,5%
v.	6,5%	5,8%	6,0%	6,1%	16,1%	15,2%	15,0%	14,9%	10,4%	9,6%	9,7%	9,7%

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Πίνακας 3

Η ανεργία στο επίπεδο της εκπαίδευσης*				
Επίπεδο Εκπαίδευσης	A τρίμηνο	B τρίμηνο	Γ τρίμηνο	Δ τρίμηνο
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	5,1%	6,6%	7,9%	8,5%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **	7,2%	7,3%	7,7%	7,1%
Πτυχίο Ανώτατης Τεχν. Επαγ. Εκπαίδευσης	12,5%	11,8%	12,4%	12,6%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	11,6%	10,9%	11,1%	11,1%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	11,6%	10,9%	9,7%	10,4%
Απολυτήριο Δημοτικού	9,2%	7,6%	7,2%	7,3%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	7,2%	6,4%	5,3%	4,7%
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	11,4%	9,0%	10,4%	9,3%
Σύνολο	10,4%	9,6%	9,7%	9,7%

*Τα στοιχεία θα πρέπει να θεωρούνται ενδεικτικά

**Περιλαμβάνονται και οι μη απόφοιτοι με τουλάχιστο ένα χρόνο φοίτησης

Α τρίμηνο 2005

Από το συνολικό των 502,551 ανέργων, το 37,4 αναζητά αποκλειστικά εργασία στην πλήρη απασχόληση, ενώ το 85,9 είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μικρή απασχόληση.

B τρίμηνο 2005

Από το σύνολο των 466,835 ανέργων το 36,0% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 86,2% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Γ τρίμηνο 2005

Από το σύνολο των 469,794 ανέργων το 36,3% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 85,9% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Δ τρίμηνο 2005

Από το σύνολο των 470,888 ανέργων, το 39,7% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 86,2% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Σε ένα σημαντικό ποσοστό 13% το Α τρίμηνο, 12,9% το Β και Γ τρίμηνο, 12,1% το Δ τρίμηνο του συνόλου των ανέργων αντίστοιχα, έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης η οποία όμως απορρίφθηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν:

- A) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας
- B) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- Γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων έρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 37,2% το Α τρίμηνο, στο 38,3% το Β τρίμηνο, στο 37,4% το Γ τρίμηνο, στο 40,7% το Δ τρίμηνο των συνόλων των ανέργων. Εξάλλου, η μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 53,7% το Α τρίμηνο, το 56,0% το Β τρίμηνο, το 55,1% το Γ τρίμηνο. Το 55,8% το Δ τρίμηνο.

Πίνακας 4

Ποσοστά ανεργίας κατά περιφέρεια				
Περιφέρειες	Α τρίμηνο %	Β τρίμηνο %	Γ τρίμηνο %	Δ τρίμηνο %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	12,9	11,0	11,9	11,8
Κεντρική Μακεδονία	11,9	11,1	11,1	10,2
Δυτική Μακεδονία	18,8	18,4	18,5	16,5
Ήπειρος	11,1	11,5	12,0	11,4
Θεσσαλία	9,7	9,3	9,9	9,0
Ιόνιοι νήσοι	12,8	8,4	5,4	7,8
Δυτική Ελλάδα	11,4	11,0	10,1	9,7
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	11,5	10,5	10,3	11,5
Αττική	8,8	8,6	8,9	9,0
Πελοπόννησος	9,0	8,6	8,9	8,4
Βόριο Αιγαίο	9,4	10,4	10,6	10,5
Νότιο Αιγαίο	13,3	8,1	6,4	9,4
Κρήτη	8,8	6,1	5,5	8,0
Σύνολο Χώρας	10,4	9,6	9,7	9,7

Διάγραμμα 4

4.4.2 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2006

Κατά το Α' τρίμηνο του 2006 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 9.7%, το Β' τρίμηνο σε 8.8%, το Γ' τρίμηνο σε 8.3% και το Δ' τρίμηνο σε 8,8%.

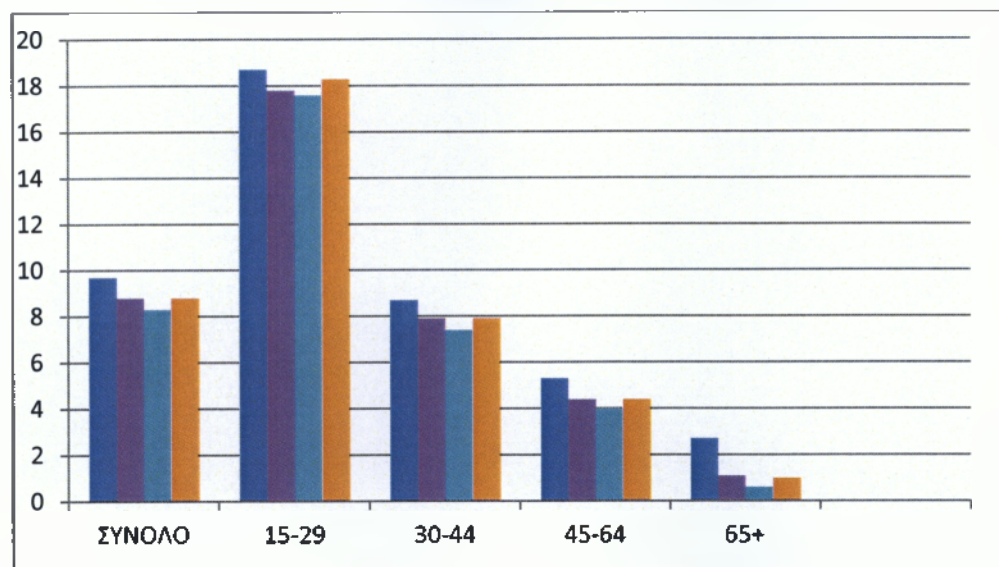
Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω το Α' τρίμηνο είναι 53,3%, το Β' τρίμηνο σε 53,3%, το Γ' τρίμηνο 53,5%, Δ' τρίμηνο 53,2%.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανήλθε το Α' τρίμηνο σε 14.6%, το Β' τρίμηνο σε 13.4%, το Γ' τρίμηνο σε 13,0%, το Δ' τρίμηνο σε 13,5%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών το Α' τρίμηνο σε 6,3%, το Β' τρίμηνο σε 5,6%, το Γ' τρίμηνο σε 5.1% και το Δ' σε 5,5%.

Διάγραμμα 5

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Από την κατά ομάδες κατά ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 των, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Α' τρίμηνο στο 18,7% το Β τρίμηνο στο 17,8%, το Γ' τρίμηνο στο 17,6% και το Δ' τρίμηνο στο 18,3%.

Πίνακας 5

Η ανεργία κατά φύλο και ηλικία

Ηλικία	Άρρενες				Θήλειες				Σύνολο			
	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.
-29	13,2%	12,5%	11,8%	12,9%	25,5%	24,4%	25,0%	25,2%	18,7%	17,8%	17,6%	18,3%
-44	5,5%	4,4%	4,2%	4,5%	13,1%	12,4%	11,6%	12,3%	8,7%	7,9%	7,4%	7,9%
-64	3,5%	3,1%	2,6%	2,7%	8,5%	6,6%	6,3%	7,3%	5,3%	4,4%	4,0%	4,4%
+	1,6%	0,8%	0,4%	0,9%	3,5%	1,7%	1,4%	1,4%	2,7%	1,1%	0,6%	1,0%
ν.	6,3%	5,6%	5,1%	5,5%	14,6%	13,4%	13,0%	13,5%	9,7%	8,8%	8,3%	8,8%

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους

απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Πίνακας 6

Η ανεργία στο επίπεδο της εκπαίδευσης*				
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Α τρίμηνο	Β τρίμηνο	Γ τρίμηνο	Δ τρίμηνο
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	5,2%	6,3%	7,3%	7,2%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **	7,2%	6,0%	6,4%	5,7%
Πτυχίο Ανώτατης Τεχν. Επαγ. Εκπαίδευσης	12,5%	11,2%	11,2%	11,3%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	11,6%	10,0%	9,4%	10,2%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	11,6%	9,8%	8,2%	9,1%
Απολυτήριο Δημοτικού	9,2%	7,0%	6,2%	6,9%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	7,2%	3,1%	4,1%	6,1%
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	11,4%	5,8%	6,3%	7,7%
Σύνολο	10,4%	8,8%	8,3%	8,8%
*Τα στοιχεία θα πρέπει να θεωρούνται ενδεικτικά				
**Περιλαμβάνονται και οι μη απόφοιτοι με τουλάχιστο ένα χρόνο φοίτησης				

A τρίμηνο 2006

Από το συνολικό των 470.888 ανέργων, το 39.7% αναζητά αποκλειστικά εργασία στην πλήρη απασχόληση, ενώ το 86.2% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μικρή απασχόληση.

B τρίμηνο 2006

Από το σύνολο των 427.410 ανέργων το 39.4% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 88.0% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Γ τρίμηνο 2006

Από το σύνολο των 469.794 ανέργων το 36,3% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 85,9% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Δ τρίμηνο 2006

Από το σύνολο των 429,089 ανέργων, 40,9% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 47,0% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Σε ένα σημαντικό ποσοστό 15.2% το Α τρίμηνο, 15.8% το Β τρίμηνο 12,1%, το Γ τρίμηνο 14,1%, το Δ τρίμηνο του συνόλου των ανέργων αντίστοιχα, έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης η οποία όμως απορρίφθηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν:

A) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας

Β) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας

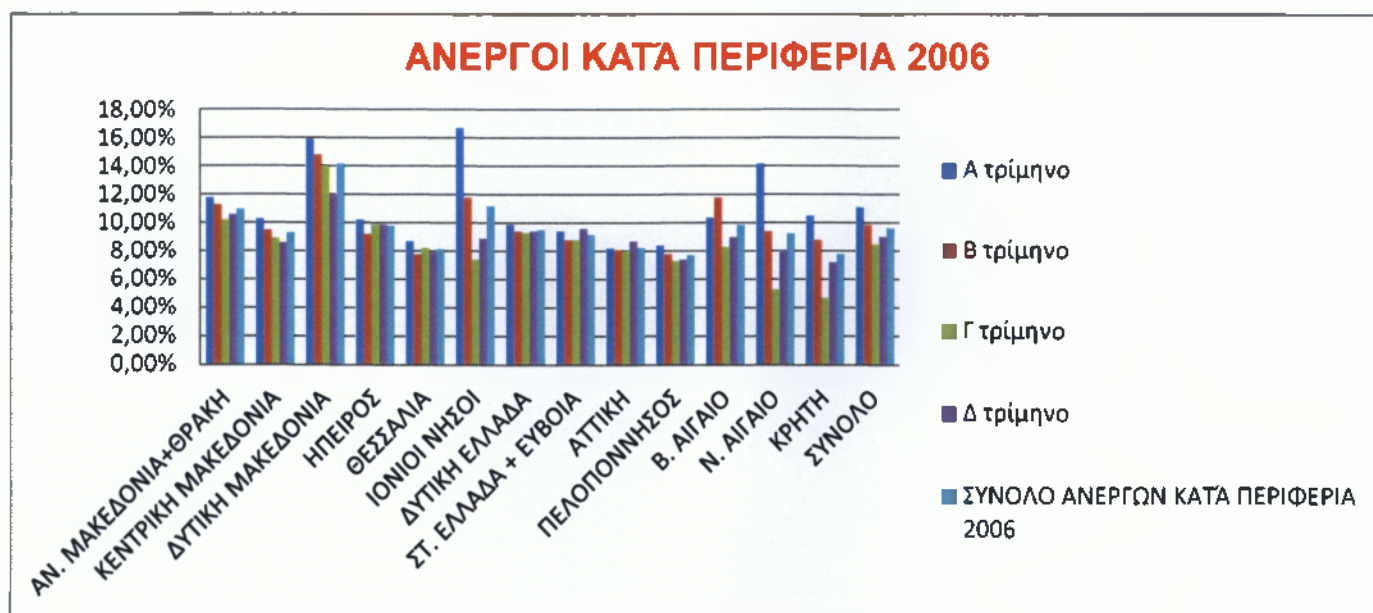
Γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων έρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 33,5% το Α τρίμηνο, στο 36,7% το Β τρίμηνο, στο 37,4% το Γ τρίμηνο, στο 36,2% το Δ τρίμηνο των συνόλων των ανέργων. Εξάλλου, η μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 53,6% το Α τρίμηνο, το 57,5% το Β τρίμηνο, το 58,5% το Γ τρίμηνο. Το 54,81% το Δ τρίμηνο του συνόλου .

Πίνακας 7

Ποσοστά ανεργίας κατά περιφέρεια				
Περιφέρειες	Α τρίμηνο %	Β τρίμηνο %	Γ τρίμηνο %	Δ τρίμηνο %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	11,8	11,3	10,2	10,6
Κεντρική Μακεδονία	10,3	9,5	8,9	8,6
Δυτική Μακεδονία	15,9	14,8	14,0	12,0
Ήπειρος	10,2	9,2	9,9	9,9
Θεσσαλία	8,7	7,8	8,2	7,9
Ιόνιοι νήσοι	16,7	11,8	7,4	8,9
Δυτική Ελλάδα	9,9	9,4	9,3	9,4
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	9,4	8,8	8,8	9,6
Αττική	8,2	8,1	8,0	8,7
Πελοπόννησος	8,4	7,8	7,3	7,4
Βόριο Αιγαίο	10,4	9,8	8,3	9,0
Νότιο Αιγαίο	14,2	7,5	5,3	8,1
Κρήτη	10,5	5,8	4,7	7,2
Σύνολο Χώρας	9,7	8,8	8,3	8,8

Διάγραμμα 6

4.4.3 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2007

Κατά το Α΄ τρίμηνο του 2007 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 9.1%, το Β΄ τρίμηνο σε 8.1%, το Γ΄ τρίμηνο σε 7.9% και το Δ΄ τρίμηνο σε 8,1%.

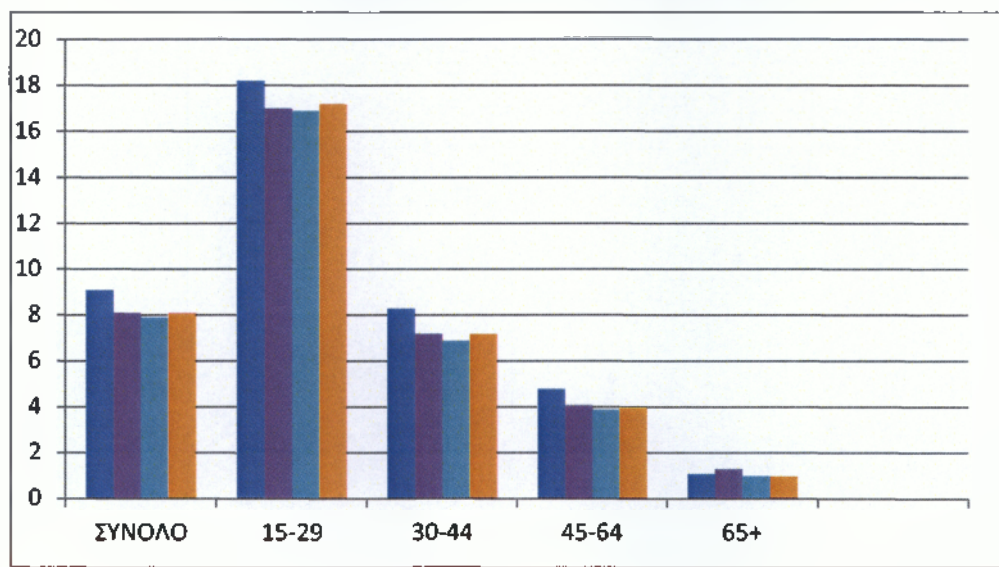
Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω το Α΄ τρίμηνο είναι 53,3%, το Β΄ τρίμηνο σε 53,3%, το Γ΄ τρίμηνο 53,5%, Δ΄ τρίμηνο 53,2%.

Χαρακτηρίστηκα της ανεργίας

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανήλθε το Α΄ τρίμηνο σε 13.9%, το Β΄ τρίμηνο σε 12.6%, το Γ΄ τρίμηνο σε 12.2%, το Δ΄ τρίμηνο σε 12,3%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών το Α΄ τρίμηνο σε 5.7%, το Β΄ τρίμηνο σε 5,0%, το Γ΄ τρίμηνο σε 4.9% και το Δ΄ σε 5,2%.

Διάγραμμα 7

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Από την κατά ομάδες κατά ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 των, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Α΄ τρίμηνο στο 18,2% το Β΄ τρίμηνο στο 17,8%, το Γ΄ τρίμηνο στο 16,6% και το Δ΄ τρίμηνο στο 17,2%.

Πίνακας 8

Η ανεργία κατά φύλο και ηλικία

Ηλικία	Άρρενες				Θήλειες				Σύνολο			
	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.
29	13,2%	11,8%	11,9%	12,9%	24,8%	23,6%	23,4%	22,7%	18,2%	17,0%	16,9%	17,2%
34	4,8%	4,0%	3,8%	4,1%	13,0%	11,5%	11,1%	11,3%	8,3%	7,2%	6,9%	7,2%
39	2,9%	2,5%	2,4%	2,4%	7,9%	6,7%	6,2%	6,6%	4,8%	4,1%	3,9%	4,0%
44	0,9%	1,4%	1,0%	1,2%	1,4%	1,1%	1,0%	1,0%	1,1%	1,3%	1,0%	1,2%
Σύνολο	5,7%	5,0%	4,9%	5,2%	13,9%	12,6%	12,2%	12,3%	9,1%	8,1%	7,9%	8,1%

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Πίνακας 9

Η ανεργία στο επίπεδο της εκπαίδευσης*				
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Α τρίμηνο	Β τρίμηνο	Γ τρίμηνο	Δ τρίμηνο
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	6,5%	6,2%	7,3%	5,9%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **	5,9%	5,8%	6,8%	6,2%
Πτυχίο Ανώτατης Τεχν. Επαγ. Εκπαίδευσης	11,5%	10,1%	9,8%	10,3%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	10,2%	8,9%	8,5%	8,9%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	9,3%	8,6%	7,8%	7,7%
Απολυτήριο Δημοτικού	9,9%	6,9%	6,2%	6,6%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	5,6%	5,4%	5,8%	8,1%
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	16,4%	9,6%	8,0%	14,5%
Σύνολο	9,1%	8,1%	7,9%	8,1%

*Τα στοιχεία θα πρέπει να θεωρούνται ενδεικτικά
 **Περιλαμβάνονται και οι μη απόφοιτοι με τουλάχιστο ένα χρόνο φοίτησης

Α τρίμηνο 2007

Από το συνολικό των 445.650 ανέργων, το 41,0% αναζητά αποκλειστικά εργασία στην πλήρη απασχόληση, ενώ το 47,0% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μικρή απασχόληση.

Β τρίμηνο 2007

Από το σύνολο των 398.006 ανέργων το 38,5% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 55,0% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Γ τρίμηνο 2007

Από το σύνολο των 387,521 ανέργων το 40,0% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 47,9% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Δ τρίμηνο 2007

Από το σύνολο των 396,498 ανέργων, 39,5% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 46,9% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Σε ένα σημαντικό ποσοστό 12,7% το Α τρίμηνο, 12,9% το Β τρίμηνο, 12,1% το Γ τρίμηνο 11,9%, το Δ τρίμηνο του συνόλου των ανέργων αντίστοιχα, έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης η οποία όμως απορρίφτηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν:

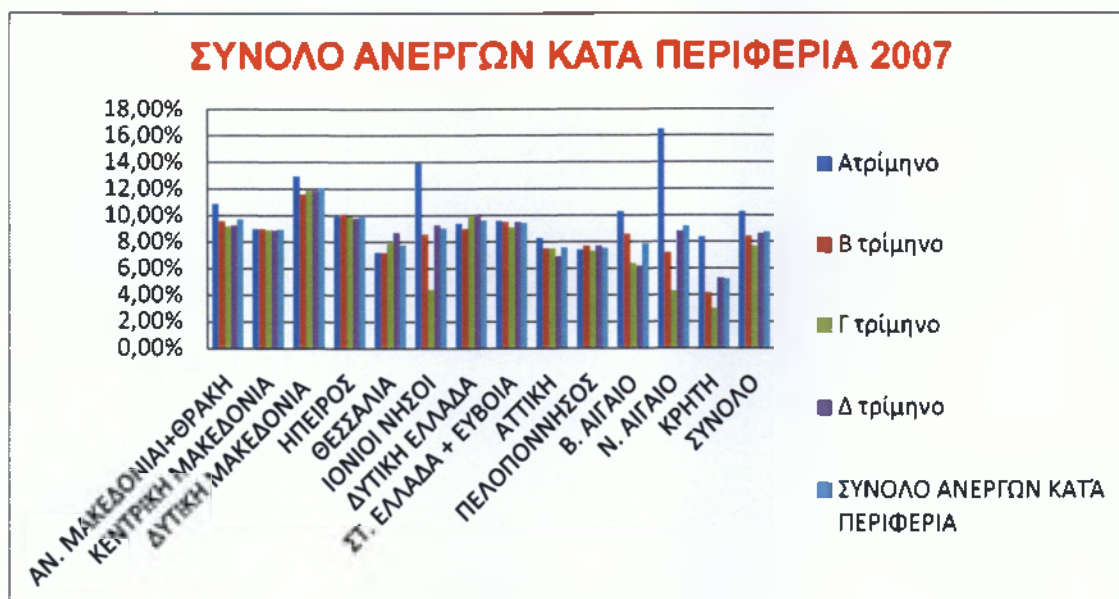
- A) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας
- B) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- Γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων έρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 33,2% το Α τρίμηνο, στο 35,2% το Β τρίμηνο, στο 37,1% το Γ τρίμηνο, στο 35,6% το Δ τρίμηνο των συνόλων των ανέργων. Εξάλλου, η μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 49,0% το Α τρίμηνο, το 52,3% το Β τρίμηνο, το 54,8% το Γ τρίμηνο. Το 51,0% το Δ τρίμηνο του συνόλου .

Πίνακας 10

Ποσοστά ανεργίας κατά περιφέρεια				
Περιφέρειες	Α τρίμηνο %	Β τρίμηνο %	Γ τρίμηνο %	Δ τρίμηνο %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	10.9	9.6	9,2	9,3
Κεντρική Μακεδονία	9.0	9.0	8,9	8,9
Δυτική Μακεδονία	13.0	11.6	11,9	11,9
Ήπειρος	10.0	10.1	9,9	9,8
Θεσσαλία	7.2	7.2	8,0	8,7
Ιόνιοι νήσοι	13.9	8.6	4,4	9,3
Δυτική Ελλάδα	9.4	9.0	10,0	10,1
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	9.6	9.5	9,1	9,5
Αττική	8.3	7.5	7,5	6,9
Πελοπόννησος	7.4	7.7	7,3	7,7
Βόριο Αιγαίο	10.3	8.6	6,4	6,2
Νότιο Αιγαίο	16.5	7.2	4,3	8,8
Κρήτη	8.4	4.2	3,0	5,3
Σύνολο Χώρας	9.1	8.1	7,9	8,1

Διάγραμμα 8

4.4.4 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2008

Κατά το Α' τρίμηνο του 2008 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 8.3%, το Β' τρίμηνο σε 7.2%, το Γ' τρίμηνο σε 7.2% και το Δ' τρίμηνο σε 7.9%.

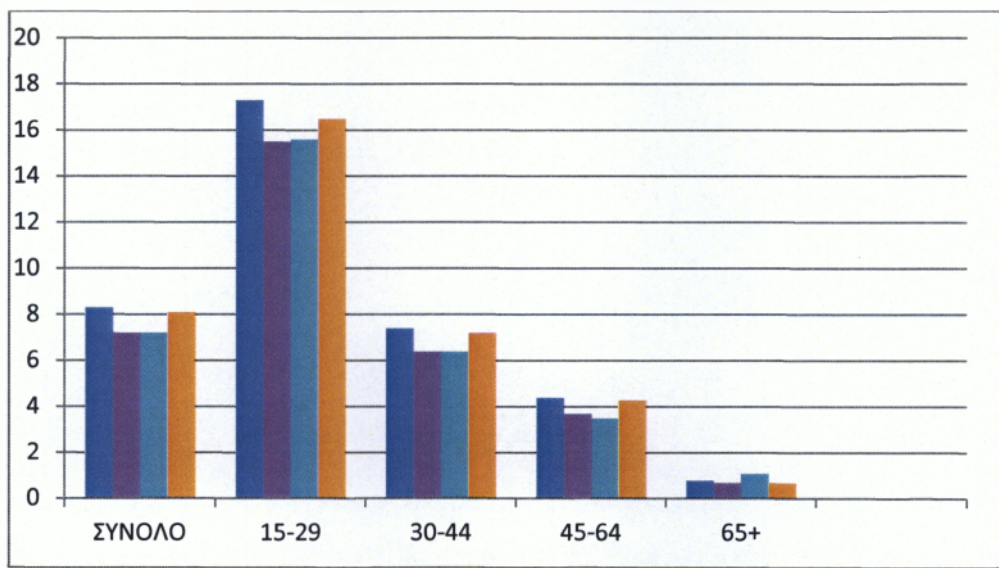
Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω το Α' τρίμηνο είναι 53,3%, το Β' τρίμηνο σε 53,5%, το Γ' τρίμηνο 53,5%, Δ' τρίμηνο 53,5%.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανήλθε το Α' τρίμηνο σε 12.3%, το Β' τρίμηνο σε 10.9%, το Γ' τρίμηνο σε 10.8%, το Δ' τρίμηνο σε 11.7%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών το Α' τρίμηνο σε 5.5%, το Β' τρίμηνο σε 4.7%, το Γ' τρίμηνο σε 4.7% και το Δ' σε 5,3%.

Διάγραμμα 9

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Από την κατά ομάδες κατά ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 των, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Α' τρίμηνο στο 17.3% το Β' τρίμηνο στο 15.5%, το Γ' τρίμηνο στο 15.6% και το Δ' τρίμηνο στο 16.5%.

Πίνακας 11

Η ανεργία κατά φύλο και ηλικία												
ηλικία	Άρρενες				Θήλειες				Σύνολο			
	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.
·29	13,5%	11,5%	11,5%	12,9%	22,2%	20,7%	21,0%	21,1%	17,3%	15,5%	15,6%	16,5%
-44	4,5%	3,5%	3,6%	4,1%	11,4%	10,3%	10,2%	11,3%	7,4%	6,4%	6,4%	7,2%
-64	2,8%	2,5%	2,5%	3,0%	7,1%	5,6%	5,2%	6,4%	4,4%	3,7%	3,5%	4,3%
+	1,1%	1,0%	1,3%	0,9%	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%	0,8%	0,7%	1,1%	0,7%
νο	5,5%	4,7%	4,7%	5,3%	12,3%	10,9%	10,8%	11,7%	8,3%	7,2%	7,2%	8,1%

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Πίνακας 12

Η ανεργία στο επίπεδο της εκπαίδευσης*				
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Α τρίμηνο	Β τρίμηνο	Γ τρίμηνο	Δ τρίμηνο
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	5,4%	5,2%	5,9%	5,0%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **	5,4%	5,3%	6,6%	5,6%
Πτυχίο Ανώτατης Τεχν. Επαγ. Εκπαίδευσης	10,5%	9,6%	9,6%	10,0%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	9,1%	7,7%	7,8%	8,9%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	9,2%	7,8%	8,1%	9,0%
Απολυτήριο Δημοτικού	7,1%	5,9%	5,3%	6,2%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	7,0%	5,5%	4,7%	5,1%
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	12,2%	12,3%	4,5%	9,9%
Σύνολο	8,3%	7,2%	7,2%	7,9%

*Τα στοιχεία θα πρέπει να θεωρούνται ενδεικτικά
 **Περιλαμβάνονται και οι μη απόφοιτοι με τουλάχιστο ένα χρόνο φοίτησης

Α τρίμηνο 2008

Από το συνολικό των 406.547 ανέργων, το 41,9% αναζητά αποκλειστικά εργασία στην πλήρη απασχόληση, ενώ το 44,8% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μικρή απασχόληση.

Β τρίμηνο 2008

Από το σύνολο των 357.145 ανέργων το 40.1% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 45.8% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Γ τρίμηνο 2008

Από το σύνολο των 355.145 ανέργων το 39,0% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 46.8% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Δ τρίμηνο 2008

Από το σύνολο των 392.668 ανέργων, 40,5% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 46,2% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Σε ένα σημαντικό ποσοστό 12.7% το Α τρίμηνο, 13.4% το Β τρίμηνο, 13.2% το Γ τρίμηνο, 11,8%, το Δ τρίμηνο του συνόλου των ανέργων αντίστοιχα, έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης η οποία όμως απορρίφτηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν:

- A) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας
- B) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- Γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων έρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 33.4% το Α τρίμηνο, στο 36.5% το Β τρίμηνο, στο 37,1% το Γ τρίμηνο, στο 34.0% το Δ τρίμηνο των συνόλων των ανέργων. Εξάλλου, η μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 47.6% το Α τρίμηνο, το 52.3% το Β τρίμηνο, το 52.2% το Γ τρίμηνο, το 47,0% το Δ τρίμηνο του συνόλου .

Πίνακας 13

Ποσοστά ανεργίας κατά περιφέρεια				
Περιφέρειες	Α τρίμηνο %	Β τρίμηνο %	Γ τρίμηνο %	Δ τρίμηνο %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	9.5	8.4	8.0	8,8
Κεντρική Μακεδονία	8.7	8.3	8,2	8,1
Δυτική Μακεδονία	12.6	12.4	12.5	12,6
Ήπειρος	9.9	9.2	10.0	10,5
Θεσσαλία	8.2	7.1	8,9	9,3
Ιόνιοι νήσοι	11.7	9.0	4,2	9,3
Δυτική Ελλάδα	9.9	9.3	9.5	9,8
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	8.9	8.3	8,2	8,7
Αττική	6.6	6.0	6.4	6,8
Πελοπόννησος	8.0	7.1	6.5	7,0
Βόριο Αιγαίο	5.4	4.2	3.7	4,6
Νότιο Αιγαίο	15.5	7.1	2.9	7,2
Κρήτη	7.9	5.1	4.2	8,2
Σύνολο Χώρας	8.3	7.2	7,2	7,9

Διάγραμμα 10

4.4.5 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2009

Κατά το Α' τρίμηνο του 2009 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 9,3%, το Β' τρίμηνο σε 8,9%, το Γ' τρίμηνο σε 9,3% και το Δ' τρίμηνο σε 10,3%.

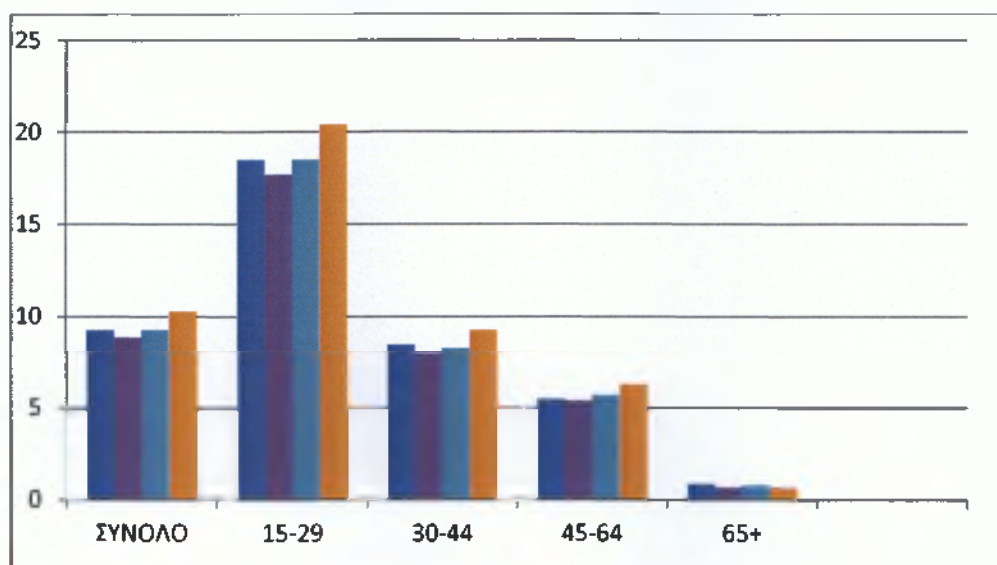
Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω το Α' τρίμηνο είναι 53,5%, το Β' τρίμηνο σε 53,7%, το Γ' τρίμηνο 54,0%, Δ' τρίμηνο 53,8%.

Χαρακτηρίστηκα της ανεργίας

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανήλθε το Α' τρίμηνο σε 13,0%, το Β' τρίμηνο σε 12,5%, το Γ' τρίμηνο σε 13,1%, το Δ' τρίμηνο σε 14,0%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών το Α' τρίμηνο σε 6,8%, το Β' τρίμηνο σε 6,3%, το Γ' τρίμηνο σε 6,6% και το Δ' σε 7,7%.

Διάγραμμα 11

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Από την κατά ομάδες κατά ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 των, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Α' τρίμηνο στο 18,5% το Β' τρίμηνο στο 17,7%, το Γ' τρίμηνο στο 18,5% και το Δ' τρίμηνο στο 20,4%.

Πίνακας 14

Η ανεργία κατά φύλο και ηλικία												
ηλικία	Άρρενες				Θήλειες				Σύνολο			
	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.
-29	15,0%	13,9%	13,9%	15,7%	23,1%	22,6%	24,5%	26,2%	18,5%	17,7%	18,5%	20,4%
-44	5,6%	5,1%	5,3%	6,5%	12,4%	11,9%	12,2%	13,1%	8,5%	8,0%	8,3%	9,3%
-64	4,2%	4,2%	4,6%	5,3%	7,6%	7,4%	7,4%	8,0%	5,5%	5,4%	5,7%	6,3%
+	0,9%	0,7%	0,8%	1,1%	0,7%	0,7%	0,9%	0,6%	0,9%	0,7%	0,8%	1,0%
vo	6,8%	6,3%	6,6%	5,3%	13,0%	12,5%	13,1%	14,0%	9,3%	8,9%	9,3%	10,3%

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Πίνακας 15

Η ανεργία στο επίπεδο της εκπαίδευσης*				
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Α τρίμηνο	Β τρίμηνο	Γ τρίμηνο	Δ τρίμηνο
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	5,7%	6,8%	9,1%	7,6%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **	5,9%	6,3%	7,3%	6,7%
Πτυχίο Ανώτατης Τεχν. Επαγ. Εκπαίδευσης	11,0%	10,0%	10,9%	12,1%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	10,5%	9,8%	10,1%	11,7%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	10,9%	10,7%	10,5%	11,6%
Απολυτήριο Δημοτικού	8,3%	7,7%	7,3%	8,8%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	7,0%	9,7%	8,7%	10,5%
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	14,5%	13,0%	15,1%	14,4%
Σύνολο	9,3%	8,9%	9,3%	10,3%

*Τα στοιχεία θα πρέπει να θεωρούνται ενδεικτικά
 **Περιλαμβάνονται και οι μη απόφοιτοι με τουλάχιστο ένα χρόνο φοίτησης

Α τρίμηνο 2009

Από το συνολικό των 462,343 ανέργων, το 40,8% αναζητά αποκλειστικά εργασία στην πλήρη απασχόληση, ενώ το 45,8% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μικρή απασχόληση.

Β τρίμηνο 2009

Από το σύνολο των 442,563 ανέργων το 47,0% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 39,5% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Γ τρίμηνο 2009

Από το σύνολο των 465,123 ανέργων το 47,5% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 47,1% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Δ τρίμηνο 2009

Από το σύνολο των 514,401 ανέργων, 49,3% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 40,9% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Σε ένα σημαντικό ποσοστό 11,1% το Α τρίμηνο, 11,9% το Β τρίμηνο, 11,9% το Γ τρίμηνο, 9,9%, το Δ τρίμηνο του συνόλου των ανέργων αντίστοιχα, έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης η οποία όμως απορρίφτηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν:

- A) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας
- B) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- Γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων έρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 29,2% το Α τρίμηνο, στο 29,3% το Β τρίμηνο, στο 37,1% το Γ τρίμηνο, στο 25,8% το Δ τρίμηνο των συνόλων των ανέργων. Εξάλλου, η μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 41,3% το Α τρίμηνο, το 43,0% το Β τρίμηνο, το 43,6% το Γ τρίμηνο, το 43,3% το Δ τρίμηνο του συνόλου .

Πίνακας 16

Ποσοστά ανεργίας κατά περιφέρεια				
Περιφέρειες	Α τρίμηνο %	Β τρίμηνο %	Γ τρίμηνο %	Δ τρίμηνο %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	10,6	9,9	11,0	12,2
Κεντρική Μακεδονία	9,5	9,3	10,3	10,5
Δυτική Μακεδονία	14,4	12,3	11,4	12,0
Ήπειρος	11,4	10,9	10,7	11,8
Θεσσαλία	8,8	8,2	9,9	10,0
Ιόνιοι νήσοι	14,1	8,4	5,1	11,4
Δυτική Ελλάδα	10,1	9,8	9,5	8,7
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	10,7	10,5	10,1	10,7
Αττική	7,6	8,2	9,4	10,2
Πελοπόννησος	8,3	7,5	7,5	8,7
Βόριο Αιγαίο	7,0	6,4	5,4	5,3
Νότιο Αιγαίο	16,9	11,7	6,6	13,2
Κρήτη	10,9	8,0	6,4	10,1
Σύνολο Χώρας	9,3	8,9	9,3	10,3

Διάγραμμα 12

4.4.6 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2010

Κατά το Α' τρίμηνο του 2010 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 11.7%, το Β' τρίμηνο σε 11.8%, το Γ' τρίμηνο σε 12.4% και το Δ' τρίμηνο σε 14.2%.

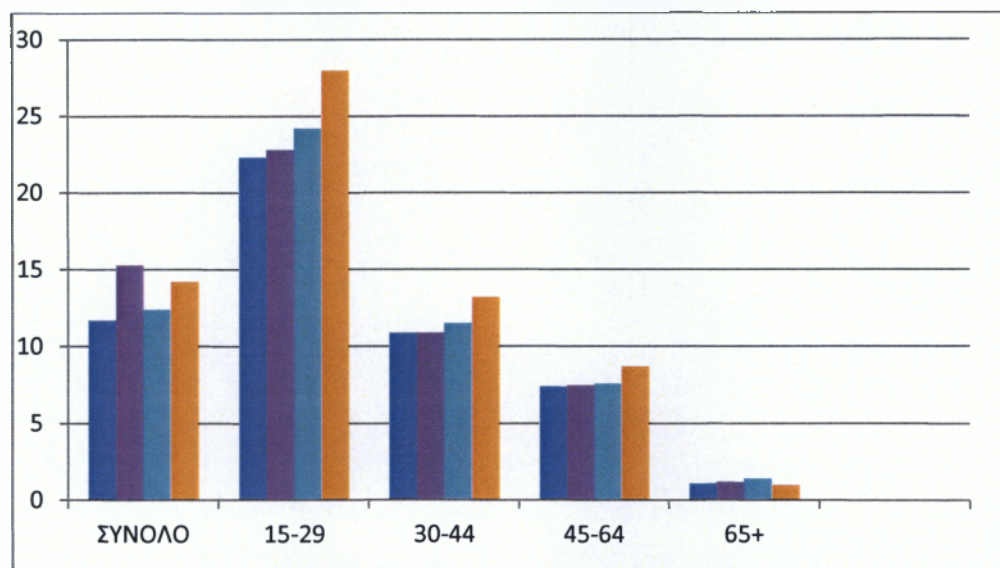
Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω το Α' τρίμηνο είναι 53.9%, το Β' τρίμηνο σε 53,8%, το Γ' τρίμηνο 54,0%, Δ' τρίμηνο 53,8%.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανήλθε το Α' τρίμηνο σε 15.5%, το Β' τρίμηνο σε 15.3%, το Γ' τρίμηνο σε 16.1%, το Δ' τρίμηνο σε 17.9%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών το Α' τρίμηνο σε 9.0%, το Β' τρίμηνο σε 9.4%, το Γ' τρίμηνο σε 9.7% και το Δ' σε 11.5%.

Διάγραμμα 13

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Από την κατά ομάδες κατά ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 των, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Α' τρίμηνο στο 22.3%, το Β' τρίμηνο στο 22.8%, το Γ' τρίμηνο στο 24.4% και το Δ' τρίμηνο στο 28.0%.

Πίνακας 17

Η ανεργία κατά φύλο και ηλικία

ηλικία	Άρρενες				Θήλεις				Σύνολο			
	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	Α τρίμ.	Β τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.
-29	18.1%	18.9%	19.0%	23.9%	27.4%	27.5%	30.6%	33.0%	22.3%	22.8%	24.2%	28.0%
-44	7.8%	8.1%	8.8%	10.0%	15.1%	14.7%	14.9%	17.4%	10.9%	10.9%	11.5%	13.2%
-64	6.3%	5.4%	6.6%	7.8%	9.0%	9.0%	9.2%	10.1%	7.4%	7.5%	7.6%	8.7%
+	1.3%	0,7%	1.4%	1,6%	0.7%	1.2%	1.6%	1.6%	1.1%	1.2%	1.4%	1,6%
vo	9.0%	8.9%	9.7%	11.5%	15.5%	15.3%	16.1%	17.9%	11.7%	15.3%	12.4%	14.2%

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Πίνακας 18

Η ανεργία στο επίπεδο της εκπαίδευσης*				
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Α τρίμηνο	Β τρίμηνο	Γ τρίμηνο	Δ τρίμηνο
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	7.4%	7.4%	7.5%	8.3%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **	7.1%	8.1%	9.4%	9.7%
Πτυχίο Ανώτατης Τεχν. Επαγ. Εκπαίδευσης	13.4%	14.2%	15.1%	16.5%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	13.2%	12.8%	13.4%	15.9%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	14.0%	13.6%	13.6%	16.4%
Απολυτήριο Δημοτικού	10.6%	10.5%	10.3%	12.3%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	11.5%	14.0%	12.4%	12.5%
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	18.1%	19.7%	19.3%	23.0%
Σύνολο	11.7%	11.8%	12.4%	10,3%

*Τα στοιχεία θα πρέπει να θεωρούνται ενδεικτικά
 **Περιλαμβάνονται και οι μη απόφοιτοι με τουλάχιστο ένα χρόνο φοίτησης

Α τρίμηνο 2010

Από το συνολικό των 586.767 ανέργων, το 51.0% αναζητά αποκλειστικά εργασία στην πλήρη απασχόληση, ενώ το 39.7% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μικρή απασχόληση.

Β τρίμηνο 2010

Από το σύνολο των 594.032 ανέργων το 54.2% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 37.6% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Γ τρίμηνο 2010

Από το σύνολο των 621.938 ανέργων το 53.9% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 36.3% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Δ τρίμηνο 2010

Από το σύνολο των 712.065 ανέργων, 53.8% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 38.4% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Σε ένα σημαντικό ποσοστό 8.9% το Α τρίμηνο, 11,9% το Β τρίμηνο, 8.2% το Γ τρίμηνο, 7.4%, το Δ τρίμηνο του συνόλου των ανέργων αντίστοιχα, έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης η οποία όμως απορρίφτηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν:

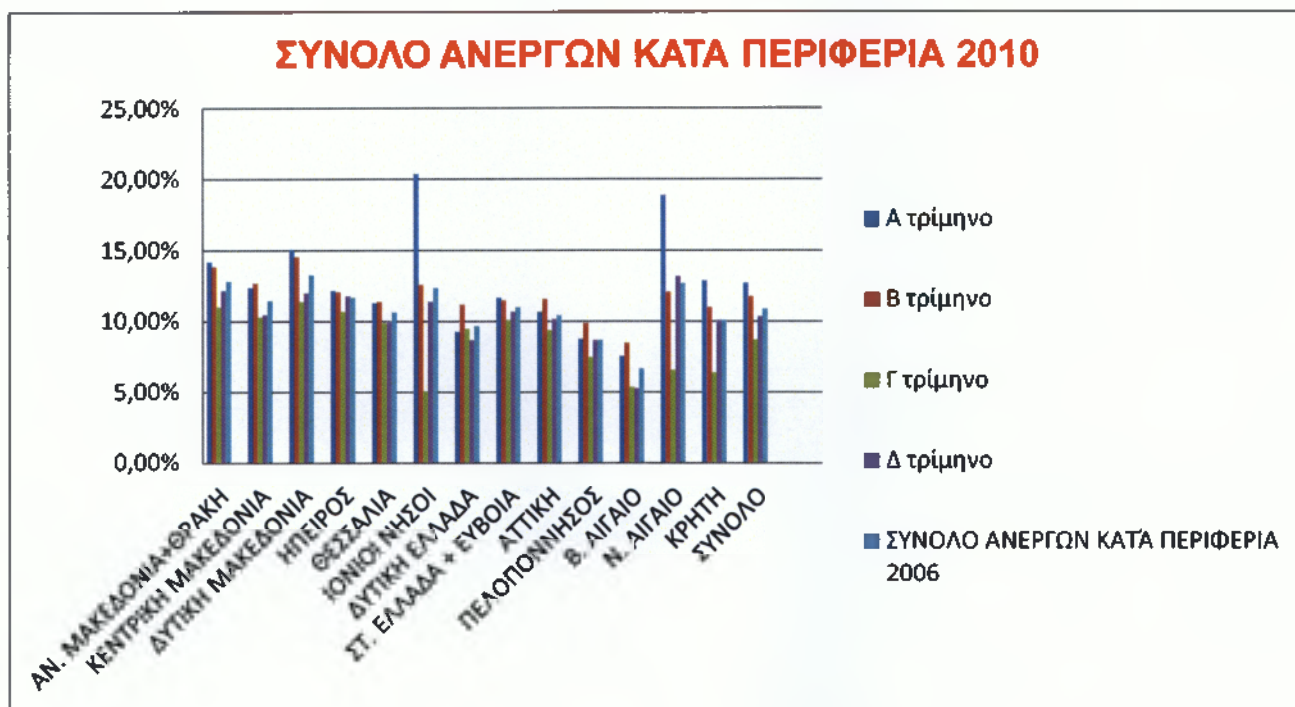
- A) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας
- B) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- Γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων έρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 23.6% το Α τρίμηνο, στο 23.8% το Β τρίμηνο, στο 37,1% το Γ τρίμηνο, στο 23.5% το Δ τρίμηνο των συνόλων των ανέργων. Εξάλλου, η μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 44.6% το Α τρίμηνο, το 43,0% το Β τρίμηνο, το 48.4% το Γ τρίμηνο, το 47.7% το Δ τρίμηνο του συνόλου .

Πίνακας 19

Ποσοστά ανεργίας κατά περιφέρεια				
Περιφέρειες	Α τρίμηνο %	Β τρίμηνο %	Γ τρίμηνο %	Δ τρίμηνο %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	14.2	13.9	13.2	15.6
Κεντρική Μακεδονία	12.4	12.7	13.5	15.3
Δυτική Μακεδονία	15.1	14.6	14.8	17.4
Ήπειρος	12.2	12.1	12.4	13.8
Θεσσαλία	11.3	11.4	12.4	13.3
Ιόνιοι νήσοι	20.4	12.6	8.1	18.1
Δυτική Ελλάδα	9.3	11.2	12.5	13.6
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	11.7	11.5	12.6	14.3
Αττική	10.7	11.6	12.8	14.1
Πελοπόννησος	8.8	9.9	10.0	10.7
Βόριο Αιγαίο	7,6	8,5	9,3	10,5
Νότιο Αιγαίο	18.9	12.1	9.9	10.2
Κρήτη	12.9	11.0	9.8	13.0
Σύνολο Χώρας	11.7	11.8	12.4	14.2

Διάγραμμα 14

4.4.7 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2011

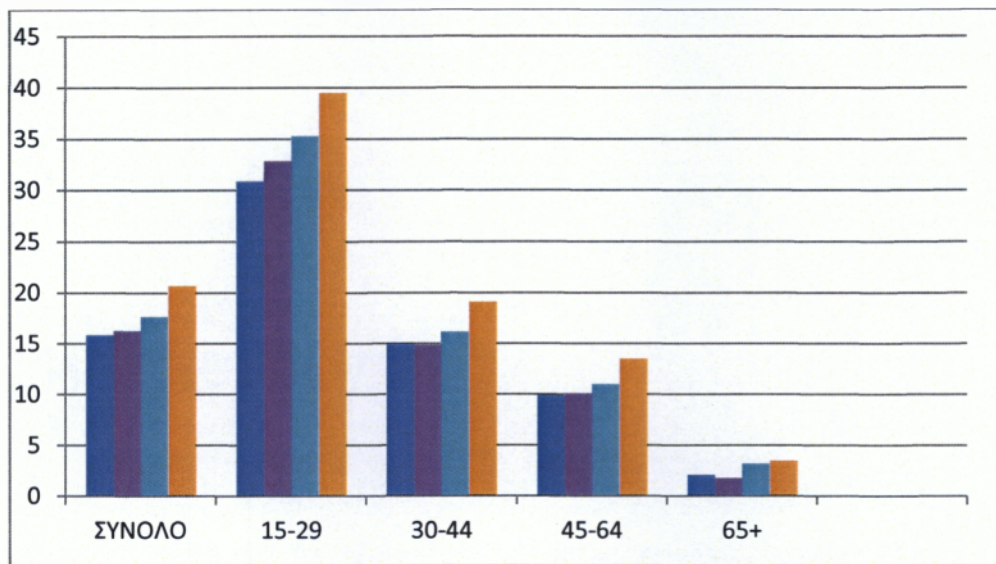
Κατά το Α' τρίμηνο του 2011 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 15.9%,το Β' τρίμηνο σε 16,3%,το Γ' τρίμηνο σε 17,7%.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανήλθε το Α' τρίμηνο σε 19.5%, το Β' τρίμηνο σε 20,0%, το Γ' τρίμηνο σε 21,5%, το Δ' τρίμηνο σε 24,5%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών το Α' τρίμηνο σε 13,3%, το Β' τρίμηνο σε 13,7%, το Γ' τρίμηνο σε 15,0%, το Δ τρίμηνο σε 17,8%.

Διάγραμμα 15

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Από την κατά ομάδες κατά ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 των, όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Α' τρίμηνο στο 30.9%, το Β τρίμηνο στο 32,9%, το Γ' τρίμηνο στο 35,3%.

Πίνακας 20

Η ανεργία κατά φύλο και ηλικία												
ΡΕΝΕΣ				Θήλεις				Σύνολο				
ηλικία	A τρίμ.	B τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	A τρίμ.	B τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.	A τρίμ.	B τρίμ.	Γ τρίμ.	Δ τρίμ.
-29	26,9%	28,6%	30,8%	35,0%	35,8%	38,3%	40,8%	44,9%	30,9%	32,9%	35,3%	39,5%
-44	12,0%	12,0%	12,9%	23,2%	18,8%	18,8%	20,4%	23,2%	15,0%	14,9%	16,2%	19,1%
-64	9,0%	9,2%	10,3%	14,8%	11,3%	11,4%	12,0%	14,8%	9,9%	10,1%	11,0%	13,5%
+	1,7%	1,0%	1,7%	5,9%	2,9%	3,3%	6,3%	5,9%	2,1%	1,8%	3,2%	3,5%
νο	13,3%	13,7%	15,0%	17,8%	19,5%	20,0%	21,5%	24,5%	15,9%	16,3%	17,7%	20,7%

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό κυρίως στους απόφοιτους μέσης ή ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όσους έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας.

Πίνακας 21

Η ανεργία στο επίπεδο της εκπαίδευσης*				
Επίπεδο Εκπαίδευσης	A τρίμηνο	B τρίμηνο	Γ τρίμηνο	Δ τρίμηνο
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	9,8%	9,7%	9,5%	11,9%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **	10,6%	11,6%	13,9%	14,8%
Πτυχίο Ανώτατης Τεχν. Επαγ. Εκπαίδευσης	17,9%	19,0%	20,1%	23,1%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	17,6%	17,7%	19,5%	22,8%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	18,2%	17,8%	18,5%	22,4%
Απολυτήριο Δημοτικού	14,8%	14,9%	15,9%	19,7%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	18,9%	24,9%	24,6%	28,0%
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	23,4%	34,5%	25,1%	30,9%
Σύνολο	15,9%	16,3%	17,7%	20,7%

*Τα στοιχεία θα πρέπει να θεωρούνται ενδεικτικά
**Περιλαμβάνονται και οι μη απόφοιτοι με τουλάχιστο ένα χρόνο φοίτησης

A τρίμηνο 2011

Από το συνολικό των 792,601 ανέργων, το 51.7% αναζητά αποκλειστικά εργασία στην πλήρη απασχόληση, ενώ το 39.7% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μικρή απασχόληση.

B τρίμηνο 2011

Από το σύνολο των 810,821 ανέργων το 50,2% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 42,1% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη, είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Γ τρίμηνο 2011

Από το σύνολο των 879,266 ανέργων το 48,9% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ συνολικά το 43,1% είναι διατεθειμένο να εργαστεί, είτε με πλήρη είτε στην ανάγκη με μερική απασχόληση.

Σε ένα σημαντικό ποσοστό 6,8% το Α τρίμηνο, 6,7% το Β τρίμηνο, 7,0% το Γ τρίμηνο, του συνόλου των ανέργων αντίστοιχα, έγινε κάποια πρόταση ανάληψης απασχόλησης η οποία όμως απορρίφτηκε για διάφορους λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν:

- Α) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας
- Β) η ανυπαρξία προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- Γ) οι μη ικανοποιητικές αποδοχές

Το ποσοστό των νέων ανέργων, δηλαδή όσων έρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 22,8% το Α τρίμηνο, στο 24,6% το Β τρίμηνο, στο 24,6% το Γ τρίμηνο, των συνόλων των ανέργων. Εξάλλου, η μακροχρόνια άνεργοι αποτελούν το 44,6% το Α τρίμηνο, το 50,9% το Β τρίμηνο, το 53,2% το Γ τρίμηνο, του συνόλου .

Δ τρίμηνο 2011

Από το σύνολο των ανέργων, το 90,8% αναζητά εργασία ως μισθωτός με πλήρη απασχόληση. Από το σύνολο των ανέργων που αναζητούν μισθωτή απασχόληση, το 46,8% αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 46,4% αναζητά πλήρη αλλά στην ανάγκη είναι διατεθειμένο να εργαστεί και με μερική απασχόληση.

Ένα ποσοστό ανέργων (6,1%) απέρριψε, κατά τη διάρκεια του _* τριμήνου του 2011, κάποια πρόταση ανάληψης εργασίας για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή:

- α) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας (29,1%),
- β) δεν ήταν ικανοποιητικές οι αποδοχές (26,0%),
- γ) δεν εξυπηρετούσε το ωράριο (16,2%).

Το ποσοστό των «νέων ανέργων», δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 24,0% του συνόλου των ανέργων ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι (αυτοί που αναζητούν από 12 μήνες και άνω εργασία, ανεξάρτητα αν είναι «νέοι» ή «παλαιοί» άνεργοι), αποτελούν αντίστοιχα το 54,6%.

Πίνακας 22

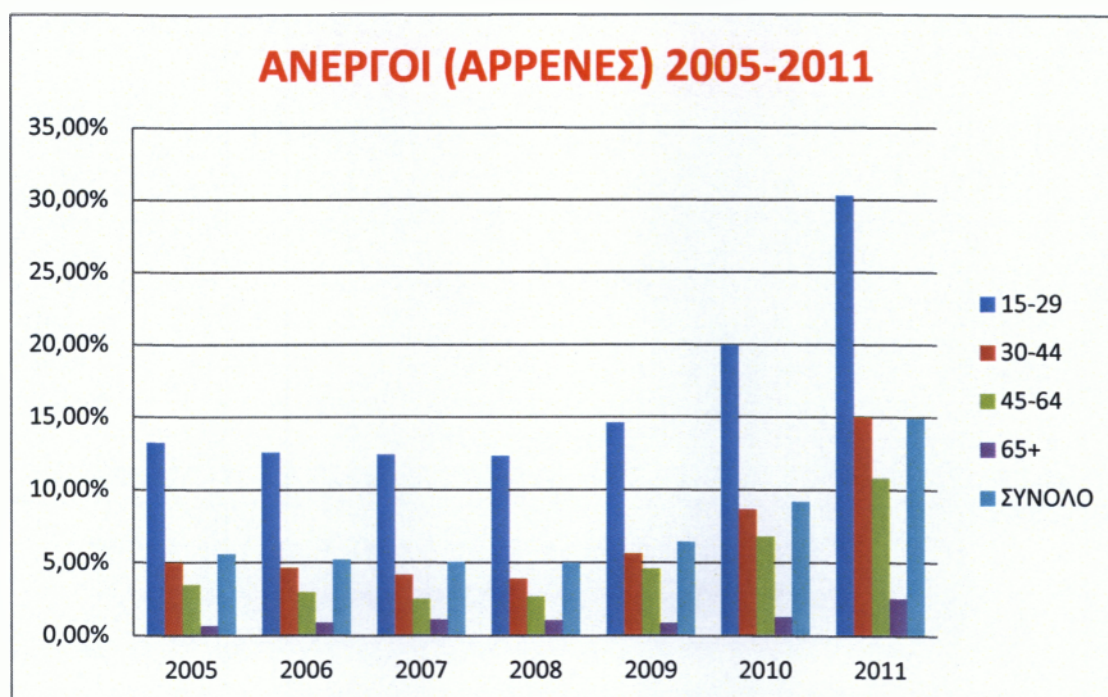
Ποσοστά ανεργίας κατά περιφέρεια				
<i>Περιφέρειες</i>	<i>Α τρίμηνο %</i>	<i>Β τρίμηνο %</i>	<i>Γ τρίμηνο %</i>	<i>Δ τρίμηνο %</i>
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	18,0	20,7	19,7	21,1
Κεντρική Μακεδονία	17,5	18,8	19,1	22,8
Δυτική Μακεδονία	22,3	23,1	22,3	25,0
Ήπειρος	15,4	16,1	16,2	19,2
Θεσσαλία	14,3	15,4	18,3	19,4
Ιόνιοι νήσοι	20,3	14,0	8,5	13,9
Δυτική Ελλάδα	15,1	16,1	18,5	19,6
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	16,1	16,9	19,0	23,8
Αττική	14,7	15,6	18,4	21,7
Πελοπόννησος	12,4	13,1	14,7	16,8
Βόριο Αιγαίο	12,6	14,1	13,9	16,8
Νότιο Αιγαίο	2,3	13,7	10,3	11,9
Κρήτη	15,7	13,4	14,6	17,8
Σύνολο Χώρας	15,9	16,3	17,7	20,7

4.5 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ 2005-2011

ΑΝΕΡΓΟΙ (ΑΡΡΕΝΕΣ)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
15-29	13,28%	12,60%	12,45%	12,35%	14,63%	19,98%	30,33%
30-44	5,00%	4,65%	4,18%	3,93%	5,63%	8,68%	15,03%
45-64	3,50%	2,98%	2,55%	2,70%	4,58%	6,80%	10,83%
65+	0,68%	0,93%	1,13%	1,08%	0,88%	1,30%	2,58%
ΣΥΝΟΛΟ	5,61%	5,26%	5,08%	5,01%	6,43%	9,19%	14,95%

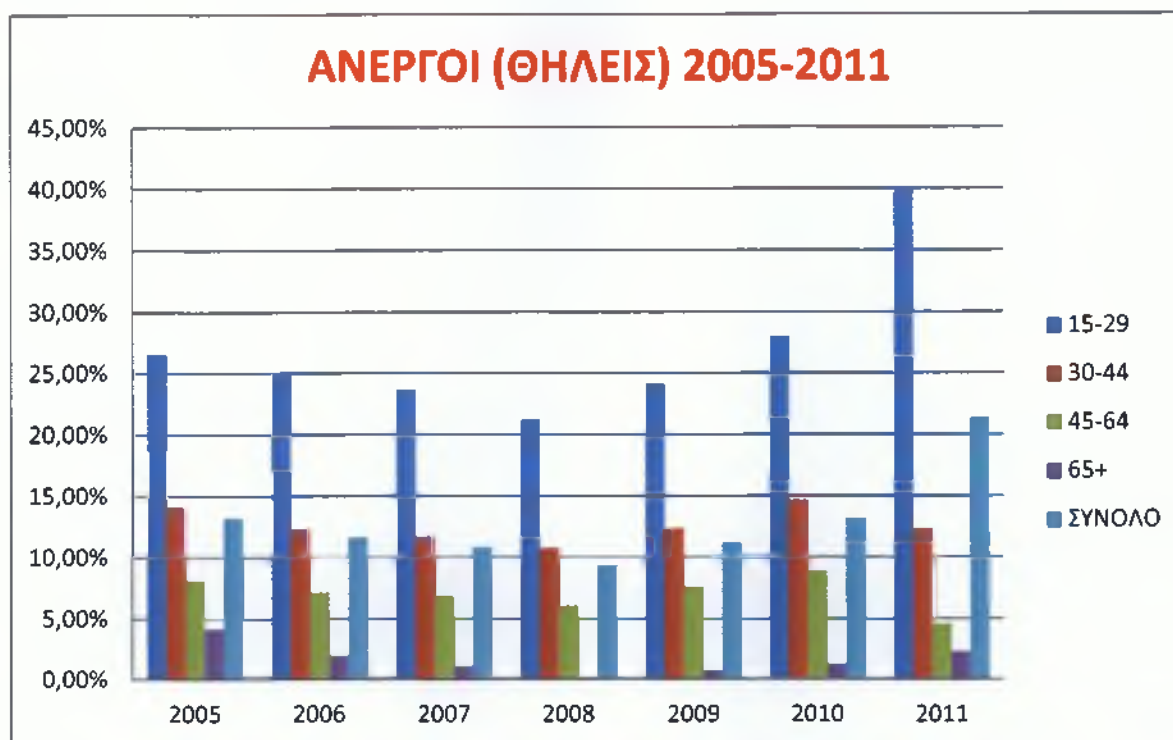
Διάγραμμα 16

ΑΝΕΡΓΟΙ (ΘΗΛΕΙΣ)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
15-29	26,60%	25,03%	23,63%	21,25%	24,10%	28,03%	39,95%
30-44	14,13%	12,35%	11,73%	10,80%	12,40%	14,68%	12,38%
45-64	8,13%	7,18%	6,85%	6,08%	7,60%	8,93%	4,60%
65+	4,18%	2,00%	1,13%	0,18%	0,73%	1,23%	2,38%
ΣΥΝΟΛΟ	13,26%	11,64%	10,83%	9,38%	11,20%	13,21%	21,38%

Διάγραμμα 17

Από την κατά ομάδες ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 ετών όπου το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το 2005 στο 13,28%. Το 2006,2007,2008 έχουμε μια πτώση της ανεργίας όπου ανέρχονται στο 12,60%, 12,45%, 12,35% αντίστοιχα. Παρατηρούμε μια μεγάλη αύξηση ανεργίας το 2009 όπου αντιστοιχεί στο 14,63% το 2010 φτάνει στο 19,98%. Το 2011 το ποσοστό της ανεργίας είναι το μεγαλύτερο από τα προηγούμενα χρόνια το οποίο έφτασε στο 30,33%.

Στις ηλικίες 30-44 ποσοστά ανεργίας είναι μικρότερα. Στις ηλικίες 30-44 τα ποσοστά ανεργίας ανέρχονται στο 5,0% το 2005. Το 2006,2007 και 2008 παρατηρούμε μια πτώση της ανεργίας το οποίο ανέρχεται στο 4,65%, 4,18%, 3,93% αντίστοιχα. Παρατηρούμε μια μεγάλη αύξηση της ανεργίας το 2009 το οποίο ανέρχεται στο 5,63% το 2010 φτάνει στο 8,68%. Το 2011 το ποσοστό ανεργίας έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο και έφτασε 15,03%

Στις ηλικίες 45-64 τα ποσοστά ανεργίας είναι ακόμα μικρότερα. Τα ποσοστά ανεργίας το 2005 ανέρχεται στο 3,50%. Το 2006, 2007 και 2008 παρατηρούμε πτώση της ανεργίας τα οποία ανέρχονται στο 2,98%, 2,55% και 2,70% αντίστοιχα. Το 2009 παρατηρούμε αύξηση της ανεργίας που ανέρχεται στο 4,58%, το 2010 φτάνει στο 6,80% και το 2011 έφτασε 10,83%

Στις ηλικίες 65+ παρατηρούμε ελάχιστα ποσοστά ανεργίας.

Στις γυναίκες τα ποσοστά ανεργίας είναι πολύ υψηλότερα από ότι στους άντρες. Στις νέες

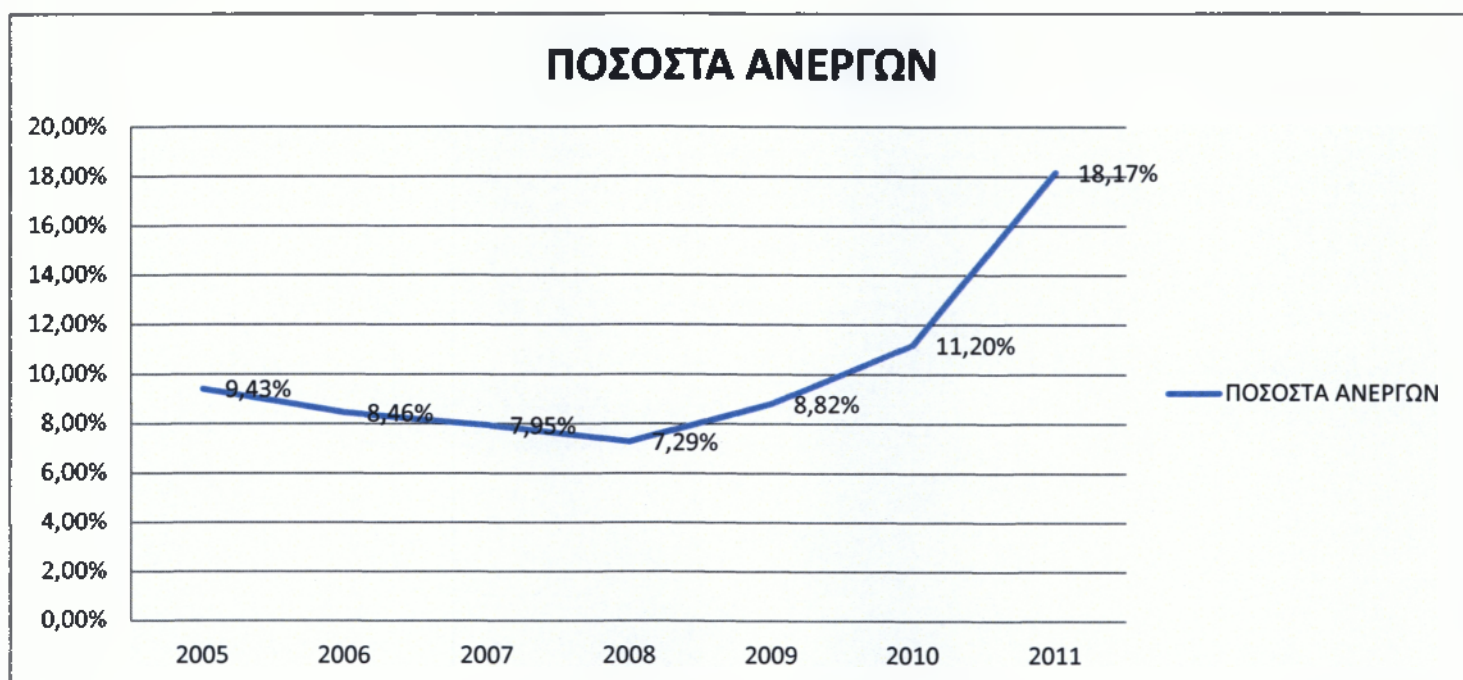
γυναίκες ηλικίας 15-29 τα ποσοστά ανεργίας ανέρχεται στο 26,60% το 2005. Παρατηρούμε μείωση της ανεργίας το 2006, 2007 και 2008 το οποίο αντιστοιχεί στο 25,03%, 23,63% και 21,25% αντίστοιχα. Το 2009 έχουμε αύξηση της ανεργίας το οποίο ανέρχεται στο 24,10% το 2010 φτάνει στο 28,03% και το 2011 η ανεργία αυξάνεται κατά πολύ και φτάνει 39,5%

Στις ηλικίες 30-44 παρατηρούμε ότι η ανεργία είναι σε μικρότερο ποσοστό. Το 2005 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 14,13%, το 2006 2007 και 2008 παρατηρούμε πτώση της ανεργίας το οποίο ανέρχεται στο 12,35%, 11,73% και 10,80% αντίστοιχα. Το 2009 παρατηρούμε αύξηση της ανεργίας το οποίο ανέρχεται στο 12,70% ,το 2010 στο 14,68% .και το 2011 φτάνει 19,1%

Στις ηλικίες 45-64 το ποσοστό ανεργίας το 2005 ανέρχεται στο 8,13%. Το 2006,2007 και 2008 παρατηρούμε μείωση της ανεργίας το οποίο ανέρχεται στο 7,18%, 6,85% και 6,08% αντίστοιχα. Το 2009 παρατηρούμε αύξηση το οποίο ανέρχεται στο 7,60%, το 2010 στο 8,93% και το 2011 φτάνει 13,5%.

Στις ηλικίες 65+ τα ποσοστά ανεργίας είναι ελάχιστα αλλά βέβαια σε μεγαλύτερα ποσοστά από ότι στους άντρες.

Διάγραμμα 18

4.6 ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑ 2005-2011

Πίνακας 23

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ν. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ+ΘΡΑΚΗ	11,90%	10,98%	9,75%	8,68%	10,93%	12,83%	21,1%
Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	11,08%	9,33%	8,95%	8,33%	9,90%	11,48%	22,8%
Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	18,05%	14,18%	12,10%	12,53%	12,53%	13,28%	25,0%
ΗΠΕΙΡΟΣ	11,50%	9,80%	9,95%	9,90%	11,20%	11,70%	19,2%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	9,48%	8,15%	7,78%	8,38%	9,23%	10,65%	19,4%
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	8,60%	11,20%	9,05%	8,55%	9,75%	12,38%	13,9%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	10,55%	9,50%	9,63%	9,63%	9,53%	9,68%	19,6%
ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑ + ΕΥΒΟΙΑ	10,95%	9,15%	9,43%	8,53%	10,50%	11,00%	23,8%
ΑΤΤΙΚΗ	8,83%	8,25%	7,55%	6,45%	8,85%	10,48%	21,7%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8,73%	7,73%	7,53%	7,15%	8,00%	8,73%	16,8%
Β. ΑΙΓΑΙΟ	10,23%	9,88%	7,88%	4,48%	6,03%	6,70%	16,8%
Ν. ΑΙΓΑΙΟ	9,30%	9,25%	9,20%	8,18%	12,10%	12,70%	11,9%
ΚΡΗΤΗ	7,10%	7,80%	5,23%	6,35%	8,85%	10,10%	17,8%
ΣΥΝΟΛΟ	10,48%	9,63%	8,77%	8,24%	9,80%	10,90%	20,7%

Διάγραμμα 19

Με βάση τον πίνακα η περιφέρεια με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας ήταν η Δυτική Μακεδονία και Κεντρική Μακεδονία το διάστημα 2005-2011 ενώ οι περιφέρειες με τα μικρότερα ποσοστά ανεργίας ήταν: το 2005 οι Ιόνιοι Νήσοι με ποσοστό ανεργίας 8,60%. Το 2006 ήταν η Πελοπόννησος με ποσοστό ανεργίας 7,73%. Το 2008 ήταν η Κρήτη με ποσοστό ανεργίας 5,53% ενώ το 2007,2008,2009 και 2010 ήταν το Βόρειο Αιγαίο με ποσοστά ανεργίας 4,48%, 6,03% και 6,70% αντίστοιχα. Το 2011 ήταν το Νότιο Αιγαίο με ποσοστό 11,9%.

4.7 ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ.

Δημόσιο χρέος είναι το σύνολο των οφειλών σε χρηματικές μονάδες του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Υπό την έννοια ευρύτερος δημόσιος τομέας συμπεριλαμβάνονται όλα τα επίπεδα δημόσιας διοίκησης ενός κράτους(κυβέρνηση, νομαρχία, δήμος κτλ). Το δημόσιο χρέος αυξάνεται από έτος σε έτος κατά το πόσο ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα ή αντίστροφος μειώνεται κατά το ποσό που παρουσιάζει πλεόνασμα.

Γενική Διάκριση: καθώς η εκάστοτε κυβέρνηση αντλεί τα έσοδα της από το μεγαλύτερο μέρος των πολιτών του κράτους δηλαδή των φορολογούμενων. Ενώ κάτοχοι του χρέους ως περιουσιακού στοιχείου είναι οι ιδιότητες, οι τράπεζες και οποιοσδήποτε θεσμικός ή ιδιώτης επενδυτής έχει αγοράσει και κατέχει κρατικά ομόλογα. Το δημόσιο χρέος διακρίνεται σε εσωτερικό χρέος δηλαδή από πιστωτές που βρίσκονται εντός της συγκεκριμένης χώρας, και σε εξωτερικό χρέος δηλαδή από πιστωτές που εδρεύουν εκτός της χώρας στο εξωτερικό. Η διάκριση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία όταν μάλιστα το εξωτερικό χρέος αναφέρεται σε άλλα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το κοινό νόμισμα θεωρείται εσωτερικό.

Επί Μέρους Διάκριση: το εσωτερικό δημόσιο χρέος διακρίνεται επιμέρους ανάλογα της πηγής αλλά και της μορφής δανεισμού από την οποία έγινε άντληση του προϊόντος του δανείου, που μπορεί να αφορά υποχρεώσεις σε φυσικά πρόσωπα, επιχειρήσεις, τράπεζες μπορεί όμως να αναφέρεται και σε χρέος έντοκων γραμματίων, χρέος από κρατικά ομόλογα.

Παρουσίαση: το σύνολο του δημοσίου υπολογίζεται από το άθροισμα του εσωτερικού και εξωτερικού, καταδεικνύεται στην συνέχεια κατά εκατοστιαία αναλογία του ΑΕΠ της χώρας.

Επισημαίνεται ότι η παραπάνω παρουσία του Δημοσίου Χρέους κατά ποσοστό του ΑΕΠ είναι απλά ενδεικτική. Για ασφαλέστερα συμπεράσματα της κατάστασης – θέσης της οικονομίας μιας χώρας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράμετροι παράγοντες που έχουν σχέση με το υφιστάμενο τύπο εμπορίου των συναλλαγών του ρυθμού ανάπτυξης, το εύρος των επενδυτών. Την επιμέλεια της δημοσιότητας του Δημοσίου Χρέους των χωρών έχουν οι δημόσιες στατιστικές υπηρεσίες σύμφωνα με στοιχεία που παρέχονται από τα αρμόδια υπουργία Οικονομίας και Οικονομικών.

Στοιχεία του δημοσίου χρέους από το 1974 μέχρι σήμερα.

Το 1974, το ποσό του δημοσίου χρέους ήταν 335,00 εκ ευρώ και έφτασε το 1980 1,391 δις. ευρώ.

Το 1981, το δημόσιο χρέος ήταν 1,972 δις. ευρώ και μέχρι το 1988 έφτασε το δημόσιο χρέος στο ποσό 27,536 δις. ευρώ.

Το 1990, το δημόσιο χρέος ήταν 27,536 δις. ευρώ και μέχρι το 1993 έφτασε το δημόσιο χρέος στο ποσό των 68,536 δις. ευρώ.

Το 1994, το δημόσιο χρέος ήταν 82,445 δις. ευρώ και μέχρι το 2003 έφτασε το δημόσιο χρέος στο ποσό 182,392 δις. ευρώ.

Το 2004 το δημόσιο χρέος ήταν 201,244 δις ευρώ και μέχρι το 2009 έφτασε το δημόσιο χρέος στο ποσό 298,524 δις. ευρώ.

Το 2010 το δημόσιο χρέος έφτασε στο ποσό 340,286 δις. ευρώ. Τα τοκοχρεολύσια στο ποσό των 35,870 δις. ευρώ.

Δηλαδή μετά την μεταπολίτευση το χρέος του δημοσίου αυξήθηκε χίλιες φορές!!!

4.6.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ 2005-2011

Η σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή που επιτεύχθηκε το 2006 αντανακλάται και στην εξέλιξη του δημοσίου χρέους καθώς ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 2,9 εκατοστιαίες μονάδες και περιορίστηκε στο 104,6% του ΑΕΠ έναντι 107,5% το 2005. Στην μείωση αυτή συνέβαλαν αφενός η περιοριστική δημοσιονομική πολιτική που έχει ως αποτέλεσμα την μεταστροφή του πρωτογενούς ελλείμματος ύψους 0,4% του ΑΕΠ το 2005 σε πρωτογενές πλεόνασμα 2% του ΑΕΠ το 2006 και αφετέρου η συνδυασμένη επίδραση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και των χαμηλών επιτοκίων.

Παρά την σημαντική αυτή μείωση, το χρέος παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα και αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πηγές μακροοικονομικής ανισορροπίας, ιδίως αν ληφθούν υπόψη αφενός η υποχώρηση της Ελλάδας για μείωση του χρέους κάτω του 60% του ΑΕΠ και αφετέρου η αναμενόμενη από το 2015 περίπου, ιδιαιτέρως η επιβράδυνση του προϋπολογισμού από δαπάνες που συνδυάζονταν με την γήρανση του πληθυσμού.

Η εν εξελίξει διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση ανέδειξε με τον πλέον έντονο και σαφή τρόπο τους κινδύνους που εγκυμονεί για μια χώρα το δημόσιο χρέος ιδίως όταν παραμένει σε υψηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Παρά τη σημαντική μείωση του λόγου του χρέους εξαιτίας της αναθεώρησης του ΑΕΠ το 2007, αυτός παραμένει σε υψηλά επίπεδα (είναι ο δεύτερος κατά σειρά στην ΕΕ) και αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πηγές μακροοικονομικής ανισορροπίας. Αποτελεί επίσης έναν από τους κυριότερους λόγους για του οποίους η διαφορά αποδόσεων των ελληνικών από τα γερμανικά ομόλογα έχει διευρυνθεί το τελευταίο εξάμηνο σε πρωτοφανή επίπεδα.

Η εν εξελίξει διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση ανέδειξε με τον πλέον έντονο και σαφή τρόπο τους κινδύνους που εγκυμονεί για μια χώρα το δημόσιο χρέος όταν παραμένει σε υψηλά

επίπεδα επί μεγάλο χρονικό διάστημα. Το 2008, το ενοποιημένο χρέος της γενικής κυβέρνησης (σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που περιέχονται στο ΕΠΣΑ 2008-2011) αυξήθηκε και διαμορφώθηκε σε 95,4% του ΑΕΠ (βάσει του ΑΕΠ όπως τελικά εκτιμήθηκε από την ΕΣΥΕ), έναντι 94,8% το 2007. Το μέγεθος αυτό όμως έχει αναθεωρηθεί προς τα άνω με τη γνωστοποίηση στοιχείων στην Eurostat στις 31 Μαρτίου 2009 στο πλαίσιο της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος. Η εν λόγω εξέλιξη του χρέους αντανάκλα τη σημαντική διεύρυνση του ελλείμματος και τη μεταστροφή του πρωτογενούς πλεονάσματος σε πρωτογενές έλλειμμα το 2008. Ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ, αφού αυξήθηκε το 2008, αναμένεται (σύμφωνα με το ΕΠΣΑ 2008-2011) να αυξηθεί και εφέτος.

Το δημόσιο χρέος επομένως αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πηγές χρηματοοικονομικής ευπάθειας της οικονομίας. Είναι επίσης η κύρια αιτία για τη διεύρυνση σε υψηλά επίπεδα της διαφοράς απόδοσης των ελληνικών κρατικών ομολόγων έναντι των αντίστοιχων γερμανικών, ιδίως από τους τελευταίους μήνες του 2008 και μετά, η οποία συνεπάγεται αύξηση του κόστους δανεισμού του Δημοσίου.

Οι επανειλημμένες υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδος και η μεγάλη αύξηση της διαφοράς απόδοσης των ελληνικών ομολόγων έναντι των αντίστοιχων γερμανικών την περίοδο Δεκεμβρίου 2009-Απριλίου 2010 ανέδειξαν με τον πλέον έντονο και σαφή τρόπο τους μεγάλους κινδύνους που εγκυμονεί για μια χώρα το πολύ υψηλό δημόσιο χρέος, ιδίως όταν παραμένει σε υψηλά επίπεδα για πολλά χρόνια. Ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ, παρά τη σημαντική μείωσή του εξαιτίας της αναθεώρησης του ΑΕΠ το 2007, παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα (δεύτερος σε μέγεθος στην ΕΕ), ενώ την τελευταία διετία (2008-2009) σημείωσε πολύ μεγάλες αυξήσεις, λόγω της πρωτοφανούς χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής. Μετά τις δημοσιονομικές εξελίξεις του 2009, η δυναμική του χρέους είναι εκρηκτική και θεωρητικά ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ τείνει προς το άπειρο. Αυτό αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή μακροοικονομικής ανισορροπίας της ελληνικής οικονομίας. Γι' αυτό, η δημοσιονομική προσαρμογή και η άμεση σταθεροποίηση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ πρέπει να αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής. (Για εναλλακτικές προβολές σχετικά με τη δυναμική του χρέους.

Η ανατροπή των ευνοϊκών αυτών συνθηκών οδήγησε στην κατακόρυφη αύξηση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ, ιδιαίτερα το 2009. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία που περιέχονται στο ΕΠΣΑ 2009-2013, το 2009 το ενοποιημένο χρέος της γενικής κυβέρνησης παρουσίασε πολύ μεγάλη άνοδο (15,5 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ) και έφθασε στο 114,7% του ΑΕΠ, έναντι 99,2% το 2008 και 95,6% το 2007. Δηλαδή τη διετία 2008-2009 το χρέος αυξήθηκε κατά 19,1 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, ενώ προβλέπεται ότι το 2010 θα σημειώσει περαιτέρω αύξηση και θα υπερβεί το 120% του ΑΕΠ. Με δεδομένη τη βραδεία αποκλιμάκωση του λόγου του χρέους την περίοδο 1997-2007, κατά την οποία όλοι οι προσδιοριστικοί παράγοντες ήταν ευνοϊκοί, στα αμέσως προσεχή έτη θα απαιτηθεί ιδιαίτερα μεγάλη προσπάθεια και εξαιρετικά αυστηρή δημοσιονομική πολιτική για να μειωθεί ο λόγος του σε 4,1%.

Η διαχρονική εξέλιξη του δημόσιου χρέους, το οποίο την τελευταία δεκαπενταετία κυμαίνεται σε επίπεδα υψηλότερα από 99% του ΑΕΠ, σε συνδυασμό με τις υφιστάμενες διαρθρωτικές δυσκαμψίες είναι οι σοβαρότερες πηγές μακροοικονομικών ανισορροπιών οι οποίες οδήγησαν σε βαθιά κρίση την ελληνική οικονομία. Παρότι η ταχύρρυθμη οικονομική

μεγέθυνση από το 2000 και μέχρι την έναρξη της κρίσης συνδυάστηκε με χαμηλά επιτόκια έως το 2005, πρωτογενή πλεονάσματα έως το 2002 και έσοδα από αποκρατικοποιήσεις κυρίως από το 1996 και μετά, δεν κατέστη δυνατή η ανακοπή της ανοδικής τάσης του χρέους. Αντίθετα, η σημαντική υστέρηση των φορολογικών εσόδων και η αύξηση των δαπανών τα τελευταία χρόνια έως και το 2009 δημιούργησαν μεγάλες ανάγκες για νέο δανεισμό, ενισχύοντας την εξάρτηση της χώρας από τις εξελίξεις στις αγορές κεφαλαίων, ενώ ταυτόχρονα ανέδειξαν τα διαρθρωτικής φύσεως προβλήματα τόσο στο φοροεισπρακτικό μηχανισμό όσο και στο μηχανισμό ελέγχου και συγκράτησης των δαπανών.

Το 2010 το χρέος της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 330,4 δις εκ. ευρώ σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2011. Το μέγεθος αυτό αντιστοιχεί στο 143,5% του αναθεωρημένου ΑΕΠ του 2010. Όπως έχει επισημανθεί¹⁴ από την Τράπεζα της Ελλάδος, η μεγάλη αύξηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης αντανακλά και την προς τα άνω αναθεώρηση των δημοσιονομικών μεγεθών της γενικής κυβέρνησης για την περίοδο 2006-2009. Μεταξύ των κύριων παραγόντων που έχουν συμβάλει στην αύξηση του δημόσιου χρέους από 99,2% του ΑΕΠ το 2008 στο 115,1% αρχικά και εν συνεχεία στο 126,8% του ΑΕΠ για το 2009 περιλαμβάνονται η αναταξινόμηση των δημόσιων επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και η ένταξή τους στη γενική κυβέρνηση (7,7% του ΑΕΠ) ο συνυπολογισμός των συμφωνιών ανταλλαγής (swaps) στο δημόσιο χρέος (2,3% του ΑΕΠ), η προς τα κάτω αναθεώρηση του ΑΕΠ του 2009 σε τρέχουσες τιμές (1,3% του ΑΕΠ), οι λοιπές προσαρμογές (0,4% του ΑΕΠ) και η καταγραφή εξωτερικού χρέους των ΟΤΑ (0,04% του ΑΕΠ). Το 2010 το δημόσιο χρέος επιβαρύνθηκε από το εκτιμώμενο έλλειμμα για το 2010 (της τάξεως του 9½% του ΑΕΠ, σύμφωνα με την εκτίμηση της Εισηγητικής Έκθεσης του Προϋπολογισμού), από την ανάληψη των χρεών των νοσοκομείων (2,3% του ΑΕΠ), 16 τη χρηματοδότηση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (περίπου 1,1% του ΑΕΠ), τη μείωση του ονομαστικού ΑΕΠ και το ταμειακό αποτέλεσμα του 2010. Υπενθυμίζεται ότι ή προς τα άνω αναθεώρηση του χρέους για το 2009 (που επηρέασε και το επίπεδο του 2010) κατά το μεγαλύτερο μέρος της δεν προήλθε από νέες υποχρεώσεις του Δημοσίου, αλλά από υφιστάμενα δάνεια που είχαν χορηγηθεί στο παρελθόν σε δημόσιες επιχειρήσεις με την εγγύηση του Δημοσίου. Λόγω της ένταξης σημαντικών δημόσιων επιχειρήσεων στον τομέα της γενικής κυβέρνησης, τα εγγυημένα από το Δημόσιο δάνεια προς αυτές συνυπολογίστηκαν αυτομάτως στο δημόσιο χρέος, με αντίστοιχη μείωση του ύψους των εγγυημένων από το Δημόσιο δανείων χρέους προς το ΑΕΠ. Η αναστροφή της πτωτικής τάσης του χρέους οφείλεται στην εξασθένηση και τελικά ανατροπή των συνθηκών εκείνων που καθορίζουν την πορεία του λόγου χρέους προς ΑΕΠ, γεγονός που είχε επισημανθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος²³ ήδη από τον Απρίλιο του 2008. Συγκεκριμένα, το μέσο επιτόκιο νέου δανεισμού του Δημοσίου αυξήθηκε βαθμιαία από 3,2% το 2005 σε 4,7% το 2008. Το 2009, χάρη στα πολύ χαμηλά επιτόκια βραχυπρόθεσμου δανεισμού, το μέσο επιτόκιο νέου δανεισμού υποχώρησε.

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις, το 2011 το ενοποιημένο χρέος της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί σε περίπου 165% του ΑΕΠ, έναντι περίπου 145,0% το 2010. Η επιδείνωση των μακροοικονομικών μεγεθών, ιδίως η δραματική πτώση της οικονομικής δραστηριότητας, επηρεάζει αρνητικά τις προσπάθειες δημοσιονομικής προσαρμογής και μάλιστα τη δυναμική του λόγου χρέους προς ΑΕΠ.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2008 η αύξηση του χρέους ήταν 23.794 εκατ. ευρώ (όσο σχεδόν και το 2011), αλλά η άνοδος του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ ήταν μόνο 5,6 εκατοστιαίες

μονάδες. Τότε το 86% της αύξησης οφειλόταν στο πρωτογενές έλλειμμα του ίδιου έτους, ενώ το 1,5% περίπου στην εξέλιξη του ΑΕΠ και του μέσου επιτοκίου δανεισμού του Δημοσίου ("snowball effect"). Το 2011 η αύξηση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ αναμένεται να είναι περίπου 20 εκατοστιαίες μονάδες (από 145,0% του ΑΕΠ σε 165% του ΑΕΠ). Από την αύξηση αυτή εκτιμάται ότι μόνο το 11% οφείλεται στο πρωτογενές έλλειμμα του 2011, ενώ το 73% στην εξέλιξη του ΑΕΠ και του μέσου επιτοκίου δανεισμού. Από τα ανωτέρω είναι σαφές ότι η βελτίωση των μακροοικονομικών συνθηκών και η επαναφορά της οικονομίας σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης θα βοηθήσει τα μέγιστα στην επιτυχία της εν εξελίξει δημοσιονομικής προσαρμογής. Παράλληλα, είναι απαραίτητο οι προσπάθειες για δημοσιονομική προσαρμογή να εντείνονται όταν η οικονομία βρίσκεται σε περίοδο ισχυρής ανάπτυξης, όπως έχει προταθεί επανειλημμένα. Διαφορετικά, η δημοσιονομική προσαρμογή σε περιόδους ύφεσης απαιτεί μεγαλύτερη προσπάθεια και πολύ πιο επώδυνα μέτρα, ενώ οι γενικότερες μακροοικονομικές εξελίξεις αποκρύπτουν τις όποιες επιτυχίες στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, καθώς τα διαρθρωτικά ελλείμματα μεταβάλλονται σε κυκλικά.

4.8 ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Το ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών ή απλούστερα ισοζύγιο πληρωμών αφορά τον ιδικό λογαριασμό στον οποίο καταγράφονται το ύψος και εξελικτική πορεία όλων των οικονομικών συναλλαγών που διατηρεί μια χώρα με άλλες χώρες του κόσμου. Σε αυτό το ισοζύγιο καταγράφονται η εισροή και η εκροή κεφαλαίων από και προς την εν λόγω χώρα κατά την διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου. Για αυτό το λόγω χρησιμοποιείται και ως δείκτης της ζήτησης και προσφοράς, του νομίσματος της εν λόγω χώρας. Το ισοζύγιο πληρωμών έχει ιδιαίτερη σημασία για την οικονομία μιας χώρας καθώς κάθε μα συναλλαγή που αυτό περιλαμβάνει επηρεάζει την διαμόρφωση μεγεθών όπως του εθνικού εισοδήματος και της εθνικής δαπάνης ενώ παράλληλα θα απεικονίζει την διεθνή οικονομική θέση της συγκεκριμένης χώρας. Στο ισοζύγιο πληρωμών περιλαμβάνονται οι εξής κατηγορίες:

- ❖ Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών
- ❖ Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων
- ❖ Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

4.8.1 Ισοζύγιο Πληρωμών 2006.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Με βάση τα στοιχεία του Διοικητή της Έκθεσης της Τράπεζας της Ελλάδος, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε σε 23,660 εκ. ευρώ το 2006 παρουσιάζοντας μεγάλη αύξηση σε σύγκριση με το 2005 το οποίο ανήλθε 9,022 εκ. ευρώ.

Το συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και το ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε σε 20,619 εκ. ευρώ έναντι 12,589 εκ. ευρώ το 2005.

Η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών οφείλεται εξίσου σε εξωγενείς και ενδογενείς παράγοντες. Οι εξωγενείς παράγοντες είναι η σημαντική άνοδος της διεθνούς τιμής του αργού πετρελαίου κατά τους πρώτους μήνες του έτους και η αύξηση

των δαπανών για την ανανέωση του εμπορικού στόλου της χώρας. Οι ενδογενείς παράγοντες είναι ο υψηλός ρυθμός ανόδου της ιδιωτικής κατανάλωσης και η ανάκαμψη των επενδύσεων, η συνεχιζόμενη υποχώρηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας ως προς τις τιμές, καθώς και η αύξηση των καθαρών δαπανών για τόκους η οποία είναι αποτέλεσμα κυρίως της διαμόρφωσης του ακαθάριστου εξωτερικού χρέους της ελληνικής οικονομίας σε υψηλά επίπεδα. Λόγω της επίδρασης των ενδογενών παραγόντων το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν σημαντικά σε 11,508 εκ. ευρώ από 7,285 εκ. ευρώ το 2005. Η χρηματοδότηση του εμπορικού ελλείμματος κατέστη δυσχερέστερη δεδομένου ότι τα πλεονάσματα τόσο του ισοζυγίου υπηρεσιών όσο αυτού των τρεχουσών μεταβιβάσεων δεν παρουσίασαν σημαντική μεταβολή σε σύγκριση με το 2005.

Λόγω των εξελίξεων αυτών το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 12,1% του ΑΕΠ έναντι 8,1% το 2005.

Ισοζύγιο Κεφαλαίων Μεταβιβάσεων.

Η αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου κεφαλαίων μεταβιβάσεων το 2006 αντανάκλα την αύξηση των μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε 3,1 δις εκ. Ευρώ από 2,1 δις εκ. Ευρώ το 2005 και οφείλεται κυρίως στην επιτάχυνση του ρυθμού απορρόφησης των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων ως βάση του Γ' ΚΠΣ. Συγκεκριμένα από την έναρξη της υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ το 2001 έως τέλος του 2006 είχαν εκταμιευθεί από τα Διαρθρωτικά Ταμεία σχεδόν 13 δις εκ. ευρώ έναντι συνολικής χρηματοδότησης 22,7 δις εκ. ευρώ. Το γεγονός όμως ότι δύο χρόνια πριν από την τελική φάση υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ το συνολικό ποσοστό απορρόφησης αντιστοιχεί στο 60% περίπου της συνολικής κοινοτικής συνδρομής, αντανάκλα σειρά αδυναμιών οι οποίες καταγράφηκαν στην διάρκεια της περιόδου 2000-2006.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών.

Το 2006 οι καθαρές χρηματοοικονομικές εκροές ανήλθαν σε 20,4 δις εκ. ευρώ ή 10,4% το ΑΕΠ και μαζί με το πλεόνασμα του ισοζυγίου των κεφαλαίων μεταβιβάσεων παρείχαν επαρκή χρηματοδότηση για την κάλυψη του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Παρά την ιδιαίτερη σημαντική ανάκαμψη των εισροών για άμεσες επενδύσεις, η παράλληλη αύξηση των αντίστοιχων επενδύσεων στο εξωτερικό από κατοίκους Ελλάδος περιόρισε την καθαρή εισροή για άμεσες επενδύσεις. Αυτό σημαίνει ότι η χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών πραγματοποιήθηκε κυρίως χάρη στις καθαρές εισροές των δυο άλλων κατηγοριών, οι οποίες όμως, κατά κύριο λόγο αντιπροσωπεύουν εξωτερικό δάνειο.

Πιο αναλυτικά το 2006 οι χρηματοοικονομικές επενδύσεις δηλ. το άθροισμα των άμεσων χαρτοφυλακίων και των λοιπών επενδύσεων παρουσίασαν καθαρή εισροή κεφαλαίων ύψους 20,588 εκ. ευρώ έναντι καθαρής εισροής 12,558 εκ. ευρώ το 2005. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην καθαρή εισροή κεφαλαίων ύψους 11,519 εκ. ευρώ στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων έναντι καθαρής εισροής 5,914 εκ. ευρώ το 2005 και 8,115 εκ. ευρώ για επενδύσεις χαρτοφυλακίου έναντι 7,323 εκ. ευρώ το 2005 και δευτερευόντως στην καθαρή εισροή για άμεσες επενδύσεις ύψους 954 εκ. ευρώ έναντι καθαρής 679 εκ. ευρώ το 2005.

4.8.2 Ισοζύγιο Πληρωμών το 2007.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε σε 32,3 δις εκ. ευρώ παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση κατά 8,6 δις εκ. ευρώ έναντι του 2006. Λόγω της εξέλιξης αυτής, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε στο 14,1% του ΑΕΠ από 11,1% το 2006. Εξάλλου εάν συνυπολογιστεί και το πλεόνασμα του ισοζυγίου κεφαλαίων μεταβιβάσεων, τότε το συνολικό έλλειμμα για το 2007 περιορίζεται σε 27,9 δις εκ. ευρώ ή 12,2% του ΑΕΠ έναντι 20,6 δις εκ. ευρώ ή 9,6% του ΑΕΠ το 2006.

Η διαμόρφωση του ελλείμματος του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών σε υψηλότερα επίπεδα τα τελευταία χρόνια, στην οποία έχει συντελέσει η υποχώρηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, αντανακλά την σημαντική υστέρηση της εγχώριας αποταμίευσης που είναι σχετικά χαμηλή, έναντι των εγχώριων επενδύσεων που είναι σχετικά υψηλές. Ειδικότερα ως ποσοστό του ΑΕΠ η μεν αποταμίευση είναι σημαντικά χαμηλότερη από ότι στην ζώνη του ευρώ, ενώ οι επενδύσεις είναι αισθητά υψηλές.

Η σημαντική αύξηση των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ την τελευταία επταετία οφείλεται στην βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και των μακροοικονομικών προοπτικών αλλά και των δυνατοτήτων χρηματοδότησης της κατασκευής έργων υποδομής. Ταυτόχρονα, το σχετικά επίπεδο της συνολικής αποταμίευσης ως ποσοστό του ΑΕΠ αντανακλά αφενός την διαμόρφωση δημοσιονομικών ελλειμμάτων και αφετέρου την αύξηση της ιδιωτικής ροπής προς κατανάλωση, η οποία οφείλεται στην βελτίωση των προσδοκιών των νοικοκυριών για το μελλοντικό τους εισόδημα και στην επέκταση της καταναλωτικής πίστης. Οι παράγοντες αυτοί, συνδέονται με την υπερβάλλουσα εγχώρια ζήτηση που υπάρχει στην ελληνική οικονομία κατά την τελευταία επταετία, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο. Λόγω της ενίσχυσης της ιδιωτικής κατανάλωσης και της ανόδου της επενδυτικής δραστηριότητας, οι εισαγωγές καταναλωτικών και επενδυτικών αγαθών αυξάνονται με υψηλούς ρυθμούς ενώ η αύξηση των εξαγωγών δεν είναι όσο ταχεία απαιτείται προκειμένου να αποτραπεί η συνεχής διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος. Η εξέλιξη των εισαγωγών και των εξαγωγών οφείλεται στην χαμηλή διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, εξαιτίας της οποίας η σύνθεση της εγχώριας και της εξωτερικής ζήτησης καθώς και στην συνεχή υποχώρηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας η οποία συνεπάγεται σημαντική αύξηση των καθαρών πληρωμών για τόκους. Η μεγάλη αύξηση του ελλείμματος μεταξύ 2005-2007 οφείλεται επιπλέον στην αύξηση των καθαρών πληρωμών για αγορές πλοίων και για εισαγωγές καυσίμων.

Το 2007 ειδικότερα η διερεύνηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προήλθε κατά 42,2% από την αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων, κατά 21,0% από την μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων και κατά 5,3% από την αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων. Οι εξελίξεις αυτές αντισταθμίστηκαν μόνο εν μέρει από την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Ισοζύγιο Κεφαλαίων Μεταβιβάσεων.

Το ισοζύγιο κεφαλαίων μεταβιβάσεων εμφάνισε πλεόνασμα 4,3 δις εκ. ευρώ το 2007 (ή 19% του ΑΕΠ) μεγαλύτερο κατά 1,3 εκ. ευρώ από ότι το 2006. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά την αύξηση των κεφαλαιακών μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς τον τομέα της γενική κυβέρνησης. Η εν λόγω αύξηση οφείλεται στην επιτάχυνση του ρυθμού απορρόφησης των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων βάσει του Γ' ΚΠΣ και συνδέεται με σειρά μέτρων που είχαν καθοριστεί κατά τις διαδοχικές αναθεωρήσεις του. Από την έναρξη υλοποίησης του Γ'ΚΠΣ το 2001 μέχρι τέλος Δεκεμβρίου του 2007 είχαν εκταμιευθεί από Διαρθρωτικά Ταμεία 17 δις εκ. ευρώ περίπου το 70% της προβλεπόμενης κοινοτικής χρηματοδότησης. Το επόμενο διάστημα αναμένεται περαιτέρω επιτάχυνση του βαθμού απορρόφησης. Ήδη σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία, οι εκταμιεύσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία βάσει του Γ'ΚΠΣ ανήλθαν σε 1,6 δις εκ. ευρώ περίπου κατά το πρώτο τρίμηνο του 2008 και το ποσοστό απορρόφησης ανήλθε σε 81% της συνολικής κοινοτικής χρηματοδότησης.

Οι συνολικές καθαρές μεταβιβάσεις πόρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ανήλθαν σε ταμιακή βάση το 2007 σε 4,9 δις εκ. ευρώ συμπεριλαμβανομένων των προκαταβολών του ΕΣΠΑ ενώ το 2008 αναμένεται να υπερβούν τα 5 δις εκ ευρώ δεδομένου ότι παράλληλα με τις υπόλοιπες εκταμιεύσεις του Γ'ΚΠΣ θα εισρεύσουν επιπλέον προκαταβολές και πρώτες πληρωμές έργων του ΕΣΠΑ 2007-2013. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί περίπου στο 2% του ΑΕΠ.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών.

Το 2007 οι καθαρές χρηματοοικονομικές εισροές ανήλθαν σε 27,4 δις εκ. ευρώ (ή 12% του ΑΕΠ) και μαζί με το πλεόνασμα του ισοζυγίου των κεφαλαίων μεταβιβάσεων (1,95 του ΑΕΠ) παρέχουν επαρκή χρηματοδότηση για την ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Βεβαίως πρέπει να σημειωθεί ότι στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων, οι εκροές επενδύσεων, οι εκροές κεφαλαίων για επενδύσεις στο εξωτερικό από κατοίκους Ελλάδος ήταν σχεδόν τριπλάσιες των αντίστοιχων εισροών κεφαλαίων μη κατοίκων για επενδύσεις στην Ελλάδα με αποτέλεσμα την διαμόρφωση σημαντικής καθαρής εκροής στις άμεσες επενδύσεις. Έτσι η χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών καλύφθηκαν από τις καθαρές εισροές των δυο άλλων κατηγοριών, οι οποίες όμως κατά κύριο λόγο αντιπροσωπεύουν εξωτερικό δανεισμό.

Αναλυτικά το 2007 οι χρηματοοικονομικές επενδύσεις δηλαδή το άθροισμα των άμεσων επενδύσεων χαρτοφυλακίου και των λοιπών επενδύσεων, παρουσίασαν καθαρή εισροή κεφαλαίων ύψους 27,7 δις εκ. ευρώ έναντι καθαρής εισροής ύψους 20,6 δις εκ ευρώ το 2006. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην καθαρή εισροή κεφαλαίων ύψους 17,4 δις εκ. ευρώ για επενδύσεις χαρτοφυλακίου και 12, δις εκ. ευρώ για λοιπές επενδύσεις. Η κατηγορία των άμεσων επενδύσεων παρουσίασε καθαρή εκροή ύψους 2,5 δις εκ. ευρώ.

4.8.3 Ισοζύγιο Πληρωμών το 2008

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, το 2008 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 35 δις εκ. ευρώ (ή 14,4% του ΑΕΠ) παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2,7 δις εκ. ευρώ έναντι του 2007. Το συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων το οποίο αντιστοιχεί στις ανάγκες της οικονομίας για χρηματοδότηση από το εξωτερικό διαμορφώθηκε το 2008 σε 12,7% του ΑΕΠ έναντι 12,3% το 2007

Ο ρυθμός αύξησης του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2008 περιορίστηκε σε 8,2%. Η διεύρυνση του ελλείμματος αντανάκλα κυρίως τις αυξημένες καθαρές πληρωμές για καύσιμα και για τόκους, μερίσματα και κέρδη καθώς και σε πολύ μικρότερο βαθμό την αύξηση του εμπορικού ελλείμματος εκτός καυσίμων και πλοίων. Οι εξελίξεις αυτές αντισταθμίστηκαν μόνο εν μέρει από την αύξηση των πλεονασμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων και του ισοζυγίου υπηρεσιών.

Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων.

Το ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων εμφάνισε πλεόνασμα 4,1 δις εκ. ευρώ το 2008 ελαφρά μικρότερο κατά 242 εκ. ευρώ από ότι το 2007. Το συνολικό ισοζύγιο μεταβιβάσεων τρεχουσών και κεφαλαίων παρουσίασε πλεόνασμα 6,8 δις εκ. ευρώ αυξημένο κατά 926 εκ ευρώ σε σύγκριση με 2007. Οι συνολικές καθαρές μεταβιβάσεις πόρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ανήλθε σε 6 δις εκ. ευρώ ποσό που αντιστοιχεί στο 2,5% του ΑΕΠ. Επισημαίνεται ότι από την έναρξη υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ μέχρι τέλος Δεκεμβρίου του 2008 είχαν εκταμιευθεί από τα Διαρθρωτικά Ταμεία 21,2 δις εκ. ευρώ δηλαδή το 94% περίπου της προβλεπόμενης κοινοτική χρηματοδότησης.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών.

Το 2008 οι χρηματοοικονομικές επενδύσεις, δηλαδή το άθροισμα των άμεσων επενδύσεων, των επενδύσεων χαρτοφυλακίου και των λοιπών επενδύσεων παρουσίασαν καθαρή εισροή κεφαλαίων ύψους 30,2 δις εκ. ευρώ έναντι 27,7 δις εκ. ευρώ το 2007. Ειδικότερα καταγράφηκαν καθαρές εισροές κεφαλαίων ύψους 16,4 δις εκ. ευρώ για επενδύσεις χαρτοφυλακίου 12,1 δις εκ. ευρώ για λοιπές επενδύσεις και 1,7 δις εκ. ευρώ για άμεσες επενδύσεις έναντι καθαρής εκροής 2,5 δις εκ ευρώ για άμεσες επενδύσεις έναντι καθαρής εκροής 2,5 δις εκ ευρώ το 2007.

4.8.4 Ισοζύγιο Πληρωμών το 2009

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2009 μειώθηκε σημαντικά κατά 8,2 δις εκ. ευρώ ή 23,5% και διαμορφώθηκε σε 26,6 δις εκ. ευρώ (ή 11,2% ΑΕΠ) έναντι 14,6% του ΑΕΠ το 2008. Εξάλλου το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων, το οποίο αντιστοιχεί στις ανάγκες της οικονομίας για χρηματοδότηση από το

εξωτερικό μειώθηκε κατά 6,1 δις εκ. ευρώ ή 19,8% και διαμορφώθηκε στο 10,4 % του ΑΕΠ έναντι 12,8% του ΑΕΠ το 2008.

Η πτώση της συνολικής εγχώριας συνολικής ζήτησης και οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα αλλά και σειρά εξωγενών παραγόντων όπως οι χαμηλές τιμές του αργού πετρελαίου στις διεθνείς αγορές και οι περιορισμένες καθαρές εισαγωγές πλοίων, είχαν αποτέλεσμα την μεγάλη μείωση των καθαρών πληρωμών για εισαγωγές αγαθών. Ο περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος σε δευτερεύουσες του ελλείμματος του ισοζυγίου των εισοδημάτων συνέβαλε στην σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου των εισοδημάτων συνέβαλε στην σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παρά την μεγάλη υποχώρηση των πλεονασμάτων των ισοζυγίων των υπηρεσιών και των τρεχουσών μεταβιβάσεων.

Οι εξελίξεις αυτές αποτελούν συγκυριακό φαινόμενο δεδομένου ότι παραμένουν οι δομικές αδυναμίες της οικονομίας οι οποίες τροφοδοτούν το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Υπενθυμίζεται ότι το έλλειμμα αυτό εξορισμού αντανάκλα την υστέρηση της ευθύνης αποταμίευσης έναντι της εγχώριας επενδυτικής δαπάνης ενώ άμεσα οφείλεται στις μεγάλες απώλειες διεθνούς ανταγωνιστικότητας οι οποίες αντανάκλωνται και στην υποχώρηση των μεριδίων αγοράς των ελληνικών εξαγωγών που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια.

Επομένως με βάση τα δεδομένα αυτά το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα συνεχίσει να διαμορφώνεται σε υψηλά επίπεδα. Στην μείωση του ελλείμματος είναι δυνατών, μεταξύ άλλων να συμβάλουν η εφαρμογή της δημοσιονομικής πολιτικής στον βαθμό κατά τον οποίον θα οδηγήσει σε μείωση του κόστους δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου και κατεπέκταση των ελληνικών τραπεζών επιχειρήσεων και νοικοκυριών καθώς και η έναρξη αποτελεσματικής αντιμετώπισης των διαθρωπτικών αδυναμιών της οικονομίας.

Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων.

Το πλεόνασμα του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων μειώθηκε σε 2 δις εκ. ευρώ από 4,1 δις εκ. ευρώ το 2008. Έτσι το συνολικό ισοζύγιο μεταβιβάσεων παρουσίασε πλεόνασμα 3,3 δις εκ ευρώ έναντι 6,8 δις εκ ευρώ το 2008. Η μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων οφείλεται κυρίως στο ότι ενώ από την έναρξη υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ έχει απορροφηθεί το 98% περίπου της προβλεπόμενης κοινοτικής χρηματοδότησης των Διαρθρωτικών Ταμείων όσο αφορά το ΕΣΠΑ.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Μεταβιβάσεων

Το σύνολο των χρηματοοικονομικών επενδύσεων παρουσίασε καθαρή εισροή 25,2 δις εκ. ευρώ το 2009 έναντι 29,9 δις εκ ευρώ το 2008. Ειδικότερα καθαρή εισροή εμφάνισαν οι κατηγορίες των άμεσων επενδύσεων και των επενδύσεων χαρτοφυλακίου ύψους 27,9 δις εκ. ευρώ ενώ καθαρή εκροή ύψους 3,6 δις εκ. ευρώ εμφάνισε η καταγραφή των λοιπών επενδύσεων. Οι σημαντικότερες εισροές κεφαλαίων μη κατοίκων για άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα αφορούν την αύξηση της συμμετοχής της Credit Agricole SA (Γαλλία) στο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορική Bank και της Deutsche Telecom AG, στο μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ. Συνολικά για το έτος, η καθαρή εισροή κεφαλαίων μη κατοίκων για άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα ανήλθε σε 2,4 δις εκ ευρώ ενώ η καθαρή εκροή κεφαλαίων κατοίκων Ελλάδος για άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό έφθασε το 1,3 δις εκ. ευρώ έναντι 1,6 δις εκ ευρώ το 2008. Το μεγαλύτερο μέρος των εκροών αφορούσε επενδυτική δραστηριότητα στις βαλκανικές χώρες και στην Μάλτα. Το σχετικά χαμηλό επίπεδο των

ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα αντανακλά και αυτό τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας και ιδίως τα στοιχεία δυσκαμψίας στις αγορές προϊόντων και εργασίας, τις αδυναμίες των υποδομών και τις περίπλοκες και χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου σημειώθηκε εισροή κεφαλαίων για αγορές ομολόγων και έντοκών γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου από μη κατοίκους ύψους 31,1 δις εκ. ευρώ έναντι 19,9 δις εκ. ευρώ το 2008. Η εκροή κεφαλαίων για αγορά ομολόγων και έντοκών γραμματίων το εξωτερικού από κατοίκους Ελλάδος σε 2,2 δις εκ. ευρώ όσο η αντίστοιχη εκροή το 2008.

Οι λοιπές επενδύσεις κατέγραψαν καθαρή εκροή 3,6 δις εκ. ευρώ, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των τοποθετήσεων εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων και θεσμικών επενδυτών σε καταθέσεις και γeros στο εξωτερικό κατά 23,4 δις εκ. ευρώ. Η εκροή αυτή αντιστάθηκε σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση των αντίστοιχων τοποθετήσεων στην Ελλάδα από πιστωτικά ιδρύματα και θεσμικούς επενδυτές του εξωτερικού καθώς και από την εισροή ύψους 4,6 δις εκ. ευρώ για την χορήγηση δανείων στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα από μη κατοίκους. Τα συνολικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν σε 3,9 δις εκ. ευρώ στο τέλος του 2009.

4.8.5 Ισοζύγιο Πληρωμών το 2010

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Με τα στοιχεία της Έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά 1,8 δις εκ. ευρώ ή 6,8% σε σχέση με το 2009. Η μείωση σε ετήσια βάση άρχισε να καταγράφεται από τον Ιούλιο. Η εξέλιξη σε ολόκληρο το 2010 αντανακλάται κυρίως με μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου των υπηρεσιών. Αντίθετα το πλεόνασμα του ισοζυγίου των τρεχουσών μεταβιβάσεων περιορίστηκε σημαντικά ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου των εισοδημάτων παρουσίασε μικρή αύξηση.

Ισοζύγιο Κεφαλαίων Μεταβιβάσεων.

Το 2010 το πλεόνασμα του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διατηρήθηκε στα ίδια περίπου επίπεδα το 2009 και διαμορφώθηκε σε 2,1 δις εκ. ευρώ. Η αύξηση της απορρόφησης των πόρων Διαρθρωτικών Ταμείων και η αποτελεσματική αξιοποίηση τους έχουν πλέον ενταχθεί στις κατευθύνσεις Προγράμματος Οικονομικής Προστασίας. Οι συγκεκριμένοι κυβερνητικοί στόχοι διατυπώνονται στο Μνημόνιο Συνεννόησης όπως επικαιροποιείται ανά τρίμηνο.

Το 2010 οι εκταμιεύσεις για προγράμματα και έργα του ΕΣΠΑ αυξήθηκαν σημαντικά σε 2,3 δις εκ. ευρώ έναντι 1,1 δις εκ. ευρώ το 2009 με αποτέλεσμα ο ρυθμός απορρόφησης να υπερβεί το 18% της συνολικής κοινοτικής χρηματοδότησης της περιόδου 2007-2013. Η καθαρή εισροή κεφαλαίων μη κατοίκων για άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα ανήλθε σε 1,7 δις εκ. ευρώ το 2010 έναντι καθαρής εισροής 1,8 δις εκ. ευρώ το 2009.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών το 2010 παρουσίασε καθαρή εισροή ενώ σημειώθηκε εκροή ύψους 1 δις εκ ευρώ έναντι 1,5 δις εκ. ευρώ το 2009 για άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό. Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, η καθαρή εκροή ύψους 20,9 δις εκ. ευρώ έναντι καθαρής εισροής 27,9 δις εκ. ευρώ το 2009, οφείλεται κυρίως στην μείωση κατά 33 δις εκ. ευρώ των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια που εκδοθήκαν από κατοίκους Ελλάδος. Η εκροή αυτή αντισταθμίστηκε εν μέρει από την εισροή 14,1 δις εκ. ευρώ λόγω μείωσης των τοποθετήσεων των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων και θεσμικών επενδυτών σε ομόλογα του εξωτερικού.

Τέλος στις λοιπές επενδύσεις καταγράφηκε καθαρή εισροή ύψους 4,2 δις εκ. ευρώ έναντι καθαρής εκροής ύψους 3,6 δις εκ. ευρώ το 2009 η οποία οφείλεται κυρίως στο καθαρό δανεισμό του τομέα της γενικής κυβέρνησης ύψους 30 δις εκ. ευρώ βάση του Μνημονίου Στήριξης της ελληνικής οικονομίας στην μείωση κατά 7,7 δις εκ. ευρώ των τοποθετήσεων των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων και θεσμικών επενδυτών σε καταθέσεις σε γeros στο εξωτερικό καθώς και στην αύξηση κατά 3,9 δις εκ. ευρώ των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε γeros στην Ελλάδα. Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα διαμορφώθηκαν στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 σε 4,8 δις εκ. ευρώ.

4.8.6 Ισοζύγιο Πληρωμών το 2011

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών 2011

Η μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 1,1 δις εκ. ευρώ το 2011 αντανάκλα τον περιορισμό του ελλείμματος εκτός καυσίμων και πλοίων κατά 3,2 δις εκ. ευρώ και των καθαρών πληρωμών για αγορές πλοίων κατά 0,4 δις εκ. ευρώ, που υπεραντισταθμίσαν την άνοδο των καθαρών πληρωμών για εισαγωγές καυσίμων κατά 2,5 δις εκ. ευρώ.

Ειδικότερα, οι πληρωμές για εισαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων και πλοίων περιορίστηκαν κατά 4,5%, ενώ οι εισπράξεις από αντίστοιχες εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 17,3%, με αποτέλεσμα το ποσοστό κάλυψης των πληρωμών από τις εισπράξεις να αυξηθεί στο 51%, από 41,4% το 2010. Ο δραστικός περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος είναι πρωτίτως αποτέλεσμα της ύφεσης, δεδομένου ότι η μείωση της εισαγωγικής δαπάνης, η οποία είναι υπερδιπλάσια των εισπράξεων από εξαγωγές, οφείλεται κυρίως στην περιστολή της καταναλωτικής και επενδυτικής δραστηριότητας, ενώ η άνοδος των εξαγωγών συνδέεται και με την προσπάθεια των εξαγωγέων για πρόσβαση στις αγορές του εξωτερικού, δεδομένου του περιορισμού της ζήτησης στην εσωτερική αγορά. Το εμπορικό έλλειμμα εκτός καυσίμων και πλοίων περιορίστηκε σημαντικά, αλλά η βελτίωση αυτή πραγματοποιήθηκε με επιβραδυνόμενο ρυθμό (από 22,9% το α' τρίμηνο σε 19,7% το δ' τρίμηνο) στη διάρκεια του 2011. Αυτό αντανάκλα κυρίως την επιβράδυνση του ρυθμού μείωσης της σχετικής δαπάνης για εισαγωγές. Οι αντίστοιχες εισπράξεις από εξαγωγές ακολούθησαν ανοδική πορεία με υψηλό ρυθμό – μικρή μείωση κατά 3% σημειώθηκε μόνο το Δεκέμβριο, ενώ αρνητικό ετήσιο ρυθμό εμφάνισαν και άλλοι δείκτες, αντανάκλωντας την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας στους εμπορικούς εταίρους της χώρας.

Η τάση αυτή συνεχίστηκε και τον Ιανουάριο του 2012, όταν το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου εκτός καυσίμων και πλοίων περιορίστηκε κατά 218 εκατ. ευρώ, ενώ και το Φεβρουάριο καταγράφηκε μείωση (κατά 379 εκατ. ευρώ).³ Το εμπορικό έλλειμμα εκτός καυσίμων και πλοίων περιορίστηκε κυρίως λόγω της άνοδου των εισπράξεων από εξαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων και πλοίων κατά 23,6% τον Ιανουάριο και 1,6% το Φεβρουάριο, ενώ η δαπάνη για αντίστοιχες εισαγωγές παρέμεινε ουσιαστικά αμετάβλητη (-0,1%) τον Ιανουάριο, ενώ μειώθηκε κατά 17,8% το Φεβρουάριο. Τα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τις εμπορευματικές συναλλαγές δείχνουν ότι η αξία των ελληνικών εξαγωγών χωρίς πετρελαιοειδή και πλοία προς τις αγορές της ΕΕ το 2011 αυξήθηκε με ρυθμό (11%) λίγο υψηλότερο από εκείνον των εξαγωγών προς το σύνολο των χωρών. Με πολύ ταχύτερο ρυθμό αυξήθηκε η αξία των εξαγωγών προς την Ιταλία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία και την Κίνα.

Επίσης, οι αντίστοιχες εισαγωγές από τις χώρες της ΕΕ (σε όρους αξίας) μειώθηκαν ταχύτερα σε σύγκριση με τις προερχόμενες από τρίτες χώρες. Εξάλλου, σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η άνοδος των εξαγωγών που παρατηρήθηκε το 2011 αφορά όλες τις κατηγορίες προϊόντων. Η κατηγορία της μεταλλουργίας, όπου καταγράφηκε άνοδος των εισπράξεων κατά 45% (κυρίως λόγω υψηλών τιμών), είχε τη μεγαλύτερη συμβολή στη συνολική άνοδο των εξαγωγικών εισπράξεων εκτός καυσίμων, ακολουθούμενη από τα χημικά προϊόντα, τα αγροτικά προϊόντα (κυρίως τρόφιμα τυποποιημένα) και το μηχανολογικό εξοπλισμό. Η ίδια σχεδόν εικόνα διατηρήθηκε και τον Ιανουάριο του 2012, με εξαίρεση την κατηγορία των αγροτικών προϊόντων, που παρουσίασε σχετική στασιμότητα εισπράξεων από εξαγωγές. Το 2011 ο δείκτης παραγγελιών για την βιομηχανία από την εξωτερική αγορά, ο οποίος εκφράζει τις τάσεις της εξωτερικής ζήτησης για τα ελληνικά προϊόντα, συνέχισε να αυξάνεται με ταχύ ρυθμό για τους περισσότερους κλάδους της μεταποίησης (αν και χαμηλότερο εκείνου του 2010) και με αυξανόμενο ρυθμό για μερικούς κλάδους, όπως του χαρτιού, των μεταλλικών προϊόντων, των μηχανημάτων και των μεταφορικών μέσων. Τον Ιανουάριο του 2012 όμως, ο δείκτης παραγγελιών από την εξωτερική αγορά μειώθηκε σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2011, εκτός από τους κλάδους που ήδη αναφέρθηκαν, καθώς επίσης και τους κλάδους των ηλεκτρονικών υπολογιστών και ηλεκτρολογικού εξοπλισμού. Αντίθετα, παρατηρήθηκε μείωση των δεικτών βιομηχανικής και μεταποιητικής παραγωγής με ρυθμό ταχύτερο από ό,τι το 2010.

Ο ρυθμός μείωσης παρέμεινε μεγάλος και τον Ιανουάριο του 2012. Άνοδος του δείκτη παρατηρήθηκε το 2011 μόνο σε λίγους κλάδους της μεταποίησης, οι οποίοι παρουσιάζουν αυξημένη εξαγωγική δραστηριότητα, όπως του καπνού, ξύλου και φελλού και βασικών μετάλλων, με ρυθμούς χαμηλότερους σε σχέση με το 2010, καθώς και στον κλάδο της εξόρυξης μεταλλευμάτων. Οι εξελίξεις αυτές δεν είναι εκ πρώτης όψεως ευσίωνες όσον αφορά την προοπτική των εξαγωγικών επιδόσεων. Ταυτόχρονα όμως, πρέπει να συνεκτιμηθεί η σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους κατά τη διετία 2010-2011, η οποία προβλέπεται να συνεχιστεί και να επιταχυνθεί τη διετία 2012-2013, τόσο λόγω της προβλεπόμενης εξέλιξης του κόστους εργασίας όσο και λόγω βελτίωσης της παραγωγικότητας εξαιτίας της εφαρμογής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων και εργασίας.

Σημειώνεται ότι η σωρευτική μείωση των πληρωμών για εισαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων και πλοίων κατά την τριετία 2009-2011 προήλθε από όλες τις κατηγορίες. Οι μεγαλύτερες μειώσεις καταγράφηκαν στις πληρωμές για εισαγωγές διαρκών καταναλωτικών αγαθών (-63,1%) και για εισαγωγές κεφαλαιακών αγαθών (-63,8%), ενώ μικρότερη ήταν η μείωση των

πληρωμών για εισαγωγές μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών (-34,8%) και για εισαγωγές πρώτων υλών (πλην πετρελαίου) και ημικατεργασμένων /ενδιάμεσων προϊόντων (-32,4%).

Αυτή η διαφοροποίηση αντανακλά τις εξελίξεις στα μεγέθη της ελληνικής οικονομίας: Συγκεκριμένα, η μεγάλη μείωση των επενδύσεων οδήγησε σε σημαντικό περιορισμό της δαπάνης για εισαγωγές κεφαλαιακών αγαθών, ενώ η μείωση των εισοδημάτων επηρέασε τις προσδοκίες των νοικοκυριών και τις εκτιμήσεις τους για το “μόνιμο” (δηλ. το μακροχρόνιο) εισόδημά τους, συντελώντας στη μείωση του μεριδίου των εισαγόμενων διαρκών καταναλωτικών αγαθών στο σύνολο των εισαγόμενων αγαθών. Τέλος η άνοδος των τιμών στην παγκόσμια αγορά το 2011 και η ανεπάρκεια της εγχώριας παραγωγής περιόρισαν τις δυνατότητες μείωσης της δαπάνης για εισαγωγές πρώτων υλών και ημικατεργασμένων προϊόντων. Μάλιστα το 2011 παρατηρήθηκε αύξηση των πληρωμών για εισαγωγές προϊόντων των κλάδων της μεταλλουργίας και των χημικών (πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων). Από ταξιδιωτικές υπηρεσίες, αλλά και τον περιορισμό των καθαρών πληρωμών για “λοιπές” υπηρεσίες, εξελίξεις οι οποίες υπερ αντιστάθμισαν τη μείωση των καθαρών εισπράξεων από υπηρεσίες μεταφορών. Η άνοδος των καθαρών εισπράξεων από ταξιδιωτικές υπηρεσίες οφείλεται κυρίως στη σημαντική αύξηση των δαπανών στην Ελλάδα από μη κατοίκους (κατά 9,3% ή 893 εκατ. ευρώ) σε σύγκριση με το 2010, μετά και την στροφή του τουριστικού ρεύματος από χώρες της Β. Αφρικής λόγω των εξελίξεων στην περιοχή. Σύμφωνα με τα στοιχεία της “έρευνας συνόρων” της Τράπεζας της Ελλάδος, το 2011 οι αφίξεις μη κατοίκων ταξιδιωτών αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 9,5% και έφθασαν τα 16,5 εκατ. επισκέπτες.

Οι ταξιδιωτικές δαπάνες στο εξωτερικό από κατοίκους Ελλάδος σημείωσαν αύξηση, μικρότερη όμως εκείνης των αντίστοιχων εισπράξεων (κατά 5,1% ή 110 εκατ. ευρώ), με αποτέλεσμα την άνοδο των καθαρών εισπράξεων κατά 783 εκατ. ευρώ ή 10,5%. Επίσης οι καθαρές πληρωμές για “λοιπές υπηρεσίες” περιορίστηκαν σημαντικά κατά 999 εκατ. ευρώ ή 68,0%.⁶ Αντίθετα, μετά τη σημαντική πτώση των ναύλων στις διεθνείς αγορές το 2011 (πτώση του δείκτη BDI κατά 44% και του δείκτη BDTI κατά 13,1%, οι ακαθάριστες εισπράξεις από υπηρεσίες μεταφορών (κυρίως από την εμπορική ναυτιλία) μειώθηκαν κατά 8,6%, ενώ οι αντίστοιχες πληρωμές μειώθηκαν κατά 11,3%, με αποτέλεσμα περιορισμό των καθαρών εισπράξεων κατά 400 εκατ. ευρώ.

Το 2012 το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών προβλέπεται ότι θα ενισχυθεί από τις αναμενόμενες γενικά θετικές εξελίξεις στον τουριστικό τομέα (προβλέπεται άνοδος των αφίξεων κατά 3-4% παγκοσμίως), δεδομένης της πλήρους απελευθέρωσης της αγοράς κρουαζιέρας, αλλά και των ενθαρρυντικών ενδείξεων από νέες αγορές (επισκεπτών), όπως η Κίνα και η Ρωσία.⁷ Στην αγορά κρουαζιέρας η διακίνηση επιβατών παρουσίασε σημαντική αύξηση το 2011, παρότι δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί η πλήρης απελευθέρωση της αγοράς.

Ως προς τη στροφή στις νέες αγορές, υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια αύξησης των αφίξεων στη χώρα μας, κυρίως με τη βελτίωση της υποδομής και την άσκηση συνεπούς πολιτικής των τιμών. Ταυτόχρονα, ωστόσο, υπάρχουν αρνητικές ενδείξεις από τις παλαιές αγορές. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να εξασφαλιστούν συνθήκες ηρεμίας και περιβάλλον φιλικό προς τους ξένους επισκέπτες, ιδίως στην Αθήνα, που αποτελεί βασική πύλη εισόδου στη χώρα και αυτοτελή τουριστικό προορισμό. Αντίθετα, οι καθαρές εισπράξεις από υπηρεσίες μεταφορών —κυρίως θαλάσσιων— αναμένεται ότι θα συνεχίσουν να μειώνονται,

καθώς το 2011 η μεταφορική δυνατότητα του παγκόσμιου στόλου συνέχισε να αυξάνεται ταχύτερα από ό,τι ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου, συντελώντας στη διαμόρφωση των ναύλων σε χαμηλά επίπεδα. Η πτώση των δεικτών BDI κατά 36% και BDTI κατά 1% το α' τρίμηνο του 2012 υποδηλώνει ότι η τάση αυτή θα συνεχιστεί τουλάχιστον έως το δ' τρίμηνο, αν ληφθούν υπόψη η αύξηση των παραδόσεων νέων πλοίων σε συνδυασμό με την προβλεπόμενη επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ και του όγκου του παγκόσμιου εμπορίου. Μόνος παράγοντας ανάσχεσης της πτωτικής πορείας των ναύλων θα είναι εφέτος η αύξηση του αριθμού των πλοίων του παγκόσμιου στόλου που αποσύρονται ή τίθενται σε αργία.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων αυξήθηκε κατά 923 εκατ. ευρώ το 2011, κυρίως επειδή οι καθαρές πληρωμές για τόκους, μερίσματα και κέρδη αυξήθηκαν κατά 10,3%. Η επιβάρυνση αυτή προήλθε από την άνοδο των καθαρών πληρωμών για τόκους, η οποία όμως αναμένεται να περιοριστεί σημαντικά κατά τα επόμενα έτη λόγω της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων. Η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με τη μείωση του επιτοκίου του δανείου που χορηγείται από τις υπόλοιπες χώρες της ζώνης του ευρώ, αναμένεται να συμβάλει ουσιαστικά στη μείωση των πληρωμών τόκων και επομένως στον περιορισμό του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Από προκαταρκτικές εκτιμήσεις και με βάση τα έως τώρα δεδομένα προκύπτει ότι η συμμετοχή των ιδιωτών στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων θα συντελέσει σε μείωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο εισοδημάτων των κατά περίπου 2,5 δις εκ. ευρώ, που αντιστοιχούν σε 1-1,5% του ΑΕΠ.

Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων

Το πλεόνασμα του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων¹¹ διαμορφώθηκε το 2011 σε 2,7 δις εκ. ευρώ, από 2,1 δις εκ. ευρώ το 2010. Η απορρόφηση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων βελτιώθηκε σημαντικά κατά το β' εξάμηνο του έτους. Έτσι, ο προβλεπόμενος στο Μνημόνιο ετήσιος στόχος επιτεύχθηκε και το σωρευτικό ποσοστό απορρόφησης έως τέλος Φεβρουαρίου του 2012 διαμορφώθηκε στο 40% (8,0 δις εκ. ευρώ περίπου) της συνολικής κοινοτικής χρηματοδότησης της περιόδου 2007-2013, υπερβαίνοντας ελαφρά τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ των 27 χωρών- μελών και συμβάλλοντας στον περιορισμό του δημοσιονομικού ελλείμματος. Επίσης επιτεύχθηκαν και οι λοιποί στόχοι του Μνημονίου, όπως ο ετήσιος στόχος για την κατάθεση αιτήσεων για μεγάλα έργα.

Στην ταχεία αύξηση της απορρόφησης των υπολειπόμενων κοινοτικών πόρων ύψους 15 δις εκ. ευρώ περίπου (συμπεριλαμβανομένων των πόρων για την αγροτική ανάπτυξη και την αλιεία) θα συμβάλουν η επικύρωση της απόφασης για αύξηση του ποσοστού κοινοτικής συγχρηματοδότησης των έργων και προγραμμάτων του ΕΣΠΑ στο 95% με αντίστοιχη προεκταμίευση των κοινοτικών κονδυλίων, ο ενισχυμένος ρόλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας

Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και η αναθεώρηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ εντός του 2012 με έμφαση στην ενίσχυση της ρευστότητας και της επιχειρηματικότητας. Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία, το πρώτο τρίμηνο του 2012 εισέρρευσαν από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής κονδύλια ύψους 1,3 δις εκ. ευρώ. Με την υποστήριξη της ειδικής ομάδας τεχνικής βοήθειας (Task Force) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δόθηκε προτεραιότητα σε έργα υψηλής προστιθέμενης αξίας, τα οποία θα συμβάλουν αποφασιστικά στην οικονομική στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και στην κατάρτιση. Επίσης σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία θα διαδραματίσουν η εφαρμογή του

νόμου περί ΣΔΙΤ και του επενδυτικού νόμου (3908/11), η αξιοποίηση των κοινοτικών πρωτοβουλιών JEREMIE, JESSICA κ.λπ. (όπου πάλι συμμετέχει ο ιδιωτικός τομέας), η λειτουργία του ΕΤΕΑΝ και η ενεργοποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος "Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων", το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Μέχρι και το 2013 οι άμεσες ενισχύσεις και επιδοτήσεις στο πλαίσιο της ΚΑΠ διατηρούνται σε γενικές γραμμές ως έχουν και κυμαίνονται περί τα 2,5 δις εκ. ευρώ ετησίως, δεδομένου ότι η αναθεώρηση της ΚΑΠ θα εφαρμοστεί από το 2014. Ειδικότερα, οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις από την ΕΕ εκτιμώνται σε 3,8 δις εκ. ευρώ κατ' έτος το 2012-2013 και σε 3,3 δις εκ. ευρώ το 2014, από 2,8 δις εκ. ευρώ το 2011. Κατά συνέπεια, οι συνολικές καθαρές μεταβιβάσεις πόρων από την ΕΕ το 2012 και το 2013 (τρέχουσες και κεφαλαιακές μεταβιβάσεις μείον αποδόσεις στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό) θα διαμορφωθούν σε ταμειακή βάση στα 4,5 δις εκ. ευρώ περίπου κατ' έτος και σε 3,8 δις εκ. ευρώ το 2014, έναντι 3,6 ανάκαμψη, στην αντιμετώπιση της ανεργίας,

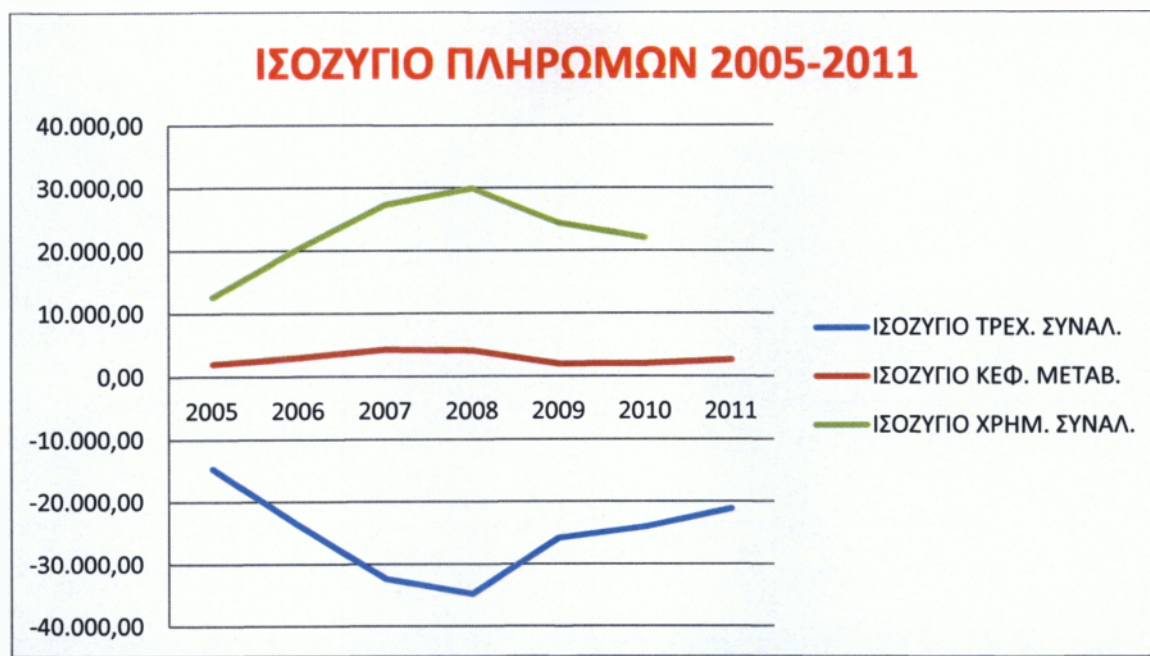
Ισοζύγιο Χρηματικών Μεταβιβάσεων

Το 2011 το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών παρουσίασε καθαρή εισροή (δηλαδή αύξηση των καθαρών υποχρεώσεων των κατοίκων της χώρας έναντι μη κατοίκων άλλων χωρών) 17,9 δις εκ. ευρώ, έναντι 21,3 δις εκ. ευρώ το 2010. Στις επιμέρους κατηγορίες, οι άμεσες επενδύσεις κατέγραψαν καθαρή εισροή 25 εκατ. ευρώ, οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου καθαρή εκροή 17,8 δις εκ. ευρώ και οι λοιπές επενδύσεις καθαρή εισροή 35,6 δις εκ. ευρώ.

Επομένως η κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, που περιλαμβάνει κυρίως δάνεια και καταθέσεις, υπερέβη τη χρηματοδότηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, ενώ η κατηγορία των άμεσων επενδύσεων, όπως κάθε έτος, δεν συνέβαλε ουσιαστικά στην κάλυψη του ελλείμματος και την κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου υπήρξε καθαρή εκροή. Όσον αφορά τις άμεσες επενδύσεις, η μικρή καθαρή εισροή ύψους 25 εκατ. ευρώ είναι αποτέλεσμα της καθαρής εισροής 1,3 δις εκ. ευρώ (2010: 0,3 δις εκ. ευρώ) για άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα από μη κατοίκους και της εκροής 1,2 δις εκ. ευρώ (2010: 0,7 δις εκ. ευρώ) για άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό από κατοίκους Ελλάδος. Οι σημαντικότερες άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα αφορούν κυρίως χρηματικές ροές για την συμμετοχή σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου όπως της Credit Agricole SA (Γαλλία) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορική Bank, της Societe Generale (Γαλλία) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Geniki Bank και της Deutsche Telekom (Γερμανία) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΤΕ. Από την κατανομή των άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα ανά γεωγραφική περιοχή προέλευσης προκύπτει ότι 0,8 δις εκ. ευρώ (2010: 0,7 δις εκ. ευρώ) προέρχονται από τις χώρες της ζώνης του ευρώ και 0,5 δις εκ. ευρώ (2010: 0,1 δις εκ. ευρώ) από τις άλλες χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ. Από την αντίστοιχη κατανομή των άμεσων επενδύσεων Ελλήνων στο εξωτερικό ανά γεωγραφική περιοχή προορισμού προκύπτει ότι οι χώρες της ΕΕ παραμένουν βασικός προορισμός των ελληνικών άμεσων επενδύσεων.

4.9 ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ 2005-2011

Διάγραμμα 20

Πίνακας 24

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ 2005-2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ	-14.637,50	-23.668,10	-32.393,40	-34.797,60	-25.818,70	-24.060,50	-21.096,10
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	-27.558,90	-35.286,30	-41.499,20	-44.048,80	-30.767,30	-28.279,60	-27.221,20
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	15.497,10	15.337,10	16.591,70	17.135,60	12.640,20	13.248,50	14.630,80
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	-5.676,10	-7.118,80	-9.077,00	-10.643,00	-8.984,30	-9.228,30	-9.066,50
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	3.100,40	3.399,90	1.591,10	2.758,60	1.292,60	198,90	560,80
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	2.048,40	3.041,30	4.332,30	4.090,80	2.017,40	2.071,50	2.671,80
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧ. ΜΕΤΑΒΑΛΩΝ & ΚΕΦ. ΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	-12.588,90	-20.626,80	-28.061,10	-30.706,80	-23.801,30	-21.989,00	-18.424,30
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΑΛΩΝ	12.606,60	20.363,70	27.361,40	29.914,20	24.395,40	22.068,40	17.887,00

Σύμφωνα με την μελέτη του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το διαμορφώθηκε σε 14.637,50 εκ. ευρώ. Το συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε σε 12.588,90 εκ. ευρώ.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2006 διαμορφώθηκε σε 23.668,1 εκ. ευρώ παρουσιάζοντας μια μεγάλη αύξηση σε σύγκριση με το 2005 η οποία ανήλθε περίπου σε 9.022 εκ. ευρώ. Ο συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε σε 20.626,8 εκ ευρώ έναντι 12.588,9 εκ ευρώ.

Η χρηματοδότηση του εμπορικού ελλείμματος κατέστη δυσχερέστερη δεδομένου ότι το πλεόνασμα τόσο του ισοζυγίου πληρωμών όσο και αυτών των τρεχουσών μεταβιβάσεων δεν παρουσίασαν σημαντική μεταβολή σε σχέση με το 2005. Συγκεκριμένα το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών παρουσίασε οριακή μείωση σε σχέση με τα 2005 ενώ το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων εμφάνισε μια μικρή άνοδο. Λόγω των εξελίξεων αυτών, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 11,1% του ΑΕΠ έναντι 8,1% το 2005.

Το 2007 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε σε 32.393,4 δις εκ. ευρώ παρουσιάζοντας μια σημαντική αύξηση περίπου κατά 8,6 δις εκ. ευρώ έναντι του 2005 και 2006. Λόγω της εξέλιξης αυτής το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε στο 14,2% του ΑΕΠ από 11,1% το 2006. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά κυρίως στην αύξηση του εμπορικού ελλείμματος και δευτερεύοντος του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων καθώς σε μικρότερο βαθμό την μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων. Το συνολικό έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων ανήλθε περίπου σε 28.061,1 δις εκ. ευρώ έναντι 20.626,8 δις εκ. ευρώ.

Το 2008 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 34.797,6 δις εκ. ευρώ ή το 14,4% του ΑΕΠ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2, δις εκ. ευρώ έναντι του 2007 όπου έχει διαμορφωθεί σε 14,2% του ΑΕΠ. Το συνολικό έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων το οποίο αντιστοιχεί στις ανάγκες της οικονομίας για χρηματοδότηση από το εξωτερικό μειώθηκε κατά 6,1% δις εκ. ευρώ ή το 19,8% και διαμορφώθηκε στο 10,4% του ΑΕΠ έναντι 12,8% του ΑΕΠ το 2008.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2009 μειώθηκε σημαντικά κατά 8,2 δις εκ. ευρώ και ανήλθε σε 25.818,7 δις εκ. ευρώ. Το έλλειμμα του συνολικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων το οποίο αντιστοιχεί στις ανάγκες της οικονομίας για χρηματοδότηση από το εξωτερικό μειώθηκε κατά 6,1 δις εκ. ευρώ ή 19,8% και διαμορφώθηκε στο 10,4% του ΑΕΠ έναντι 12,8% του ΑΕΠ το 2008. Η πτώση της συνολικής εγχώριας ζήτησης και της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα αλλά και σειρά εξωγενών παραγόντων, όπως οι χαμηλές τιμές του αργού πετρελαίου στις διεθνείς αγορές και οι περιορισμένες καθαρές εισαγωγές πλοίων είχαν αποτέλεσμα την μεγάλη μείωση των καθαρών πληρωμών για εισαγωγή αγαθών. Ο περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος και δευτερεύοντος του ελλείμματος του ισοζυγίου των εισοδημάτων συνέβαλε στην σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, παρά την μεγάλη υποχώρηση των πλεονασμάτων των ισοζυγίων των υπηρεσιών και των τρεχουσών μεταβιβάσεων.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά 8,1 δις εκ. ευρώ και διαμορφώθηκε 24.060,5 δις εκ. ευρώ. Η εξέλιξη σε ολόκληρο το 2010 αντανakλά στην μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου των υπηρεσιών, αντίθετα το πλεόνασμα του ισοζυγίου των τρεχουσών μεταβιβάσεων περιορίστηκε σημαντικά ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου των εισοδημάτων παρουσίασε μικρή αύξηση.

Το 2011 έχουμε μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 1,1 δις εκ. ευρώ. Ο δραστικός περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος είναι αποτέλεσμα της ύφεσης. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών το 2011 αυξήθηκε κατά 1,4 δις εκ. ευρώ. Η αύξηση αυτή αντανakλά στην άνοδο των καθαρών εισπράξεων.

Το 2012 το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών προβλέπεται ότι θα ενισχυθεί από το αναμενόμενες γενικές εξελίξεις στον τουριστικό τομέα.

Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων το 2011 ήταν υπερδιπλάσιο από ότι το 2010, καθώς η μεγάλη αύξηση των καθαρών μεταβιβάσεων αφορά κυρίως μεταναστευτικά εμβάσματα. Το πλεόνασμα των κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε το 2011 σε 2,7 δις εκ. ευρώ έναντι 2,1 δις εκ. ευρώ το 2010. Το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών παρουσίασε το 2011 καθαρή εισροή 17,9 δις εκ. ευρώ έναντι 21,3 δις εκ. ευρώ το 2010. Επομένως η κατηγορία των λοιπών επενδύσεων υπερκάλυψε την χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών

ΣΥΜΠΕΡΣΜΑ

Η σημερινή οικονομική κρίση στην Ελλάδα και παγκοσμίως αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα και παγκοσμίως. Η σημερινή οικονομική κρίση ξεκίνησε από την φούσκα στις τιμές των ακινήτων στις ΗΠΑ.

Η οικονομική κρίση προκάλεσε σημαντική μείωση της ρευστότητας και συγκρίνοντας την πτώση του χρηματιστηρίου το 1930 και τώρα, θα παρατηρήσουμε ότι η σημερινή πτώση βρίσκεται σε μεγαλύτερο αδιέξοδο.

Οι οικονομικές πολιτικές των τριών τελευταίων δεκαετιών έφεραν την Ελλάδα στα πρόθυρα άλλης μιας χρεοκοπίας. Μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες πολύ νωρίτερα στην Ελλάδα καθυστέρησαν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την συνεχή αύξηση του δημοσίου χρέους, ένα μη βιοτικό συνταξιοδοτικό σύστημα, μείωση της ανταγωνιστικότητας κι των επενδύσεων και το κυριότερο αύξηση στην ανεργία ιδιαίτερα στους νέους χωρίς πλέον ευκαιρίες στον εργασιακό χώρο.

Όλη αυτή η κατάσταση έχει επηρεάσει πολύ αρνητικά την κοινωνία μας. Για αυτό το λόγο παρατηρούμε αύξηση της εγκληματικότητας και των αυτοκτονιών.

Το μόνο θετικό στοιχείο σχετικά με την τρέχουσα οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα είναι ότι υπάρχει περιθώριο βελτίωσης.

Οι επόμενες μέρες που ακολουθούν είναι δύσκολες και απαιτούν πολλές θυσίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Θεόδωρου Π. ,(1998), Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα, σελ 34

Ralph T., 1997,Οικονομική Μακροοικονομική Θεωρία και Πράξη, Εκδόσεις Ελλην, Αθήνα, σελ 237, 656

Κατσέλη Λ., 2005, Μακροοικονομική Ανάλυση και Ελληνική Οικονομία, , Β΄ Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα , σελ 31,38

Λουκάς Β. (2011), Η ανεργία στην Ελλάδα από το 1980 έως σήμερα, Κρήτη, Τμήμα Λογιστικής

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος 2005, σελ166, 310

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα 2006, σελ 24, 144, 272

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα 2007,σελ 21, 67,135

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα 2008, σελ 24, 103, 143

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα 2009, σελ. 34,94,143

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα 2010, σελ 22,96,110

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα 2011, σελ 47,74,91,112,120

ΙΟΒΕ, Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας 2007, σελ 11, 29, 51

ΙΟΒΕ, Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας 2008, σελ 11, 35, 62

ΙΟΒΕ, Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας 2009, σελ 12, 13, 39, 75

ΙΟΒΕ, Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας 2010, σελ 69, 106

ΙΟΒΕ, Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας 2011, σελ 58, 86

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Μπούρας 2011, «Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία» διαθέσιμο σε <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=321737>

«Η Ιστορία της οικονομίας της Ελλάδος» διαθέσιμο σε http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

Διακόπουλος Χ.(2009), « Η διεθνής οικονομική κρίση» διαθέσιμο σε

http://www.pmeletios.com/ar_meletios/oikonomia/oikonomikh_krish.html

«Η Άλλη Όψη Της Κρίσης Πώς μπορούμε να βγούμε ηθικά και ψυχικά από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης; Μια άλλη αντιμετώπιση του προβλήματος!» διαθέσιμο σε <http://pacific.jour.auth.gr/emmeis/?p=426>

Πέτσας Στυλιανός, (2009), «Παγκόσμια Οικονομική Κρίση, Οι αιτίες και η αντιμετώπιση της» διαθέσιμο σε <http://blogs.eliamep.gr/petsas/pagkosmia-ikonomiki-krisi-i-eties-ke-i-antimetopisi-tis-2/>

Μαλούχος Γ. «Η Ελλάδα στα χρόνια των μεγάλων κρίσεων και ηγετών» πρόσβαση 4/1/2012, <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=437356>

Ευάγγελος Ι «Η οικονομία από την πλευρά των νοικοκυριών» πρόσβαση 12/8/2011 <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=414929>

www.typos.com.cy, πρόσβαση 24/2/2010

Εμπέογλου Α (2008) «Η ιστορία της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης» διαθέσιμο σε <http://www.nomikosodigos.info/guide/anti-legal/121-2008-10-29-22-19-36.html>

Κίτσος Γ.(2010) «Ιστορική αναδρομή στις Οικονομικές και Χρηματοπιστωτικές Κρίσεις της Ιστορίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα» διαθέσιμο σε

http://www.bizhelp365.com/index.php?option=com_content&view=article&id=282:-a&catid=66:2010-02-16-11-42-37&Itemid=149

«Κέντρο Μελετών των Οικονομικών Κρίσεων της Διεθνούς Ασφάλισης» διαθέσιμο

http://humanact.gr/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=94&Itemid=106&limitstart=1

<http://www.insight.gr/economy.php?artid=15>

http://www.iskra.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=720:-1821-&catid=56:an-aristera&Itemid=285

<http://news.kozaninet.gr/?p=6044>

<http://www.healthview.gr/node/25334>

<http://www.aixmi.gr/index.php/vathytera-aitia-oikonomikhs-krishs/>

<http://ellinismossouidias.wordpress.com/2010/04/28/%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9->

[%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%89%CF%80%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%83-%CF%84%CE%B7%CF%83-%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%83/](http://ellinismossouidias.wordpress.com/2010/04/28/%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9-)

<http://www.tovima.gr/opinions/useropinions/article/?aid=411246>

<http://papaioannou.wordpress.com/2010/01/06/%CE%B7->

[%CF%87%CF%81%CE%B5%CE%BF%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%83-](http://papaioannou.wordpress.com/2010/01/06/%CE%B7-)

[%CE%B1%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%B7%CF%83-](http://papaioannou.wordpress.com/2010/01/06/%CE%B7-)

[%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83/](http://papaioannou.wordpress.com/2010/01/06/%CE%B7-)

<http://ellinismossouidias.wordpress.com/2010/04/28/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B7->

[%CF%84%CE%B7%CF%83-](http://ellinismossouidias.wordpress.com/2010/04/28/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B7-)

[%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%83-](http://ellinismossouidias.wordpress.com/2010/04/28/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B7-)

[%CE%BA%CF%81/](http://ellinismossouidias.wordpress.com/2010/04/28/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B7-)

[%CE%BA%CF%81/](http://ellinismossouidias.wordpress.com/2010/04/28/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B7-)

<http://greekrider.blogspot.com/2010/02/1949-2010.html>

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

[E%B7%CF%82_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82)

[2_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82)

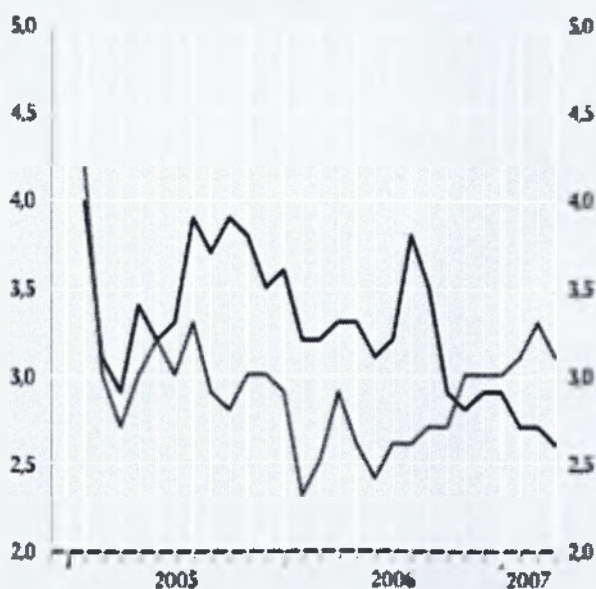
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Δείκτης Τιμών Καταναλωτή και Πυρήνας Πληθωρισμού.

Διάγραμμα IV.1 Δείκτης τιμών καταναλωτή και "πυρήνας" πληθωρισμού

(εκατοστιαίες μεταβολές έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

- ΔΤΚ
- πυρήνας πληθωρισμού (ΔΤΚ χωρίς καύσιμα και νομικά οπωροκηπευτικά)

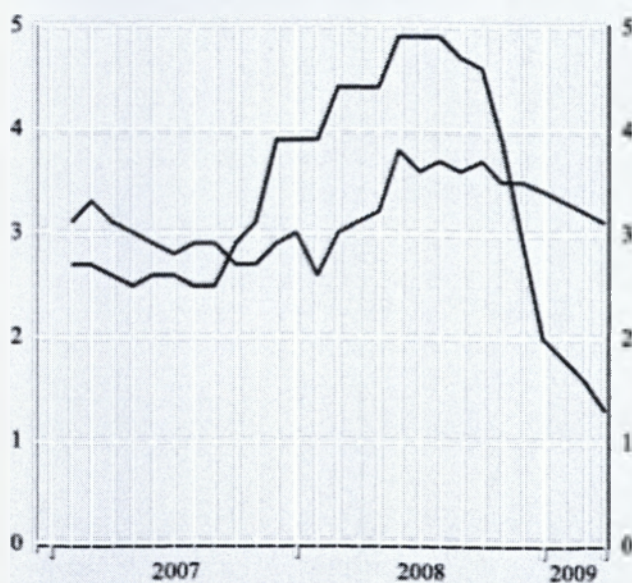

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ.

Διάγραμμα VII.2 Δείκτης τιμών καταναλωτή και πυρήνας πληθωρισμού

(εκατοστιαίες μεταβολές έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

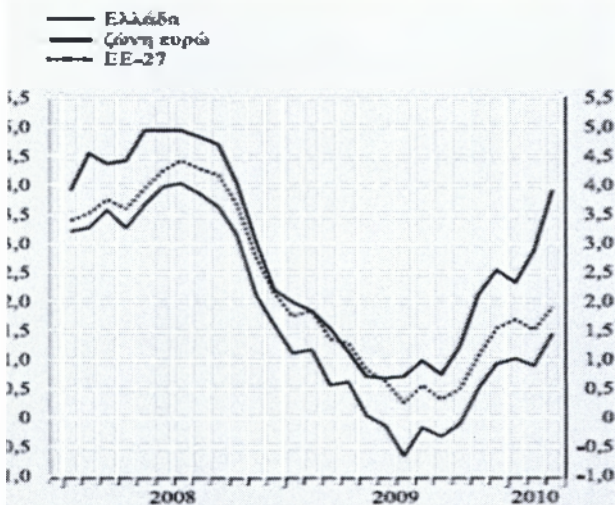
- ΔΤΚ
- πυρήνας πληθωρισμού (ΔΤΚ χωρίς καύσιμα και νομικά οπωροκηπευτικά)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ.

Διάγραμμα VII.1 Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή Ελλάδα, ζώνης ευρώ και Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ιανουάριος 2008 - Μάρτιος 2010)

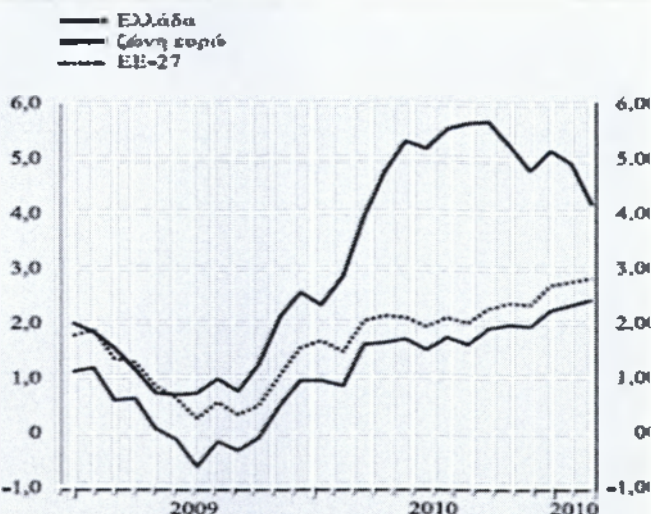
(εκατοστιαία μεταβολή έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

Πηγή: ΕΣΥΕ και Eurostat.

Διάγραμμα VII.1 Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή Ελλάδα, ζώνης ευρώ και Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ιανουάριος 2009 - Φεβρουάριος 2011)

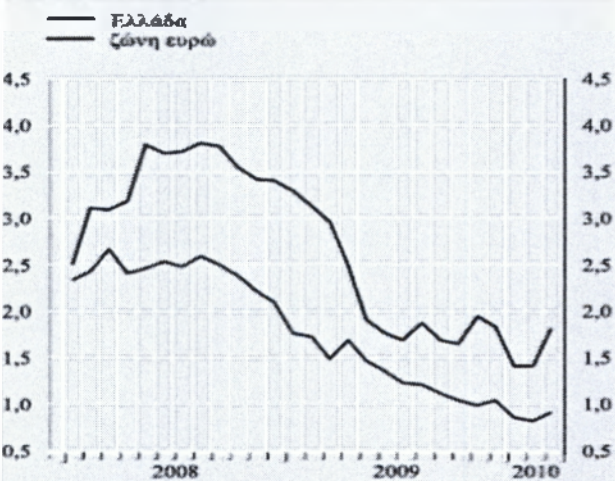
(εκατοστιαία μεταβολή έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat.

Διάγραμμα VII.2 Ο πυρήνας του πληθωρισμού στην Ελλάδα και τη ζώνη του ευρώ με βάση τον ΕπΔΤΚ χωρίς τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής (Ιανουάριος 2008 - Μάρτιος 2010)

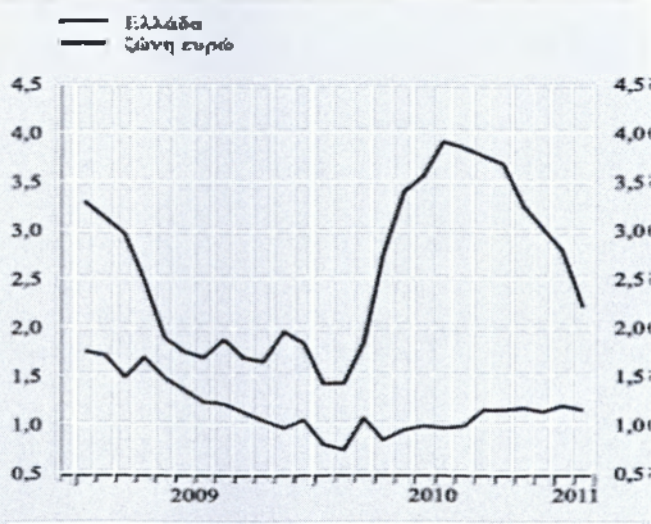
(εκατοστιαία μεταβολή έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

Πηγή: ΕΣΥΕ και Eurostat.

Διάγραμμα VII.2 Ο πυρήνας του πληθωρισμού στην Ελλάδα και τη ζώνη του ευρώ με βάση τον ΕπΔΤΚ χωρίς τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής (Ιανουάριος 2009 - Φεβρουάριος 2011)

(εκατοστιαία μεταβολή έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat.

Πίνακας VII.1 Δείκτες τιμών

(τιμές ελαστικότητας μεταβολής)

Έτη ή ετήσια	Δείκτες τιμών καταναλωτή										Δείκτες τιμών παραγωγού στη βιομηχανία						Δείκτες τιμών επιχειρησών στη βιομηχανία	
	Εθνικοί δείκτες					Εξωτερικοί αγορά					Εγχώρια αγορά			Εξωτερική αγορά			Γενικός δείκτης	Γενικός δείκτης
	Αγορά	Υπερτίσις	ΑΠΙ χωρίς επισκευ- σιμότητα & καύσιμα	ΑΠΙ χωρίς επίδη βα- ρύτερη & καύσιμα	Απομειώ- ση αλκο- λίου	Απομειώ- ση αλκο- λίου	Καύσιμα	Γενικός δείκτης	Γενικός δείκτης	Γενικός δείκτης	Καύσιμα	Γενικός δείκτης	Επιδόματα αγορά	Καύσιμα αγορά	Γενικός δείκτης	Καύσιμα αγορά		
																	Νισάο επιχει- ρησιμότητας	
2004	2,9	2,3	3,8	3,3	3,2	0,5	7,5	3,5	4,7	3,2	6,0	3,0	3,1	3,0	3,1	0,8	0,8	
2005	3,5	3,4	3,7	3,1	3,2	0,6	10,0	5,9	3,0	3,8	2,5	3,7	3,7	3,7	0,8	1,2	1,2	
2006	3,2	3,4	3,0	2,7	2,5	3,7	10,0	7,3	6,5	7,3	6,2	4,8	4,2	4,8	4,2	2,7	2,7	
2007	2,9	2,5	3,5	2,9	3,0	3,2	1,3	4,1	2,7	6,1	-0,3	3,0	2,6	3,0	2,6	3,0	3,0	
2008	4,2	4,3	3,9	3,4	3,0	5,4	14,7	10,0	6,4	8,4	4,5	6,4	7,1	6,4	7,1	2,5	2,5	
2009	1,2	-0,5	3,6	2,4	2,6	1,9	-15,7	-5,8	-0,1	-1,2	0,9	-6,0	-1,8	-6,0	-1,8	0,5	0,5	
2010	4,7	5,6	3,6	3,0	3,4	0,1	36,2	6,1	0,9	2,3	-0,3	8,8	6,6	8,8	6,6	1,4	1,4	
2007 α'	2,7	2,1	3,4	3,2	3,3	3,1	-4,9	1,5	1,9	6,4	-1,7	0,4	-0,7	0,4	-0,7	3,4	3,4	
β'	2,6	1,9	3,6	2,9	3,1	2,0	-1,5	2,7	1,9	5,8	-1,5	2,1	0,9	2,1	0,9	3,2	3,2	
γ'	2,7	2,0	3,6	2,8	3,0	3,3	-3,1	3,4	2,3	5,7	-0,7	2,5	3,0	2,5	3,0	3,0	3,0	
δ'	3,6	3,9	3,2	2,8	2,5	4,5	15,8	8,9	4,7	6,6	2,9	7,1	7,4	7,1	7,4	2,6	2,6	
2008 α'	4,3	5,0	3,3	2,9	2,3	6,1	24,0	11,5	6,9	9,3	4,9	8,5	8,1	8,5	8,1	2,5	2,5	
β'	4,8	5,6	3,6	3,6	3,0	6,4	21,5	13,5	7,2	9,4	5,3	10,0	10,1	10,0	10,1	2,3	2,3	
γ'	4,7	5,1	4,2	3,7	3,2	4,5	22,9	14,2	7,2	9,7	4,9	9,8	10,1	9,8	10,1	2,8	2,8	
δ'	2,9	1,7	4,5	3,5	3,4	4,5	-7,4	1,3	4,2	5,4	3,0	-2,4	0,4	-2,4	0,4	2,3	2,3	
2009 α'	1,5	-0,5	4,3	3,2	3,3	3,6	-22,6	-5,2	1,1	0,5	1,5	-7,8	-2,4	-7,8	-2,4	1,4	1,4	
β'	0,7	-1,5	3,7	2,3	2,5	2,7	-23,0	-6,8	-0,7	-2,2	0,5	-9,5	-4,4	-9,5	-4,4	0,5	0,5	
γ'	0,7	-1,2	3,3	2,1	2,3	2,1	-18,5	-9,1	-1,0	-2,9	0,8	-6,2	-3,7	-6,2	-3,7	-0,2	-0,2	
δ'	2,0	1,0	3,2	2,0	2,4	-0,7	4,8	0,4	0,4	0,1	0,7	2,0	3,7	2,0	3,7	0,1	0,1	
2010 α'	3,0	2,8	3,3	1,7	2,1	-1,7	33,0	6,4	1,1	1,5	0,8	9,4	8,3	9,4	8,3	0,8	0,8	
β'	5,2	6,2	3,8	3,3	3,8	-0,9	42,9	7,5	1,1	2,3	0,0	10,2	8,0	10,2	8,0	1,4	1,4	
γ'	5,5	6,7	4,0	3,7	4,1	1,4	35,3	4,9	0,6	2,3	-0,9	7,5	5,2	7,5	5,2	1,4	1,4	
δ'	5,1	6,6	3,1	3,3	3,6	1,6	33,5	5,6	1,0	3,2	-0,9	8,3	5,1	8,3	5,1	1,9	1,9	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας IV.3 Η εξέλιξη των τιμών στην Ελλάδα και τη ζώνη του ευρώ

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές - εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

	2005	2006	2006 Ιουλ.	2006 Αύγ.	2006 Σεπτ.	2006 Οκτ.	2006 Νοέμ.	2006 Δεκ.	2007 Ιαν.	2007 Φεβρ.	2007 Μάρτ.
A. Ζώνη ευρώ											
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) και συνιστώσες του											
Γενικός δείκτης	2,2	2,2	2,4	2,3	1,7	1,6	1,9	1,9	1,8	1,8	1,9
Αγαθά	2,1	2,3	2,7	2,5	1,6	1,3	1,7	1,8	1,5	1,5	—
Είδη διατροφής	1,6	2,4	2,7	2,9	2,9	3,0	3,0	2,7	2,8	2,4	...
Επεξεργασμένα είδη διατροφής ¹	2,0	2,1	2,3	2,2	1,8	2,3	2,2	2,1	2,2	2,1	—
Μη επεξεργασμένα είδη διατροφής	0,8	2,8	3,2	3,9	4,6	4,2	4,4	3,7	3,7	2,8	...
Βιομηχανικά αγαθά	2,4	2,3	2,7	2,4	1,0	0,5	1,1	1,4	0,9	1,1	...
Βιομηχανικά αγαθά εκτός ενέργειας	0,3	0,6	0,6	0,6	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	1,1	...
Ενέργεια	10,1	7,7	9,5	8,1	1,5	-0,5	2,1	2,9	0,9	0,8	...
Υπηρεσίες	2,3	2,0	2,1	1,9	2,0	2,1	2,1	2,0	2,3	2,4	...
Τιμές παραγωγού στη βιομηχανία	4,1	5,1	6,0	5,7	4,6	4,0	4,3	4,1	3,1	2,9	...
Διαθεσίμες τιμές μη ενεργειακών πρώτων υλών ²	9,4	24,8	26,7	26,8	26,4	28,7	22,9	17,7	15,6	13,9	...
Τιμές πετρελαίου (ευρώ ανά βαρέλι) ³	44,6	52,9	58,8	57,8	50,3	47,6	46,7	47,4	42,2	44,9	...
B. Ελλάδα											
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) και συνιστώσες του											
Γενικός δείκτης	3,5	3,3	3,9	3,4	3,1	3,1	3,2	3,2	3,0	3,0	2,8
Αγαθά	3,4	3,5	4,6	3,8	3,2	3,0	3,1	3,0	2,6	2,3	2,2
Είδη διατροφής	1,1	4,0	5,1	4,2	4,8	5,8	5,2	5,0	4,8	2,6	2,8
Επεξεργασμένα είδη διατροφής ¹	2,8	5,2	5,0	5,0	5,5	6,7	6,4	5,8	5,6	5,0	4,5
Μη επεξεργασμένα είδη διατροφής	-1,5	1,9	5,2	3,0	3,4	4,3	3,3	3,6	3,5	-1,2	0,0
Βιομηχανικά αγαθά	4,8	3,1	4,3	3,5	2,4	1,4	1,8	1,8	1,2	2,2	1,9
Βιομηχανικά αγαθά εκτός ενέργειας	2,8	1,6	1,6	1,1	1,9	2,0	2,0	2,0	2,5	3,5	2,7
Ενέργεια	13,6	9,4	14,8	12,3	4,1	-0,6	1,2	1,1	-3,8	-2,3	-1,2
Υπηρεσίες	3,6	3,1	3,0	3,0	2,9	3,3	3,4	3,5	3,7	3,8	3,7
Τιμές παραγωγού στη βιομηχανία για την εγχώρια αγορά	5,9	6,9	8,3	7,7	4,5	3,0	3,4	2,7	0,4	0,6	—
¹ Περιλαμβάνονται τα αλκοολικά ποτά και ο καπνός. ² Σε ευρώ. ³ Άρρο εμπλουτισμένο θρεπτό (παραδοχή μετά από ένα μήνα). Πηγή: Επεξεργασία στατιστικών ΕΚΤ και ΕΣΥΕ.											

Πίνακας VII.2 Η εξέλιξη των τιμών στην Ελλάδα και τη ζώνη του ευρώ

(τιμές εκατομμύρια ευρώ)

	2007	2008	2008	2008	2008	2008	2008	2008	2008	2008	2008	2009	2009	2009
		Ιαν.	Ιουλ.	Αύγ.	Σεπ.	Οκτ.	Νοβ.	Δεκ.	Ιαν.	Φεβ.	Μάρτ.	Απρ.	Μάι.	Ιούν.
A. Ζώνη ευρώ														
<i>Ενοχλωματικές Δείξεις Τριών Κοινοτήτων (ΕνάΤΚ) και συνιστώσες του</i>														
Γενικός δείκτης	2,1	3,3	4,0	4,0	3,8	3,6	3,2	2,1	1,6	1,1	1,2	0,8	0,8	0,8
Αγαθά	1,9	3,8	5,0	5,1	4,6	4,4	3,5	1,8	0,9	0,2	0,3
Υψηλή ποιότητας	2,8	5,1	5,8	6,1	5,6	5,2	4,3	3,7	3,3	2,7	2,5
Επιχειρηματικές εθελ. δωρεαστές ¹	2,8	6,1	7,0	7,2	6,8	6,2	5,1	4,2	3,5	2,7	2,0
Μη επιλεγμένες εθελ. δωρεαστές	3,0	3,5	4,0	4,4	3,7	3,6	3,4	2,8	2,8	2,6	3,3
Βιομηχανικό αγαθά	1,4	3,1	4,5	4,6	4,2	4,0	3,1	0,8	0,3	-1,0	-0,7
Βιομηχανικά αγαθά εκτός ενδύματος	1,0	0,8	0,8	0,5	0,7	0,9	1,0	0,9	0,8	0,5	0,7
Ενδύματα	2,6	10,3	16,1	14,6	13,5	9,6	9,6	0,7	-3,7	-5,3	-4,9
Υακνωτές	2,5	2,6	2,5	2,6	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,4	2,4
Τιμές παραγομένων στη βιομηχανία	2,8	6,2	8,0	9,2	8,5	7,9	6,3	3,3	1,6
B. Ελλάδα														
<i>Ενοχλωματικές Δείξεις Τριών Κοινοτήτων (ΕνάΤΚ) και συνιστώσες του</i>														
Γενικός δείκτης	3,0	4,2	4,9	4,9	4,8	4,7	4,0	3,0	2,2	2,0	1,8	1,5	1,5	1,5
Αγαθά	2,5	4,5	5,7	5,7	5,5	5,0	3,8	2,0	0,4	0,2	0,1
Υψηλή ποιότητας	3,1	4,6	5,1	4,7	4,0	3,6	3,8	4,5	3,6	3,4	3,2
Επιχειρηματικές εθελ. δωρεαστές ¹	3,7	5,0	6,1	6,1	5,8	5,1	3,7	2,6	2,3	2,2	1,8
Μη επιλεγμένες εθελ. δωρεαστές	2,2	4,0	3,7	2,4	1,3	1,2	3,9	7,5	5,6	5,4	5,5
Βιομηχανικό αγαθά	2,2	4,4	6,0	6,3	6,4	5,8	3,7	0,4	-1,5	-1,8	-1,8
Βιομηχανικά αγαθά εκτός ενδύματος	2,2	2,0	2,2	2,2	2,5	2,2	2,2	2,3	2,2	2,1	2,1
Ενδύματα	2,1	13,8	20,9	22,2	21,1	19,9	9,2	-6,5	-15,6	-16,7	-17,0
Υακνωτές	3,7	3,8	4,0	3,9	3,9	4,4	4,4	4,4	4,5	4,4	4,1
Τιμές παραγομένων στη βιομηχανία	4,1	10,0	15,5	16,7	14,5	11,8	6,7	0,5	-3,2	-3,4	-3,3

1) Η Εξέλιξη των τιμών ΕΣΥΕ και ΕΚΤ.
 2) Περιλαμβάνεται το πληθωστικό ποσοστό και ο πληθωστικός δείκτης της Eurostat.

Πίνακας VII.7 Η ΕΞΑΙΤΗΓΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΚΩΝΗ ΤΟΥ ΣΥΡΟΣ

(σε ποσοστά εκατομμυρίων ευρώ)

	2009	2010	2010 Μέσος	2010 βελτ.	2010 βελτ.	2010 Αύξ.	2010 Σταθ.	2010 Οξυ.	2010 Νεκρ.	2010 Αναμ.	2011 Ιερ.	2011 Φίλο.
A. Ζώνη ηρώα												
<i>Επιχειρηματικό Δίκτυο Τηλεοπικοινωνιών (Επ.ΔΙΤΗ) και υπηρεσίες του</i>												
Ετήσιος δείκτης	0,3	1,6	1,7	1,5	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9	2,2	2,3	2,4
Αυτός	-0,9	1,8	2,0	1,6	2,0	1,7	2,2	2,4	2,3	2,9	2,9	3,0
Είδη λειτουργιών												
Επιχειρηματικά είδη λειτουργιών ¹	0,7	1,1	0,8	0,9	1,3	1,6	1,5	1,6	1,8	2,1	1,9	2,3
Μη παρόμοια/ως είδη λειτουργιών	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,2	1,3	1,5	1,8	2,0
Βελτιωτικά εργαία	0,2	1,3	0,7	1,1	2,1	2,5	2,3	2,3	2,6	3,2	2,2	2,7
Βελτιωτικά εργαία	-1,7	2,2	2,6	2,0	2,3	1,7	2,6	2,7	2,6	3,2	3,4	3,4
Βελτιωτικά εργαία χωρίς επένδυση	0,6	0,5	0,5	0,6	0,4	0,3	0,9	0,8	0,9	0,7	0,5	0,1
Επένδυση	-8,1	7,4	9,2	6,2	8,1	6,1	7,7	8,5	7,9	10,0	12,0	13,1
Υπόλοιπος	2,0	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,5	1,6
Τμήτ (απομεικωμένο στη βελτιωτική)	-5,1	2,9	3,1	3,7	4,0	3,6	4,3	4,3	4,5	5,4	5,9	6,6
B. ΕΠΙΔΕΙΞΗ												
<i>Επιχειρηματικό Δίκτυο Τηλεοπικοινωνιών (Επ.ΔΙΤΗ) και υπηρεσίες του</i>												
Ετήσιος δείκτης	1,3	4,7	5,3	5,2	5,5	5,6	5,7	5,2	4,8	5,3	4,9	4,2
Αυτός	-0,1	5,9	6,9	6,7	6,8	7,1	7,4	6,8	6,4	7,4	6,6	5,1
Είδη λειτουργιών												
Επιχειρηματικά είδη λειτουργιών ¹	2,5	3,1	2,6	3,3	4,0	5,7	5,4	5,0	4,9	5,5	5,9	5,9
Μη παρόμοια/ως είδη λειτουργιών	1,6	5,0	5,8	6,6	7,0	7,0	6,8	6,8	6,9	7,1	8,0	8,0
Βελτιωτικά εργαία	3,9	0,2	-2,4	-2,0	-0,7	3,6	3,1	2,3	1,7	2,8	2,7	2,6
Βελτιωτικά εργαία	-1,7	7,7	9,7	8,8	8,6	8,0	8,7	8,0	7,3	8,6	7,1	4,6
Βελτιωτικά εργαία χωρίς επένδυση	0,8	1,9	2,7	2,6	2,6	2,6	3,1	3,1	2,3	2,3	0,4	-1,0
Επένδυση	-12,1	30,4	38,0	33,1	31,8	28,5	30,5	26,5	26,2	32,6	31,0	25,9
Υπόλοιπος	3,2	3,1	3,1	3,2	3,8	3,6	3,3	3,1	2,7	2,3	2,6	2,9
Τμήτ (απομεικωμένο στη βελτιωτική)	-5,8	6,1	7,1	6,7	5,3	4,0	5,3	4,4	5,4	6,9	6,8	8,0

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΚΤ και ΕΛΣΤΑΤ.
 1 Τα υποβληθέντα της Ολοκληρωμένης Στρατηγικής είναι ο συνολικός

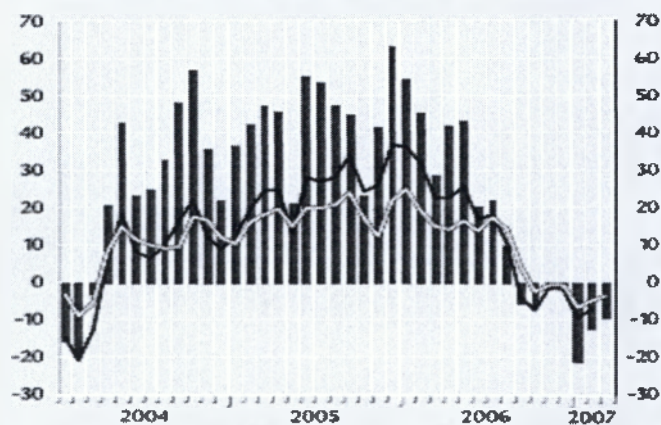
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Τιμές Καυσίμων

Διάγραμμα IV.2 Τιμές καυσίμων

(εκατοστιαίες μεταβολές έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

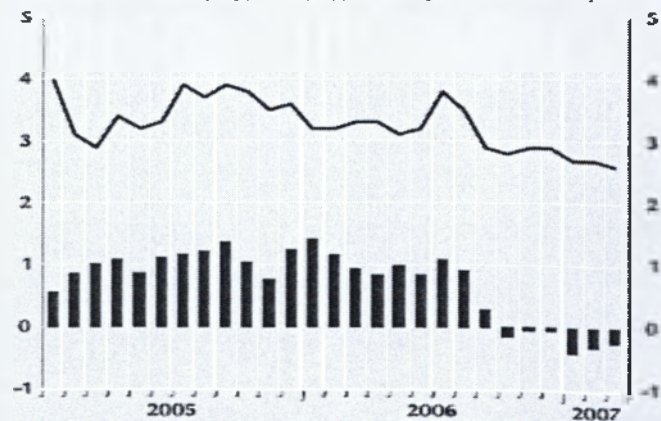
Α. Εξέλιξη τιμών καυσίμων ΔΤΚ, ΔΤΠ και της τιμής του αργού πετρελαίου Brent σε ευρώ

- τιμές καυσίμων ΔΤΚ
- τιμές καυσίμων εγχωρίων, ΔΤΠ (προϊόντα διύλισης πετρελαίου)
- μέση τιμή αργού πετρελαίου σε εγχώριο νόμισμα

Β. Επίπτωση της αύξησης των τιμών των καυσίμων στον πληθωρισμό

- ΔΤΚ (ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)
- επίπτωση της αύξησης των τιμών των καυσίμων

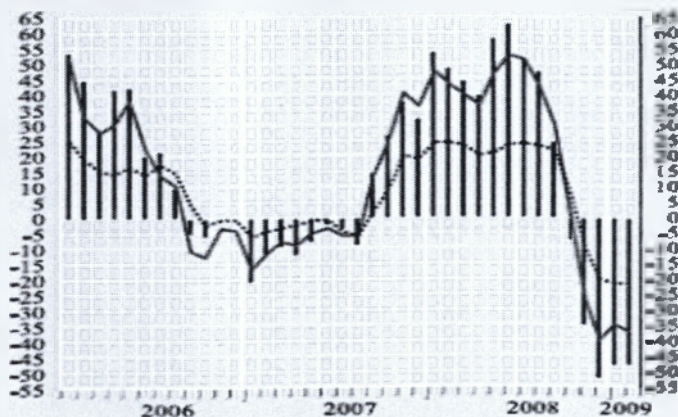
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ και στοιχείων από προθεσμιακά συμβόλαια στην αγορά του Λονδίνου για την τιμή (σε δολάρια) του πετρελαίου Brent.

Διάγραμμα VII.4 Τιμές καυσίμων

(εκατοστιαίες μεταβολές έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

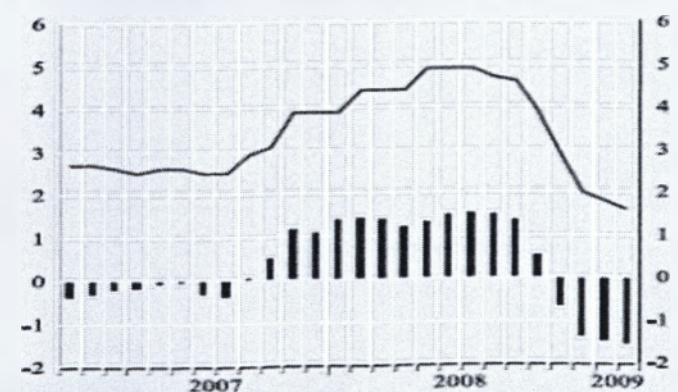
Α. Εξέλιξη τιμών καυσίμων ΔΤΚ, ΔΤΠ και της τιμής του αργού πετρελαίου Brent σε ευρώ

- μέση τιμή αργού πετρελαίου σε ευρώ
- τιμές καυσίμων εγχωρίας αγοράς
- ΔΤΠ (προϊόντα διύλισης πετρελαίου)
- τιμές καυσίμων ΔΤΚ

Β. Επίπτωση της αύξησης των τιμών των καυσίμων στον πληθωρισμό

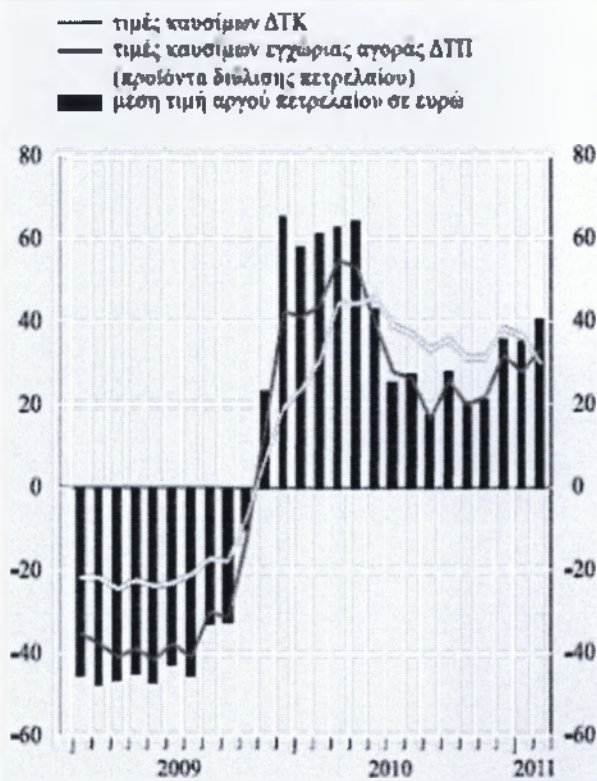
- επίπτωση της αύξησης της τιμής των καυσίμων
- ΔΤΚ (ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ και στοιχείων από προθεσμιακά συμβόλαια στην αγορά του Λονδίνου για την τιμή (σε δολάρια) του πετρελαίου Brent.

Διάγραμμα VII.4 Εξέλιξη τιμών καυσίμων του ΔTK και του ΔΤΠ και της τιμής του αργού πετρελαίου σε ευρώ (Ιανουάριος 2009 - Φεβρουάριος 2011)

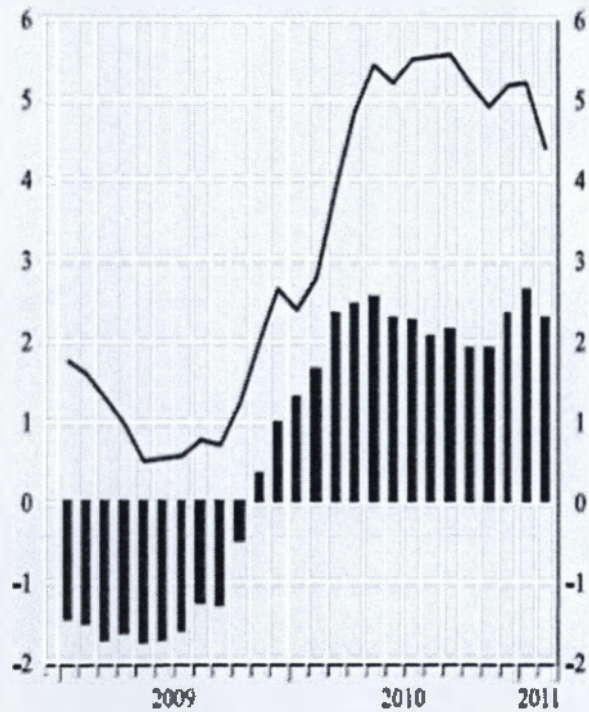
(εκατοστιαία μεταβολή έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ και στοιχείων της ΕΚΤ για τις τιμές του αργού πετρελαίου (UK Brent).

Διάγραμμα VII.5 Συμβολή της μεταβολής των τιμών των καυσίμων στον πληθωρισμό (Ιανουάριος 2009 - Φεβρουάριος 2011)

— ΔTK (ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)
 ■ συμβολή της μεταβολής των τιμών των καυσίμων στον πληθωρισμό (εκατοστιαίες μονάδες)

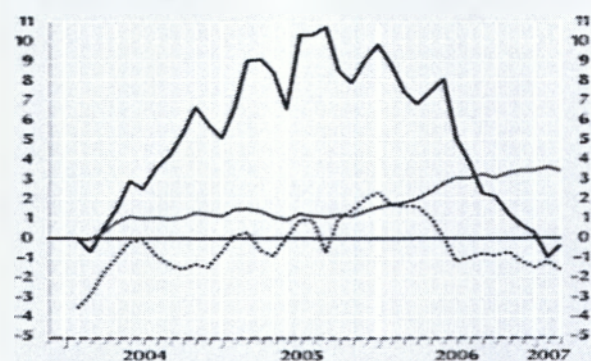
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Δείκτης Τιμών Εισαγωγών στην Βιομηχανία και στάθμευσης συναλλάγματος ισοτιμίας του νομίσματος.

Διάγραμμα IV.3 Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία και αντίστροφο σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος

(εκατοστιαίες μεταβολές έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

- Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία
- Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία χωρίς τιμές ενέργειας
- αντίστροφο σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος

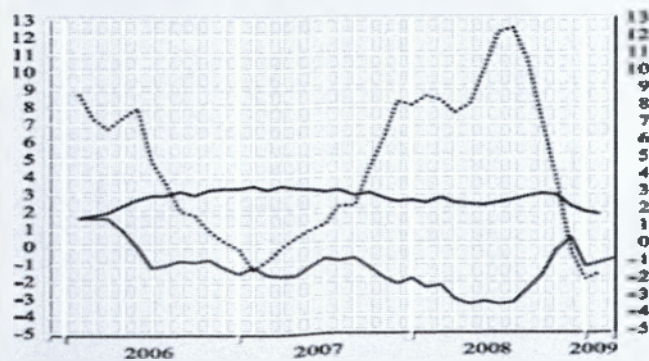

Σημείωση: Εντάξη από το 2004 στο δείκτη τιμών εισαγωγών περιλαμβάνονται και το αργό πετρέλαιο (από 0,1% μόνο τα τριετήσια πετρέλαια), η άνοδος των γενικών δείκτη έπεται των τιμών εισαγωγών. Πηγές: ΕΣΥΕ και Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα VII.5 Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία και αντίστροφο σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος

(εκατοστιαίες μεταβολές έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

- Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία χωρίς τιμές ενέργειας
- Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία
- αντίστροφο σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος

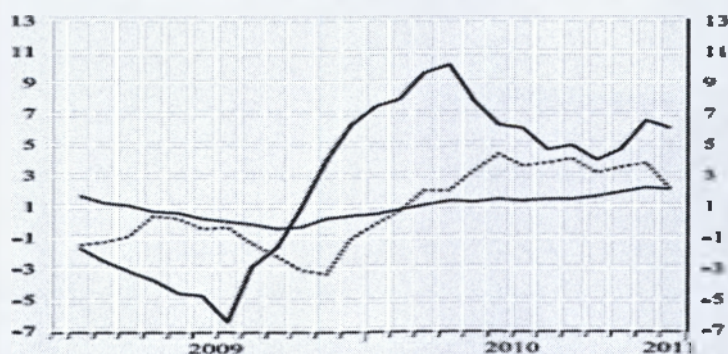

Πηγές: ΕΣΥΕ και Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα VII.6 Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία και αντίστροφο της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ σταθμισμένης με βάση το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας (Ιανουάριος 2009 - Ιανουάριος 2011)

(εκατοστιαία μεταβολή έναντι του ίδιου μηνός του προηγούμενου έτους)

- Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία
- Δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία χωρίς τιμές ενέργειας
- αντίστροφο σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ και Τράπεζα της Ελλάδος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών.

Πίνακας ΙΚ.1 Ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών

(εκατ. ευρώ)

	Καταβολές - Αρνηθήσεις		
	2005	2006	2007*
I Ισοζύγιο εγχώριων συναλλαγών (I.A+I.B+I.F+I.A)	-14,7 43,5	-23 640,1	-22 261,2
I.A Εμπορικά προϊόντα (I.A.1-I.A.3)	-27 594,9	-35 296,3	-41 499,2
Εμπορικά προϊόντα καταγωγή	-6 629,2	-8 761,3	-9 279,6
Εμπορικά προϊόντα χωρίς καταγωγή	-20 929,7	-26 525,0	-32 279,6
Εμπορικά προϊόντα κατόχων	-723,0	-3 390,5	-3 520,1
Εμπορικά προϊόντα χωρίς καταγωγή και κατόχων	-20 206,7	-23 134,5	-26 759,2
I.A.1 Είδη πρώτης ανάγκης	14 200,9	16 154,3	17 445,5
Καύσιμα	2 257,7	2 939,8	3 037,1
Τρόφιμα (αποξηράνιστά)	1 602,2	1 631,8	2 275,4
Άλλα τρόφιμα	10 341,0	11 592,7	12 132,8
I.A.2 Εμπορεύματα σχετικά	41 759,8	51 440,6	58 944,8
Καύσιμα	8 896,9	11 701,1	12 256,9
Τρόφιμα (παράγωγα)	2 325,2	5 022,3	7 795,7
Άλλα σχετικά	30 537,7	34 717,2	38 892,2
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1-I.B.3)	15 391,1	15 337,1	16 723,9
I.B.1 Εμπορεύματα	27 253,5	28 364,1	31 425,3
Ταξίδια	10 729,5	11 356,7	11 407,2
Μεταφορές	13 871,4	14 324,7	16 520,3
Άλλες υπηρεσίες	2 652,6	2 682,7	3 079,9
I.B.2 Πληρωμές	11 862,4	13 027,0	14 701,4
Ταξίδια	2 445,7	2 302,8	2 441,5
Μεταφορές	6 237,7	6 991,3	7 771,2
Άλλες υπηρεσίες	3 179,0	3 652,9	4 488,6
I.F Ισοζύγιο συναλλαγών (I.F.1-I.F.3)	-5 676,1	-7 118,8	-8 877,0
I.F.1 Εμπορεύματα	3 273,5	3 626,1	4 625,7
Αγορές, μισθώ	2 871,1	3 118,1	3 66,9
Τόκοι, μισθολογία, κέρδη	2 986,4	3 308,0	4 258,9
I.F.2 Πληρωμές	8 949,6	10 744,9	13 702,7
Αγορές, μισθώ	219,8	280,7	332,6
Τόκοι, μισθολογία, κέρδη	8 729,8	10 464,2	13 370,1
I.A Ισοζύγιο εγχώριων μεταβιβάσεων (I.A.1-I.A.3)	3 100,4	3 399,9	1 591,1
I.A.1 Εμπορεύματα	6 876,4	6 847,4	6 608,1
Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	4 615,5	4 462,4	4 061,2
Άλλα τομείς (μεταποδοτικά επιδόματα, κ.λπ.)	2 261,0	2 385,0	2 546,9
I.A.2 Πληρωμές	3 776,0	3 477,5	5 017,0
Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	2 921,4	2 472,7	3 823,4
Άλλα τομείς	854,6	974,8	1 193,6
II Ισοζύγιο αμειψιμικών μεταβιβάσεων (II.1-II.3)	2 048,6	3 041,3	4 332,3
II.1 Εμπορεύματα	2 324,9	3 310,7	4 675,9
Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	2 137,1	3 116,5	4 401,4
Άλλα τομείς	1 87,8	1 94,2	2 72,4
II.2 Πληρωμές	276,3	289,5	341,6
Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	22,9	32,2	27,1
Άλλα τομείς	253,4	257,3	314,5
III Ισοζύγιο εγχώριων συναλλαγών και εξαποδοσιών μεταβιβάσεων (I+II)	-12 694,9	-20 626,8	-27 928,9
IV Ισοζύγιο εμπορεύσεων (IV.A+IV.B+IV.F+IV.D)	12 606,6	20 363,7	27 361,4
IV.A Αγορές εμπορεύσεων*	-6 79,0	953,8	-2 499,0
Καταθών στο εξωτερικό	-1 180,4	-3 371,6	-3 900,1
Μη κατοχών στην Ελλάδα	501,3	4 275,4	1 401,1
IV.B Εξαγωγές υπηρεσιών*	7 322,6	8 115,4	17 441,7
Αγορές	-18 459,7	-6 561,2	-16 351,1
Υπηρεσίες	25 782,3	15 076,6	33 792,8
IV.F Αγορές εμπορεύσεων*	5 914,0	11 518,5	12 740,6
Αγορές	-6 301,5	-5 825,0	-16 266,1
Υπηρεσίες	12 215,5	17 349,5	29 006,8
IV.D Μεταβιβάσεις συναλλαγμάτων διακρατικών*	49,0	-447,7	-2 341,7
VI Τακτοποίηση στοιχείων	88,3	263,1	567,5
Υπό συνάλλαγμα κίνησης	1 945,0	2 169,0	2 491,0

1 (+) καταβολή, (-) εισφορά.

2 (+) μισθώ, (-) αμειψιμ.

Πίνακας VIII.1 Ισοζύγιο πάλιρημών

(εκατ. ευρώ)

	Εισοδήματα-Αποβλήματα		
	2008	2009	2010*
I ΓΕΩΣΤΙΟ ΠΡΕΚΟΥΣΕΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (I.A+I.B+I.Γ+I.A)			
I.A Εισοδήμα ισοζύγιου (I.A.1-I.A.2)	-34.797,6	-25.818,7	-24.060,5
I.A.1 Κατοικίαι	-44.048,8	-30.767,3	-28.279,6
I.A.2 Εισοδήμα κατοικιών	-12.154,6	-7.596,6	-8.627,2
I.A.3 Εισοδήμα ισοζύγιου χωρίς κατοικία	-31.894,3	-23.170,8	-19.652,4
I.A.3.1 Εισοδήμα ισοζύγιου χωρίς κατοικία και πλοία	-4.705,0	-3.356,9	-3.621,3
I.A.3.2 Εισοδήμα πλοίων	-27.189,3	-19.813,9	-16.031,1
I.A.3.3 Κατοικία	19.812,9	15.318,0	17.081,5
I.A.3.4 Κατοικία (εμπορεύματα)	4.254,5	3.063,2	4.950,0
I.A.3.5 Πλοία (εμπορεύματα)	1.582,0	771,7	798,6
I.A.3.6 Ανοτά αεροπλάνα	13.976,5	11.483,1	11.332,9
I.A.3.7 Εισοδήμα αεροπλάνων	63.891,7	46.083,3	45.301,0
I.A.3.8 Κατοικία	16.409,0	10.659,8	13.577,1
I.A.3.9 Πλοία (αλιευτικά)	6.286,9	4.128,6	4.419,9
I.A.3.10 Ανοτά αεροπλάνα	41.165,8	31.296,9	27.364,0
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1-I.B.2)			
I.B.1 Εισοδήμα	17.135,6	12.640,2	13.248,5
I.B.2 Τελώνια	34.066,2	26.983,3	28.477,8
I.B.2.1 Τελώνια	11.635,9	10.400,3	9.611,3
I.B.2.2 Μεταφορές	19.188,3	13.552,2	15.418,4
I.B.2.3 Ανοτά υπηρεσιών	3.242,0	3.030,9	3.448,1
I.B.2.4 Τελώνια	16.930,6	14.343,2	15.229,4
I.B.2.5 Ανοτά υπηρεσιών	2.679,1	2.424,6	2.156,0
I.B.2.6 Μεταφορές	9.316,0	7.073,4	8.155,4
I.B.2.7 Ανοτά υπηρεσιών	4.935,5	4.845,1	4.917,9
I.Γ Ισοζύγιο εμπορευμάτων (I.Γ.1-I.Γ.2)			
I.Γ.1 Εισοδήμα	-10.643,0	-8.984,3	-9.228,3
I.Γ.2 Αποβλήματα	5.573,2	4.282,9	3.791,5
I.Γ.2.1 Αποβλήματα	344,7	294,6	199,7
I.Γ.2.2 Τόξα, μερίσματα, κέρδη	5.228,5	3.988,3	3.591,8
I.Γ.2.3 Αποβλήματα	16.216,2	13.267,2	13.019,8
I.Γ.2.4 Αποβλήματα	410,1	411,9	377,6
I.A Ισοζύγιο εφορευμάτων (I.A.1-I.A.2)			
I.A.1 Εισοδήμα	15.806,1	12.855,2	12.642,2
I.A.2 Ανοτά τομείς (μεταναστευτικά ελλείματα κ.λπ.)	2.758,6	1.292,6	198,9
I.A.2.1 Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	6.882,7	5.380,7	4.654,3
I.A.2.2 Ανοτά τομείς (μεταναστευτικά ελλείματα κ.λπ.)	4.678,8	3.527,9	3.188,5
I.A.2.3 Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	2.203,9	1.852,8	1.465,8
I.A.2.4 Ανοτά τομείς	4.124,1	4.088,7	4.453,4
I.A.2.5 Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	2.717,6	2.679,6	2.860,4
I.A.2.6 Ανοτά τομείς	1.406,4	1.408,5	1.395,0
II ΓΕΩΣΤΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (II.1-II.2)			
II.1 Εξοδα	4.090,8	2.017,4	2.071,5
II.1.1 Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	4.637,8	2.328,1	2.356,2
II.1.2 Ανοτά τομείς	4.241,9	2.133,2	2.239,3
II.1.3 Ανοτά τομείς	395,9	194,9	116,9
II.2 Πληρωμές	547,0	310,7	284,7
II.2.1 Γενική κυβέρνηση (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ)	192,0	14,4	15,8
II.2.2 Ανοτά τομείς	354,9	296,3	268,9
III ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΡΕΚΟΥΣΕΩΝ ΣΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I+II)	-30.706,8	-23.801,3	-21.989,0
IV ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜ/ΚΩΝ ΣΥΝΤΩΝ (IV.A+IV.B+IV.Γ+IV.Δ)			
IV.A Ανοτά εισοδήμα*	29.914,2	24.395,4	22.068,4
IV.A.1 Κατοικία στο εξωτερικό	1.420,7	274,5	693,5
IV.A.2 Μη κατοικία στην Ελλάδα	-1.650,4	-1.479,3	-958,4
IV.A.3 Μη κατοικία στην Ελλάδα	3.071,1	1.753,8	1.651,9
IV.B Εξοδα εισοδήμα*	16.428,0	27.863,8	-20.855,0
IV.B.1 Ανοτά εισοδήμα	-358,9	-3.773,0	13.278,7
IV.B.2 Ανοτά εισοδήμα	16.696,9	31.636,8	-34.133,6
IV.B.3 Ανοτά εισοδήμα	12.094,6	-3.636,9	42.132,9
IV.B.4 Ανοτά εισοδήμα	-27.823,3	-23.875,7	7.639,4
IV.B.5 Ανοτά εισοδήμα	39.917,8	20.238,8	34.493,6
IV.B.6 Ανοτά εισοδήμα	-572,7	-2335,0	29978,2
IV.Γ Ανοτά εισοδήμα*	-29,0	-106,0	97,0
IV.Δ Μεταβολή συνολικών δαθεσίων*	792,6	-594,1	-79,4
V ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			
ΥΠΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΕΣΙΜΩΝ	2.521,0	3.857,0	4.777,0

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής Ελλάδας.

* Προσωπικά στοιχεία.

1 (+) συνολική έκδοση, (-) συνολική έκδοση.

2 (+) μεταβολή, (-) αντίστροφη.